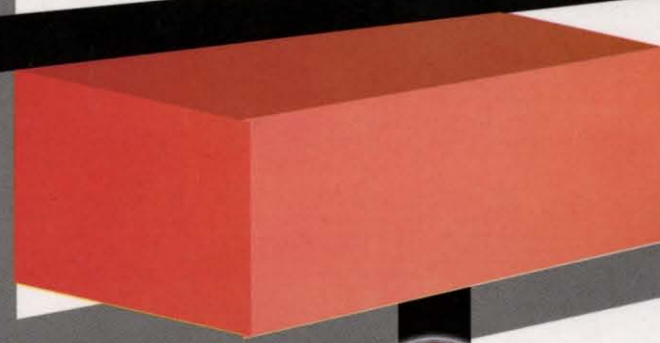

การรวบรวมเอกสารทางวิชาการ

เกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติ

ต่อผู้ต้องขังหญิงแห่งองค์การสหประชาชาติ

The Department of Corrections
กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม

THAI NATIONAL ASSEMBLY LIBRARY

3961182282

“สตรีในเรือนจำ” Women in Prison

#60895

วันที่ 21 / 10 / 2553
..... น. 22 ๒๖
..... HV
..... 8738

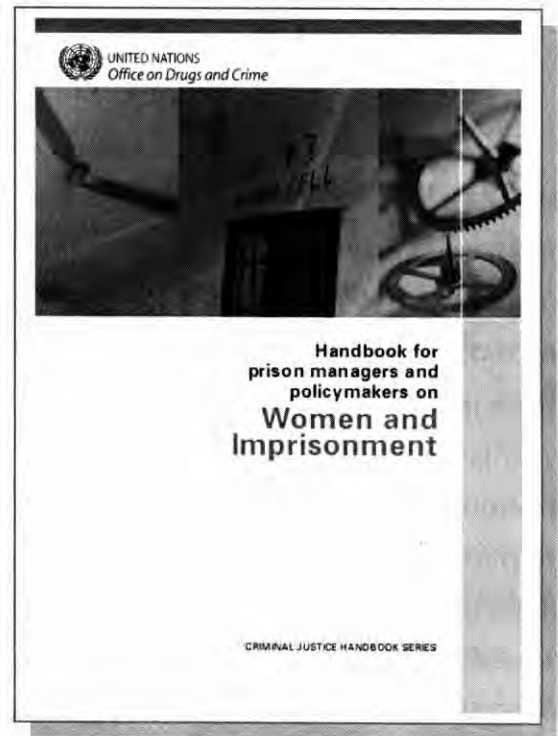
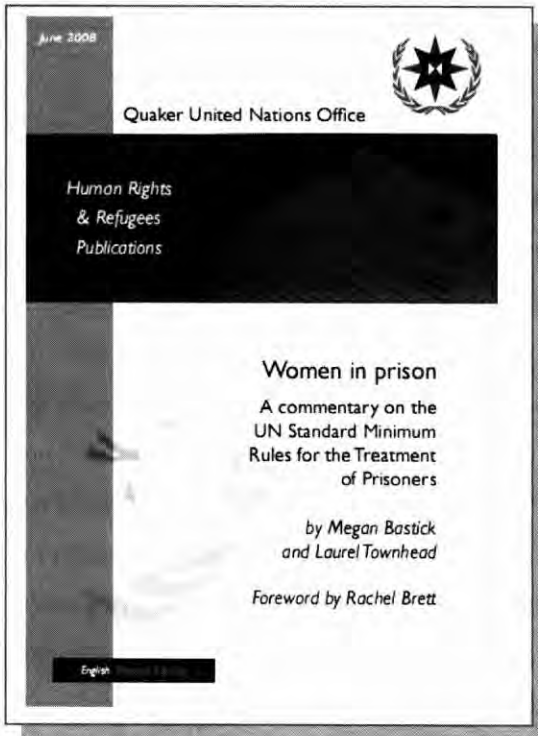
คำนำ

บ.ว.ร.ค.
25๕๓

ปัจจุบัน พบว่าในประเทศไทยยังไม่มีหน่วยงานใดได้ประมวลรวบรวมความรู้ด้านการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงที่มีอยู่เข้าไว้ด้วยกันอย่างสมบูรณ์ ซึ่งในระดับสากลนั้นถือว่าการจัดเก็บองค์ความรู้และการถ่ายทอดแนวทางการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เป็นหนึ่งในเกณฑ์บ่งชี้ขององค์กรนั้นๆ ว่ามีวิสัยทัศน์ในการกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานที่มีความชัดเจนในหลักการ ความเที่ยงธรรม และระเบียบการปฏิบัติงานที่ระบุเป็นสายลักษณะอักษร ดังนั้น กรมราชทัณฑ์ โดยนายหนัทธิ จิตสว่าง อธิบดีกรมราชทัณฑ์ และนายกอบเกียรติ กสิวิวัฒน์ รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ฝ่ายวิชาการ จึงได้ตระหนักถึงความสำคัญและให้การสนับสนุนงานวิจัยรวบรวมข้อมูลทางเอกสารด้านการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงของต่างประเทศ ซึ่งกลุ่มงานพัฒนาระบบด้านทัณฑวิทยา สำนักวิจัยและพัฒนาระบบงานราชทัณฑ์ โดยนางทองใบ กิ่งแก้ว ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนาระบบงานราชทัณฑ์ และนายอายุตม์ สินธพพันธุ์ หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบด้านทัณฑวิทยา ได้ร่วมผลักดันสนับสนุนและมอบหมายให้คณะทำงานฯ ทำการค้นคว้าศึกษาแปลและเรียบเรียงผลงานวิชาการด้านการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงให้เสร็จสิ้นสมบูรณ์ตามจุดมุ่งหมาย

จากการศึกษารวบรวมข้อมูลทางเอกสารนั้นพบว่าได้มีการบัญญัติแนวทางการปฏิบัติในตำเนดังกล่าวขึ้นในปี ค.ศ. 2008 โดยหน่วยงานภายใต้องค์การสหประชาชาติและองค์กรที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น สำนักงานแควกเกอร์แห่งสหประชาชาติ (Quaker United Nations Office); สำนักงานยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Office On Drugs and Crime); และสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (Office of the United Nations High Commissioner For Human Rights) กลุ่มงานพัฒนาระบบด้านทัณฑวิทยาจึงเล็งเห็นว่าหน้าที่เจ้าหน้าที่เรือนจำ / ทัณฑสถาน และข้าราชการราชทัณฑ์สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงอันมีองค์การสหประชาชาติเป็นผู้กำหนด ถือเป็นความช่วยเหลือสนับสนุนการปฏิบัติงานด้านการควบคุมและแก้ไขพฤติกรรมนิสัยของผู้ต้องขังโดยอิงหลักเกณฑ์มาตรฐานสากล ซึ่งเป็นคุณประโยชน์ต่อการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังของเจ้าหน้าที่อย่างดีที่สุดประการหนึ่ง จึงได้ดำเนินการแปลและเรียบเรียงหนังสือภาษาอังกฤษเรื่อง “สตรีในเรือนจำ: ข้อคิดเห็นต่อข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง” (Women in Prison: A Commentary on the UN Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners) เขียนโดยเมแกน บาสติกและลอรี เรล ทาวน์เฮด (Megan Bastick and Laurel Townhead) และหนังสือ “คู่มือสำหรับผู้

บริหารงานเรือนจำและผู้กำหนดนโยบายในด้านสตรีและการจำคุก” (Handbook for Prison Managers and Policymakers on Women and Imprisonment) เขียนโดยทอมริส อตาเบย์ (Tomris Atabay) ในปี ค.ศ. 2008

การแปลและเรียบเรียงครั้งนี้ นอกจากต้องการจัดเก็บข้อมูลรวบรวมเป็นองค์ความรู้ให้เกิดประโยชน์แก่ผู้บริหารเรือนจำ เจ้าหน้าที่บุคลากรในกรมราชทัณฑ์และกระทรวงยุติธรรมแล้ว ยังมุ่งหวังให้สมาชิกสภานิติบัญญัติ ผู้กำหนดนโยบายและแผน และองค์กรเอกชนต่างๆ ได้ทำหน้าที่บังคับใช้กฎหมายอย่างสมบูรณ์ตามแนวทางการแก้ไขและข้อเสนอแนะแห่งองค์การสหประชาชาติโดยหยิบยกประเด็นเรื่องความต้องการของผู้ต้องขังหญิงเป็นวาระในการพิจารณาพร้อมไปกับการให้ข้อมูลแก่สาธารณชนเพื่อรับทราบสถานะของการคุมขังจำคุกผู้ต้องขังหญิงอย่างไม่จำเป็น เพื่อให้การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงโดยไม่เป็นธรรมลดน้อยลง ผ่านการเสนอกฎหมายและนโยบายการบริหารงานยุติธรรมทางอาญาซึ่งมุ่งผลักดันมาตรการทางเลือกอื่นแทนการกักขังจำคุกในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา การรวบรวมแนวทางด้านควบคุมและการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงในกรอบปฏิญญา ข้อตกลงและแผนปฏิบัติการของเรือนจำ / ทัณฑสถานที่ใช้ในการราชทัณฑ์สากล

เอกสารทางวิชาการฉบับนี้เป็นการจัดรวมข้อมูลเอกสารอ้างอิงโดยในส่วนของกฎหมาย ปฏิญญา อนุสัญญา และข้อกำหนดหลักการระหว่างประเทศต่างๆ นั้นได้ยึดแนวทางข้อมูลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งได้รวบรวมแปลไว้ดั้งเดิมเป็นหลัก ขณะที่ในส่วนของเนื้อหาสาระรายละเอียดอื่นๆ จะมุ่งเน้นภาษาที่เข้าใจได้โดยสะดวก เพื่อเป็นประโยชน์ในการใช้งานทั้งระดับวิชาการและระดับปฏิบัติงาน ในส่วนของผู้ต้องขัง ก็จะได้รับความรู้อันเป็นประโยชน์ใน

การใช้ชีวิตในเรือนจำ / ทัณฑสถาน ทราบถึงขอบเขตแห่งสิทธิของผู้ต้องขังที่เหมาะสมในการใช้ชีวิตในเรือนจำ อันสะท้อนให้เห็นความชัดเจน โปร่งใส และทิศทางของการราชทัณฑ์ไทย

คณะผู้แปลและเรียบเรียงเอกสารการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงขององค์การสหประชาชาติ โดยนางสาวพิมพ์พร เนตรพุกกณะ นางสาวอุรยา กฤษณจินดา และคณะทำงานฯ ทุกท่านหวังว่าหนังสือเล่มนี้จะช่วยจุดประกายความสนใจและความใส่ใจต่อสถานการณ์ของผู้หญิงที่ถูกคุมขังและให้การนำหลักสิทธิมนุษยชนไปปฏิบัติใช้อย่างดียิ่งขึ้นดังที่ได้กล่าวถึงในข้อตกลงระหว่างประเทศ ปฏิญญาและมาตรฐานต่างๆ ตลอดจนสนับสนุนการพิจารณาวิเคราะห์เพื่อประเมินความเป็นไปได้ในการปรับใช้กับสังคมไทยในอนาคตเพื่อพัฒนาความเป็นอยู่ของผู้ต้องขังและมาตรฐานโดยรวมของเรือนจำ / ทัณฑสถานต่อไป ท้ายที่สุดนี้ หากมีข้อผิดพลาดเกิดขึ้นประการใด ผู้แปลและเรียบเรียง ตลอดจนคณะทำงานฯ ต้องขอภัยผู้อ่านทุกท่านไว้ ณ ที่นี้

คณะผู้จัดทำ

29 กรกฎาคม ค.ศ. 2009

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	1 - 3
สารบัญ	4
บทนำ	5 - 9
ส่วนที่ 1	10
สตรีในเรือนจำ: ข้อคิดเห็นต่อข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วย การปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง	
บทที่ 1	10 - 16
บทที่ 2	17 - 18
บทที่ 3	19 - 23
บทที่ 4	24 - 28
บทที่ 5	29 - 35
บทที่ 6	36 - 41
บทที่ 7	42 - 46
บทที่ 8	47 - 50
บทที่ 9	51 - 61
บทที่ 10	62 - 69
บทที่ 11	70 - 78
บทที่ 12	79 - 89
บทที่ 13	90 - 99
บทที่ 14	100 - 102
บทที่ 15	103 - 109
บทที่ 16	110 - 118
บทที่ 17	119 - 128
บทที่ 18	129 - 133
บทที่ 19	134 - 138
บทที่ 20	139 - 144
บทที่ 21	145 - 153
บทที่ 22	154 - 158
บทที่ 23	159 - 161
ส่วนที่ 2	162
คู่มือสำหรับผู้บริหารงานเรือนจำและผู้กำหนดนโยบายในด้านสตรีและการจำคุก	
บทที่ 1	162 - 174
บทที่ 2	175 - 186
บทที่ 3	187 - 197
เอกสารค้นคว้าประกอบ	198 - 200

บทนำ

จากการศึกษารวบรวมข้อมูลนั้นพบว่าเมื่อปี ค.ศ.2003 สำนักงานแควกเกอร์แห่งสหประชาชาติ (QUNO) สำนักงานใหญ่ ณ กรุงเจนีวาได้เริ่มทำการวิจัยเกี่ยวกับผู้หญิงหรือสตรีในเรือนจำ จุดมุ่งหมายคือการสร้างความเข้าใจถึงสาเหตุการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้ต้องขังหญิง การถ่ายทอดสภาพผู้ต้องขังหญิงที่ถูกคุมขังอยู่ทั่วโลกต้องเผชิญอยู่ในปัจจุบัน และการสร้างความสนใจต่อผลกระทบที่ผู้ต้องขังหญิงได้รับจากการถูกคุมขังจำคุกซึ่งมีความแตกต่างจากผู้ต้องขังชาย ด้วยมุมมองที่ต้องการกระตุ้นให้สังคมได้เข้าใจสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นอยู่ในปัจจุบัน และให้การพัฒนาช่วยเหลือผู้ต้องขังกลุ่มดังกล่าว เพื่อผลทางการตอบสนองที่เหมาะสม

QUNO
Quaker United Nations Office
Geneva • New York

เมื่อ กรกฎาคม ค.ศ. 2004 สำนักงานแควกเกอร์แห่งสหประชาชาติ ได้ตีพิมพ์บทความผู้หญิงในเรือนจำและเด็กติดผู้ต้องขังหญิง ซึ่งได้อธิบายอุปสรรคที่เกิดขึ้นเฉพาะต่อผู้หญิงที่ถูกคุมขัง และไม่จำกัดเฉพาะว่าเกิดขึ้นในภูมิภาคใด หรือ เกิดในประเทศพัฒนาแล้วหรือกำลังพัฒนา ทั่วโลกนั้นผู้หญิงในเรือนจำต้องประสบกับความเจ็บปวดจากการเลือกปฏิบัติ การกีดกัน และถูกละเลยจากระบบเรือนจำที่ออกแบบมาสำหรับผู้ชายเป็นการเฉพาะ ต่อมาตลอดระยะเวลาปี ค.ศ.2004 – 2005 ด้วยความร่วมมือระหว่างสำนักงานแควกเกอร์แห่งสหประชาชาติ และสภาการแควกเกอร์แห่งกิจการภาคพื้นยุโรป (Quaker Council for European Affairs) ได้จัดทำแบบสอบถามเกี่ยวกับการคุมขังผู้หญิงและส่งไปยังรัฐบาล ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในเรือนจำ องค์กรที่ไม่ใช่ของรัฐ ผู้ต้องขังและอดีตผู้ต้องขังทั่วโลก ผลตอบรับที่ได้ถือเป็นเรื่องน่าสนใจต่าง ๆ ทั้งส่วนที่เป็นปัญหาและการปฏิบัติอันดีเยี่ยมร่วมกัน ร่างข้อคิดเห็นเหล่านี้ถูกตีพิมพ์ในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 2005 ซึ่งคาดว่าจะได้รับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อนำมาปรับปรุงให้กลายเป็นต้นฉบับสุดท้ายอีกครั้ง ข้อคิดเห็นเหล่านี้เป็นการอธิบายปัญหาสำคัญหลายประการที่มีต่อผู้ต้องขังหญิง บนพื้นฐานของการวิจัยแรกเริ่มของสำนักงานแควกเกอร์แห่งสหประชาชาติ รวมทั้งที่ผู้ต้องขังหญิงได้บอกกล่าวและจากที่ได้รับทราบมาจากแหล่งอื่น นอกจากนั้น ยังเป็นการให้ความสำคัญต่อแนวทางที่ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังขององค์การสหประชาชาติ ซึ่งถือเป็นแหล่งอ้างอิงที่สำคัญที่สุดในการบริหารจัดการระบบเรือนจำเพื่อนำไปใช้ดำเนินการแก้ไขปัญหาลงมือ เป็นการใช้เครื่องมือและมาตรฐานสิทธิมนุษยชนอื่นๆที่นำมาประยุกต์ใช้กับการคุมขังผู้ต้องขังหญิงและเป็นการตรวจสอบมาตรการที่มาตรฐานสิทธิมนุษยชนพึงมี

จากการติดตามการขยายตัวของผู้ต้องขังหญิงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในหลายประเทศทั่วโลก หนังสือเล่มดังกล่าว จึงร่วมเสนอมตรการต่างๆที่จะนำไปใช้เพื่อเป็นการลดจำนวนผู้ต้องขังหญิงโดยกล่าวถึงข้อเสนอแนะ ลักษณะการกระทำผิดที่ทำให้ผู้หญิงต้องรับโทษจำคุก และผลกระทบที่ผู้หญิงได้รับจากการคุมขังในเรือนจำ อย่างไรก็ตาม ในหนังสือไม่ได้มีเนื้อหาเชิงวิเคราะห์อัตราการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้ต้องขังหญิงในภูมิภาคหรือในประเทศต่างๆ และมีได้มีเนื้อหาที่ส่งผลกระทบต่อแง่มุมของเด็กที่สืบเนื่องมาจากการที่ผู้หญิงต้องอยู่ในเรือนจำ เนื้อหาหลักจึงเป็นประเด็นสำคัญที่เป็นผลจากการเพิ่มขึ้นของผู้ต้องขังหญิงโดยตรง ตลอดจนแนวทางในการลดจำนวนผู้ต้องขังกลุ่มนี้ลง หากการลงโทษโดยการจำคุกไม่สามารถตอบสนองวัตถุประสงค์ของการลงโทษเพื่อความยุติธรรมและการลงโทษดังกล่าว กลับทั้งยังสร้างความลำบากอย่างมากให้แก่อดีตผู้ต้องขังในการกลับไปสู่สังคมอีกครั้งหนึ่งจากการปล่อยตัว ดังนั้นเนื้อหาสำคัญอีกส่วนหนึ่งจึงเป็นการส่งเสริมการผลิตงานวิจัยพัฒนาทางนโยบายและมาตรการต่างๆในการลดจำนวนผู้ต้องขังหญิงในภูมิภาคและในประเทศต่างๆทั่วโลก ในส่วนนี้ผู้อ่านสามารถศึกษาเพิ่มเติมจากหนังสือคู่มือหลักการพื้นฐานและการปฏิบัติงานอย่างมีความหวังต่อทางเลือกอื่นนอกจากการจำคุกคุมขังของสำนักงานยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (The UNODC Handbook of Basic Principles and Promising Practices on Alternatives to Imprisonment) และคู่มือในโปรแกรมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ของสำนักงานยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (The UNODC Handbook on Restorative Justice Programmes) เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติต่อไป

ถึงแม้จะมีความเชื่อว่าผู้หญิงนั้นเป็นเพียงส่วนหนึ่งหรือส่วนน้อยของประชากรเรือนจำทั่วโลก แต่ทว่าจากการศึกษาในหลายประเทศแสดงให้เห็นแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของผู้ต้องขังหญิงนั้นมีสูงมากกว่าการเพิ่มขึ้นของผู้ต้องขังชาย เช่น ในประเทศสหรัฐอเมริกาในระหว่างปี ค.ศ. 1977 - 2004 จำนวนผู้ต้องขังหญิงที่มีโทษจำคุกเกินกว่าหนึ่งปีสูงขึ้นถึง 757 เพอร์เซ็นต์ ในขณะที่จำนวนผู้ต้องขังชายที่ได้รับโทษจำคุกเกินหนึ่งปีนั้นมี 388 เพอร์เซ็นต์ ประเทศอังกฤษและเวลส์ พบว่าจำนวนผู้หญิงในเรือนจำมีสูงกว่าหนึ่งเท่าเมื่อเทียบกับเมื่อศตวรรษที่แล้ว แต่จำนวนผู้ชายในเรือนจำนั้น พบว่าเพิ่มขึ้นแค่ครึ่งหนึ่งในช่วงเวลาเดียวกัน ประเทศออสเตรเลีย ระหว่างปี ค.ศ. 1984 - 2003 จำนวนผู้ต้องขังชายเพิ่มขึ้น 75 เพอร์เซ็นต์ และจำนวนผู้ต้องขังหญิงเพิ่มขึ้น 209 เพอร์เซ็นต์ แนวโน้มทำนองเดียวกันก็ปรากฏขึ้นที่ประเทศเม็กซิโก หลายประเทศในแถบยุโรป เช่น ประเทศไซปรัส เอสโทเนีย ฟินแลนด์ กรีซและเนเธอร์แลนด์ ในช่วงปีเดียวกัน

นโยบายด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่มีความเข้มงวดเน้นหนักมากขึ้นทั่วโลก มีผลต่อการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้ต้องขังหญิงที่มีข้อหาความผิดเล็กน้อยในเรือนจำอย่างชัดเจน ในขณะที่บางประเทศมีการใช้มาตรการการลงโทษความผิดที่เกี่ยวกับคดียาเสพติดที่รุนแรงมากขึ้นก็เป็นสาเหตุที่สำคัญต่อการเพิ่มขึ้นของผู้หญิงในเรือนจำ บางประเทศที่มีการบังคับใช้กฎหมายตามการตีความตามหลักของบางศาสนา ซึ่งมักปรากฏว่าผู้หญิงได้รับการลงโทษจำคุก

ฐานความผิดต่อศีลธรรมและจริยธรรมของสังคมนั้นๆ นอกจากนี้แล้ว ด้วยเหตุที่ผู้หญิงมักเป็นผู้ที่เสียเปรียบทางเศรษฐกิจและสังคมกว่าผู้ชาย จึงเป็นเหตุให้ผู้หญิงที่รับโทษจำคุกก่อนและระหว่างการพิจารณาของศาล เนื่องจากไม่สามารถประกันตัวหรือขอลอภัยตัวชั่วคราวหรือจ้างทนายในการแก้ต่างทางอาญาในชั้นศาลได้ จากข้อมูลพบว่าในหลายประเทศ อัตราส่วนของผู้ต้องขังหญิงประเภทก่อน/ระหว่างรอการพิจารณาคดีนั้นมีจำนวนใกล้เคียงหรืออาจมีสูงกว่าผู้ต้องขังหญิงที่มีคดีตัดสินเด็ดขาดแล้ว และในขณะที่บางประเทศนั้นการเพิ่มขึ้นของผู้ต้องขังหญิงระหว่างรอการพิจารณาคดีนั้นมีมากกว่าผู้ต้องขังชายระหว่างรอการพิจารณาคดีทั้งๆที่ตามหลักการสากลกำหนดไว้ว่าการจำคุกก่อนและระหว่างการดำเนินคดีในชั้นศาลนั้นควรใช้เป็นแนวทางสุดท้ายในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยให้มุ่งความสำคัญไปยังกระบวนการทำงานของการสืบสวน สอบสวนคดีที่ถูกกล่าวหาเป็นสำคัญเพื่อเป็นหัวใจหลักของการทำงานของกระบวนการยุติธรรมในการป้องกันสังคมและเหยื่อของอาชญากรรม

ผู้หญิงส่วนมากที่ต้องโทษจำคุกในเรือนจำนั้นไม่สมควรที่จะต้องอยู่ในเรือนจำเลย โดยมากนั้นก็เป็นผู้ต้องขังจากคดีลหุโทษหรือความผิดที่ไม่ใช้ความรุนแรงหรือไม่ก่ออันตรายต่อสาธารณะแต่อย่างใด ผู้หญิงส่วนใหญ่เข้ามาติดคุกเนื่องจากฐานะทางเศรษฐกิจที่ยากจน แร้นแค้นและไม่สามารถชำระค่าปรับได้แทนการลงโทษจำคุก ผู้ต้องขังจำนวนมากมีความต้องการเข้ารับการรักษาความบกพร่องทางจิตใจและการติดยาเสพติดมากกว่าการโดดเดี่ยวทางสังคมจากการลงโทษจำคุก ผู้ต้องขังหลายรายต้องตกเป็นเหยื่อจากการลงโทษจำคุกเพราะกฎหมายบางฉบับที่ยังคงขาดความยุติธรรมและมีลักษณะเลือกปฏิบัติ

วิธีการทางออกอื่นที่ใช้แทนการลงโทษจำคุก คือ การลงโทษผ่านทางชุมชน หลักการนี้เป็นการส่งเสริมการกลับสู่สังคมของผู้กระทำผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สูงกว่าการใช้การลงโทษโดยเรือนจำ ถึงแม้ว่าผลการวิจัยเปิดเผยข้อค้นพบที่เป็นฉันทามติว่าผลกระทบด้านลบต่อผู้หญิงที่ได้รับการลงโทษโดยใช้เรือนจำนั้นมีอยู่มาก ความต้องการพิเศษของผู้หญิงก็ควรได้รับการพิจารณาด้วยเช่นกันในระหว่างจองจำ ที่ผ่านมานั้นสังคมรับรู้แต่ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังชาย สาเหตุที่เป็นเช่นนั้นเพราะการให้ความสนใจในประเด็นเรื่องเพศหญิงในเรือนจำนั้นมีอยู่น้อย ประกอบกับการละเลยต่อการให้บริการช่วยเหลือและโอกาสด้านต่างๆที่เรือนจำควรจัดเตรียมให้แก่ผู้ต้องขังหญิง ดังจะเห็นได้เป็นผลตามมาถึงความล้มเหลวของการลงโทษโดยเรือนจำซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของปัจจัยที่เอื้อให้เกิดการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังหญิงในหลายประเทศ การเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างผู้ต้องขังในปัจจุบันกลายเป็นการแสดงให้เห็นจุดอ่อนของระบบเรือนจำเกือบทั้งหมดในเรื่องการสนองตอบความต้องการที่เฉพาะของผู้ต้องขังหญิง

มาตรฐานสากลสำคัญที่เกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง เช่น ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังขององค์การสหประชาชาติ (The United Nations Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners), หลักการสำหรับคุ้มครองบุคคลที่ถูกกักขัง

หรือจำคุกในทุกกรณี (The Body of Principles for the Protection of All Persons under Any Form of Detention or Imprisonment) และหลักการพื้นฐานว่าด้วยการปฏิบัติต่อนักโทษ (The Basic Principles for the Treatment of Prisoners) ได้วางแนวทางปฏิบัติต่อผู้ต้องขังโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติทั้งปวง แต่กระนั้นก็ตาม ในแง่การปฏิบัติก็ยังคงพบว่าผู้ต้องขังหญิงจำนวนหนึ่งยังคงได้รับการปฏิบัติอย่างแตกต่างจากการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังทั่วไปในหลายด้าน ดังนั้นการแนะนำและคู่มือการปฏิบัติจึงสามารถช่วยเปลี่ยนแนวทางการบริหารให้มีการปฏิบัติที่เท่าเทียมกันมากขึ้น และเพื่อการเตรียมพร้อมสิ่งของเครื่องใช้เพื่ออำนวยความสะดวกตามความต้องการของผู้ต้องขังหญิงให้มีเพียงพอ ความต้องการสิ่งจำเป็นของผู้ต้องขังหญิงเป็นที่คุ้นเคยกันมากขึ้น ในเนื้อหาเรื่องต่างๆขององค์การสหประชาชาติ อาทิ ปี ค.ศ. 1980 ในการประชุมใหญ่ของสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดครั้งที่ 6 (The Sixth United Nations Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders) ซึ่งได้เสนอทางเลือกเรื่องความต้องการพิเศษของผู้ต้องขังหญิง ซึ่งระบุว่า

(ก) ในการนำข้อเสนอแนะไปปฏิบัติตามมติที่ประชุมดังกล่าว (The Sixth United Nations Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders) ว่าการตระหนักถึงปัญหาควรสนใจในเรื่องปัญหาเฉพาะของผู้ต้องขังหญิงและวิธีแสวงหาทางออก

(ข) ในประเทศที่ยังไม่มีการใช้โปรแกรมและการบริการทางเลือกแทนการรับโทษจำคุกต่าง ๆ นั้นผู้ต้องขังหญิงควรได้รับโอกาสในระดับเช่นเดียวกับที่ผู้ต้องขังชายได้รับ

(ค) ซึ่งองค์การสหประชาชาติ องค์การทั้งภาครัฐและภาคเอกชนต่างๆควรมีบทบาทเป็นที่ปรึกษาและรวมทั้งองค์กรระหว่างประเทศอื่นๆที่ควรพยายามต่อไปในการสร้างความเชื่อมั่นว่าต่อไปผู้ต้องขังหญิงพึงได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมทั้งก่อนการพิพากษาคดีในชั้นศาล ระหว่างรอการพิพากษาคดีและหลังการรับการตัดสินลงโทษ หรือช่วงเวลาที่อาศัยอยู่ในเรือนจำ ดังนั้นความสนใจในเรื่องต่างๆที่เป็นลักษณะพิเศษของเพศหญิงควรได้รับการเสนอให้พิจารณา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการตั้งครรภ์และการดูแลพยาบาลทารกหลังคลอด

ข้อแถลงการณ์กรุงเวียนนาว่าระอาชญากรรมและความยุติธรรม: ความท้าทายแห่งศตวรรษที่ 21 (The Vienna Declaration on Crime and Justice: Meeting the Challenges of the Twenty-first Century) จากการประชุมใหญ่ของสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดครั้งที่ 10 (The Tenth United Nations Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders) ซึ่งได้รับการรับรองอย่างเป็นทางการและได้มติประชุม (The General Assembly Resolution 55/59) ณ วันที่ 4 ธันวาคม ค.ศ. 2000 โดยมีรัฐสมาชิกขององค์การสหประชาชาติร่วมปฏิญาณว่า

(ก) จะให้ความสำคัญตระหนักถึงข้อแถลงขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยโปรแกรมและมาตรการการป้องกันอาชญากรรมระดับชาติและเรื่องกระบวนการยุติธรรมและ

ผลกระทบจากโปรแกรมการแก้ไขและแนวนโยบายต่อผู้ต้องขังชายและต่อผู้ต้องขังหญิงที่
แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง

(ข) เพื่อพัฒนาข้อเสนอแนะนโยบายปฏิบัติการเรื่องความต้องการพิเศษของ
ผู้หญิงทั้งในฐานะผู้ต้องขังและผู้กระทำผิด

ส่วนที่ 1

สตรีในเรือนจำ: ข้อคิดเห็นต่อข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของ สหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง

บทที่ 1

ทำไมจึงต้องมีความจำเป็นเร่งด่วนในการให้ความสำคัญต่อผู้หญิงในเรือนจำ

▼ ผู้ต้องขังหญิงอยู่ในระบบที่ออกแบบมาสำหรับผู้ต้องขังผู้ชาย

ส่วนมากแล้ว ในประเทศ ผู้หญิงถือเป็นคนกลุ่มน้อยของจำนวนประชากรผู้ต้องขังทั้งหมด โดยปกติประมาณ 2 เปอร์เซ็นต์และ 8 เปอร์เซ็นต์ ระบบและระบอบเรือนจำจึงถูกออกแบบมาสำหรับผู้ต้องขังชายซึ่งเป็นชนส่วนมากอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ตั้งแต่การออกแบบทางสถาปัตยกรรมของเรือนจำ กระบวนการการรักษาความมั่นคง สถานที่สำหรับการดูแลสุขภาพอนามัย การติดต่อกับครอบครัว กระทั่งการทำงานและการฝึกอบรม เป็นต้น เรือนจำของผู้หญิงจึงเป็นการประยุกต์จากเรือนจำสำหรับผู้ชาย ดังนั้น เรือนจำจึงมีแนวโน้มที่จะไม่สามารถตอบสนองความต้องการของนักโทษหญิง และผู้หญิงในเรือนจำจำต้องได้รับผลกระทบโดยการคุมขังในรูปแบบวิธีการที่โหดร้าย บ่อยครั้งที่สิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีพื้นฐานของผู้หญิงในเรือนจำถูกละเมิดอย่างเป็นระบบ

▼ มีผู้หญิงจำนวนมากขึ้นที่ถูกส่งตัวมายังเรือนจำ

ในหลายประเทศ ทุกภูมิภาค จำนวนประชากรผู้ต้องขังหญิงเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วตลอดระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา ยิ่งไปกว่านั้น อัตราการเพิ่มขึ้นในผู้ต้องขังหญิงมากกว่าการเพิ่มขึ้นของผู้ต้องขังชาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ที่ผ่านมามี 11 ประเทศพบว่าจำนวนผู้ต้องขังหญิงมีอัตราส่วนมากกว่า 1 ใน 10

การเพิ่มขึ้นของประชากรผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำในบางประเทศเกิดจากการใช้โทษจำคุกคุมขังเพิ่มมากขึ้นในการลงโทษการกระทำผิดที่เคยใช้โทษทางเลือกอื่นที่ไม่ใช่การ

ในประเทศบาร์บาโดส เม็กซิโก โบลิเวีย โคลัมเบีย เคนยา ออสเตรเลีย อังกฤษและเวลส์ นิวซีแลนด์ สหรัฐอเมริกา และเคอร์จิกสถาน ในช่วงระหว่างปีค.ศ. 1994 – 2004 พบว่าจำนวนประชากรผู้ต้องขังหญิงเพิ่มขึ้นด้วยอัตราที่สูงกว่าผู้ต้องขังชาย เช่น

ในประเทศเม็กซิโก มีอัตราการเพิ่มขึ้นของผู้ต้องขังหญิง 235 เปอร์เซ็นต์ ขณะที่ผู้ต้องขังชายเพิ่มขึ้น 134 เปอร์เซ็นต์

คุมขังมาก่อน ซึ่งมักเป็นกรณีที่เกี่ยวข้องกับคดียาเสพติดและการโจรกรรมแบบไม่รุนแรง

การกระทำผิดของผู้หญิงและการคุมขังเกี่ยวข้องกันอย่างใกล้ชิดกับความยากจนของผู้หญิง ผู้หญิงมักอ่อนไหวที่จะถูกคุมขังเพราะการไม่มีความสามารถในการจ่ายค่าปรับสำหรับคดีเล็กน้อย หรือไม่สามารรถได้รับการประกันตัว ผู้หญิงที่อยู่ระหว่างการพิจารณาคดีถือเป็นสัดส่วนที่สูงมากเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนประชากรผู้ต้องขังทั้งหมดในหลายประเทศ ส่วนมากผู้หญิงที่กระทำผิดมักมาจากส่วนของสังคมที่มีความเสี่ยงเปรียบด้อยโอกาสทางสังคมและเศรษฐกิจ โดยปกติ คนกลุ่มนี้มักมีอายุน้อย ไม่มีอาชีพ มีระดับการศึกษาที่ต่ำ และเป็นผู้เลี้ยงดูเด็กหรือบุตร หลายคนมีประวัติการใช้ยาเสพติดและแอลกอฮอล์ นอกจากนี้ ส่วนมากมักเคยประสบเหตุการณ์การละเมิดทางเพศและเป็นเหยื่อความรุนแรง ขณะเดียวกัน ก็มีแนวโน้มที่ผู้หญิงที่ถูกคุมขังจะได้รับตราบาปติดตัวมากกว่าผู้ต้องขังชาย และมักถูกขับไล่ออกจากครอบครัวและชุมชนมากกว่าเช่นกัน

๖ ผู้ต้องขังหญิงมีความต้องการที่แตกต่าง

ความต้องการและความกังวลของผู้ต้องขังหญิงนั้นแตกต่างจากของผู้ต้องขังชาย อาทิ เช่น ผู้ต้องขังหญิงมักเป็นผู้เลี้ยงดูบุตรเป็นหลัก หรือเลี้ยงดูคนเดียว รวมทั้งมีความรับผิดชอบอื่นๆ ของครอบครัว นอกจากนี้ ยังมีแนวโน้มที่จะถูกละเมิดภายในเรือนจำ ผู้ต้องขังหญิงมีความต้องการทางสุขอนามัยที่แตกต่าง เช่น สุขภาพทางด้านเพศและการตั้งครรรภ์ ในหลายประเทศ ผู้หญิงอาจตั้งครรรภ์และให้กำเนิดบุตรภายในเรือนจำ และผู้ต้องขังหญิงจำนวนมากมักทนทุกข์จากความเจ็บป่วยทางจิต

ขณะที่เกิดปัญหาจำนวนผู้ต้องขังล้นเรือนจำ ปัญหาสุขอนามัยที่เลวร้าย และสถานที่เยี่ยมญาติที่ไม่เพียงพอ ได้ส่งผลกระทบต่อผู้ต้องขังทั้งหญิงและชาย ดังนั้น จึงเกิดความกังวลที่มีต่อผู้หญิงโดยเฉพาะหรืออาจจะกระทบต่อผู้ต้องขังหญิงในรูปแบบที่โหดร้าย กลุ่มผู้หญิง เช่น ผู้ต้องขังหญิงที่เป็นเยาวชน ผู้หญิงที่พิการ ผู้หญิงที่เป็นคนต่างชาติและชนพื้นเมืองและชนกลุ่มน้อย มักมีความต้องการเฉพาะพิเศษเช่นกัน ซึ่งจะมีการกล่าวถึงต่อไปในบทต่างๆ ภายหลัง

ผู้หญิงเป็นกลุ่มที่อ่อนแอกลุ่มหนึ่งในเรือนจำเนื่องจากความเป็นเพศหญิง ถึงแม้ว่าจะมีความแตกต่างกันอย่างมากในสถานการณ์ของแต่ละประเทศ สาเหตุและความรุนแรงของความอ่อนแอและความต้องการที่คล้ายกันนั้นมีปัจจัยที่มีในหลายๆ ประเทศ คือ

- ความท้าทายที่เผชิญในการเข้าถึงความยุติธรรม เรื่องความไม่เท่าเทียมกับเพศชายในหลายๆ ประเทศ
- การเป็นเหยื่อจากการกระทำทารุณทางเพศและการประทุษร้ายทางร่างกาย ในช่วงก่อนการจำคุก
- มีความต้องการทางด้าน การดูแลสุขภาพจิตอย่างมาก หลายครั้งเป็นผลจากความรุนแรงในครอบครัวและการกระทำทารุณทางเพศ
- การพึ่งพาสารเสพติดและแอลกอฮอล์ที่สูง

- ระดับความเครียดที่เกิดจากการอยู่ในเรือนจำสูงในผู้หญิง ซึ่งทำให้เกิดปัญหาทางสุขภาพจิต หรือการก่อให้เกิดอาการทางจิตผิดปกติ
- การกระทำทารุณทางเพศและกระทำความรุนแรงต่อผู้ต้องขังหญิง
- ภาวะความรับผิดชอบที่สูงของผู้หญิงในการดูแลครอบครัว บุตร และอื่นๆ
- ความต้องการที่เฉพาะของผู้หญิงที่ได้รับไม่เพียงพอ
- การตีตราหลังการพ้นโทษ การตกเป็นเหยื่อ และการถูกละทิ้งโดยครอบครัว

๖ เกิดการรับรู้มากขึ้นว่าความต้องการของผู้ต้องขังหญิงไม่ได้รับการตอบสนอง

ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังขององค์การสหประชาชาติได้ถูกนำไปใช้ในการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดครั้งแรกในปีค.ศ. 1955 และได้รับการอนุมัติจากสภามหาสมุทรและสังคมแห่งสหประชาชาติในปีค.ศ. 1957 ซึ่งยังคงเป็นประเด็นสำคัญของการอ้างอิงในการออกแบบและประเมินสภาพการปฏิบัติงานเรือนจำ

ตั้งแต่ปีค.ศ. 1955 ความต้องการและธรรมชาติของประชากรผู้ต้องขังได้เปลี่ยนไป และได้มีการตระหนักถึงการพัฒนาแนวทางปฏิบัติระหว่างประเทศ สองสิ่งที่สำคัญ คือเนื้อหาหลักการสำหรับการป้องกันบุคคลใดๆ ภายใต้การคุมขังหรือการจำคุกทุกรูปแบบปีค.ศ. 1988 และหลักการพื้นฐานสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังปีค.ศ. 1990 ที่รับรองโดยสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติทั้งสองฉบับ หลักการเหล่านี้เมื่อรวมกับข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำฯ ถือเป็นที่ยืนยันว่าผู้ต้องขังทุกคนจะได้รับการปฏิบัติด้วยการเคารพต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพของการคุมขัง นอกจากนี้ เป็นการตอกย้ำถึงจุดประสงค์ของการคุมขังนั้นคือการบำบัดฟื้นฟูพัฒนาพฤติกรรมนิสัยนักโทษ และเป็นการจัดทำมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับประเด็นต่างๆ เช่น การจำแนกลักษณะและวินัยของนักโทษ การติดต่อกับโลกภายนอก การดูแลสุขภาพอนามัย ขอร้องเรียน การทำงานและสันทนาการ และศาสนา และวัฒนธรรม

ข้อกำหนดอื่นๆ เพิ่มเติมได้รับการเห็นพ้องให้แก้ไขปัญหาการคุมขังเด็ก ได้แก่ กฎมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการบริหารจัดการความยุติธรรมสำหรับเยาวชนปีค.ศ. 1985 และกฎสำหรับการป้องกันเยาวชนในการสูญเสียเสรีภาพปีค.ศ. 1990

อย่างไรก็ดี กฎและหลักการเหล่านี้มีเพียงเล็กน้อยที่เป็นการมุ่งหมายต่อผู้ต้องขังหญิงและเด็กสาว แม้จะมีการตระหนักที่เพิ่มมากขึ้นต่อสิทธิและการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงในระดับชาติ ระดับภูมิภาคและระดับนานาชาติ ในเวทีการอภิปรายระหว่างประเทศได้มีการเน้นย้ำความต้องการในการทบทวนระบบเรือนจำและบรรทัดฐาน และมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับการคุมขังกับความต้องการของผู้หญิง

การประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดครั้งที่ 6 (ปีค.ศ. 1980) ได้รับปฏิญญาความต้องการพิเศษของผู้ต้องขังหญิง ซึ่งเป็นการให้ความสำคัญต่อ

- เนื่องจากจำนวนผู้กระทำผิดหญิงมีน้อย ทำให้มักไม่ได้รับความสนใจและการพิจารณาเช่นเดียวกับผู้กระทำผิดเพศชาย
  - การไม่ได้รับความสนใจส่งผลให้มีการเข้าถึงที่จำกัดสำหรับผู้หญิงต่อโปรแกรมและบริการต่างๆที่จำเป็น เช่น การคุมขังในสถานที่ที่ห่างไกลจากครอบครัวและชุมชนเกิดและ
  - ผู้หญิงมักใช้เวลาส่วนมากในความรับผิดชอบหลักต่อบุตรของตนเอง
- ที่ประชุมได้เสนอแนะให้รัฐต่างๆ ให้การตระหนักถึงปัญหาเฉพาะของผู้กระทำผิดหญิงและความจำเป็นในการจัดวิธีการแก้ไขปัญหานั้น

20 ปีต่อมาในปีค.ศ.2000 ปฏิญญากรุงเวียนนาว่าด้วยอาชญากรรมและความยุติธรรม: การตอบสนองต่อความท้าทายในศตวรรษที่ 21 รัฐต่างๆ ได้ยินยอมที่จะดำเนินการดังนี้

- ให้ความสำคัญตระหนักถึงข้อแถลงขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยโปรแกรมและมาตรการการป้องกันอาชญากรรมระดับชาติและเรื่องกระบวนการยุติธรรมและผลกระทบจากโปรแกรมการแก้ไขและแนวนโยบายต่อผู้ต้องขังชายและต่อผู้ต้องขังหญิงที่แตกต่างอย่างสิ้นเชิง
- พัฒนาข้อเสนอแนะนโยบายปฏิบัติการเรื่องความต้องการพิเศษของผู้หญิงทั้งในฐานะผู้ต้องขังและผู้กระทำผิด

แผนปฏิบัติการของสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติสำหรับการนำปฏิญญาเวียนนาไปปฏิบัติในปีค.ศ. 2002 ได้เสนอแนะให้รัฐทั้งหลาย "...พยายามบากบั่นเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงาน..." ดังต่อไปนี้

ก) ทบทวน ประเมินผลและเปลี่ยนแปลง (หากจำเป็น) กฎหมาย นโยบาย กระบวนการและการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องการประเดินใดๆที่เกี่ยวข้องกับอาชญากร ในลักษณะที่มีความสม่ำเสมอด้วยระบบทางกฎหมาย เพื่อทำให้มั่นใจว่าผู้หญิงได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมจากระบบกระบวนการยุติธรรม

ข) พัฒนายุทธศาสตร์กระบวนการยุติธรรมและการป้องกันอาชญากรรมทั้งระดับชาติและนานาชาติที่ได้พิจารณาถึงความต้องการที่พิเศษของผู้หญิง...ที่เป็นนักโทษและผู้กระทำผิด...

การตระหนักถึงผู้ต้องขังหญิงได้ขยายครอบคลุมไปยังบุตรของผู้หญิงที่ถูกคุมขัง โดยในสมัชชาใหญ่ปีค.ศ.2003 ได้มีมติในเรื่องสิทธิมนุษยชนในการบริหารจัดการความยุติธรรมได้เชิญชวนให้:

...รัฐบาล องค์การระดับภูมิภาคและนานาชาติที่เกี่ยวข้อง สถาบันด้านสิทธิมนุษยชนของชาติ และองค์กรเอกชนได้อุทิศความสนใจที่เพิ่มขึ้นต่อประเด็นผู้หญิงในเรือนจำ ได้แก่ ประเด็น

บุตรของผู้หญิงในเรือนจำ ด้วยมุมมองเพื่ออธิบายปัญหาสำคัญและวิธีการที่ปัญหาเหล่านี้ได้รับการแก้ไข...

เมื่อเร็วๆ นี้ สภาสหิทธิมนุษยชนได้รับมติเกี่ยวกับสิทธิเด็กซึ่งถือเป็นผลกระทบต่อความต้องการเฉพาะของเด็กที่ได้รับผลจากการจำคุกคุมขังบิดามารดาของตน

ก่อนหน้านี้ในปี ค.ศ. 2004 ได้มีมติของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนต่อสิทธิมนุษยชนในการบริหารงานความยุติธรรมโดยเฉพาะความยุติธรรมของเยาวชนได้รับการให้ความสำคัญ "...ความต้องการต่อความระมัดระวังเป็นพิเศษที่เกี่ยวข้องต่อสถานการณ์เฉพาะของเด็ก เยาวชน และผู้หญิงในการบริหารจัดการความยุติธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อสูญเสียเสรีภาพและความอ่อนไหวต่อความรุนแรง การละเมิด ความอยุติธรรมและการกระทำให้อับอายรูปแบบต่าง ๆ..." เช่นเดียวกันกับปี ค.ศ. 2005 คณะกรรมการสิทธิได้ให้ความสำคัญต่อการมุ่งเน้นเฉพาะไปยังและความอ่อนไหวต่อความรุนแรงของเด็กสาวและกลุ่มผู้หญิงบางกลุ่ม เช่น "...ผู้หญิงในสถานที่คุมขัง..."

สำนักงานยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติได้จัดทำคู่มือของผู้หญิงในเรือนจำซึ่งมีกำหนดการตีพิมพ์ในช่วงกลางปี ค.ศ. 2008 คู่มือนี้ถือเป็นการจัดทำความต้องการพิเศษของนักโทษหญิง การจัดการผู้หญิงในเรือนจำและแนะนำมาตรการในการลดประชากรผู้ต้องขังหญิง

ปัญหาเฉพาะที่ผู้หญิงประสบได้รับการกล่าวถึงในเครื่องมือการประเมินผลระบบกระบวนการยุติธรรมของสำนักงานยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ แนวทางปฏิบัติสำหรับการติดตามดูแลระบบกระบวนการยุติธรรมรวมถึงปัญหาที่ได้รับการเสนอแนะ เช่น "ผู้หญิงที่ถูกพิจารณาลงโทษและผู้หญิงที่มีบุตรถือเป็นจำนวนที่เปอร์เซ็นต์" และ "ผู้ต้องขังหญิงมีช่องทางในการได้รับกิจกรรมเช่นเดียวกับผู้ต้องขังชายหรือไม่" นอกจากนี้ สำนักงานยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติยังได้ดึงดูดความสนใจต่อความสำคัญของการคงรักษาการติดต่อกับครอบครัว ยิ่งไปกว่านั้น ยังได้ระบุว่า "หญิงตั้งครรภ์และมารดาที่กำลังเลี้ยงดูบุตรมีปัญหาเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับสภาพของกลุ่มคนเหล่านั้นและไม่ควรถูกจำคุกคุมขังเว้นเสียแต่จะเกิดสถานการณ์พิเศษ"

V มาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่นำไปประยุกต์ใช้กับการคุมขังผู้หญิง
ขณะที่ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังขององค์การสหประชาชาติยังคงมีความเกี่ยวข้องและสำคัญ แต่ก็เป็นส่วนหนึ่งของกรอบการทำงานของมาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่จำเป็นต้องนำมาปฏิบัติต่อผู้หญิงที่ถูกจำคุกคุมขัง ความเข้าใจประเด็นต่างๆ เช่น เพศ ความรุนแรงต่อต้านสิทธิผู้หญิงและเด็กได้ก้าวหน้าอย่างมากตั้งแต่มีการเห็นพ้องต่อข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำๆ ปี ค.ศ. 1955

บุคคลไม่สูญเสียสิทธิมนุษยชนของตนเองเมื่อถูกคุมขัง ดังที่ระบุไว้ในปฏิญญาสากลว่า
"ด้วยสิทธิมนุษยชน ปีค.ศ. 1948 รัฐจะต้องจำกัดการใช้สิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล รวมทั้ง
สิทธิและเสรีภาพของนักโทษ เพื่อจุดประสงค์ของการระหนักและเคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น
และเพื่อตอบสนองต่อความจำเป็นทางศีลธรรม ความสงบเรียบร้อยของสังคมและสวัสดิการ
โดยทั่วไปภายในสังคมประชาธิปไตย"

การนำเอาหลักการที่เกี่ยวข้องกับการคุมขังซึ่งมีการจัดทำขึ้นใน หลักการพื้นฐาน
สำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง: "ยกเว้นข้อจำกัดเหล่านั้นที่มีความจำเป็นอย่างเห็นได้ด้วยความ
เป็นจริงของการคุมขัง ผู้ต้องขังทุกคนควรรักษาสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานที่กำหนด
ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน" และสนธิสัญญาสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติอื่นๆ
ตามที่รัฐของตนเองเป็นภาคี

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติได้เพิ่มรายละเอียดในความหมายที่
เกี่ยวข้องในกติการระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง บุคคลใดที่อยู่
ภายในเรือนจำจะต้องไม่ "...มีแนวโน้มต่อความยากลำบากหรือการบีบบังคับอื่นใดมากกว่าผล
ที่ได้รับจากการสูญเสียเสรีภาพ... บุคคลที่สูญเสียเสรีภาพของตนเองจะต้องสามารถมีสิทธิที่
กำหนดไว้ในกติกาฯ โดยขึ้นอยู่กับข้อจำกัดที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ในสภาพแวดล้อมแบบปิด"

ในการทบทวนการปฏิบัติต่อผู้หญิงในเรือนจำ จำเป็นต้องมีการพิจารณาถึง
กฎระเบียบใดที่มีต่อสิทธิของคนกลุ่มนี้ "ซึ่งมีความจำเป็นอย่างเห็นได้ชัดด้วยข้อเท็จจริง
จากการคุมขัง" และ "ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ในสภาพแวดล้อมแบบปิด"

การปฏิบัติต่อผู้หญิงในเรือนจำต้องได้รับการชี้แจงไม่เฉพาะจากข้อกำหนดมาตรฐานขั้น
ต่ำสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังขององค์การสหประชาชาติ แต่รวมถึงแนวทางปฏิบัติเฉพาะ
ด้านเรือนจำอื่นๆ แต่ที่เกี่ยวข้องกับการนำกฎหมายและข้อกำหนดสิทธิมนุษยชนไปใช้ในทาง
ปฏิบัติได้ ซึ่งได้แก่

- ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน
- กติการระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง
- กติการระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม
- อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก
- อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ
- อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ
- อนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือลงโทษอื่น ที่โหดร้ายไร้
มนุษยธรรมหรือ ย่ำยีศักดิ์ศรี

นอกจากมาตรฐานระหว่างประเทศที่มีการนำไปบังคับใช้ทั่วโลกแล้ว รัฐอาจผูกพันในมาตรฐานระดับภูมิภาคที่เกี่ยวข้อง ซึ่งต้องนำไปปฏิบัติกับผู้หญิงที่ถูกจำคุกคุมขังในประเทศที่มีการนำไปใช้ อาทิเช่น กฎเรือนจำยุโรป หลักการระหว่างชาติอเมริกา และการปฏิบัติงานอันเป็นเลิศในการคุ้มครองบุคคลที่ถูกตัดสินโทษในเสรีภาพในอเมริกา และผลงานของผู้สรุปรายงานการประชุมใหญ่พิเศษเกี่ยวกับนักโทษและสภาพการคุมขังของคณะกรรมการว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและประชาชนแห่งแอฟริกา และของผู้สรุปรายงานการประชุมใหญ่เกี่ยวกับสิทธิของบุคคลที่สูญเสียเสรีภาพแห่งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนระหว่างอเมริกา ฯลฯ

อนึ่งข้อคิดเห็นในหนังสือเล่มนี้เป็นการตรวจสอบถึงกระบวนการใดๆ ที่รัฐควรนำมา มาตรฐานสิทธิมนุษยชนเหล่านี้ไปปฏิบัติต่อผู้หญิงในเรือนจำ

บทที่ 2

หลักการเบื้องต้น: ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงในทุกแห่งมุ่งต้องสอดคล้องกับข้อ 10 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง “ปัจเจกบุคคลทุกคนที่ถูกตัดสินโทษในเสรีภาพของตนเองควรถูกปฏิบัติด้วยความเป็นมนุษย์และด้วยการเคารพต่อศักดิ์ศรีของปัจเจกบุคคลนั้นๆ ที่มีติดตัวมาแต่กำเนิด”

สิ่งนี้ได้สะท้อนในข้อที่ 1 ของกฎเบื้องต้นสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง “ผู้ต้องขังทุกคนจะได้รับการปฏิบัติด้วยความเคารพเนื่องจากศักดิ์ศรีและคุณค่าในฐานะการเป็นมนุษย์ที่ติดตัวมาแต่กำเนิด” ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังขององค์การสหประชาชาติได้ระบุไว้ว่า “ระบอบของเรือนจำควรแสวงหาการลดความแตกต่างให้มากที่สุดระหว่างชีวิตภายในเรือนจำและชีวิตที่มีเสรีภาพซึ่งมีแนวโน้มที่จะลดความรับผิดชอบของผู้ต้องขังหรือการเคารพเนื่องจากศักดิ์ศรีในฐานะการเป็นมนุษย์”

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนได้ออกข้อความเห็นทั่วไปต่อการปฏิบัติอย่างมีมนุษยธรรมของบุคคลที่ไร้เสรีภาพ โดยที่ประกาศเจตนารมณ์อย่างชัดเจนผ่านระเบียบข้อบังคับเพื่อให้มั่นใจว่าการปฏิบัติอย่างมีมนุษยธรรมของผู้ต้องขังและการเคารพต่อศักดิ์ศรีที่ติดตัวมาแต่กำเนิด ซึ่งได้อธิบายว่ารัฐมี

...ข้อบังคับเชิงบวกต่อปัจเจกบุคคลผู้ซึ่งอ่อนไหว เนื่องด้วยสถานะในฐานะปัจเจกบุคคลที่ถูกตัดสินโทษในเสรีภาพ... การปฏิบัติต่อปัจเจกบุคคลที่ถูกตัดสินโทษในเสรีภาพของตนเองด้วยมนุษยธรรมและด้วยความเคารพต่อศักดิ์ศรีเป็นกฎที่นำมาใช้เป็นพื้นฐานอย่างเป็นสากล ดังนั้นการนำกฎนี้มาใช้ ไม่สามารถขึ้นอยู่กับทรัพยากรในเชิงวัตถุที่ทำได้ในภาคีแห่งรัฐ

การปฏิบัติอย่างมีมนุษยธรรมต้องถูกตีความในบริบทของข้อบังคับเพื่อป้องกันความรุนแรงต่อผู้หญิง ปฏิญญาสากลว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อสตรี ได้แสดงความชัดเจนว่าความรุนแรงต่อสตรีนั้น ครอบคลุมความรุนแรงทางร่างกาย ทางเพศ และทางจิตใจซึ่งถูกล่วงละเมิดหรือละทิ้งโดยรัฐ

อีกประเด็นที่เชื่อมโยงใกล้ชิดต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ คือ เสรีภาพในการปฏิบัติตามหลักศาสนาและสังเกตการณ์การปฏิบัติทางวัฒนธรรมของบุคคล ผู้หญิง (และผู้ชาย) ในเรือนจำควรสามารถปฏิบัติตามหลักศาสนาได้อย่างเสรี สามารถเข้าถึงสถานที่กราบไหว้บูชาและเอกสารทางศาสนา และสังเกตการณ์การปฏิบัติทางวัฒนธรรมเฉพาะ เช่น การสวมสิ่งปกคลุมศีรษะ การล้างทำความสะอาดตามพิธี การหลีกเลี่ยงอาหารบางประเภทและการสังเกตการณ์ระยะเวลาที่มีการอดอาหาร เมื่อมีการแจกเครื่องแต่งกายให้ผู้ต้องขัง ต้อง

สอดคล้องต่อข้อบังคับตามศาสนาและวัฒนธรรม เช่น การสวมผ้าคลุมศีรษะของสตรีหรือเครื่องแต่งกายที่มีความยาวระดับพื้น

กฎข้อที่ 1 ของหลักการระหว่างชาติอเมริกา และการปฏิบัติงานอันเป็นเลิศในการคุ้มครองบุคคลที่ถูกตัดสิทธิในเสรีภาพในอเมริกาที่มีชื่อว่า "การปฏิบัติอย่างมีมนุษยธรรม" ได้ระบุว่า "สถานะพิเศษของรัฐในฐานะผู้รับประกันในเรื่องเกี่ยวกับปัจเจกบุคคลที่ถูกตัดสิทธิในเสรีภาพ ในชีวิตและความชอบธรรมส่วนบุคคล ควรได้รับการเคารพและทำให้มั่นใจว่าจะได้รับการจัดสภาพเงื่อนไขขั้นต่ำที่สอดคล้องกับศักดิ์ศรีของตนเอง"

บทที่ 3

หลักการเบื้องต้น: การไม่เลือกปฏิบัติระหว่างผู้ต้องขังหญิงและผู้ต้องขังชาย

๖ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังขององค์การสหประชาชาติ

หลักการเบื้องต้น

6. (1) กฎมาตรฐานฯ ทุกข้อจะต้องนำไปใช้อย่างเสมอภาค โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ การเลือกปฏิบัติเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องเชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมือง หรือความคิดเห็นเห็นทางอื่น กำเนิดทางชาติหรือสังคม สถานะทางทรัพย์สิน กำเนิดหรือ อื่นใด เป็นเรื่องที่ต้องห้ามทั้งสิ้น

(2) อย่างไรก็ตาม มีความจำเป็นที่จะต้องให้ความเคารพต่อความเชื่อทางศาสนาของนักโทษ

ถึงแม้จะมีการกำหนดไว้ในหลักการเบื้องต้นของข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังขององค์การสหประชาชาติ แต่การกีดกันหรือเลือกปฏิบัติต่อสตรีในเรือนจำนั้นยังเกิดขึ้นเป็นไปตามระบบ

ในหลายประเทศ ผู้หญิงในเรือนจำและสถานที่คุมขังอื่นๆ เป็นเหยื่อของความรุนแรงที่มีพื้นฐานมาจากเพศ ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการกีดกันและเลือกปฏิบัติ ซึ่งสิ่งนี้ได้มีการอภิปรายไว้ในบทที่ 8

ในประเทศส่วนมาก แม้จะเป็นประเทศที่สภาพเรือนจำไม่ได้มีความรุนแรงทางกายภาพ ผู้ต้องขังหญิงอาจถูกเลือกปฏิบัติเมื่อเปรียบเทียบกับผู้ต้องขังชายในชีวิตเรือนจำเกือบทุกแง่มุม รวมถึงการตัดสินใจใดที่เกิดขึ้นในสถานที่คุมขังก่อนการพิจารณาคดี โอกาสสำหรับการศึกษา และการจ้างงาน การดูแลสุขภาพอนามัย และในการปฏิบัติตามสิทธิการเป็นผู้ปกครองและคู่สมรส ในหลายกรณี การเลือกปฏิบัติไม่ได้เกิดจากความตั้งใจของหน่วยงานหรือเรือนจำ แต่เป็นผลกระทบของระบบเรือนจำที่ออกแบบมาสำหรับเพศชาย

ลูซ อาร์เบอร์ (Louise Arbour) (ปัจจุบันดำรงตำแหน่งข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ) ได้ดำเนินการเกี่ยวกับข้อสงสัยต่อเรือนจำหญิงคิงส์ตัน ในประเทศแคนาดา และสรุปว่ามีปัญหาสำคัญหลายประการเกี่ยวกับการคุมขังผู้ต้องขังหญิง:

ผู้หญิง...รับโทษจำคุกในสภาพที่โหดร้ายกว่าผู้ชาย เนื่องด้วยการมีจำนวนที่น้อยกว่า พวกเขาต้องทนทุกข์จากการอยู่ในสถานที่ที่ห่างจากครอบครัวในระดับที่มากกว่าผู้ชาย เพราะมีทางเลือกที่น้อยกว่าสำหรับการคุมขังผู้หญิง พวกเขาได้รับการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังที่เกินประเภทไป หรือถูกคุมขังในสถานที่ที่ไม่ตอบสนองต่อประเภทลักษณะของพวกเขา ด้วยเหตุผล

เดียวกัน พวกเขาจึงได้รับการจัดโปรแกรมต่างๆที่น้อยกว่าผู้ชาย โดยเฉพาะในกรณีของผู้หญิงที่
ถูกคุมขังภายใต้การจัดการควบคุมตัวแบบคุ้มครอง... พวกเขาไม่มีโอกาสในการฝึกอบรมทาง
วิชาชีพที่สำคัญๆ... โอกาสสำหรับการโอนย้ายค่อนข้างน้อย และมีการเข้าถึงเรือนจำความ
มั่นคงต่ำอย่างแท้จริงที่น้อยมาก

ความเท่าเทียมกันของสิทธิระหว่างผู้หญิงและผู้ชายถือเป็นมาตรฐานพื้นฐานที่ยืนยัน
เครื่องมือสิทธิมนุษยชนหลักๆ ทั้งหลาย ผู้หญิง และเด็กหญิงผู้ที่ถูกคุมขังจะต้องได้รับการความ
เพลิตเพลินและการปกป้องสิทธิการเป็นมนุษย์ของตนเองทุกประการอย่างเท่าเทียม โดย
ปราศจากการเลือกปฏิบัติใดๆ

๗ มาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศต่าง ๆ

■ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 2

บุคคลชอบที่จะมีสิทธิและเสรีภาพประดาที่ระบุไว้ในปฏิญญานี้ ทั้งนี้โดยไม่มีการ
จำแนกความแตกต่างในเรื่องใด ๆ เช่น เชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความเห็นทาง
การเมืองหรือทางอื่นใด ชาติหรือสังคมอันเป็นที่มาเดิม ทรัพย์สิน กำเนิด หรือสถานะอื่นใด

■ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ 3

บรรดารัฐภาคีแห่งกติกาฉบับนี้ รับที่จะประกันสิทธิเท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิง
ให้มีสิทธิทั้งปวงทางแพ่งและทางการเมืองดังที่ได้ระบุไว้ในกติกาฉบับนี้

■ อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ

ข้อ 1

...คำว่า "เลือกปฏิบัติต่อสตรี" จะหมายถึง การแบ่งแยก การกีดกัน หรือการจำกัดใด ๆ
เพราะเหตุแห่งเพศ ซึ่งมีผลหรือความมุ่งประสงค์ที่จะทำลายหรือทำให้เสื่อมเสียการยอมรับ การ
ได้อุปโภค หรือใช้สิทธิโดยสตรี โดยไม่คำนึงถึงสถานภาพด้านการสมรส บนพื้นฐานของความ
เสมอภาคของบุรุษและสตรีของสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานในด้านการเมือง
เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมของพลเมืองหรือด้านอื่น ๆ

ข้อ 2

รัฐภาคีทั้งหลายขอประณามการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ ตกลงที่จะติดตาม
นโยบายเกี่ยวกับการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีโดยวิธีที่เหมาะสมทุกประการและโดยไม่ชักช้า
และเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายนี้ ตกลงที่จะ...

(ง) งดเว้นจากการเข้าไปพัวพันในการกระทำหรือการปฏิบัติใด ๆ เกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติต่อสตรี และรับประกันว่าเจ้าหน้าที่และสถาบันของรัฐจะปฏิบัติโดยสอดคล้องกับข้อผูกพันนี้

(จ) ใช้มาตรการที่เหมาะสมทุกอย่าง เพื่อขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีโดยบุคคลองค์การหรือวิสาหกิจใด ๆ

(ฉ) ใช้มาตรการที่เหมาะสมทุกอย่าง รวมทั้งการออกกฎหมาย เพื่อเปลี่ยนแปลงหรือล้มเลิกกฎหมาย ข้อบังคับ ประเพณีและแนวปฏิบัติที่ยังมีอยู่ซึ่งก่อให้เกิดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี

(ช) เพิกถอนบทบัญญัติทางอาญาภายในทั้งปวงซึ่งก่อให้เกิดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี

■ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ความคิดเห็นทั่วไปข้อ 21 เกี่ยวกับการปฏิบัติอย่างมีมนุษยธรรมของบุคคลที่ถูกตัดสินโทษในเสรีภาพ

การปฏิบัติต่อปัจเจกบุคคลที่ถูกตัดสินโทษในเสรีภาพด้วยมนุษยธรรมและด้วยความเคารพต่อศักดิ์ศรีเป็นกฎที่นำไปใช้โดยเป็นพื้นฐานและเป็นสากล... กฎนี้ต้องถูกนำไปใช้โดยปราศจากความแตกต่างในเชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมืองหรืออื่นๆ จุดกำเนิดทางชาติหรือสังคม ทรัพย์สิน การเกิดหรือสถานะอื่นใด

■ หลักการพื้นฐานสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ข้อที่ 2

ไม่ควรมีการเลือกปฏิบัติบนพื้นฐานของเชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมืองหรืออื่นๆ จุดกำเนิดทางชาติหรือสังคม ทรัพย์สิน การเกิดหรือสถานะอื่นใด

■ หลักการเพื่อการคุ้มครองบุคคลทุกคนที่ถูกคุมขังหรือจำคุก หลักการที่ 5 (2)

มาตรการทางกฎหมายที่กำหนดเพื่อคุ้มครองสิทธิและสถานะของสตรี โดยเฉพาะหญิงที่มีครรภ์หรือมีเด็กอ่อนที่ต้องดูแล เด็ก และเยาวชน คนชรา คนเจ็บป่วยหรือคนพิการนั้นไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติความต้องการและการร้องขอ ตลอดจนมาตรการเพื่อคุ้มครองสิทธิดังกล่าวพึงถูกทบทวนได้โดยคำพิพากษาของศาล หรือองค์กรอื่นที่มีอำนาจหน้าที่นั้น...

๗ มาตรฐานระดับภูมิภาคเกี่ยวกับการคุมขัง

■ กฎเรือนจำยุโรป

ข้อ 13

กฎเหล่านี้ควรถูกนำไปปฏิบัติอย่างยุติธรรม ปราศจากการเลือกปฏิบัติ บนพื้นฐานใดๆ ไม่ว่าจะเป็นเพศ เชื้อชาติ สีผิว ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมืองหรือในเรื่องอื่นๆ จุดกำเนิดทางสังคมและชาติ การเชื่อมโยงกับชนกลุ่มน้อย ทรัพย์สิน การเกิดหรือสถานะอื่นใด

ข้อ 34.1

นอกเหนือจากกฎระเบียบเฉพาะในกฎข้อบังคับเหล่านี้ที่เกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังหญิง ผู้มีอำนาจรัฐควรให้ความสำคัญอย่างมากต่อความต้องการของผู้หญิง เช่น ความจำเป็นทางกายภาพ ทางวิชาชีพ ทางสังคม และทางจิตวิทยาเมื่อต้องตัดสินใจใดๆ ที่มีผลกระทบต่ออารมณ์ทุกข์แห่งมุมของคนกลุ่มนี้

■ หลักการระหว่างชาติอเมริกา และการปฏิบัติงานอันเป็นเลิศในการคุ้มครองบุคคลที่ถูกตัดสินโทษในเสรีภาพในอเมริกา

บทนำ

ด้วยการสังเกตอย่างวิพากษ์ต่อสถานการณ์ที่สำคัญของความรุนแรง ภาวะผู้ต้องขังล้นเรือนจำ และสภาพความเป็นอยู่อย่างไร้มนุษยธรรมในสถานที่ที่ไร้เสรีภาพหลายแห่งในอเมริกา เช่นเดียวกันกับสถานการณ์เฉพาะของความเปราะบางของบุคคลที่มีความพิการทางจิตใจซึ่งไร้เสรีภาพภายในโรงพยาบาลจิตเวชและเรือนจำ และความเสี่ยงร้ายแรงต่อเด็ก สตรี และผู้สูงอายุที่ถูกคุมขังในเรือนจำรัฐและเรือนจำเอกชน ผู้ป่วย ผู้ลี้ภัย หรือ ผู้แสวงหาที่ลี้ภัย ผู้ที่ไร้รัฐ และบุคคลที่ไม่ได้รับการบันทึก และบุคคลที่ไร้เสรีภาพในบริบทของความขัดแย้งทางอาวุธ

หลักการข้อที่ 2

ไม่ว่าจะอยู่ภายใต้สถานการณ์ใดๆ บุคคลที่ไร้เสรีภาพไม่ควรถูกเลือกปฏิบัติด้วยเหตุผลแห่งจุดกำเนิดทางเชื้อชาติ สัญชาติ สีผิว เพศ อายุ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมือง หรือเรื่องอื่นๆ จุดกำเนิดทางสังคมหรือชาติ สถานะทางเศรษฐกิจ การเกิด ความพิการทางร่างกาย ทางจิตใจ หรือความพิการเกี่ยวกับความรู้สึก เพศ รสนิยมทางเพศ หรือ สภาพทางสังคมอื่นๆ

มาตรการที่ออกแบบมาเฉพาะเพื่อปกป้องสิทธิของผู้หญิง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิของสตรีมีครรภ์และมารดาผู้เลี้ยงดูบุตร สิทธิของเด็ก ผู้สูงอายุ หรือผู้ที่ป่วยหรือทันทูกซ์จากการติดเชื้อ เช่น เอชไอวีเอดส์ บุคคลที่มีความพิการทางความรู้สึก ทางร่างกายและจิตใจ เช่นเดียวกับกับคนพื้นเมือง ผู้สืบเชื้อสายชนผิวดำ และชนกลุ่มน้อยไม่ควรถูกพิจารณาแบบเลือกปฏิบัติ มาตรการเหล่านี้ควรถูกนำไปปฏิบัติอย่างสอดคล้องกับกฎหมายและกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ และควรขึ้นอยู่กับความเห็นโดยผู้พิพากษา หรือหน่วยงานที่มีความยุติธรรม เป็นเอกเทศและมีความสามารถอื่นๆ

๗ การนำไปปฏิบัติ

สิทธิในการไม่เลือกปฏิบัติและความเท่าเทียมกันต้องเป็นมาตรฐานการตรวจสอบสำหรับการประเมินผลและการปฏิรูปสภาพและระบบเรือนจำสำหรับผู้หญิง การเลือกปฏิบัติที่

เกิดจากโปรแกรมที่มุ่งเน้นแต่ผู้ชาย ถือเป็นความล้มเหลวในการประเมินผล เข้าใจและแก้ไข ปัญหาอย่างเหมาะสมต่อความต้องการเฉพาะของผู้ต้องขังหญิง การไม่เลือกปฏิบัติ และความเท่าเทียมกันมีความจำเป็นต่อความเข้าใจในวิธีที่แตกต่างกัน กฎหมายความเท่าเทียมกันของ สหราชอาณาจักรปีค.ศ. 2006 ซึ่งมีผลบังคับใช้ในเดือนเมษายน ค.ศ. 2007 ได้จัดให้มีหน้าที่ ความเท่าเทียมกันทางเพศภาวะ หน้าที่กำหนดให้บุคคลหรือองค์กรใดๆ ก็ตามที่ดำเนินการใน การกิจสาธารณะ เช่น ระบบงานยุติธรรมและเรือนจำ ต้องมีการสนับสนุนในทางบวกต่อความ เท่าเทียมกันทางเพศ ดังนั้น ภาระหน้าที่ความรับผิดชอบจึงตกอยู่ที่เรือนจำที่จะทำให้มั่นใจว่า การให้บริการใดๆ นั้นไม่ก่อให้เกิดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี ทั้งนี้ ความเท่าเทียมกันอย่าง เป็นทางการระหว่างผู้ต้องขังหญิงและชายเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอในการตอบสนองต่อสิทธิของ ผู้หญิง เห็นได้จากหลักการเพื่อการคุ้มครองบุคคลทุกคนที่ถูกคุมขังหรือจำคุก ในหลักการข้อ 5 (2) ระบุชัดเจนว่ามาตรการพิเศษในการแก้ไขปัญหาคือความต้องการเฉพาะของผู้ต้องขังหญิง ไม่ใช่การเลือกปฏิบัติในตัวเอง กฎหมายลักษณะเดียวกันที่อยู่ในหลักการระหว่างชาติ อเมริกา และการปฏิบัติงานอันเป็นเลิศในการคุ้มครองบุคคลที่ถูกตัดสินโทษในเสรีภาพในประเทศ อเมริกา มากกว่านั้นยังมีกฎเรือนจำยุโรป ข้อ 34.1 ที่กำหนดให้หน่วยงานผู้มีอำนาจต้องทำให้ มั่นใจว่าระบบเรือนจำสำหรับผู้หญิงได้รับการออกแบบมาสำหรับพวกเขาและไม่ใช่เพียงการ ปรับประยุกต์จากระบบเรือนจำของผู้ชาย

ความคิดเห็นพื้นฐานของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนข้อที่ 28 ต่อความเท่าเทียมกัน ในสิทธิระหว่างชายและหญิงได้มุ่งเน้นว่ารัฐต้องมั่นใจว่า "สิทธิของบุคคลที่ไร้เสรีภาพได้รับ การปกป้องด้วยนิยามที่เท่าเทียมกันสำหรับผู้ชายและผู้หญิง" คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ได้ให้คำแนะนำต่อสิ่งที่จำเป็นสำหรับรัฐในการดำเนินการตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วย สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ไม่ให้เกิดการเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิงในเรือนจำ

...รัฐภาคีควรรายงานในประเด็นที่ว่าผู้หญิงและผู้ชายถูกแบ่งแยกบริเวณในเรือนจำ หรือไม่ และผู้หญิงถูกควบคุมตัวโดยเจ้าหน้าที่ที่เป็นผู้หญิงเท่านั้นหรือไม่ รัฐภาคีควรรายงาน เกี่ยวกับการดำเนินงานที่สอดคล้องต่อกฎที่เยาวชนหญิงที่ถูกกล่าวหา ควรถูกแยกออกจาก ผู้ใหญ่ และต่อความแตกต่างใดๆ เกี่ยวกับการบำบัดฟื้นฟูระหว่างผู้หญิงและผู้ชายที่ไร้เสรีภาพ เช่น การเข้าถึงโปรแกรมการศึกษาและการบำบัดฟื้นฟูพัฒนาพฤติกรรมนิสัย รวมถึงการเยี่ยมญาติ แบบครอบครัวหรือแบบชีวิตคู่ สตรีมีครรภ์ผู้ไร้ซึ่งเสรีภาพควรได้รับการปฏิบัติอย่างมี มนุษยธรรมและการเคารพในศักดิ์ศรีที่มีมาแต่กำเนิดตลอดระยะเวลาทั้งระหว่างให้กำเนิดบุตร และการดูแลเลี้ยงดูบุตรแลเกิด รัฐภาคีควรรายงานต่อประเด็นด้านสถานที่เพื่อให้มั่นใจว่ามี การดูแลทางการแพทย์และทางสุขอนามัยสำหรับมารดาและทารก

ประเด็นสำคัญของการเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิงในเรือนจำและกฎหมายระหว่างประเทศที่ เกี่ยวข้องซึ่งแก้ไขปัญหานั้น ได้ถูกอภิปรายในรายละเอียดมากขึ้น ในบทต่อไป

บทที่ 4

การจำแนกระดับความมั่นคงปลอดภัย

▼ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังขององค์การสหประชาชาติ

การจำแนกประเภทของนักโทษ

8. นักโทษต่างประเภทกันพึงถูกจำคุกในสถานจำคุกแยกจากกันโดยคำนึงถึงเพศ อายุ ประวัติการทำความผิด เหตุผลในการต้องโทษและความจำเป็นในการปรับปรุงแก้ไข ดังนี้

- (ก) ลักษณะเฉพาะของนักโทษรายนั้นๆ
- (ข) เหตุที่ต้องโทษและศาลพิพากษา
- (ค) วันเวลาที่รับเข้าเรือนจำและกำหนดการปล่อยตัว

วินัยและการลงโทษ

27. การรักษาระเบียบวินัยในเรือนจำเป็นเรื่องสำคัญยิ่งแต่ทั้งนี้จะต้องเป็นไปเพื่อความจำเป็นในการรักษาความปลอดภัยและความเป็นระเบียบเรียบร้อยภายในเรือนจำนั้น

ก) นักโทษที่ต้องโทษจำคุกตามคำพิพากษา

คำแนะนำเบื้องต้น

57. พึงเป็นที่ตระหนักว่าโทษจำคุกและมาตรการอื่นที่เกี่ยวข้องเนื่องนั้นเป็นโทษที่หนักอยู่แล้ว ในแง่ที่ว่าเป็นการทำให้ผู้กระทำความผิดต้องถูกแยกออกจากโลกภายนอกโดยเป็นการจำกัดอิสรภาพและเสรีภาพของผู้นั้น ดังนั้น ระบบราชทัณฑ์จึงไม่ควรจะไปเพิ่มความทุกข์ให้แก่นักโทษในเรือนจำหนักขึ้นไปกว่าโดยสภาพของโทษจำคุกนั้นอีก เว้นแต่ในกรณีของการคัดแยกประเภทของนักโทษ โดยชอบธรรมหรือเพื่อการรักษาระเบียบวินัย...

63. (1) เพื่อให้การบำบัดรักษาได้ผล จำเป็นที่จะต้องคัดแยกรักษานักโทษรายบุคคล และในกรณีที่มิหนักโทษที่ป่วยเป็นโรคอย่างเดียวกันหลายคน และจำเป็นต้องได้รับการบำบัดรักษาเฉพาะด้านก็ควรที่เรือนจำจะคัดแยกให้ไปอยู่ที่สถานบำบัดรักษาเฉพาะด้านนั้น

(2) มาตรการรักษาความปลอดภัยของสถานบำบัดรักษาเฉพาะด้านแต่ละประเภทอาจมีระดับความเข้มงวดที่แตกต่างกันได้ตามความเหมาะสมและจำเป็น เช่น กรณีเรือนจำเปิด ซึ่งจัดไว้ให้แก่โทษชั้นดีที่ไม่มีเหตุจะต้องหลบหนีนั้น อาจเน้นไปที่การส่งเสริมการฝึกฝนวินัยของตนเองมากกว่าการป้องกันการหลบหนี โดยอาจจัดสภาพแวดล้อมที่เน้นหนักไปที่การบำบัดแก้ไขสำหรับนักโทษประเภทนี้โดยเฉพาะ เป็นต้น

การจำแนกประเภทของนักโทษและการคัดแยกนักโทษรายบุคคล

67. วัตถุประสงค์ของการจำแนกประเภทของนักโทษคือ

- (ก) เพื่อคัดแยกนักโทษออกจากบรรดานักโทษอื่นที่มีประวัติอาชญากรรมและความประพฤติที่ไม่ดีซึ่งอาจชักนำไปในทางที่เลวร้ายนั้น
- (ข) เพื่อประโยชน์ในการจัดมาตรการการบำบัดฟื้นฟูทางสังคมแก่นักโทษ จึงต้องมีการคัดแยกประเภทของนักโทษหลายประเภท

68. การจัดให้มีเรือนจำหลายประเภทและการจัดให้มีแดนต่างๆ ของเรือนจำแยกเป็นหลายแดนตามประเภทของนักโทษ เป็นเรื่องที่ต้องดำเนินการเพื่อประโยชน์แก่การบำบัดแก่นักโทษให้เหมาะสมแก่ลักษณะของนักโทษนั้น

การจำแนกลักษณะความมั่นคงปลอดภัยของผู้ต้องขังเป็นตัวตัดสินมาตรฐานวัดเสรีภาพ ดังนั้น เรือนจำต้องปฏิบัติตามสอดคล้องต่อกฎระเบียบที่กำหนดระดับการควบคุมดูแลที่มีต่อผู้ต้องขัง ตามแต่การจำแนกลักษณะความมั่นคงปลอดภัย นอกจากนี้จะเป็นการส่งผลต่อการตัดสินใจโดยตรงต่างๆ เช่น การให้ลาพักจากเรือนจำ การเข้าเยี่ยมผู้ต้องขังและการเข้าถึงโปรแกรมการทำงาน

มีวิธีการสำคัญอยู่ 3 ประการที่ผู้ต้องขังมีแนวโน้มที่จะถูกเลือกปฏิบัติในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจำแนกลักษณะระดับความมั่นคงปลอดภัยของผู้ต้องขัง

■ การที่ไม่ได้รับการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง

มีเรือนจำสำหรับผู้ต้องขังหญิงจำนวนค่อนข้างน้อยโดยเปรียบเทียบ เมื่อรวมกับการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของจำนวนประชากรผู้ต้องขังหญิง อีกนัยหนึ่งหมายความว่า จะมีสถานที่อยู่อาศัยที่จำกัดสำหรับผู้ต้องขังหญิงเมื่อเปรียบเทียบกับผู้ต้องขังชาย ประเด็นที่สำคัญ คือ ประเภทของสถานที่อยู่อาศัยสำหรับผู้ต้องขังหญิงมีแนวโน้มที่จะถูกจำกัด เช่น ในภูมิภาคที่อาจมีเรือนจำสำหรับผู้ต้องขังชาย 4 แห่งที่มีประเภทความมั่นคงปลอดภัยที่แตกต่างกัน ในขณะที่เดียวกันกลับมีเรือนจำสำหรับผู้หญิงเพียง 1 แห่ง ซึ่งในกรณีเช่นนี้ ระเบียบของเรือนจำจะถูกกำหนดโดยเกณฑ์ความมั่นคงปลอดภัยสูงสุด

ดังนั้น ผู้ต้องขังหญิงจึงมักถูกคุมขังตามการจำแนกระดับความมั่นคงปลอดภัยซึ่งมีความเข้มงวดมากกว่าที่จะสามารถให้เหตุผลได้โดยการประเมินความเสี่ยงใดๆ ที่ผู้ต้องขังหญิงอาจก่อผู้ต้องขังที่ยังไม่ถูกพิจารณาดีมักถูกคุมขังร่วมกับนักโทษเด็ดขาด และผู้ที่ถูกพิพากษาในคดีอาญาและคดีลหุโทษก็มักถูกคุมขังไว้ด้วยกัน

■ การถูกคุมขังไว้ในที่ที่มีระดับความมั่นคงปลอดภัยสูงกว่าระดับที่ถูกจำแนกลักษณะ

ผู้ต้องขังควรถูกคุมขังไว้ในสถานที่อาศัยที่เหมาะสมต่อการจำแนกลักษณะความมั่นคงปลอดภัยที่กำหนดไว้สำหรับผู้ต้องขัง อย่างไรก็ตาม บ่อยครั้งที่มิมีสถานที่สำหรับผู้หญิงที่มีระดับความมั่นคงปลอดภัยที่ต่ำกว่าน้อยมาก ดังนั้น แม้เมื่อผู้หญิงถูกจำแนกลักษณะในระดับความมั่นคงปลอดภัยต่ำ พวกเขาก็ถูกกำหนดให้อยู่อาศัยภายในระบอบความมั่นคงปลอดภัยที่สูง

นักวิจัยชาวออสเตรเลียได้สังเกตว่า

...ผู้ต้องขังที่อยู่ในระดับความมั่นคงต่ำหรือเรือนจำเปิดควรมีทางเข้าถึงการทำงาน สาธารณะและการลาพักโดยไม่ได้มีการติดตามของเจ้าหน้าที่ หากผู้ต้องขังที่มีระดับความมั่นคงต่ำแต่อยู่ในเรือนจำความมั่นคงสูงสุด พวกเขาจะไม่ได้มีการเข้าถึงในสิทธิแบบเดียวกันกับผู้ต้องขังความมั่นคงต่ำ ผู้หญิงมักได้รับโทษในเรือนจำความมั่นคงสูงสุดไม่ว่าจะมีการจำแนกลักษณะความมั่นคงในระดับใดก็ตาม

■ การเลือกปฏิบัติในการประเมินความเสี่ยง

ปัญหาเหล่านี้ถูกทำให้มีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นด้วยข้อเท็จจริงที่ว่า การประเมินการจำแนกลักษณะความมั่นคงปลอดภัยมักเป็นการประเมิน “ความจำเป็น” ในฐานะเป็นปัจจัยเสี่ยง ซึ่งเป็นการเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิงบนพื้นฐานของความต้อโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคม ผู้ต้องขังที่ทนทุกข์จากความบกพร่องทางจิตใจและการรับรู้มักถูกมองว่าจำเป็นต้องมีการจำแนกลักษณะระดับความมั่นคงที่สูงมากขึ้นกว่าเดิม สภาพของการโดดเดี่ยวและการขาดแคลนบริการที่เหมาะสมที่เกิดขึ้นหลังจากการจำแนกลักษณะระดับความมั่นคงสูงสุดอาจทำให้สถานการณ์สุขภาพจิตที่มีอยู่รุนแรงมากขึ้น

การจำแนกลักษณะระดับความมั่นคงปลอดภัยที่ผิดๆ ของผู้ต้องขังหญิงเหล่านี้ส่งผลต่อประสบการณ์เรือนจำในทุกๆ แง่มุม รวมถึงเสรีภาพในการเคลื่อนไหว ความถี่และประเภทของการติดต่อที่มีต่อบุตรของตนเองและสมาชิกภายในครอบครัวคนอื่นๆ รวมถึงโอกาสในการฝึกวิชาชีพและโอกาสทางการศึกษาที่มีต่อผู้ต้องขังหญิง

๗ มาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศต่าง ๆ

■ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

ข้อ 29 (2)

ในการใช้สิทธิและเสรีภาพ บุคคลต้องอยู่ภายใต้เพียงเช่นที่จำกัดโดยกำหนดแห่งกฎหมาย เฉพาะ เพื่อความมุ่งประสงค์ให้ได้มาซึ่งการยอมรับและการเคารพโดยชอบสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น และเพื่อให้สอดคล้องกับข้อกำหนดอันยุติธรรมของศีลธรรม ความสงบเรียบร้อยของประชาชาติและสวัสดิการโดยทั่ว ๆ ไปในสังคมประชาธิปไตย

๗ มาตรฐานระดับภูมิภาคเกี่ยวกับการคุมขัง

■ กฎเรือนจำยุโรป

ข้อ 18.10

สถานที่อยู่อาศัยของผู้ต้องขังทุกคนควรอยู่ในสภาพที่มีการจัดการทางด้านความมั่นคงปลอดภัยแบบเข้มงวดน้อยที่สุด ซึ่งเข้ากันได้กับความเสี่ยงในการหลบหนีหรือการทำร้ายตนเองและผู้อื่น

■ หลักการ และการปฏิบัติงานอันเป็นเลิศในการคุ้มครองบุคคลที่ถูกตัดสิทธิในเสรีภาพในอเมริกา

ไม่ว่าในสถานการณ์ใด ๆ ก็ตาม ไม่ควรมีการแบ่งแยกบุคคลที่ไร้ซึ่งเสรีภาพบนพื้นฐานของประเภทที่ใช้ในการให้เหตุผลการเลือกปฏิบัติ การทรมาน การปฏิบัติและการลงโทษอย่างโหดร้าย ไร้มนุษยธรรม ย่ำยีศักดิ์ศรี หรือการก่อให้เกิดสภาพเงื่อนไขที่โหดร้ายหรือสภาพที่ไม่เพียงพอต่อกลุ่มหนึ่งใดเฉพาะ กฎเกณฑ์แบบเดียวกันควรได้รับการสังเกตในช่วงระหว่างการโอนย้ายบุคคลที่ไร้เสรีภาพเหล่านี้

๗ การนำไปปฏิบัติ

ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังขององค์การสหประชาชาติ ได้กำหนดชัดเจนถึงวัตถุประสงค์ของการจำแนกลักษณะระดับความมั่นคงนั้นคือ เพื่ออำนวยความสะดวกต่อการบำบัดฟื้นฟูผู้ต้องขัง และสภาพภายในเรือนจำนั้นควรเป็นเพียงข้อจำกัดเท่าที่จำเป็นสำหรับการคุมขังที่ปลอดภัยและเพื่อชีวิตความเป็นชุมชนระเบียบเรียบร้อยภายใน

เรือนจำ จากนั้นผู้ต้องขังหญิงควรถูกจำแนกลักษณะเพื่อให้ถูกจำคุกคุมขังอยู่ในสภาพเรือนจำเปิดมากที่สุดเท่าที่เหมาะสม

ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังขององค์การสหประชาชาติที่สนับสนุนการใช้เรือนจำเปิดเป็นวิธีการบำบัดฟื้นฟูที่น่าพึงปรารถนามากที่สุด เนื่องจากมีความเหมาะสมต่อผู้ต้องขังหญิง ผู้ซึ่งมีแนวโน้มที่จะถูกพิพากษาในคดีความผิดที่มีความรุนแรงน้อยกว่าผู้ต้องขังชาย ในขณะที่ กฎเรือนจำยุโรปได้กำหนดให้ข้อจำกัดขั้นต่ำ ความเสี่ยงที่ก่อโดยผู้ต้องขังต่อตนเองและผู้อื่น และความเสี่ยงของการหลบหนีต้องถูกประเมินบนพื้นฐานเป็นกรณีๆ ไป จากนั้นผู้ต้องขังต้องถูกส่งให้ไปอยู่ในที่ที่สอดคล้องต่อกระบวนการที่มีความเข้มงวดน้อยที่สุดที่เหมาะสมบนพื้นฐานของการประเมินนี้

ระบบการจำแนก
ลักษณะที่น่าไปใช้กับผู้ต้องขัง
หญิงต้องถูกทบทวนเพื่อให้
มั่นใจว่าความเปราะบางของ
ผู้หญิง เช่น ความพิการทาง
ร่างกายและจิตใจ ถูกประเมิน
อย่างยุติธรรมเนื่องด้วยความ
เสี่ยงทางความมั่นคง ผู้หญิง
ต้องไม่ได้รับการลงโทษ
สำหรับการด้อยโอกาสของ
ตนเอง

คู่มือผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำของสำนักงานยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติได้เน้นการให้ความสำคัญของการใช้แนวคิดความมั่นคงเชิงพลวัต เพื่อแก้ปัญหาความมั่นคงของเรือนจำ รูปแบบนี้มีเป้าหมายในการสร้างสภาพแวดล้อมเชิงบวกซึ่งกระตุ้นความร่วมมือของผู้ต้องขัง โดยมีองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

- การพัฒนาความสัมพันธ์เชิงบวกกับผู้ต้องขัง
- การมุ่งพลังงานของผู้ต้องขังสู่การทำงานและกิจกรรมที่สร้างสรรค์
- การจัดหาระบบที่ดีและได้สมดุลกับโปรแกรมที่ออกแบบสำหรับผู้ต้องขังแต่ละคน โดยเฉพาะ

บทที่ 5

การตรวจค้นแบบปราศจากเครื่องแต่งกาย

๗ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังขององค์การสหประชาชาติ

27. การรักษาระเบียบวินัยในเรือนจำเป็นเรื่องสำคัญยิ่ง แต่ทั้งนี้จะต้องเป็นไปเพื่อความจำเป็นในการรักษาความปลอดภัยและความเป็นระเบียบเรียบร้อยภายในเรือนจำนั้น

แง่มุมหนึ่งของระบอบความมั่นคงปลอดภัยที่โหดร้ายโดยไม่จำเป็น นั่นคือ การตรวจค้นผู้ต้องขังหญิงโดยปราศจากเครื่องแต่งกายหรือไม่สวมเสื้อผ้า (strip – searching) ที่เกิดขึ้นอยู่เป็นประจำ

ผู้ต้องขังหญิงที่ประสบกับการตรวจค้นแบบไม่สวมเสื้อผ้าในลักษณะเลือกปฏิบัติ ส่งผลกระทบต่อผู้ต้องขังหญิงมากกว่าผู้ต้องขังชาย เนื่องจากส่วนมากแล้ว **ผู้ต้องขังหญิงมักเป็นกลุ่มที่ตกเป็นเหยื่อของการประทุษร้ายทางเพศมาก่อน** มากกว่าผู้ต้องขังชาย หรือในชุมชนทั่วไป งานวิจัยในประเทศออสเตรเลียได้ระบุว่า 89 เปอร์เซ็นต์ของผู้ต้องขังหญิงเคยถูกล่วงละเมิดทางเพศมาก่อนในชีวิต และ 70 – 80 เปอร์เซ็นต์ของผู้หญิงในเรือนจำเป็นผู้รอดชีวิตมาจากการมีเพศสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัว ยิ่งไปกว่านั้น ผู้หญิงเหล่านี้จำนวนมากถูกทำร้ายในวัยเด็กจากบุคคลที่มีอำนาจเหนือกว่า หรือบุคคลที่เคยไว้ใจ ดังนั้น การถูกตรวจค้นในลักษณะไม่สวมเครื่องแต่งกาย ถือเป็นการสร้างความเจ็บปวดให้แก่ผู้ต้องขังหญิง องค์การชุมชนในประเทศออสเตรเลียที่ทำงานกับผู้ต้องขังภายในเรือนจำอธิบายว่า ผู้ต้องขังหญิงมักมองประสบการณ์การถูกตรวจค้นโดยไม่สวมเครื่องแต่งกายเสมือนกับการถูกทำร้ายทางร่างกายครั้งใหม่ ถือเป็น การต้องตกเป็นเหยื่อและเกิดความเจ็บปวดอีกครั้งกับสตรีที่เคยมีความรู้สึกอันเลวร้ายมาแล้ว รายงานคอร์สตันจากประเทศอังกฤษประณามการตรวจค้นแบบไม่ใส่เสื้อผ้าเช่นนี้ โดยอ้างว่าเป็นการทำให้ผู้หญิงต้องอับอาย และเป็นการกระตุ้นความทรงจำของการตกเป็นเหยื่อสำหรับผู้หญิงที่เคยถูกทำร้ายและส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์เจ้าหน้าที่กับผู้ต้องขัง

รายงานคอร์สตัน (The Corston Report) ยังได้ตรวจสอบข้อโต้แย้งในความจำเป็นของการตรวจค้นลักษณะดังกล่าว ดังนี้

...ฉันเข้าใจดีว่ายาสเสพติดและสิ่งของต้องห้ามอื่น ๆ ต้องถูกเก็บให้ห่างจากเรือนจำและนั่นทำให้เกิดข้อโต้แย้งสำหรับการตรวจค้นแบบไม่สวมเครื่องแต่งกายที่ท้ออยู่เป็นประจำในช่วงระหว่างการแรกรับเข้าสู่เรือนจำ แต่แม้ว่า

กระบวนการนี้จะดูน่าสงสัยสำหรับผู้หญิง เนื่องจาก ยาเสพติดสามารถซุกซ่อนอย่างลับๆ ภายในร่างกาย ทำให้การตรวจค้นแบบไม่สวมเสื้อผ้าไม่มีประสิทธิภาพในหลายๆ สถานการณ์ โดยการตรวจค้นภายในสวามีเสมอถูกมองว่าเป็นสิ่งที่รับไม่ได้... ฉันได้รับการบอกว่ามันเป็นสิ่งที่ยากมากสำหรับสิ่งผิดกฎหมายที่จะพบโดยผลของการตรวจค้นแบบไม่สวมเสื้อผ้าของผู้หญิง...

ขณะที่ผู้หญิงที่มีการปฏิบัติตามหลักศาสนาหรือวัฒนธรรมซึ่งเน้นความสงบเสถียร อาจมองว่าการตรวจค้นแบบปราศจากเครื่องแต่งกายเป็นสิ่งที่สร้างความน่าอับอายและชอกช้ำ ดังนั้น การตรวจค้นแบบไม่สวมเสื้อผ้าอาจสร้างการปฏิบัติที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมและน่าอับอาย

รัฐจำนวนมากมีนโยบายการตรวจค้นแบบปราศจากเครื่องแต่งกายที่บังคับให้ต้องปฏิบัติ เช่น ก่อนและหลังการเยี่ยมญาติ หรือช่วงระยะเวลาที่ว่างเว้นไปนาน ทำให้การตรวจค้นแบบนี้ถือเป็นสิ่งที่ผู้ต้องขังหญิงต้องถูกดำเนินการก่อนที่จะได้รับการเยี่ยมญาติจากบุตร แฟน หรือ สมาชิกคนอื่นในครอบครัว สิ่งนี้สามารถทำให้ผู้หญิงเกิดภาวะสังเผลที่จะตอบรับการเยี่ยมญาติเนื่องจากความรู้สึกไร้ซึ่งอำนาจ และประสบการณ์การทำให้อับอายตลอดระยะเวลาที่ทำการตรวจค้น และการทำให้นึกถึงการล่วงละเมิดทางเพศในอดีตเป็นสิ่งที่เจ็บปวดมากเกินไปที่จะยอมรับ อีกนัยหนึ่งอาจกล่าวได้ว่า การตรวจค้นแบบไม่สวมเสื้อผ้า นอกจากเป็นประสบการณ์ที่ชอกช้ำแล้ว ยังอาจขัดขวางการคงรักษาความสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัวของผู้ต้องขังหญิง

๗ มาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศต่าง ๆ

■ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 5 และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

ข้อ 7

บุคคลใดจะถูกกระทำทารุณกรรมหรือได้รับผลปฏิบัติหรือการลงโทษที่โหดร้ายผิดมนุษยธรรมหรือด่าซ้ำมิได้

■ อนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือลงโทษอื่น ที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรมหรือ ย่ำยีศักดิ์ศรี

ข้อ 16 (1)

ให้รัฐภาคีแต่ละรัฐรับที่จะป้องกันมิให้มีการกระทำอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือ การประติบัติ หรือการลงโทษที่ย่ำยีศักดิ์ศรี...เมื่อการกระทำเช่นว่าได้กระทำโดย หรือด้วยการยุยง หรือ ความยินยอม หรือความรู้เห็นเป็นใจของเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือบุคคลอื่นซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งทางการ

■ **ปฏิญญาสากลว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนให้พ้นจากการกระทำทารุณ และการปฏิบัติ หรือการลงโทษอื่นที่เป็นการทารุณโหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์**

ข้อ 2

การกระทำที่เป็นการทารุณ หรือการปฏิบัติ หรือการลงโทษที่ ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรีเป็นการกระทำผิดต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และควรถูกประณามเนื่องจากเป็นการปฏิเสธจุดมุ่งหมายของกฎบัตรสหประชาชาติและเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานที่อ้างถึงในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

ข้อ 4

แต่ละรัฐพึงมีมาตรการที่มีประสิทธิผลในการป้องกันการปฏิบัติ หรือการลงโทษที่เป็นการทารุณ ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรีภายใต้ปฏิญญานี้

ข้อ 5

การอบรมบุคลากรผู้บังคับใช้กฎหมายและเจ้าหน้าที่รัฐอื่นๆ ซึ่งอาจรับผิดชอบต่อบุคคลที่ไร้ซึ่งเสรีภาพ ควรทำให้มั่นใจว่ามีการรับรู้ที่ถูกต้องต่อการห้ามการกระทำที่ทารุณ หรือ การลงโทษที่ ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี การห้ามนี้ควรถูกนำรวมในกฎหลักการทั่วไปหรือคำสอนที่จัดทำขึ้น อันเกี่ยวข้องกับหน้าที่และการปฏิบัติงานของใครๆ ก็ตามซึ่งอาจเกี่ยวข้องในการควบคุมตัวหรือการปฏิบัติต่อบุคคลนั้น

ข้อ 6

แต่ละรัฐควรมีวิธีการและการปฏิบัติการสอบสวนทบทวนอย่างเป็นระบบ เช่นเดียวกันกับการจัดการสำหรับการควบคุมตัวและการปฏิบัติต่อบุคคลที่ไร้ซึ่งเสรีภาพภายในอาณาบริเวณ ด้วยความคิดในการป้องกันการกระทำความทารุณ หรือ การลงโทษที่ ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรีใดๆ

■ **หลักการเพื่อการคุ้มครองบุคคลทุกคนที่ถูกคุมขังหรือจำคุก หลักการที่ 6**

การกระทำทารุณ การปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่เป็นการทารุณโหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นั้น จะกระทำมิได้ และไม่ว่าจะมีพฤติการณ์ใดๆ เกิดขึ้น ก็ไม่ให้นำมาเป็นข้ออ้างว่ามีความชอบธรรมในการกระทำทารุณ การปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่เป็นการทารุณโหดร้ายไร้มนุษยธรรม หรือลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นั้น

■ **ปฏิญญาสากลว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อสตรี**

ข้อ 2

ความรุนแรงต่อสตรีควรถูกทำให้เข้าใจและถูกทำให้บรรลุลผล แต่ไม่ถูกจำกัดต่อ ความรุนแรงทางจิตใจ ร่างกาย เพศที่กระทำผิดกฎหมายหรือไม่เอาผิดโดยรัฐ เมื่อใดก็ตามที่เกิดขึ้น

ข้อ 4

...รัฐควรดำเนินการด้วยทุกวิถีทางที่เหมาะสมและปราศจากการกำหนดนโยบายที่ซ้ำในการกำจัดความรุนแรงต่อสตรี และเพื่อให้บรรลุสิ่งนี้ควร

...(ข) ละเว้นจากการเข้ายุ่งเกี่ยวกับความรุนแรงต่อสตรี

...(ค) ดำเนินการเพื่อป้องกัน สืบสวนและปฏิบัติการสอดคล้องต่อกฎหมายของประเทศ มีการลงโทษการกระทำที่เป็นความรุนแรงต่อสตรี ไม่ว่าจะการกระทำเหล่านี้เป็นการทำให้ผิดกฎหมายโดยรัฐหรือโดยบุคคลส่วนบุคคล

...(ฆ) พัฒนาแนวทางเชิงรุกและมาจรรยาทางกฎหมาย ทางการเมือง ทางการบริหาร และธรรมชาติทางวัฒนธรรมที่สนับสนุนการคุ้มครองสตรีต่อความรุนแรงรูปแบบใดๆ ก็ตาม และทำให้มั่นใจว่าสตรีจะไม่ถูกตกเป็นเหยื่อซ้ำอีกเพราะด้วยเหตุที่กฎหมายอ่อนไหวต่อการพิจารณาด้านเพศสภาวะ การปฏิบัติที่บังคับและการแทรกแซงอื่นๆ

...(ช) นำมาตรการที่มุ่งต่อการขจัดความรุนแรงต่อสตรีมาปรับใช้โดยเฉพาะที่เปราะบางต่อความรุนแรง...

■ คณะกรรมาธิการว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ ข้อเสนอแนะทั่วไปข้อ 19, ความรุนแรงต่อสตรี

อนุสัญญาในข้อ 1 ได้อธิบายการเลือกปฏิบัติต่อสตรี คำนิยามของการเลือกปฏิบัติได้แก่ ความรุนแรงที่มีพื้นฐานจากเพศสภาวะ นั่นคือ ความรุนแรงที่เกิดขึ้นโดยตรงต่อสตรี เพราะว่าเธอเป็นผู้หญิงหรือที่กระทบต่อสตรีอย่างไม่ได้สัดส่วน และรวมถึงการกระทำที่ทำให้เกิดความทุกข์ทางร่างกาย จิตใจหรือความเสียหายทางเพศ หรือความทุกข์ทรมาน ภัยคุกคามหรือการกระทำ บังคับและการสูญเสียเสรีภาพอื่นๆ ความรุนแรงที่มีพื้นฐานจากความรุนแรงอาจละเมิดกฎหมายต่างของอนุสัญญา โดยไม่ต้องเกี่ยวข้องว่ากฎหมายนั้นจะเป็นการพูดถึงความรุนแรงอย่างชัดเจน

๗ มาตรฐานระดับภูมิภาคเกี่ยวกับการคุมขัง

■ กฎเรือนจำยุโรป

ข้อ 25.4

ความต้องการของผู้ต้องขังที่เคยมีประสบการณ์การถูกทำร้ายทางเพศ ทางร่างกายและจิตใจควรได้รับการเอาใจใส่เป็นพิเศษ

ข้อ 34.2

ต้องมีความพยายามเป็นพิเศษต่อการให้ผู้ต้องขังหญิงมีวิธีการเข้าถึงบริการพิเศษ เนื่องจากเป็นผู้มีความต้องการดังที่อ้างในกฎข้อ 25.4

ข้อ 54.1

ควรมีขั้นตอนกระบวนการในรายละเอียดซึ่งเจ้าหน้าที่จำเป็นต้องทำตามเมื่อตรวจค้น
ข. ผู้ต้องขัง

ข้อ 54.2

สถานการณ์ซึ่งการตรวจค้นมีความจำเป็นและธรรมชาติของผู้ต้องขังควรถูกอธิบายด้วยกฎหมายของประเทศ

ข้อ 54.3

เจ้าหน้าที่ควรได้รับการฝึกอบรมเพื่อทำการตรวจค้นในวิธีการที่จะตรวจจับและป้องกันความพยายามหนีหรือซุกซ่อนสิ่งของต้องห้าม ขณะเดียวกันกับการเคารพศักดิ์ศรีของผู้ที่ถูกตรวจค้นและทรัพย์สินส่วนตัว

ข้อ 54.4

บุคคลที่ถูกตรวจค้นไม่ควรถูกทำให้อับอายโดยกระบวนการตรวจค้น

ข้อ 54.5

บุคคลควรถูกตรวจค้นโดยเจ้าหน้าที่ที่มีเพศสภาวะเดียวกัน

ข้อ 54.6

ไม่ควรมีการตรวจค้นทางร่างกายภายในตัวของผู้ต้องขังโดยเจ้าหน้าที่

ข้อ 54.7

การตรวจสอบที่เกี่ยวกับเพศ อันเกี่ยวข้องกับการตรวจค้นอาจเกิดขึ้นโดยเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์เท่านั้น

■ หลักการ และการปฏิบัติงานอันเป็นเลิศในการคุ้มครองบุคคลที่ถูกตัดสิทธิในเสรีภาพในอเมริกา

หลักการที่ 1

บุคคลทุกคน ที่อยู่ภายใต้กฎหมายของสมาชิกรัฐขององค์การรัฐอเมริกาทุกแห่งควรถูกปฏิบัติอย่างมีมนุษยธรรม ด้วยการเคารพอย่างไม่มีเงื่อนไขสำหรับศักดิ์ศรีที่ติดตัวมาแต่กำเนิด สิทธิขั้นพื้นฐาน และผู้ได้รับการประกัน และเข้มงวดสอดคล้องกับกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศต่างๆ

โดยทั่วไป ตำแหน่งที่พิเศษของรัฐในฐานะผู้รับประกันเกี่ยวกับบุคคลที่ไร้เสรีภาพ ชีวิต และความชอบธรรมส่วนบุคคลควรได้รับการเคารพ และมั่นใจ และควรให้มีสภาพขั้นต่ำที่สอดคล้องตรงกันกับศักดิ์ศรีของพวกเขา

พวกเขาควรได้รับการคุ้มครองจากภัยคุกคามรูปแบบใดก็ตามและการกระทำที่ทราม การลงโทษ การหายตัวไปอย่างบีบบังคับ การปฏิบัติและการลงโทษอย่างโหดร้าย ไร้มนุษยธรรม ย่ำยีศักดิ์ศรี ความรุนแรงทางเพศ การลงโทษต่อร่างกาย การลงโทษหมู่ การปฏิบัติแบบบีบบังคับ จากวิธีการใดๆ ที่ต้องการให้ความเป็นบุคคลนั้นสูญหายไป หรือการลดความสามารถทางร่างกายและจิตใจ

หลักการที่ 21

เมื่อใดก็ตามที่มีการตรวจค้นร่างกาย การตรวจสอบการติดตั้งและมาตรการทางองค์กรของสถานที่ที่มีการลิดรอนเสรีภาพจะได้รับอนุญาตโดยกฎหมาย จะต้องมีการดำเนินการให้สอดคล้องต่อเกณฑ์แห่งความจำเป็น ความมีเหตุมีผลและความได้สัดส่วน

การตรวจค้นทางร่างกายของบุคคลที่ไร้เสรีภาพและผู้เข้าเยี่ยมในสถานที่ที่ไร้เสรีภาพควรได้รับการดำเนินการภายใต้สภาพทางอนามัยที่เพียงพอ ด้วยบุคลากรที่มีความสามารถและมีเพศเดียวกันกับผู้ถูกตรวจค้น และควรสอดคล้องกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และความเคารพสำหรับสิทธิขั้นพื้นฐาน ในทางเดียวกัน สมาชิกแห่งรัฐควรดำเนินวิธีทางเลือกอื่นผ่านทางอุปกรณ์และมาตรการอิเล็กทรอนิกส์หรือวิธีการที่เหมาะสมอื่น ๆ

การตรวจค้นทางทวารหนักและช่องคลอดเป็นสิ่งต้องห้ามตามกฎหมาย

การตรวจสอบและตรวจค้นในหน่วยหรือที่ตั้งของสถานที่ที่ไร้เสรีภาพควรดำเนินการโดยหน่วยงานผู้มีอำนาจที่มีความสามารถ และสอดคล้องกับกระบวนการที่จัดทำขึ้นอย่างเหมาะสมและด้วยการเคารพต่อสิทธิของบุคคลที่ไร้เสรีภาพ

๗ การนำไปปฏิบัติ

การตรวจค้นผู้หญิงแบบปราศจากเสื้อผ้าควรได้รับการยกเว้นและไม่ปฏิบัติเป็นประจำ เนื่องจากผู้หญิงมักต้องประสบกับการตรวจค้นแบบไม่สวมเสื้อผ้าในลักษณะที่รุนแรง นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการตรวจค้นแบบปราศจากเสื้อผ้าควรกำหนดขึ้นแยกต่างหากและทำอย่างระมัดระวังในส่วนผู้ต้องขังหญิง การตัดสินใจใดๆ ต่อการตรวจค้นแบบไม่สวมเสื้อผ้าของผู้หญิงต้องดำเนินการเป็นกรณีๆ ไป ไม่มีสตรีคนใดควรถูกตรวจค้นแบบถอดเสื้อผ้ายกเว้นในสถานการณ์เฉพาะจริงๆ ซึ่งมีเหตุผลและความจำเป็นในการทำเช่นนั้นเท่านั้น อาทิเช่น หากเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบมีความสงสัยว่าสตรีได้ซุกซ่อนสิ่งของต้องห้ามและจะยึดจับได้ด้วยกรณีการตรวจค้นแบบถอดเสื้อผ้าเท่านั้น นอกจากนี้ การตรวจค้นแบบไม่สวมเสื้อผ้าจะต้องไม่ถูกใช้เพื่อเป็นการลงโทษ

เมื่อการตรวจค้นแบบนี้เกิดขึ้นด้วยการมีเหตุมีผลในบางสถานการณ์ เจ้าหน้าที่ผู้ชายต้องไม่อยู่ในสถานที่แห่งนั้น และไม่ควรมีการตรวจค้น คณะกรรมการยุโรปสำหรับการป้องกันทารุณกรรมและการปฏิบัติหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือเหยียดหยามศักดิ์ศรี ในมาตรฐานได้ระบุไว้ว่า “บุคคลที่ไร้เสรีภาพควรได้รับการตรวจค้นโดยเจ้าหน้าที่ที่มีเพศภาวะเดียวกันและการตรวจค้นนั้นๆ จำเป็นต้องให้ผู้ต้องขังถอดเสื้อในที่ที่พ้นสายตาของเจ้าหน้าที่เพศภาวะตรงข้าม”

เจ้าหน้าที่ควรได้รับการฝึกอบรมให้มีความอ่อนไหวต่อประเด็นที่ว่าผู้หญิงกับคนที่ทำงานด้วยนั้นได้เคยถูกประทุษร้ายทางเพศอย่างรุนแรงมาก่อน แม้ว่าเจ้าหน้าที่ผู้หญิงควรทำทุกวิถีทางในการรักษาศักดิ์ศรีและความเป็นส่วนตัวของผู้หญิงขณะทำการตรวจค้น เจ้าหน้าที่ควร “ปฏิบัติตามความสุภาพทั่วไป เช่น ไม่จำเป็นต้องให้ผู้ต้องขังถอดเสื้อผ้าออกทั้งหมดในช่วงการตรวจค้นร่างกาย” กฎเวียนจำยุโรปได้อธิบายธรรมเนียมการปฏิบัติสำหรับเจ้าหน้าที่เรือนจำให้ระมัดระวังประวัติการถูกทำร้ายของผู้ต้องขัง และเพื่อปรับระบบเรือนจำให้ตระหนักถึงความต้องการที่เกิดจากสิ่งเหล่านี้

กฎเวียนจำยุโรปและหลักการและการปฏิบัติงานอันเป็นเลิศในการคุ้มครองบุคคลที่ถูกตัดสินโทษในเสรีภาพในอเมริกากระบุชัดเจนว่าการตรวจค้นต้องมีเหตุผลมีผลบนพื้นฐานที่อธิบายไว้ในกฎหมาย การตรวจค้นต้องไม่ถูกใช้ตามอำเภอใจของเจ้าหน้าที่ผู้คุม มาตรฐานของทั้งสองภูมิภาคได้เห็นพ้องกันและชัดเจนว่า การตรวจค้นต้องไม่ทำให้บุคคลที่ถูกตรวจค้นได้รับความอับอาย การตรวจค้นต้องถูกใช้เมื่อจำเป็นและเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับเกณฑ์ทางกฎหมาย และต้องดำเนินการในลักษณะที่คงรักษาศักดิ์ศรีของบุคคลที่ได้รับการตรวจค้น การนำมาตรการเหล่านี้ไปปฏิบัติควรทำให้การตรวจค้นเป็นประสบการณ์ที่สร้างความชอกช้ำน้อยที่สุด

การตรวจค้นทางร่างกายภายในเป็นการขำยศักดิ์ศรีผู้ต้องขังทุกคนแต่เป็นการสร้างปัญหาที่รุนแรงโดยเฉพาะต่อผู้ต้องขังหญิงผู้ซึ่งเคยมีประสบการณ์การถูกทำร้ายมาก่อน ทั้งนี้ เคยมีการบันทึกเป็นเอกสารไว้ว่าผลกระทบจากความชอกช้ำ

“ผู้หญิงที่ตั้งครรภ์เจ็ดเดือนคนหนึ่งถูกตรวจค้นแบบไม่สวมเสื้อผ้า ถัดจากฉันไปในห้องที่มีอุปกรณ์เย็บเยือก ฉันคิดว่านั่นน่าอายมาก” อดีตผู้ต้องขัง

ที่ได้รับจากการตรวจค้นต่อผู้ต้องขังก่อนและหลังการเยี่ยมญาติ ได้ส่งผลต่อผู้ต้องขังหญิงบางคนในการหยุดรับการเยี่ยมญาติแม้กระทั่งกับบุตรของตนเอง การนำกฎเวียนจำยุโรปข้อ 54.6 ไปปฏิบัติจึงถือว่ามีความสำคัญอย่างมากภายในยุโรปและนอกเหนือจากนั้น หลักการและการปฏิบัติงานอันเป็นเลิศในการคุ้มครองบุคคลที่ถูกตัดสินโทษในเสรีภาพในอเมริกากำหนดให้รัฐออกกฎหมายในการห้ามการตรวจค้นทางช่องคลอดและทวารหนัก และยังบังคับให้รัฐใช้วิธีทางเลือกอื่น ได้แก่ อุปกรณ์เทคโนโลยีเพื่อยุติความจำเป็นในการตรวจค้นในร่างกาย หน่วยงานผู้มีอำนาจจึงควรพัฒนาวิธีการที่มีมนุษยธรรมมากขึ้น และลดการเลือกปฏิบัติเพื่อตรวจจับยาเสพติดและสิ่งของต้องห้ามอื่นๆ นอกจากการตรวจค้นแบบไม่สวมเสื้อผ้า รัฐควรร่วมใช้ข้อมูลทางด้านเทคโนโลยีและเทคนิคการตรวจค้นที่หลีกเลี่ยงความจำเป็นในการตรวจค้นลักษณะนี้

บทที่ 6

การควบคุมดูแลผู้ต้องขังหญิงด้วยผู้หญิง

๗ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังขององค์การสหประชาชาติ

53 (1) ในเรือนจำที่มีทั้งแดนนักโทษหญิงและแดนนักโทษชาย แดนนักโทษหญิงจะต้องแยกเฉพาะโดยให้อยู่ในอำนาจหน้าที่ควบคุมดูแลหรือความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ที่เป็นหญิงซึ่งเก็บรักษากุญแจทั้งหมดของเรือนจำในแดนนักโทษหญิงนั้น

(2) เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ที่เป็นชายจะเข้าไปยังเรือนจำของนักโทษหญิงมิได้ เว้นแต่จะเข้าไปด้วยกันกับเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ที่เป็นหญิง

(3) นักโทษหญิงพึงอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ที่เป็นหญิงเท่านั้น แต่ทั้งนี้ไม่รวมถึงกรณีแพทย์หรือครูที่เป็นชายจะเข้าไปปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้ประกอบวิชาชีพพิเศษที่ดูแลนักโทษในเรือนจำของนักโทษหญิงนั้น

ผู้หญิงในเรือนจำทั่วโลกอยู่ในสภาวะเสี่ยงต่อการข่มขืน การประทุษร้ายทางเพศ และการทารุณกรรม ในบางประเทศ ความรุนแรงที่มีพื้นฐานจากเพศสภาพเป็นลักษณะเฉพาะของท้องถิ่นในสถานที่คุมขัง ความรุนแรงทางเพศต่อสตรีในเรือนจำได้รับความสนใจจากคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน คณะกรรมการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี และคณะกรรมการต่อต้านการทารุณกรรม ผู้เขียนรายงานการประชุมพิเศษในการประชุมความรุนแรงต่อสตรีและผู้แทนพิเศษของเลขาธิการผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนได้บันทึกเอกสารเหตุการณ์การปฏิบัติที่เลวร้ายต่อผู้หญิงในเรือนจำ ผู้ต้องขังที่เป็นเยาวชนหญิงมักถูกคุมขังในเรือนจำผู้ใหญ่ ซึ่งทำให้เปราะบางต่อความรุนแรงอย่างมาก

ผู้หญิงที่ถูกจัดให้อยู่ในสถานที่ที่มีความเสี่ยงต่อการถูกล่วงละเมิดทางเพศและทางร่างกายเมื่อเจ้าหน้าที่ผู้ชายทำงานอยู่ในที่ซึ่งไม่เหมาะสมภายในเรือนจำหญิง

ในสภาพเรือนจำที่ไม่ถูกเปิดเผยเรื่องความรุนแรงมากนัก การสัมผัสที่ไม่เหมาะสมช่วงระหว่างการตรวจค้น การถูกมองในช่องระหว่างการแต่งตัว การอาบน้ำ หรือการใช้ห้องน้ำ ซึ่งผู้เขียนรายงานการประชุมพิเศษต่อความรุนแรงต่อสตรีได้ระบุว่าเป็น “การคุกคามทางเพศที่ต้องห้าม” เป็นสิ่งที่มักพบเห็นได้บ่อยครั้ง การมีเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ผู้ชายในสถานที่ควบคุมและที่อื่นๆ ได้สร้างสถานการณ์ซึ่งการประทุษร้ายทางเพศจะเกิดขึ้นได้มากกว่า หากเปรียบเทียบถ้าผู้หญิงถูกควบคุมโดยเจ้าหน้าที่ผู้หญิงด้วยกัน

ในคำให้การต่อศาลเขตในมิชิแกน จิตแพทย์เทอร์รี่ คูเปอร์ (Terry Kupers) กล่าวว่า:

“เมื่อเจ้าหน้าที่ผู้ชายปฏิบัติต่อผู้หญิงด้วยการไม่เคารพ มันจะมีผลกระทบที่แตกต่างกันมากกว่าการมีเจ้าหน้าที่ผู้หญิงที่ปฏิบัติอย่างไม่เคารพต่อผู้ต้องขังชาย การไม่เคารพต่อผู้หญิงโดยเจ้าหน้าที่ผู้ชายมักเป็นลักษณะเนื้อหาสาระหรือการนำไปปฏิบัติทางเพศ และในผู้หญิงที่เคยถูกทำให้ชอกช้ำโดยการล่วงละเมิดทางเพศจากผู้ชายมาแล้ว ดังนั้น จึงเป็นลักษณะเหมือนต้องประสบกับ การถูกทำให้ชอกช้ำอีกครั้ง”

นอกจากนั้น การฟังฟังของผู้ต้องขังต่อเจ้าหน้าที่เรือนจำนำสู่ความเปราะบางที่เพิ่มขึ้นในการแสวงหาผลประโยชน์ทางเพศ ด้วยการผลักดันผู้ต้องขังให้เต็มใจที่จะค้าเพศเพื่อความเสนาหา ผู้เขียนรายงานการประชุมพิเศษต่อความรุนแรงต่อสตรีได้สังเกตว่า “การให้อำนาจที่ไม่สมดุลในความสัมพันธ์ผู้ต้องขังในเรือนจำและลำดับของอำนาจที่สลับกันภายในเรือนจำ ความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่เรือนจำและผู้ต้องขังได้กัดกร่อนสภาพแวดล้อมเรือนจำและมีแนวโน้มที่จะแสวงหาผลประโยชน์จากผู้หญิง”

“เจ้าหน้าที่บางคนถูกสั่งให้เดินหรือย้ายไปที่เรือนจำแตกต่างกันเพื่อมีความสัมพันธ์กับผู้ต้องขัง”

ผู้ต้องขัง

๗ มาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศต่าง ๆ

■ ปฏิญญาสากลว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อสตรี

ข้อ 2

ความรุนแรงต่อสตรีควรถูกทำให้เข้าใจและถูกทำให้บรรลุลผล แต่ไม่ถูกจำกัดต่อ...

(ค) ความรุนแรงทางจิตใจ ทางเพศ ทางร่างกายที่กระทำผิดกฎหมายหรือไม่เอาผิดโดยรัฐเมื่อใดก็ตามที่เกิดขึ้น

ข้อ 4

...รัฐควรดำเนินการด้วยทุกวิถีทางที่เหมาะสมและปราศจากการกำหนดนโยบายที่ซ้ำในการกำจัดความรุนแรงต่อสตรี และเพื่อให้บรรลุสิ่งนี้ควร...

(ฉ) ดำเนินมาตรการเพื่อรับประกันว่าเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายและเจ้าหน้าที่รัฐที่รับผิดชอบต่อการทำนโยบายไปปฏิบัติเพื่อป้องกัน สืบสวนและลงโทษความรุนแรงต่อสตรี จะได้รับการฝึกอบรมเพื่อให้มีความรู้สึกถึงความต้องการของผู้หญิง

■ คณะกรรมาธิการสิทธิมนุษยชน ข้อคิดเห็นทั่วไปที่ 28 ความเท่าเทียมกันของสิทธิระหว่างผู้ชายและผู้หญิง

...รัฐภาคีควรรายงานว่าผู้ชายและผู้หญิงถูกแยกออกจากกันในเรื่องจำหรือไม่ และผู้หญิงถูกควบคุมโดยเจ้าหน้าที่ผู้หญิงเท่านั้นหรือไม่

๗ มาตรฐานระดับภูมิภาคเกี่ยวกับการคุมขัง

■ อนุสัญญาระหว่างอเมริกาต่อการป้องกัน การลงโทษและการขจัดความรุนแรงต่อสตรี (อนุสัญญาเบเลม โด ปารา)

ข้อ 1

สำหรับเป้าหมายของอนุสัญญานี้ ควรมีการทำความเข้าใจต่อความรุนแรงต่อสตรีด้วยการกระทำใดหรือการปฏิบัติใดๆ ที่มีพื้นฐานบนเพศภาวะ ซึ่งทำให้เกิดการเสียชีวิต หรือการทำร้ายร่างกาย จิตใจหรือเพศ หรือทำให้ทุกข์ทรมานต่อสตรี ไม่ว่าในขอบเขตของรัฐหรือสาธารณะ

ข้อ 2

ควรมีการทำความเข้าใจว่า ความรุนแรงต่อสตรี หมายรวมถึง ความรุนแรงทางจิตใจทางเพศและทางร่างกาย...

ข้อ 8

รัฐภาคีเห็นพ้องที่จะดำเนินมาตรการเฉพาะอย่างก้าวหน้า รวมถึงโปรแกรม...

ค. เพื่อสนับสนุนการศึกษาและการฝึกอบรมของผู้ที่เกี่ยวข้องในการบริหารงานยุติธรรม ตำรวจ และเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายอื่นๆ เช่นเดียวกับบุคลากรอื่นที่รับผิดชอบในการนำนโยบายของการป้องกัน การลงโทษและการขจัดความรุนแรงต่อสตรีนี้ไปปฏิบัติ

ข้อ 9

ด้วยการเคารพต่อการนำมาตราการไปปฏิบัติในบทนี้ รัฐภาคีพึงให้ความสำคัญเป็นพิเศษต่อความเปราะบางของผู้หญิงในความรุนแรงโดยเหตุผลด้านเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ พื้นฐานหรือสถานะ เช่น ผู้อพยพ ผู้ลี้ภัย บุคคลที่อยู่ผิดสถานที่ การพิจารณาแบบเดียวกันควรเกิดขึ้นแก่สตรีที่มีแนวโน้มจะเกิดความรุนแรงขณะ...ไร้เสรีภาพของตนเอง

■ กฎเวียนจำยุโรป ข้อ 85

ผู้ชายและผู้หญิงควรถูกแสดงออกในพฤติกรรมที่สมดุลโดยเจ้าหน้าที่เรือนจำ

■ หลักการ และการปฏิบัติงานอันเป็นเลิศในการคุ้มครองบุคคลที่ถูกตัดสิทธิในเสรีภาพ ในอเมริกา

ข้อ 9

การโอนย้ายไม่ควรเกิดขึ้นเพื่อเป็นการลงโทษ ระบุหรือเลือกปฏิบัติต่อบุคคลที่ไร้เสรีภาพ ครอบครัวหรือผู้แทน ไม่ควรที่จะถูกดำเนินการภายใต้เงื่อนไขที่ก่อให้เกิดความทุกข์ทรมานทางร่างกายและจิตใจหรือเอื้อต่อการแสดงให้สาธารณะได้เห็น

ข้อ 20

สถานที่ที่ไร้เสรีภาพของผู้หญิงหรือส่วนของผู้หญิงภายในเรือนจำที่ผสมกันควรอยู่ภายใต้การสั่งการของบุคลากรผู้หญิง การควบคุมและการติดตามเฝ้าระวังของผู้หญิงที่ไร้เสรีภาพควรดำเนินการโดยบุคลากรผู้หญิงโดยเฉพาะ แม้ว่าเจ้าหน้าที่ในความสามารถอื่นๆ หรือทักษะอื่นๆ เช่น แพทย์ อาจารย์ หรือบุคลากรฝ่ายบริหารอาจเป็นผู้ชาย

๗ การนำไปปฏิบัติ

ความสำคัญของข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังขององค์การสหประชาชาติข้อ 53 ที่ว่า นักโทษหญิงพึงอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ที่เป็นหญิงเท่านั้น ได้ถูกยืนยันอีกครั้งโดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน และผู้รายงานการ

ประชุมพิเศษต่อความรุนแรงต่อสตรีและ คณะกรรมการแอฟริกาต่อมนุษย์และสิทธิประชาชนข้อ 58 และกล่าวย้ำในหลักการ และการปฏิบัติงานอันเป็นเลิศในการคุ้มครองบุคคลที่ถูกตัดสิทธิในเสรีภาพในอเมริกา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนได้เน้นย้ำความสำคัญของกฎในข้อเสนอนี้ว่า “เจ้าหน้าที่ผู้ชายไม่ควรได้รับการอนุญาตให้เข้าไปในบริเวณของผู้หญิงหรืออย่างน้อยที่สุดต้องมีเจ้าหน้าที่ผู้หญิงเข้าไปด้วย” ทั้งนี้ การตระหนักต่อการขาดแคลนเจ้าหน้าที่ที่เหมาะสมได้ถูกหยิบยกขึ้นมาพูดโดยผู้จัดทำรายงานการประชุมของสหประชาชาติต่อการทารุณกรรม ผู้จัดทำรายงานการประชุมพิเศษของสหประชาชาติต่อการลักลอบค้ามนุษย์และผู้จัดทำรายงานการประชุมของสหประชาชาติพิเศษต่อความรุนแรงต่อสตรี

คู่มือของสำนักงานยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติในประเด็นผู้หญิงในเรือนจำได้รวบรวมคำแนะนำต่อวิธีการที่รัฐสามารถเพิ่มจำนวนผู้หญิงทำงานในตำแหน่งเจ้าหน้าที่ผู้คุมและทำให้มั่นใจว่าเจ้าหน้าที่ผู้คุมหญิงจะได้รับการสนับสนุนในสิ่งที่ต้องใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ในพฤติการณ์ที่ก่อให้เกิดการปกป้องทั้งตัวเจ้าหน้าที่เองและบุคคลที่ตนกำลังควบคุมดูแลอยู่

อย่างไรก็ดี บางรัฐและบางภูมิภาคได้ยกเลิกความเข้มงวดต่อการปฏิบัติเหล่านี้ เช่น ในประเทศเยอรมนีและนิวซีแลนด์ ได้ว่าจ้างผู้ชายในเรือนจำหญิงเพื่อก่อให้เกิดสภาวะที่ดูเป็นปกติ

มากขึ้น คณะกรรมาธิการยุโรปสำหรับมาตรฐานการป้องกันการทารุณกรรมและการปฏิบัติหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือเหยียดหยามศักดิ์ศรีได้ให้ข้อเสนอแนะว่า “การคงอยู่ของเจ้าหน้าที่ทั้งหญิงและชายสามารถส่งผลที่เป็นประโยชน์ในแง่ของทั้งการควบคุมและในการบ่มเพาะระดับความเป็นปกติของสถานที่คุมขัง” และด้วยเงื่อนไขที่ว่า “บุคคลที่ไร้เสรีภาพควรถูกตรวจค้นโดยเจ้าหน้าที่เพศเดียวกันเท่านั้น และการตรวจค้นนั้นกำหนดให้ผู้ต้องขังถอดเสื้อผ้าด้วยระยะที่นอกสายตาของเจ้าหน้าที่ควบคุมที่ต่างเพศ” ข้อเสนอแนะของคณะกรรมาธิการยุโรปสำหรับมาตรฐานการป้องกันการทารุณกรรมและการปฏิบัติหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือเหยียดหยามศักดิ์ศรีอาจช่วยปรับกฎเรือนจำยุโรปที่กล่าวมาด้านบน และมาตรฐานของภูมิภาคที่แตกต่างจากมาตรฐานของนานาชาติ ควรนำไปปฏิบัติบนพื้นฐานที่ว่านโยบายใดๆ ที่อนุญาตให้เจ้าหน้าที่ชายติดต่อกับผู้ต้องขังหญิงจะต้องให้ความสำคัญต่อข้อพิจารณาต่างๆ ด้านบน **ความปลอดภัยของผู้ต้องขังหญิงต้องถือเป็นความสำคัญอันดับแรก และไม่พยายามที่จะให้ความเท่าเทียมทางเพศสถานะในกลุ่มเจ้าหน้าที่ที่ทำงาน**

ในการปกป้องผู้หญิงจากการปฏิบัติที่เลวร้าย เจ้าหน้าที่ผู้ชายต้องเข้าไปในบริเวณที่ผู้หญิงอาศัยอยู่ได้เมื่อมีเจ้าหน้าที่ผู้หญิงติดตามเข้าไปด้วย และเพื่อป้องกันความเป็นส่วนตัวของผู้หญิง เจ้าหน้าที่ชายไม่ควรเข้าไปในบริเวณห้องอาบน้ำ หรือทำหน้าที่ในที่ที่อาจเห็นผู้หญิงเปลือยกาย

นอกจากนั้น ควรให้ความสนใจต่อการจัดการขนย้ายสำหรับผู้ต้องขังหญิง เนื่องจากเป็นเวลาที่ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ผู้ชาย (และผู้ต้องขังชาย) ซึ่งมีความเปราะบางที่จะถูกล่วงละเมิด ผู้ต้องขังหญิงควรได้รับการติดตามโดยเจ้าหน้าที่ผู้หญิงช่วงระหว่างการขนย้าย ตามหลักการข้อ 11 ส่วน 4 ของหลักการ และการปฏิบัติงานอันเป็นเลิศในการคุ้มครองบุคคลที่ถูกตัดสินโทษในเสรีภาพในอเมริกา ที่เน้นย้ำว่าการขนย้ายต้องไม่สร้างความน่าอับอายหรือเอื้อต่อการแสดงให้สาธารณะได้เห็น นอกเหนือไปจากการไม่ให้เกิดความทุกข์ทรมานทางร่างกายและจิตใจแก่ผู้ต้องขัง

การตัดสินใจใดๆ ในการอนุญาตเจ้าหน้าที่ผู้ชาย ไม่ว่าจะเป็นผู้คุม แพทย์ อาจารย์หรือบุคลากรอื่นๆ ที่จะติดต่อกับผู้ต้องขังหญิงต้องดำเนินการหลังจาก:

- ได้พิจารณาถึงความเปราะบางของผู้ต้องขังหญิงในการถูกล่วงละเมิด
- การนำเครื่องป้องกันไปปฏิบัติเพื่อคุ้มครองการล่วงละเมิดใดๆ และเพื่อป้องกันความเป็นส่วนตัวของผู้ต้องขังหญิง
- การจัดทำกระบวนการสำหรับผู้หญิงในการรายงานการล่วงละเมิด และให้ได้รับการปกป้องจากการเกิดการล่วงละเมิดซ้ำอีก

โดยทั่วไป เรือ่นจำต้องมีนโยบายในการป้องกัน สืบสวนและการแก้ไขชดเชยอย่างมี
ประสิทธิภาพสำหรับความรุนแรงทางร่างกาย ทางเพศ หรือทางจิตใจ

สำหรับการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่นั้น ต้องรรมนำเอาความรู้สึกต่อความเปราะบางของ
ผู้ต้องขังหญิง ที่มีต่อการล่วงละเมิด และนโยบายกระบวนการสำหรับป้องกันและตอบสนองต่อ
สิ่งเหล่านี้ ดังที่ปรากฏในอนุสัญญาเบเลม โด ปารา รัฐต่างๆ ควรตระหนักเมื่อพบกับปัญหา
ความรุนแรงโดยเจ้าหน้าที่ในสถานที่คุมขัง และมุ่งทำงานเพื่อขจัดความรุนแรงและวัฒนธรรม
การยอมรับและการละเว้นโทษที่มีอยู่

บทที่ 7

กลไกการร้องเรียน

V ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังขององค์การสหประชาชาติ

การให้ข้อมูลแก่นักโทษและการร้องทุกข์ของนักโทษ

35. (1) นักโทษทุกคนตั้งแต่เวลาที่เข้าสู่เรือนจำพึงได้รับข้อมูลเป็นลายลักษณ์อักษรเกี่ยวกับข้อบังคับของเรือนจำว่าด้วยการปฏิบัติต่อนักโทษสำหรับประเภทที่นักโทษคนนั้นถูกจัดอยู่ในประเภทนั้น ระเบียบวินัยของเรือนจำ วิธีการแสวงหาข้อมูลและวิธีการร้องทุกข์ของนักโทษโดยขอบลตลอดจนข้อมูลสำคัญอื่นๆ ที่จำเป็นแก่การทำให้นักโทษเข้าใจถึงสิทธิและหน้าที่ของตน รวมทั้งข้อแนะนำเกี่ยวกับวิธีการปรับตัวในการใช้ชีวิตในเรือนจำ

(2) ในกรณีที่นักโทษอ่านหนังสือไม่ออก ข้อมูลดังกล่าวข้างต้นนั้นทางเรือนจำจะต้องอธิบายด้วยวาจาให้นักโทษได้เข้าใจ

36. (1) นักโทษทุกคนพึงมีโอกาสนในแต่ละวันทำการที่จะทำคำร้องหรือคำร้องทุกข์ต่อผู้บัญชาการเรือนจำหรือผู้มีอำนาจทำการแทน

(2) นักโทษยังอาจทำคำร้องขอหรือคำร้องทุกข์ต่อผู้ตรวจราชการกรมราชทัณฑ์ในเวลา que ผู้ตรวจราชการกรมราชทัณฑ์ได้มาตรวจที่เรือนจำนั้น รวมทั้งพึงมีโอกาสนที่จะพูดคุยกับผู้ตรวจราชการกรมราชทัณฑ์หรือเจ้าหน้าที่ตรวจราชการอื่นๆ เป็นการส่วนตัวโดยไม่มีผู้บัญชาการเรือนจำหรือเจ้าหน้าที่อื่นของเรือนจำอยู่ในที่นั้นด้วย

(3) นักโทษทุกคนพึงได้รับอนุญาตให้ทำคำร้องขอหรือคำร้องทุกข์ต่อหน่วยงานราชทัณฑ์ของประเทศ ศาล หรือองค์กรอื่นที่มีอำนาจโดยชอบ ทั้งนี้ โดยปราศจากการตัดทอนในเนื้อหาแต่จะต้องอยู่ในรูปแบบและช่องทางที่กำหนด

(4) คำร้องขอหรือคำร้องทุกข์ทุกฉบับจะต้องมีการพิจารณาและวินิจฉัยโดยไม่ชักช้า เว้นแต่กรณีที่คำร้องขอหรือคำร้องทุกข์นั้นเป็นเรื่องไร้สาระหรือไร้เหตุผล

นโยบายและการออกกฎหมายเพียงอย่างเดียวไม่สามารถรับประกันได้ว่าสิทธิของผู้ต้องขังหญิงจะได้รับการตระหนักถึง ดังนั้น กลไกการร้องเรียนที่ตอบสนองดังที่กำหนดไว้ให้มีในข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำฯ จะสามารถช่วยทำให้มั่นใจได้ว่านโยบายและกฎหมายที่ต้องการถูกนำไปปฏิบัติแท้จริง

อย่างไรก็ดี ควรมีการตักเตือนเมื่อพิจารณาว่าหากคำร้องเรียนนั้น “เห็นชัดว่าเป็นเรื่องเล่นๆ หรือไม่มีมูลความจริง” และต้องจำอยู่เสมอว่า ผู้หญิงในเรือนจำโดยเฉพาะผู้ที่เคยเป็นเหยื่อของการถูกล่วงละเมิดทางเพศมาก่อน อาจมีประสบการณ์ต่อพฤติกรรมที่แตกต่างจากผู้ซึ่งมีหน้าที่ในการพิจารณาคำร้องเรียน หากคำร้องเรียนไม่ได้ถูกพิจารณาอย่างจริงจัง กระบวนการ

ร้องเรียนทั้งหมดจะหมดคุณค่าในสายตาของผู้ต้องขังและถูกมองว่าเกินจริงในการป้องกันจาก
ความรุนแรงหรือการเลือกปฏิบัติ

๗ มาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศต่าง ๆ

■ หลักการเพื่อการคุ้มครองบุคคลทุกคนที่ถูกคุมขังหรือจำคุก

ข้อ 7

(1) รัฐพึงมีกฎหมายห้ามการกระทำใดๆ ที่จะเป็นการละเมิดต่อสิทธิและหน้าที่ที่กำหนดไว้ในหลักการฉบับนี้ กับพึงออกกฎหมาย เพื่อจัดวางมาตรการตอบโต้ที่เหมาะสม สำหรับการกระทำที่มีขอบดังกล่าว รวมทั้งดำเนินการสอบสวนอย่างเที่ยงธรรมสำหรับข้อร้องเรียนเกี่ยวกับการกระทำที่มีขอบ ดังกล่าวนั้น

(2) เจ้าหน้าที่ที่มีเหตุผลอันควรเชื่อว่า เกิดการละเมิดหลักการฉบับนี้ มีหน้าที่ที่จะต้องรายงานเหตุแห่งการละเมิดนั้นต่อผู้บังคับบัญชาของตน ในกรณีที่จะต้องรายงานต่อองค์กรอื่นที่มีหน้าที่ตรวจสอบหรือแก้ไขเยียวยาการละเมิดนั้น

(3) บุคคลอื่นที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่แต่มีเหตุผลอันควรเชื่อว่าเกิดการละเมิดหลักการฉบับนี้ก็ มีสิทธิที่จะแจ้งเหตุดังกล่าวต่อผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องตลอดจนองค์กรอื่น ดังกล่าวแล้วเช่นเดียวกัน

ข้อ 29

(1) สถานที่คุมขังหรือเรือนจำพึงได้รับการเยี่ยมชมเยื่อนเป็นประจำจากผู้ตรวจราชการ เรือนจำ เพื่อตรวจสอบว่า ได้มีการปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัดหรือไม่ ผู้ตรวจการเรือนจำดังกล่าวพึงเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติและประสบการณ์ที่เหมาะสม และได้รับการแต่งตั้งจากผู้มีอำนาจหน้าที่ ซึ่งมีผู้ใช้ที่บริหารจัดการเรือนจำนั้นโดยตรง และผู้ตรวจการเรือนจำดังกล่าวต้องรับผิดชอบต่อผู้ที่มีอำนาจหน้าที่แต่งตั้งผู้ตรวจการเรือนจำดังกล่าว

(2) ผู้ที่ถูกคุมขังหรือจำคุกพึงมีสิทธิพูดคุยเป็นการส่วนตัวและโดยลับเฉพาะกับผู้ตรวจการเรือนจำที่มาเยี่ยมเรือนจำดังกล่าวในข้อย่อที่ 1) ทั้งนี้ ภายใต้เงื่อนไขที่เหมาะสม เกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยและความเป็นระเบียบเรียบร้อยในสถานที่คุมขังหรือเรือนจำนั้นด้วย

ข้อ 33

(1) ผู้ที่ถูกคุมขังหรือจำคุกหรือที่ปรึกษาของผู้นั้นมีสิทธิที่จะยื่นคำร้องขอหรือคำร้องทุกข์เกี่ยวกับสิ่งที่เขาได้รับการปฏิบัติโดยเฉพาะกรณีที่มีการกระทำทารุณ การปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่เป็นการทารุณโหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ทั้งนี้ โดยยื่นคำร้องขอหรือคำร้องทุกข์ดังกล่าวต่อองค์กรต้นสังกัดของหน่วยงานที่คุมขังหรือจำคุก หรือ

องค์กรที่เหนือขึ้นไป รวมถึงองค์กรที่เกี่ยวข้องในกรณีจำเป็น เพื่อให้ทบทวนหรือแก้ไขการปฏิบัติที่มีขบนั้น

(2) ในกรณีที่ผู้ถูกคุมขังหรือจำคุก หรือที่ปรึกษาของผู้นั้นไม่สามารถดำเนินการดังกล่าวในข้อย่อที่ 1) ได้ก็ให้บุคคลในครอบครัวของผู้ที่ถูกคุมขังหรือจำคุก หรือบุคคลอื่นที่รู้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องนั้นเป็นผู้มีสิทธิดำเนินการดังกล่าวแทน

(3) องค์กรที่รับคำร้องขอหรือคำร้องทุกข์ดังกล่าวนั้น จะต้องเก็บรักษาคำร้องขอหรือคำร้องทุกข์ดังกล่าวเป็นความลับ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามความประสงค์ของผู้ยื่นคำร้องขอ หรือคำร้องทุกข์ดังกล่าว

(4) องค์กรที่รับคำร้องขอหรือคำร้องทุกข์ดังกล่าวจะต้องดำเนินการสอบสวนหาข้อเท็จจริงและให้คำตอบแก่ผู้ยื่นคำร้องขอหรือคำร้องทุกข์ดังกล่าวโดยไม่ชักช้า หากคำร้องขอหรือคำร้องทุกข์ดังกล่าวมีสิทธิที่จะนำคดีไปยังต่อองค์กรศาลหรือองค์กรอื่น การกระทำใดๆ ที่จะเป็นการคุกคามต่อผู้ที่ถูกคุมขังหรือจำคุก หรือต่อผู้ที่ได้ยื่นคำร้องขอหรือคำร้องทุกข์ตามข้อย่อที่ 1) นั้น ถือเป็นการต้องห้ามทั้งสิ้น

■ อนุสัญญาต่อต้านการทรมาน และการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี

ให้รัฐภาคีแต่ละรัฐประกันว่า บังคับบุคคลที่อ้างว่าตนถูกทรมานในอาณาเขตใดก็ตามที่อยู่ภายใต้เขตอำนาจของรัฐนั้น มีสิทธิที่จะร้องทุกข์ต่อเจ้าพนักงานผู้ที่มีอำนาจของรัฐนั้น และที่จะทำให้กรณีของตนได้รับการพิจารณาตรวจสอบโดยพลัน และปราศจากความลำเอียงโดยเจ้าพนักงานผู้ที่มีอำนาจของรัฐนั้น ให้ดำเนินขั้นตอนทั้งปวงเพื่อประกันว่า ผู้ร้องทุกข์และพยานได้รับความคุ้มครองให้พ้นจากการประทุษร้ายหรือการข่มขู่ให้หวาดกลัวทั้งปวงอันเป็นผลจากการร้องทุกข์หรือการให้พยานหลักฐานของบุคคลนั้น

๗ มาตรฐานระดับภูมิภาคเกี่ยวกับการคุมขัง

■ กฎเวียนจ่ายยุโรป ข้อ 18.10

คำร้องขอและคำร้องเรียน

70.1 ผู้ต้องขัง ทั้งโดยบุคคลหรือโดยกลุ่มพึงมีโอกาสอย่างเพียงพอในการทำคำร้องขอหรือคำร้องเรียนต่อผู้บัญชาการเรือนจำหรือต่อหน่วยงานผู้มีอำนาจอื่น ๆ

70.2 หากการเจรจาไกล่เกลี่ยดูเหมาะสมควรได้รับการทดลองเป็นอย่างแรก

70.3 หากคำร้องขอถูกปฏิเสธหรือคำร้องเรียนถูกถอน ควรมีการให้เหตุผลต่อผู้ต้องขัง และผู้ต้องขังมีสิทธิในการอุทธรณ์ต่อหน่วยงานองค์กรอิสระ

70.4 ผู้ต้องขังไม่ควรถูกลงโทษเนื่องจากสาเหตุในการทำคำร้องหรือเสนอคำร้องเรียน

70.5 หน่วยงานที่มีประสิทธิภาพพึงให้ความสำคัญต่อคำร้องเรียนที่เป็นลายลักษณ์อักษรใดๆ จากญาติของผู้ต้องขังเมื่อมีเหตุผลเชื่อได้ว่าสิทธิของผู้ต้องขังนั้นถูกละเมิด

70.6 ไม่มีคำร้องเรียนโดยผู้แทนหรือองค์กรทางกฎหมายใดๆ ที่เกี่ยวกับสวัสดิการของผู้ต้องขังจะถูกนำมาแสดงในฐานะตัวแทนของผู้ต้องขัง หากผู้ต้องขังไม่ยินยอมให้นำมาแสดง

70.7 ผู้ต้องขังต้องแสวงหาคำแนะนำทางกฎหมายเกี่ยวกับคำร้องเรียนและกระบวนการอุทธรณ์และเพื่อแสวงหาความช่วยเหลือทางกฎหมายเมื่อผลประโยชน์ในความยุติธรรมเป็นสิ่งจำเป็น

■ หลักการ และการปฏิบัติงานอันเป็นเลิศในการคุ้มครองบุคคลที่ถูกตัดสิทธิในเสรีภาพ ในอเมริกา

บทนำ

บุคคลทุกคนที่ไร้ซึ่งเสรีภาพพึงมีสิทธิแสดงการขอความช่วยเหลืออย่างทันที เรียบง่าย และมีประสิทธิผลก่อนหน่วยงานอิสระที่เป็นกลางและมีความสามารถจะต่อต้านการกระทำหรือการละเว้นการกระทำที่ละเมิดหรือข่มขู่ต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บุคคลที่ไร้เสรีภาพพึงมีสิทธิในการเสนอคำร้องเรียนหรือคำกล่าวอ้างเกี่ยวกับพฤติกรรมในการทารุณกรรม ความรุนแรงในเรือนจำ การลงโทษต่อร่างกาย การปฏิบัติหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม ย่ำยีศักดิ์ศรี เช่นเดียวกับเรื่องอันเกี่ยวกับสภาพเรือนจำหรือสถานกักขัง การขาดแคลนการดูแลสุขภาพจิตและทางการแพทย์ที่เหมาะสม และอาหารที่เพียงพอ

ข้อ 7

คำร้องขอและการตอบสนอง

บุคคลที่ไร้เสรีภาพพึงมีสิทธิในการร้องเรียนโดยเฉพาะบุคคลหรือโดยรวมและสิทธิในการตอบสนองก่อนหน่วยงานทางการศาล ทางการบริหารหรืออื่นๆ ซึ่งอาจเป็นการใช้สิทธิโดยหน่วยงานฝ่ายที่ 3 ที่สอดคล้องกับกฎหมาย

สิทธินี้ประกอบด้วยสิทธิในการเสนอคำร้องเรียน ข้อกล่าวอ้าง คำร้อง ก่อนหน่วยงานที่มีความสามารถ และเพื่อรับการตอบสนองที่รวดเร็วภายในระยะเวลาที่สมเหตุสมผล และยังประกอบด้วยสิทธิในการร้องขอตามโอกาสและได้รับข้อมูลเกี่ยวกับสถานะของกระบวนการและเวลาที่เหลือของการไร้ซึ่งเสรีภาพ หากนำมาใช้ได้

บุคคลที่ไร้เสรีภาพพึงมีสิทธิในการเสนอการติดต่อสื่อสาร คำร้องเรียน คำร้องกับสถาบันสิทธิมนุษยชนระดับชาติ และองค์กรหน่วยงานระหว่างประเทศ ตามที่สอดคล้องกับเกณฑ์ตามกฎหมายภายในประเทศและระหว่างประเทศ

๗ การนำไปปฏิบัติ

ดังที่ปรากฏในหลักการ และการปฏิบัติงานอันเป็นเลิศในการคุ้มครองบุคคลที่ถูกตัดสิทธิในเสรีภาพในอเมริกา ผู้ต้องขังควรมีหนทางเข้าถึงกลไกการพิจารณาทั้งระดับภูมิภาคและระดับนานาชาติ ขณะที่กลไกการพิจารณาระดับนานาชาติอาจเป็นการขอความช่วยเหลือเพียงอย่างเดียวที่มีอยู่ของผู้ต้องขัง โดยไม่ได้เสนอตัวแทนอื่นใดในการทำงานอย่างเต็มที่ แต่ก็ยังมีกลไกภายในประเทศอื่นๆ ที่ตอบสนองอย่างรวดเร็วและเข้าถึงได้ง่ายในการแก้ไขคำร้องเรียนของผู้ต้องขังหญิง

ในการศึกษาเรื่อง การปฏิรูประบบลงทัณฑ์และเพศสภาวะโดยศูนย์การศึกษาเรือนจำระหว่างประเทศนั้น ได้ให้ความสำคัญต่อความจำเป็นสำหรับคำร้องเรียนที่มีประสิทธิผลและกลไกการตรวจสอบ โดยได้กำหนดขอบเขตมาตรการเพื่อให้มั่นใจว่ากระบวนการร้องเรียนต่างๆ มีประสิทธิผลและมีการนำประเด็นเพศเข้ามาพิจารณาด้วย ดังนี้

- ควรสามารถทำคำร้องเรียนที่เป็นความลับ
- ผู้ต้องขังต้องได้รับการคุ้มครองจากแก๊งค์ตอบโต้สำหรับการร้องเรียน และระบบไม่ควรมีสิ่งที่ไม่จูงใจต่อการร้องเรียน เช่น การลงโทษในการร้องเรียนที่ไม่ได้รับการพิสูจน์ หรือเรื่องร้องเรียนที่เชื่อว่าอาจผิดและมุ่งร้าย
- การคงอยู่ของระบบร้องเรียนและวิธีการเข้าถึงระบบควรได้รับการเผยแพร่และรับรู้โดยผู้ต้องขังทุกคน โดยมากแล้ว ในระบบได้มีการตีตบย้ำแจ้งรอบๆ เรือนจำในการให้รายละเอียดถึงวิธีการสื่อสารกับผู้ตรวจสอบการร้องเรียนหรือสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน
- ผู้ต้องขังควรมีวิธีการเข้าถึงเครื่องมือการร้องเรียนได้โดยง่าย ทั้งทางวาจาและการเขียนเป็นลายลักษณ์อักษร หากมีประชากรผู้ต้องขังที่หลากหลาย ข้อมูลควรปรากฏในภาษาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องหรือจำเป็น และต้องมีมาตรการที่ทำให้มั่นใจว่าผู้ต้องขังที่ไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ จะเข้าใจและสามารถเข้าถึงกลไกคำร้องเรียน

บทที่ 8

การแยกคุมขังระหว่างผู้ต้องขังชายและผู้ต้องขังหญิง

๗ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังขององค์การสหประชาชาติ

8. (ก) นักโทษชายและหญิงต้องแยกจำคุกต่างเรือนจำกันหากเป็นไปได้ แต่หากเรือนจำใดรับทั้งนักโทษชายและหญิงจะต้องแยกแดนจำคุกสำหรับชายและหญิงออกจากกันโดยเด็ดขาด...

กฎข้อ 8 ของข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังขององค์การสหประชาชาติ แสดงให้เห็นชัดเจนในความจำเป็นต้องให้ผู้ชายและผู้หญิงถูกคุมขังแยกออกจากกัน อย่างไรก็ตาม ด้วยผลกระทบจากการขาดแคลนสถานที่สำหรับคุมขังผู้หญิง ทำให้ผู้หญิงและเด็กหญิงในหลายประเทศถูกคุมขังในสถานที่ที่มีผู้ชายและผู้หญิงร่วมใช้สถานที่เดียวกัน อาทิ เช่น พื้นที่สันตนาการ พื้นที่ประกอบอาหาร ขณะที่ผู้ต้องขังหญิงและชายอาจถูกควบคุมแยกกันอย่างเป็นทางการ แต่ในทางปฏิบัติแล้วไม่ใช่ ซึ่งทำให้เกิดความเสี่ยงสำหรับผู้หญิงที่จะได้รับการประทุษร้ายโดยผู้ต้องขังชาย

การศึกษาหนึ่งในเม็กซิโกแสดงว่า 95 เปอร์เซ็นต์ของเรือนจำ การแบ่งแยกกระหว่างผู้ชายและผู้หญิงไม่ได้เกิดขึ้นและกล่าวอ้างรายงานของเหตุการณ์การเกิดโสเภณีที่เกิดขึ้นภายในเรือนจำเม็กซิโก

๗ มาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศต่าง ๆ

■ ปฏิญญาสากลว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อสตรี

ข้อ 2

ความรุนแรงต่อสตรีควรถูกทำให้เข้าใจและถูกทำให้บรรลุลุผล แต่ไม่ถูกจำกัดต่อ...

(ค) ความรุนแรงทางจิตใจ ทางเพศ ทางร่างกายที่กระทำผิดกฎหมายหรือไม่เอาผิดโดยรัฐเมื่อใดก็ตามที่เกิดขึ้น

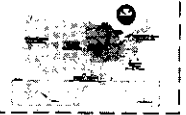
ข้อ 4

...รัฐควรดำเนินการด้วยทุกวิถีทางที่เหมาะสมและปราศจากการกำหนดนโยบายที่เข้าในการกำจัดความรุนแรงต่อสตรี และเพื่อให้บรรลุสิ่งนี้ควร... (จ) ดำเนินมาตรการเพื่อรับประกันว่าเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายและเจ้าหน้าที่รัฐที่รับผิดชอบต่อการทำนโยบายไปปฏิบัติเพื่อป้องกัน สืบสวนและลงโทษความรุนแรงต่อสตรี จะได้รับการฝึกอบรมเพื่อให้มีความรู้สึกถึงความต้องการของผู้หญิง

■ คณะกรรมาธิการสิทธิมนุษยชน ข้อคิดเห็นทั่วไปที่ 28 ความเท่าเทียมกันของสิทธิ
ระหว่างผู้ชายและผู้หญิง

...รัฐภาคีควรรายงานว่าผู้ชายและผู้หญิงถูกแยกออกจากกันในเรือนจำหรือไม่ และ
ผู้หญิงถูกควบคุมโดยเจ้าหน้าที่ผู้หญิงเท่านั้นหรือไม่

๗ มาตรฐานระดับภูมิภาคเกี่ยวกับการคุมขัง

■ อนุสัญญาระหว่างอเมริกาต่อการป้องกัน การลงโทษและการขจัดความรุนแรงต่อสตรี
(อนุสัญญาเบเลม โด ปารา)

ข้อ 1

สำหรับเป้าหมายของอนุสัญญานี้ ความรุนแรงต่อสตรีควรถูกทำให้เข้าใจด้วยการ
กระทำใดหรือการปฏิบัติใดๆ ที่มีพื้นฐานบนเพศภาวะ ซึ่งทำให้เกิดการเสียชีวิต หรือการทำ
ร้ายร่างกาย จิตใจหรือเพศ หรือทำให้ทุกข์ทรมานต่อสตรี ไม่ว่าในขอบเขตของรัฐหรือสาธารณะ

■ กฎเรือนจำยุโรป

ข้อ 18.8

ในการตัดสินใจที่จะควบคุมผู้ต้องขังไว้ในเรือนจำใดหรือส่วนใดของเรือนจำโดยเฉพาะ
ความจำเป็นในการคุมขัง

ข. ผู้ต้องขังชายแยกต่างหากจากผู้ต้องขังหญิง

ข้อ 18.9

อาจมีข้อยกเว้นต่อเกณฑ์สำหรับการคุมขังแยกในแง่ของวรรค 8 เพื่ออนุญาตให้ผู้ต้องขัง
เข้าร่วมในกิจกรรมที่จัดให้มีร่วมกัน แต่กลุ่มผู้ต้องขังเหล่านี้พึงถูกแยกออกจากกันเสมอใน
ช่วงเวลากลางคืน เว้นเสียแต่ว่าพวกเขายินดีที่จะถูกคุมขังร่วมกันและเรือนจำตัดสินใจพิจารณา
แล้วว่าจะช่วยให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ต้องขังทุกคนอย่างดีที่สุด

■ หลักการ และการปฏิบัติงานอันเป็นเลิศในการคุ้มครองบุคคลที่ถูกตัดสินโทษในเสรีภาพ
ในอเมริกา

ข้อ 19

บุคคลที่ไร้เสรีภาพในประเภทที่แตกต่างกันพึงถูกคุมขังไว้ในสถานที่หรือส่วนบริเวณที่
แตกต่างกันภายในเรือนจำเดียวกัน โดยพิจารณาถึงเพศ อายุ สาเหตุแห่งการไร้เสรีภาพ ความ
จำเป็นในการปกป้องชีวิตและศีลธรรมของบุคคลไร้เสรีภาพ ความจำเป็นในการได้รับความใส่ใจ
เป็นพิเศษ หรือสภาพแวดล้อมอื่นที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงปลอดภัยภายใน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
การจัดการควรเกิดขึ้นเพื่อแบ่งแยกผู้ชายกับผู้หญิง...

๖ การนำไปปฏิบัติ

ผู้หญิงควรถูกควบคุมตัวในสถานที่ที่มีสภาพทางกายภาพที่แบ่งแยกออกจากที่อยู่อาศัยสำหรับผู้ต้องขังชาย ในที่ที่มีส่วนบริเวณสำหรับผู้ชายและผู้หญิงอยู่ติดกันภายในเรือนจำ หรือมีการร่วมใช้สถานที่บางแห่งนั้น ห้ามให้ผู้ต้องขังชายสามารถเข้าถึงผู้ต้องขังหญิงทางกายภาพได้ และเพื่อป้องกันการประทุษร้ายทางวาจา ผู้ต้องขังหญิงและชายไม่ควรสามารถที่จะมองเห็นหรือได้ยินซึ่งกันและกัน

เรือนจำต้องมีนโยบายที่จะป้องกัน สืบสวนและการแก้ไขปรับปรุงที่มีประสิทธิผลสำหรับ ความรุนแรงทางร่างกาย จิตใจหรือทางเพศใดๆ ระหว่างผู้ต้องขัง

ผู้ต้องขัง
หญิง และ ชาย
อาจจะมีการอยู่
อาศัยร่วมกันได้
ด้วยมาตรการ
ป้องกันอย่าง
ระมัดระวัง และ
เป็น ผู้ ที่ เป็น
ส มา ชิก ใน
ครอบครัวยังมี

ความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกันมาก คณะกรรมาธิการยุโรปสำหรับมาตรฐานการป้องกันการทารุณกรรมและการปฏิบัติหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือเหยียดหยามศักดิ์ศรี ระบุไว้ว่า:

เนื่องด้วยสาระสำคัญของหลักการ ผู้หญิงที่ไร้เสรีภาพควรถูกคุมขังในสถานที่ที่มีสภาพทางกายภาพแยกออกจากที่คุมขังของผู้ชายภายในเรือนจำเดียวกัน บางรัฐได้เริ่มจัดให้มีสถานที่สำหรับชีวิตคู่ (ซึ่งทั้งคู่เป็นผู้ไร้เสรีภาพเหมือนกัน) เพื่อให้ถูกคุมขังด้วยกัน และ / หรือมีสำหรับสมาคมที่ผสมเพศภายในเรือนจำ คณะกรรมาธิการยุโรปสำหรับมาตรฐานการป้องกันการทารุณกรรมและการปฏิบัติหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือเหยียดหยามศักดิ์ศรี ยินดีต่อการจัดการลักษณะนี้ ด้วยเหตุที่ว่าผู้ต้องขังที่เกี่ยวข้องตกลงที่จะเข้าร่วมและได้รับการคัดเลือกอย่างเป็นพิเศษและมีการควบคุมดูแลอย่างเพียงพอเช่นเดียวกันกับประเด็นหัวข้อเจ้าหน้าที่ที่มีการผสมรวมกันทั้งสองเพศ การจัดการเช่นนี้ควรนำมาใช้ต่อเมื่อภายหลังมีการ:

- การพิจารณาถึงความเปราะบางของผู้ต้องขังหญิงในการถูกทำร้าย
- การนำมาตรการรักษากันการทำร้ายใดๆ มาใช้และการป้องกันความเป็นส่วนตัวของผู้ต้องขังหญิง
- การจัดทำมาตรการสำหรับผู้หญิงให้รายงานการทำร้ายและได้รับการปกป้องจากการตอบโต้หรือการเกิดขึ้นอีกครั้งหากมีการรายงาน
- ต้องมีการให้ความยินยอมอย่างอิสระเต็มที่และได้รับการแจ้งกับผู้ต้องขังทุกคนที่ได้รับผลกระทบจากการจัดการ

มีหลายกรณีที่ผู้ต้องขังหญิงที่ถูกคุมขังรวมอยู่ในเรือนจำเดียวกับผู้ต้องขังชาย (เช่น เรือนจำที่มีแดนสำหรับผู้ต้องขังชายและผู้ต้องขังหญิง) จะมีทางเข้าถึงโปรแกรมการศึกษาและการทำงานที่น้อยกว่าผู้ต้องขังชายในเรือนจำเดียวกัน ในบางกรณี ความจำเป็นในการคุมขังผู้ต้องขังแยกจากกันเป็นเหตุผลที่ผู้หญิงมีความเป็นไปได้น้อยกว่าในการใช้เครื่องมือออกกำลังกายและบริเวณที่จัดเตรียมสำหรับการฝึกอบรมและการทำงาน ขณะที่ในกฎเรือนจำยุโรปได้แสดงความเป็นไปได้ของการให้สิทธิกิจกรรมที่ทำร่วมกัน ซึ่งต้องมีความชัดเจนในนโยบายว่าจะนำไปปฏิบัติได้ต่อเมื่อมีมาตรการการป้องกันสำคัญๆ หลายประการ การอนุญาตให้ผู้ต้องขังหญิงมีทางเข้าถึงโปรแกรมการศึกษา การทำงาน สันทนาการได้มากขึ้น ต้องไม่เกิดขึ้นพร้อมกับการทำให้ต้องมีความเสี่ยงใด ๆ ทั้งนี้ โปรแกรมการทำงานและการศึกษาจะมีการอภิปรายเพิ่มเติมในบทที่ 16 ต่อไป

บทที่ 9

การติดต่อกับครอบครัวและสังคมภายนอก

๖ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังขององค์การสหประชาชาติ

37. นักโทษพึงได้รับอนุญาตให้ติดต่อกับครอบครัวของตนและเพื่อนที่เชื่อถือได้นั้นทั้งโดยจดหมายและโดยการเยี่ยมเยียนของครอบครัวหรือเพื่อนดังกล่าว ตามเวลาที่ทางระเบียบของเรือนจำกำหนดภายใต้การควบคุมที่จำเป็น

44. (ข) นักโทษพึงได้รับแจ้งข่าวกรณีญาติสนิทของตนถึงแก่ความตายหรือเจ็บป่วยหนัก ในกรณีที่ญาติสนิทของนักโทษที่เจ็บป่วยหนักนั้นอยู่ในภาวะที่เสี่ยงต่อการเสียชีวิต นักโทษผู้นั้นพึงได้รับอนุญาตตามควรแก่พฤติการณ์เพื่อได้ไปเยี่ยมไข้ดูใจญาติสนิทของตนผู้นั้นโดยลำพัง หรือโดยภายใต้การติดตามควบคุมของเจ้าหน้าที่

ก. นักโทษที่ต้องโทษจำคุกตามคำพิพากษา

ความสัมพันธ์ทางสังคมและการดูแลหลังพ้นโทษ

79. สิ่งที่จะต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษคือการส่งเสริมให้นักโทษและครอบครัวของนักโทษได้รับการรักษาและพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันเพื่อประโยชน์ที่ดีที่สุดของนักโทษและครอบครัวของนักโทษนั้น

80. สิ่งที่จะต้องคิดเตรียมไว้ตั้งแต่แรกรับนักโทษเข้าสู่เรือนจำคือ อนาคตของนักโทษหลังการพ้นโทษ ดังนั้นจึงต้องส่งเสริมและช่วยเหลือให้นักโทษยังคงมีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลและองค์กรภายนอกเรือนจำ ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างดีที่สุดสำหรับครอบครัวของนักโทษและต่อการบำบัดฟื้นฟูทางสังคมแก่นักโทษเองด้วย

ค. ผู้ถูกคุมขังที่อยู่ระหว่างถูกควบคุมตัวหรือรอการพิจารณาคดี

92. ผู้ถูกคุมขังระหว่างการดำเนินคดี พึงได้รับอนุญาตให้ติดต่อแจ้งข่าวกับครอบครัวของตน ในทันทีเกี่ยวกับการที่ตนถูกคุมขัง อีกทั้งพึงได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกในการติดต่อสื่อสารกับครอบครัวและญาติมิตรของตนนั้น กับมีสิทธิได้รับการเยี่ยมจากบุคคลดังกล่าวด้วย การจำกัดสิทธิดังกล่าวและการควบคุมการใช้สิทธินั้นจะกระทำได้อีกเมื่อมีเหตุจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ความปลอดภัย และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสถานที่คุมขังนั้น

■ ความรับผิดชอบของครอบครัว

ในสังคมส่วนมาก ผู้หญิงมีความรับผิดชอบหลักสำหรับครอบครัว ผู้ต้องขังหญิงมักมีแนวโน้มที่จะเป็นผู้เลี้ยงดูบุตรที่เป็นเด็กเล็กหรือสมาชิกคนอื่น ๆ ในครอบครัวในฐานะผู้มีบทบาทหน้าที่หลักหรือเพียงคนเดียว มากกว่าผู้ต้องขังชายก่อนที่จะถูกคุมขังในเรือนจำ เมื่อผู้หญิงถูกส่งตัวเข้าเรือนจำ จึงทำให้ผลกระทบที่เกิดกับครอบครัวมีความสำคัญอย่างยิ่ง

อึ้ง ซ็อกังวอล ผลกระทบและมาตรฐานสิทธิมนุษยชนที่นำมาปฏิบัติ เมื่อผู้หญิงมีบุตร
อายุต่ำกว่า 18 ปีนั้น จะได้รับการอภิปรายในรายละเอียดในส่วนที่ 10 และ 11

■ ความยากลำบากในการคงรักษาการติดต่อเมื่อถูกคุมขังห่างไกลจากบ้าน

การเยี่ยมญาติถือเป็นสิ่งสำคัญมากต่อผู้หญิงในการคงรักษาการติดต่อกับครอบครัว
เนื่องจากมีเรือนจำสำหรับผู้ต้องขังหญิงอยู่น้อยมาก ดังนั้นผู้หญิงมีแนวโน้มที่จะถูกคุมขัง
ห่างไกลจากบ้านและครอบครัวมากกว่าผู้ต้องขังชาย ประเด็นนี้ได้สร้างความยากลำบากต่อ
บุคคลในการมาเยี่ยมผู้หญิงที่เรือนจำ และโดยทั่วไปแล้วผู้ต้องขังหญิงจะได้รับการเยี่ยมจาก
ครอบครัวที่น้อยกว่าผู้ต้องขังชาย

สถิติจากประเทศสหรัฐอเมริกาแสดงให้เห็นว่า มากกว่า 60 เปอร์เซ็นต์ของผู้หญิงจะถูก
คุมขังในที่ที่ห่างไกลกว่า 100 ไมล์จากที่อยู่อาศัยของบุตร นอกจากนั้น ผลกระทบด้านลบ เช่น
การถูกโดดเดี่ยวทางภูมิศาสตร์ได้ถูกพูดถึงโดยศาลแคนาดา ในการพิจารณาสภาพความเป็นอยู่
ของเรือนจำรัฐสำหรับผู้หญิงในปีค.ศ. 1991 โดยศาลพบว่า การคุมขังจำเลยในคดีไว้ที่นั้นจะ
สร้างการลงโทษที่ผิดปกติและเป็นการทารุณกรรมเนื่องจากระยะห่างไกลในทางภูมิศาสตร์จาก
บ้าน

ทั้งนี้ อาจจะมีสาเหตุอื่นที่ว่าทำไมผู้หญิงจึงได้รับการเยี่ยมญาติน้อย เนื่องจากในบาง
สังคม การนำอาหารไปให้คุกรักในเรือนจำถูกมองว่าเป็น "หน้าที่ของผู้หญิง" ซึ่งสามีจึงเกิดการ
ลังเลที่จะกระทำเช่นนั้น ในกรณีอื่นๆ สามีของผู้หญิงซึ่งถูกคุมขังอาจรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ง่ายกว่ามาก
ในการสมรสใหม่และเริ่มต้นชีวิตใหม่เมื่อเจ็บไข้จากคู่ของตน ส่งผลกระทบให้ผู้หญิงต้องถูก
ทอดทิ้ง

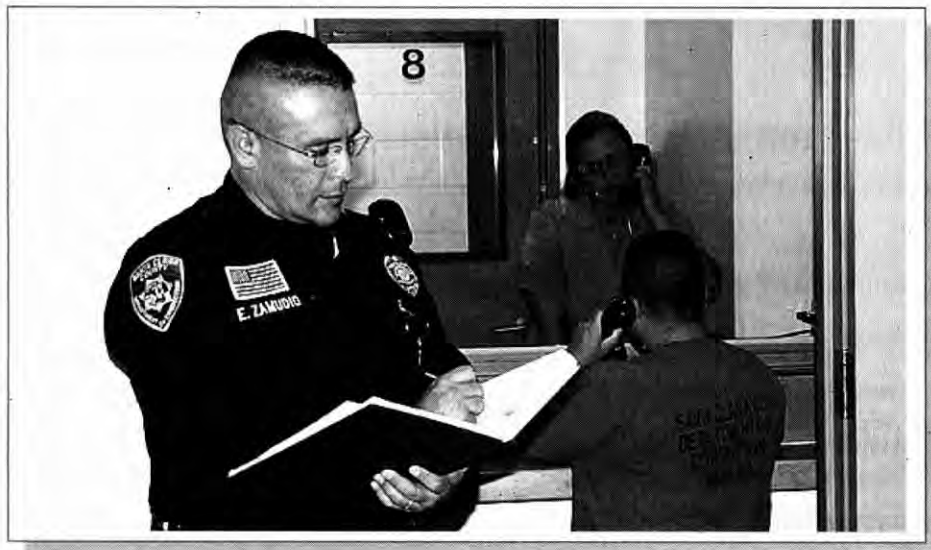
ในกรณีที่สามารถมีการเยี่ยมญาติได้ แต่กลับพบว่า สภาพเงื่อนไขต่างๆ มักสร้างความ
ซอกซำให้แก่ทุกฝ่าย ได้แก่ ต้องรอในบริเวณซึ่งไม่เป็นมิตรเท่าใดนัก ข้อจำกัดของระยะเวลาใน
การเยี่ยมและจำนวนคนที่อนุญาตให้เยี่ยมและการตรวจค้นแบบล่วงละเมิด แม้แต่กับเด็ก ๆ หรือ
ในบางกรณีการติดต่อสัมผัสทางร่างกายระหว่างผู้ต้องขังและผู้เข้าเยี่ยมเป็นสิ่งต้องห้าม ยิ่งไป
กว่านั้น ระยะเวลาและความถี่ในการโทรศัพท์หาครอบครัวจากเรือนจำมักถูกจำกัดและมีราคา
แพงอย่างมาก โดยบางครั้งมีค่าใช้จ่ายเกือบ 20 เท่าของค่าโทรปกติ หรือ การเยี่ยมและการ
โทรศัพท์ในบางครั้งอาจถูกจำกัดหรือห้ามสำหรับเหตุผลทางวินัยในเรือนจำ

การโดดเดี่ยวทางภูมิศาสตร์ของเรือนจำหญิงก่อให้เกิดปัญหาบางประการสำหรับผู้หญิง
ชนพื้นเมือง โดยนักวิจัยของประเทศแคนาดาเน้นย้ำว่า "การจัดให้อยู่ในสถานที่ที่ผิดหรือไม่
เหมาะสมและการแยกการคุมขังถูกทำให้เลวร้ายลง ด้วยความยากลำบากที่พบโดยญาติผู้ซึ่ง
ต้องเดินทางมาเป็นระยะทางที่ไกลและมักอยู่ในชุมชนห่างไกลเพื่อมาเยี่ยม" (ผู้ต้องขังหญิงชน
กลุ่มน้อยและชนพื้นเมืองถูกอภิปรายเป็นการเฉพาะในบทที่ 19)

นอกจากนั้น การคงรักษาการติดต่อกับบุตรถือว่ามีความสำคัญกับผู้ต้องขังหญิงที่ถูกจำคุกคุมขังนอกประเทศของตนเองเช่นกัน ผู้ที่มีสัญชาติต่างดาว ความจำเป็นของผู้ต้องขังหญิงต่างชาติจะถูกพูดถึงในบทที่ 18

ความยากลำบากในการคงรักษาการติดต่อส่งผลให้ทั้งผู้หญิงและครอบครัวต้องเจ็บปวดและยังทำให้ความเสียหายที่เกิดจากการจำคุกคุมขังเลวร้ายมากขึ้น และมีผลกระทบต่อเด็กเล็ก ผลการวิจัยพบว่าการขาดแคลนการติดต่อที่เพียงพอกับเด็กและสมาชิกในครอบครัวเป็นแหล่งที่มาสำคัญของความกระวนกระวายใจของผู้ต้องขังหญิง

การจัดให้อยู่ในสถานที่ที่มืดๆ หรือไม่เหมาะสม และความสัมพันธ์ในลักษณะเป็นคู่เลียงดูทำให้การกลับคืนสู่สังคมอีกครั้งของผู้หญิงภายหลังออกจากเรือนจำเป็นสิ่งที่ยากมากยิ่งขึ้น ผู้ต้องขังที่คงรักษาสายสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวขณะอยู่ในเรือนจำแสดงให้เห็นว่ามีปัญหาทางวินัยน้อยกว่าและมีสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจที่ดีกว่าขณะอยู่ในเรือนจำ อีกทั้งแสดงให้เห็นว่ามี การกลับคืนสู่สังคมที่ประสบผลสำเร็จมากกว่า และมีแนวโน้มน้อยกว่าที่จะกระทำผิดซ้ำ

■ ข้อจำกัดในการติดต่อ

ปัญหาเฉพาะที่เกิดขึ้นจากวิธีการที่หน่วยงานตัดสินว่าใครเป็น “เพื่อนที่น่าเชื่อถือ” ทำให้ญาติและเพื่อนสนิทอาจถูกพิจารณาว่ามีความไม่น่าเชื่อถือ โดยเฉพาะเมื่อผู้ต้องขังถูกมองว่าเป็นผู้มีความเสี่ยงและญาติมีแนวโน้มสร้างความเสี่ยงหรืออันตรายทางความมั่นคง การจำแนกลักษณะเช่นนั้น ถือเป็นการแบ่งแยกผู้ต้องขังจากครอบครัวและสามารถเป็นอุปสรรคขัดขวางผู้ต้องขังจากการคงรักษาการติดต่อกับบุตร ทั้งในทางตรง นั่นคือเพราะบุตรถูกห้ามจากการเยี่ยม หรือในทางอ้อม เนื่องจากญาติถูกห้ามจากการเยี่ยมทำให้ไม่มีใครสามารถเป็นเพื่อนเด็กในการเยี่ยม

สิ่งนี้เป็นปัญหาที่แพร่ขยายตัวออกไปสำหรับผู้หญิงในกรณีการคุมขังก่อน/ระหว่าง การพิจารณาคดีมากกว่านักโทษหญิงเด็ดขาด เพราะในการฟ้องร้องพิพากษาคดีสามารถจำกัด สำหรับผู้หญิงที่ถูกคุมขังว่าจะสามารถติดต่อกับใครได้บ้างเพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดี โดยในสถานการณ์เช่นนี้ จุดเริ่มต้นทางความมั่นคงปลอดภัยหรือที่เข้ามาแทรกแซงซึ่งเคย ตัดสินว่าใครสามารถและไม่สามารถติดต่อกับผู้ถูกคุมขังจะถูกทำให้ลดจำนวนลงไป

■ การเยี่ยมญาติแบบชีวิตคู่

ผู้ต้องขังหญิงอาจต้องประสบกับข้อจำกัดในการเยี่ยมญาติแบบชีวิตคู่ (conjugal visits) มากกว่าผู้ต้องขังชาย โดยข้อมูลหลักฐานจากประเทศเวเนซุเอลา และบราซิลแสดงให้เห็นว่า ขณะที่ผู้ต้องขังชายสามารถเพลิดเพลินต่อการเข้าถึงการให้บริการเยี่ยมญาติแบบชีวิตคู่ แต่ ผู้หญิงกลับไม่เป็นเช่นนั้น สำหรับผู้ต้องขังหญิง การเยี่ยมญาติลักษณะเช่นนี้ ผู้ต้องขังต้อง เข้าเกณฑ์ที่กำหนดไว้หลายข้อ กล่าวคือ การมีพฤติกรรมดีเยี่ยม ทั้งผู้ต้องขังและคู่รักต้องส่ง แบบทดสอบทางจิตและการแพทย์มากมาย และผู้ชายต้องเป็นสามีของผู้ต้องขัง มิเช่นนั้น ก็ ต้องเป็นคู่รักที่มีความสัมพันธ์มั่นคงในระยะเวลาานพอสมควร ซึ่งสิ่งเหล่านี้ไม่ได้ถูกกำหนดไว้ สำหรับผู้ต้องขังชายในการเข้ารับการเยี่ยมญาติชีวิตคู่ในลักษณะเดียวกัน

๗ มาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศต่าง ๆ

■ ปฎิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

ข้อ 16 (3)

ครอบครัว คือ กลุ่มซึ่งเป็นหน่วยธรรมชาติและพื้นฐานของสังคมและชอบที่จะได้รับการ คุ้มครองโดยสังคมและรัฐ

■ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

ข้อ 10

รัฐภาคีแห่งกติกานี้รับรองว่า

1. การปกป้องคุ้มครองและการให้ความช่วยเหลือที่เป็นไปได้มากที่สุดควรสอดคล้อง กับครอบครัว ซึ่งเป็นหน่วยรวมของสังคมที่เป็นพื้นฐานและเป็นธรรมชาติควรได้รับการคุ้มครอง และช่วยเหลืออย่างกว้างขวางที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยเฉพาะในการจัดตั้งและในขณะที่ต้อง รับผิดชอบต่อการดูแลและการศึกษาของเด็กที่ยังพึ่งตนเองไม่ได้...

■ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

ข้อ 17

1) บุคคลจะถูกแทรกสอดในความเป็นอยู่ส่วนตัว ครอบครัว เคหสถานหรือการ ติดต่อสื่อสารโดยพลการ หรือมิชอบด้วยกฎหมายหาได้ไม่...

2) บุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายจากการแทรกแซงหรือการลบหลู่เช่นนั้น

■ อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ

ข้อ 16

รัฐภาคีจะใช้มาตรการที่เหมาะสมทั้งปวง ในการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในเรื่องทั้งปวงที่เกี่ยวกับการสมรสและความสัมพันธ์ทางครอบครัว และโดยเฉพาะอย่างยิ่งบนพื้นฐานของความเสมอภาคของบุรุษและสตรี จะประกัน... (ค) สิทธิและความรับผิดชอบเช่นเดียวกันในระหว่างการสมรสและการขาดจากการสมรส

■ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

ข้อ 3 (1)

ในการกระทำทั้งปวงที่เกี่ยวกับเด็ก ไม่ว่าจะกระทำโดยสถาบันสังคมสงเคราะห์ของรัฐหรือเอกชน ศาลยุติธรรม หน่วยงานฝ่ายบริหาร หรือองค์กรนิติบัญญัติ จะต้องคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นลำดับแรก

ข้อ 9 (3)

รัฐภาคีจะเคารพต่อสิทธิของเด็กที่ถูกแยกจากบิดาหรือมารดา หรือจากทั้งคู่ ในอันที่จะรักษาความสัมพันธ์ส่วนตัว และการติดต่อโดยตรงทั้งกับบิดาและมารดาอย่างสม่ำเสมอ เว้นแต่เป็นการขัดต่อผลประโยชน์สูงสุดของเด็ก

■ หลักการเพื่อการคุ้มครองบุคคลทุกคนที่ถูกคุมขังหรือจำคุก

ข้อ 15

นอกจากที่จะกล่าวต่อไปในข้อ 16 ข้อย่อยที่ 4) และข้อ 18) ข้อย่อยที่ 3) แล้ว สิทธิของผู้ที่ถูกจับกุม คุมขัง หรือจำคุก ที่จะได้ติดต่อสื่อสารกับโลกภายนอก โดยเฉพาะครอบครัวหรือที่ปรึกษาของผู้นั้นจะต้องไม่ถูกยับยั้ง เป็นเวลานานวัน

ข้อ 19

ผู้ที่ถูกคุมขังหรือจำคุกพึงมีสิทธิได้รับการติดต่อเยี่ยมเยียนโดยเฉพาะจากคนในครอบครัวของตนและพึงได้รับโอกาสอย่างพอเพียงในการติดต่อสื่อสารกับโลกภายนอกตามเงื่อนไขและข้อจำกัดที่เหมาะสม โดยเป็นไปตามที่กฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับที่ชอบด้วยกฎหมายกำหนดไว้

ข้อ 20

ผู้ที่ถูกคุมขังหรือจำคุกพึงมีสิทธิร้องขอให้นำตนไปคุมขังหรือจำคุกในสถานที่คุมขังหรือเรือนจำที่ตั้งอยู่ใกล้ภูมิลำเนาตามปกติของตน เท่าที่จะเป็นไปได้

■ การประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด
ครั้งที่ 6 มติข้อ 9 ความต้องการเฉพาะสำหรับผู้ต้องขังหญิง

ต้องตระหนักไว้ว่าผู้หญิงในเวลานส่วนมากมีความรับผิดชอบหลักสำหรับบุตรและการพิจารณาว่าการยกเลิกการจำคุกคุมขังในเรือนจำเป็นแนวโน้มที่เหมาะสมมากที่สุดสำหรับผู้ต้องขังหญิงส่วนมากเพื่อให้สามารถฟื้นความรับผิดชอบในครอบครัว...

3. เสนอแนะเพิ่มเติมว่าองค์การสหประชาชาติ องค์การของรัฐและองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ ด้วยสถานะของการให้คำปรึกษา และองค์กรระหว่างประเทศอื่นๆ ควรยังคงพยายามที่จะทำให้มั่นใจว่าผู้กระทำผิดหญิงได้รับการปฏิบัติอย่างยุติธรรมและเท่าเทียมระหว่างการจับกุม การพิจารณาคดี การพิพากษาและการจำคุกคุมขัง โดยเฉพาะความสนใจที่ต้องมีต่อปัญหาพิเศษของผู้กระทำผิดหญิง เช่น การตั้งครรภ์และการเลี้ยงดูบุตร...

■ คณะกรรมาธิการสิทธิมนุษยชน ข้อคิดเห็นทั่วไปที่ 28 ความเท่าเทียมกันของสิทธิ
ระหว่างผู้ชายและผู้หญิง

...รัฐภาคีควรรายงานด้วย...ความแตกต่างในการปฏิบัติใดๆ ระหว่างผู้ชายและผู้หญิงที่ไร้เสรีภาพ เช่น การเข้าถึงโปรแกรมการศึกษา โปรแกรมการบำบัดฟื้นฟู และการเยี่ยมญาติจากครอบครัวและการเยี่ยมญาติแบบใช้ชีวิตคู่

๗ มาตรฐานระดับภูมิภาคเกี่ยวกับการคุมขัง

■ กฎเรือนจำยุโรป

ข้อ 17.1

ผู้ต้องขังพึงได้รับการกำหนดให้ถูกจำคุกคุมขังในเรือนจำที่ใกล้กับบ้านหรือสถานที่การบำบัดฟื้นฟูทางสังคม

ข้อ 24.1

ผู้ต้องขังพึงได้รับการอนุญาตให้ติดต่อสื่อสารบ่อยมากเท่าที่จะทำได้โดยจดหมาย โทรศัพท์ หรือการสื่อสารรูปแบบอื่นกับครอบครัว บุคคลอื่นและตัวแทนขององค์กรภายนอก และได้รับการเยี่ยมญาติจากคนเหล่านี้

ข้อ 24.2

การสื่อสารและการเยี่ยมญาติอาจขึ้นกับข้อจำกัดและการติดตามดูแลของการสืบสวนอาชญากรที่ต่อเนื่อง การคงรักษาระเบียบวินัยที่ดี ความปลอดภัยและความมั่นคง การป้องกัน การประกอบอาชญากรรมและการป้องกันเหยื่ออาชญากรรม แต่ข้อจำกัดเหล่านี้ พึงอนุญาตการติดต่อในระดับที่น้อยที่สุดที่ยอมรับได้

ข้อ 24.4

การจัดการสำหรับการเยี่ยมญาติพึงเป็นการอนุญาตให้ผู้ต้องขังคงรักษาและพัฒนาความสัมพันธ์ครอบครัวให้เป็นพฤติกรรมปกติมากที่สุดเท่าที่จะทำได้

ข้อ 24.5

เรือนจำพึงช่วยเหลือผู้ต้องขังในการคงรักษาการติดต่อกับโลกภายนอกอย่างเพียงพอ และให้การสนับสนุนสวัสดิการในการดำเนินการเช่นนั้น

ข้อ 60.4

การลงโทษไม่ควรถือรวมการห้ามการติดต่อกับครอบครัวโดยทั้งหมด

■ หลักการ และการปฏิบัติงานอันเป็นเลิศในการคุ้มครองบุคคลที่ถูกตัดสินโทษในเสรีภาพ ในอเมริกา

บทนำ

ต้องจดจำไว้ว่าการลงโทษที่ประกอบด้วยการลิดรอนเสรีภาพพึงมีเป้าหมายที่จำเป็นในการฟื้นฟูปฏิรูป การปรับตัวให้เข้ากับสังคมอีกครั้ง และการบำบัดพัฒนาพฤติกรรมนิสัยส่วนบุคคลของผู้ที่ถูกพิพากษาว่ามีความผิด และการกลับคืนสู่สังคมและชีวิตครอบครัวอีกครั้ง เช่นเดียวกับการปกป้องคุ้มครองทั้งเหยื่อและสังคม

ข้อ 5

บุคคลที่ไร้เสรีภาพพึงมีสิทธิที่จะได้รับการแจ้งในภาษาที่ตนเองเข้าใจทันทีถึงเหตุผลที่ถูกลิดรอนเสรีภาพและข้อกล่าวหาที่มีต่อตนเอง เช่นเดียวกับการได้รับการแจ้งสิทธิและผู้ที่ถูกประกัน สามารถมีทางเข้าถึงผู้แปลความหรือล่ามระหว่างกระบวนการและการติดต่อสื่อสารกับครอบครัว

ข้อ 9

2) การลงทะเบียน

ข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลที่ถูกรับตัวเข้ามาในสถานที่ซึ่งไร้เสรีภาพพึงได้รับการบันทึกอย่างเป็นทางการ ซึ่งต้องให้บุคคลที่ไร้เสรีภาพเข้าถึงได้ ตลอดจนผู้แทน หรือหน่วยงานที่มีความสามารถ อย่างน้อยที่สุดการลงทะเบียนควรมีข้อมูลเหล่านี้

ก. ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ ชื่อ อายุ เพศ สัญชาติ ที่อยู่ ชื่อบิดามารดา สมาชิกในครอบครัว ตัวแทนทางกฎหมาย หรือที่ปรึกษาแก้ต่าง หรือข้อมูลที่เกี่ยวข้องอื่นๆ

4). การโอนย้าย

การโอนย้ายบุคคลที่ไร้เสรีภาพควรได้รับการอนุญาตและควบคุมดูแลโดยหน่วยงานที่มีขีดความสามารถ ซึ่งเคารพในศักดิ์ศรีและสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลที่ไร้เสรีภาพ และพึงให้ความสำคัญต่อความจำเป็นของบุคคลที่ไร้เสรีภาพในสถานที่ที่ใกล้ครอบครัว ชุมชน ที่ปรึกษาแก้ต่าง ผู้แทนทางกฎหมายและศาลยุติธรรม หรือหน่วยงานรัฐอื่นๆ ที่อาจเป็นผู้รับผิดชอบคดีเหล่านี้

การโอนย้ายไม่ควรเกิดขึ้นเพื่อลงโทษ ระวังหรือเลือกปฏิบัติต่อบุคคลที่ไร้เสรีภาพ
ครอบครัวหรือผู้แทน และต้องไม่ดำเนินการภายใต้เงื่อนไขที่ส่งผลต่อความเจ็บปวดทางร่างกาย
และจิตใจ ซึ่งสร้างความอับอาย หรือเอื้อต่อการแสดงต่อสาธารณะ

ข้อ 13

บุคคลที่ไร้เสรีภาพพึงมีสิทธิในการเข้าร่วมกับกิจกรรมทางสังคม กีฬาและวัฒนธรรม
และพึงมีโอกาสสำหรับกิจกรรมสันติภาพที่สร้างสรรค์และเสริมสร้างความแข็งแรง รัฐภาคีพึง
กระตุ้นให้ครอบครัว ชุมชนและองค์กรที่ไม่ใช่รัฐเข้าร่วมในกิจกรรมเหล่านี้ เพื่อสนับสนุนการ
ปฏิรูป การปรับเปลี่ยนทางสังคม และการบำบัดฟื้นฟูของบุคคลที่ไร้เสรีภาพ

ข้อ 18

บุคคลที่ไร้เสรีภาพพึงมีสิทธิในการได้รับและส่งการติดต่อทางจดหมาย โดยขึ้นกับ
ข้อจำกัดซึ่งสอดคล้องต่อกฎหมายระหว่างประเทศ และเพื่อคงรักษาการติดต่อส่วนบุคคล
ทางตรงผ่านทาง การเยี่ยมญาติปกติกับสมาชิกในครอบครัว ผู้แทนทางกฎหมาย โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งกับบิดามารดา บุตรชาย บุตรสาว และคู่รัก

■ กฎบัตรแอฟริกันด้านสิทธิและสวัสดิการของเด็ก

ข้อ 30

เด็กที่มารดาถูกคุมขัง

1. รัฐภาคีต่อกฎบัตรฉบับนี้พึงให้การปฏิบัติพิเศษต่อผู้ที่คาดว่าเป็นมารดา
และต่อมารดาของทารกและเด็กเล็กผู้ซึ่งถูกกล่าวหา หรือพบว่ามีความผิดในการละเมิด
กฎหมายอาญาและพึง

(ก) รับประกันว่าบทลงโทษโดยไม่ใช้การจำคุกคุมขังต้องได้รับการพิจารณาเป็นอันดับ
แรกเมื่อมีการพิจารณาคดีผู้มีฐานะเป็นมารดา

(ข) จัดทำและสนับสนุนมาตรการทางเลือกอื่นนอกจากสถานที่คุมขังสำหรับการปฏิบัติ
ต่อผู้มีสถานะเป็นมารดา

(ค) จัดตั้งสถานที่ทางเลือกสำหรับจำคุกคุมขังผู้มีสถานะเป็นมารดา

(ง) ทำให้มั่นใจว่ามารดาจะไม่ถูกคุมขังร่วมกับบุตร

(จ) ทำให้มั่นใจว่าโทษประหารชีวิตจะไม่ถูกนำไปบังคับใช้กับผู้มีสถานะเป็นมารดา

(ฉ) เป้าหมายที่จำเป็นของระบบเรือนจำคือการปฏิรูปฟื้นฟู การรวมประสานมารดา
เข้ากับครอบครัวและการบำบัดฟื้นฟูทางสังคม

๗ การนำไปปฏิบัติ

ระบบเรือนจำต้องถูกออกแบบมาเพื่อให้ “ความคุ้มครองและการช่วยเหลือที่มีขอบเขตกว้างที่สุดเท่าที่จะทำได้” เพื่อให้ครอบครัวสามารถปรับตัวเข้ากับมาตรการความมั่นคงปลอดภัยที่จำเป็น วิธีการสำคัญ 2 ประการซึ่งสามารถดำเนินการ โดย

- เมื่อมีความจำเป็นต่อการคุมขังผู้หญิง และทำให้มีความใกล้ชิดกับครอบครัว
- เอื้อให้มีการติดต่อระหว่างผู้หญิงและครอบครัวให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ผ่านทางการพักออกจากเรือนจำ การเยี่ยมญาติ (รวมทั้งการเยี่ยมญาติแบบใช้ชีวิตคู่) การติดต่อทางโทรศัพท์ จดหมายและวิธีทางอื่นๆที่เหมาะสม

■ การทำให้ผู้หญิงอยู่ใกล้กับบ้านที่อยู่อาศัย

ความสำคัญของการถูกคุมขังในสถานที่ที่ใกล้กับบ้านถูกบรรจุไว้ในข้อ 20 ของหลักการเพื่อการคุ้มครองบุคคลทุกคนที่ถูกคุมขังหรือจำคุก ในบางประเทศ เช่น ประเทศโปแลนด์ กฎหมายที่ระบุให้ผู้หญิงมีสิทธิในการรับโทษจำคุกใกล้บ้าน เรือนจำสำหรับผู้หญิงต้องถูกออกแบบเพื่อช่วยเหลือการคงรักษาชีวิตครอบครัวและการตระหนักถึงสิทธิและความต้องการของบุตรผู้ต้องขังต่อความสัมพันธ์กับมารดา ซึ่งถือเป็นสิ่งที่จะต้องให้ความสำคัญลำดับแรก สิ่งนี้มักหมายถึงการจัดให้มีแดนหรือบริเวณที่เล็กสำหรับผู้ต้องขังหญิง ความท้าทายสำหรับระบบเรือนจำคือ การดำเนินการเช่นนี้ ขณะที่ต้องรักษาเรือนจำให้มีระดับสูงในด้านการศึกษา สันทนาการและการรักษาสุขภาพอนามัย และระบบเรือนจำของระดับความมั่นคงที่เหมาะสม รายงานคอร์ดีตันจากสหราชอาณาจักรได้เสนอให้เรือนจำหญิงถูกแทนที่ด้วย แดนควบคุมท้องถิ่นเล็กๆ ซึ่งข้อเสนอนี้ได้รับการตรวจสอบเพิ่มเติมในบทที่ 23

หลักการและการปฏิบัติงานอันเป็นเลิศในการคุ้มครองบุคคลที่ถูกตัดสินโทษในเสรีภาพในอเมริกาใต้ตระหนักถึงความสำคัญของความใกล้ชิดกับครอบครัวและชุมชนและระบุห้ามอย่างเด่นชัดถึงการใช่วิธีการโอนย้ายให้อยู่ไกลจากบ้านเป็นวิธีหรือรูปแบบในการลงโทษทั้งกับผู้ต้องขังและครอบครัว

■ การลาพัก การเยี่ยมญาติ และวิธีการอื่นๆ ในการคงรักษาการติดต่อกับครอบครัว

ผู้จัดทำรายงานการประชุมของสหประชาชาติพิเศษต่อความรุนแรงต่อสตรีได้ยืนยันว่าหน่วยงานต้องทำให้มั่นใจว่าผู้ต้องขังหญิงมีทางเข้าถึงสิทธิพื้นฐาน รวมถึงสิทธิในการเยี่ยมจากครอบครัว ทั้งนี้ ถือว่ามีความสำคัญอย่างมากที่การเยี่ยมจากครอบครัวถูกเข้าใจว่าเป็นสิทธิและหน่วยงานที่มีอำนาจไม่อาจสามารถปฏิเสธการติดต่อกับญาติหรือให้เป็นมาตรการในการลงโทษอย่างหนึ่ง

คู่มือของสำนักงานยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติในประเด็นสตรีในเรือนจำได้เน้นย้ำจุดสำคัญที่ว่า มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เข้าเยี่ยมต้องไม่เสียค่าใช้จ่ายสำหรับ

การเข้าเยี่ยม เช่นเดียวกันกับวิธีที่ผู้ต้องขังหญิงสามารถยังคงใกล้ชิดกับครอบครัวตนเอง รวมถึงค่าใช้จ่ายสำหรับจดหมายและโทรศัพท์ต้องอยู่ในระดับที่สามารถรับได้

ผู้หญิงควรได้รับอนุญาตให้ลาพักจากเรือนจำในช่วงสั้นๆ เพื่ออยู่กับครอบครัว เว้นแต่จะมีเหตุผลเฉพาะอื่นในกรณีของผู้หญิงคนนั้นๆ เป็นรายบุคคลถึงสาเหตุที่ไม่ควรเกิดขึ้น

โอกาสในการเข้าเยี่ยมผู้ต้องขังหญิงควรยืดหยุ่นให้มากที่สุด และไม่ควรมีข้อจำกัดใดๆ ยกเว้นหากมีเหตุผลสำหรับการจำกัดในสถานการณ์นั้นๆ นอกจากนี้ การเยี่ยมญาติต้องเกิดขึ้นด้วยความยินยอมของผู้ต้องขังหญิง ตามที่อ้างอิงไว้ในข้อ 79 ของมาตรฐานขั้นต่ำๆ คือ เพื่อ “ประโยชน์ที่ดีที่สุดของทั้ง (ผู้ต้องขังและผู้เข้าเยี่ยม)” นั่นคือ ถือเป็นการรับรู้ว่ามีสถานการณ์บางประการที่อาจไม่ใช่ประโยชน์ที่ดีที่สุดสำหรับผู้ต้องขังในการได้รับการเยี่ยมหรือการคงรักษาการติดต่อกับสมาชิกบางคนในครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง แม้จะมีอัตราการถูกทำร้ายจากบุคคลภายในครอบครัวของผู้ต้องขังหญิง แต่อย่างไรก็ดี ก็ไม่สามารถมีการตั้งสมมติฐานใดๆ ถึงคนที่ควรเยี่ยมผู้ต้องขัง

การเยี่ยมญาติและการติดต่อครอบครัวรูปแบบอื่น ๆ ไม่ควรจำกัดด้วยเหตุผลทางวินัยของเรือนจำ ซึ่งแสดงให้เห็นเด่นชัดในกฎเรือนจำยุโรป โดยเรือนจำจำเป็นต้องระลึกไว้ว่าการคงรักษาการติดต่อสามารถก่อให้เกิดความยากลำบากและผู้ต้องขังหญิงอาจต้องการความช่วยเหลือเพื่อให้สามารถติดต่อสื่อสารกับครอบครัว

ทั้งนี้ ในการเยี่ยม ไม่ควรมีสิ่งกีดขวางทางกายภาพหรือจอภาพในรูปแบบใดก็ตามเพื่อแบ่งแยกผู้หญิงกับผู้เข้าเยี่ยม ยกเว้นว่ามีเหตุผลสำหรับสถานการณ์ของผู้ต้องขังโดยเฉพาะ

เรือนจำควรทำให้มั่นใจว่าสภาพเงื่อนไขการเยี่ยมญาติต้องทำให้การเยี่ยมญาติเป็นไปอย่างสงบและเพลิดเพลินตลอดช่วงระยะเวลาสำหรับผู้ต้องขังและผู้เข้าเยี่ยม สถานที่เยี่ยมญาติควรสะดวกสบาย บรรยากาศเต็มไปด้วยการต้อนรับและมีความเป็นส่วนตัว นอกจากนี้ อาจจะเป็นไปได้ที่ผู้ต้องขังและผู้เข้าเยี่ยมสามารถเข้าร่วมทำกิจกรรมเชิงบวกต่างๆ ด้วยกัน เช่น กีฬา งานประดิษฐ์ หรือการร้องเพลง ด้วยความเชื่อที่ว่า ช่วงเวลาที่ผ่อนคลายจะช่วยสร้างศักยภาพของผู้ต้องขังให้มีปฏิสัมพันธ์ในสถานที่ทางสังคมอย่างปกติ ซึ่งมีความสำคัญต่อการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย ความสำคัญของครอบครัวต่อกระบวนการกลับคืนสู่สังคมถือว่ามี ความสำคัญ ดังที่ระบุไว้ในหลักการ และการปฏิบัติงานอันเป็นเลิศในการคุ้มครองบุคคลที่ถูกตัดสินโทษในเสรีภาพในอเมริกา ข้อ 13

การเยี่ยมญาติแบบใช้ชีวิตคู่เป็นสิ่งที่มีความสำคัญชัดเจน “เกี่ยวเนื่องกับความสัมพันธ์ในชีวิตสมรสและครอบครัว” ดังที่อ้างถึงในข้อ 16 ของอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ เรือนจำต้องทำให้มั่นใจว่าผู้ต้องขังหญิงสามารถเข้าถึงบริการการเยี่ยมญาติแบบใช้ชีวิตคู่ได้เท่าเทียมกับผู้ต้องขังชาย และควรมีการจัดสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม เช่น ถูยงอนามัยและวิธีการอื่นที่ผู้หญิงสามารถป้องกันตนเองจากการ

แพร่เชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ หรือการตั้งครรภ์อันไม่พึงประสงค์ องค์การอนามัยโลกได้เสนอแนะให้การเยี่ยมญาติจากครอบครัวในเรือนจำควรมีการจัดดูอย่างอนามัยให้ "โดยปราศจากกระบวนการที่ยุ่งยากหรือซับซ้อนในการได้มา เช่นต้องร้องขอจากเจ้าหน้าที่ หรือดูอย่างอนามัยควรจัดไว้ให้ในห้องเยี่ยมญาติสำหรับผู้ใช้ทุกคนไม่ว่าจะร้องขอหรือไม่ก็ตาม"

■ การตัดสินใจที่จะคุมขัง

คณะกรรมการสิทธิเด็กได้ริเริ่มกระบวนการร่างข้อปฏิบัติสำหรับการใช้ที่เหมาะสมและสภาพการดูแลทางเลือกอื่นสำหรับเด็กที่ถูกคาดหวังว่าจะได้รับการนำไปใช้โดยสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ ร่างข้อปฏิบัติทำให้เห็นประเด็นเรื่องบุตรของผู้ต้องขังชัดเจนมากขึ้น ภายใต้อนุสัญญาสิทธิเด็ก รัฐมีหน้าที่ต้องพิจารณาถึงสิทธิประโยชน์ที่ดีที่สุดสำหรับเด็กคนใดก็ตามที่ถูกกระทบโดยการตัดสินใจของรัฐ ดังนั้น ศาลควรพิจารณาถึงผลกระทบของการคุมขังมารดาของเด็กเมื่อต้องตัดสินใจว่าจะคุมขังผู้หญิงหรือไม่ ซึ่งประเด็นนี้เป็นที่รับรู้อย่างชัดเจนในสภาสิทธิมนุษยชนในมติปีค.ศ. 2008 ในเรื่องสิทธิเด็ก ที่สภาฯ ระบุว่า:

...เรียกร้องวิงวอนให้ทุกรัฐให้ความสนใจต่อผลกระทบของการจำคุกคุมขังบิดามารดาที่เกิดขึ้นต่อเด็กโดยเฉพาะอย่างยิ่ง:

(ก) การให้ความสำคัญเป็นลำดับแรกต่อมาตรการไม่ใช้การคุมขัง เมื่อต้องพิจารณาตัดสินใจ หรือการตัดสินใจมาตรการก่อนการพิจารณาพิพากษาคดีสำหรับผู้มีบทบาทหลักในการเลี้ยงดูเด็ก หรือผู้เลี้ยงดูผู้เดียวของเด็ก และขึ้นกับความจำเป็นในการปกป้องสาธารณะและเด็ก

และในข้อ 28 (2) ของรัฐธรรมนูญแอฟริกาใต้ระบุให้ "ประโยชน์ที่ดีที่สุดของเด็กเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากที่สุดในทุกๆ เรื่องที่เกี่ยวกับเด็ก" ซึ่งในเดือนกันยายน ค.ศ. 2007 ศาลรัฐธรรมนูญแอฟริกาใต้ได้พิจารณาการนำกฎหมายในการตัดสินใจเกี่ยวกับการคุมขังผู้เลี้ยงดูหลักของเด็กไปปฏิบัติ

บทที่ 10

มารดาที่มีบุตรอายุต่ำกว่า 18 ปี

รายละเอียดของส่วนนี้ควรอ่านประกอบควบคู่ไปกับบทที่ 9 และบทที่ 11

ความจำเป็นสำหรับการติดต่อกับครอบครัว และผลกระทบของการคุมขังผู้หญิงต่อครอบครัวเป็นสิ่งที่ทำให้รุนแรงมากขึ้นเมื่อผู้ต้องขังเป็นมารดาของบุตรที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี อย่างไรก็ตาม ในหลายประเทศส่วนมาก เมื่อมีการพิจารณาพิพากษาคดีตัดสินคดี หรือถูกคุมขัง มักไม่มีการจดบันทึกว่าผู้ต้องขังมีบุตรหรือไม่

- ในเรือนจำหญิงที่ใหญ่ที่สุดในประเทศบราซิล 87 เพอร์เซ็นต์เป็นมารดา
- ในประเทศสหรัฐอเมริกา 75 เพอร์เซ็นต์เป็นมารดา และ 2 ใน 3 มีบุตรอายุต่ำกว่า 18 ปี
- ในประเทศรัสเซีย 80 เพอร์เซ็นต์ของนักโทษเด็ดขาดเป็นมารดา
- ในประเทศสหราชอาณาจักร 66 เพอร์เซ็นต์เป็นมารดา 55 เพอร์เซ็นต์มีบุตรอย่างน้อย 1 คนที่มีอายุต่ำกว่า 16 ปี และ 34 เพอร์เซ็นต์เป็นผู้เลี้ยงบุตรคนเดียวก่อนเข้าเรือนจำ
- ในประเทศเลบานอน 49 เพอร์เซ็นต์ มีบุตรอายุต่ำกว่า 16 ปี รวมทั้ง 13 เพอร์เซ็นต์มีอายุต่ำกว่า 10 ปี และ 19 เพอร์เซ็นต์มีอายุต่ำกว่า 5 ปี
- ในประเทศวันดา 45 เพอร์เซ็นต์มีบุตรอายุต่ำกว่า 16 ปี 15 เพอร์เซ็นต์มีบุตรอายุต่ำกว่า 10 ปี และ 10 เพอร์เซ็นต์มีบุตรอายุต่ำกว่า 5 ปี

■ ความเศร้าโศกที่เกิดจากการถูกแยกจากบุตร

มารดาที่ถูกคุมขังมักประสบกับระดับความเศร้าโศกทางอารมณ์ที่สูงมาก ซึ่งเกิดจากผลของการวิตกกังวลเกี่ยวกับบุตร ทำให้แสดงออกซึ่ง *“ความโกรธ ความกังวล ความเศร้า ความหดหู่ ความอับอาย ความรู้สึกผิด การลดความเคารพในตนเอง และความรู้สึกแห่งการสูญเสีย”* ผู้ต้องขังหญิงส่วนใหญ่ มักระบุว่าความกังวลต่อบุตรเป็นปัญหาใหญ่ที่สุดหรือความวิตกกังวลมากที่สุดขณะอยู่ในเรือนจำ

การสัมภาษณ์ในเรือนจำผู้หญิงในประเทศสหราชอาณาจักร พบว่า ผู้ต้องขังหญิง 42 คนไม่ทราบเลยว่าใครเป็นผู้ดูแลบุตรของตนเอง และมี เด็กอายุต่ำกว่า 16 ปีจำนวน 19 คนที่ต้องเลี้ยงดูตนเอง ผลงานวิจัยชิ้นหนึ่งในประเทศสหราชอาณาจักรพบว่า มีผู้หญิงเพียงครึ่งหนึ่งที่เป็นผู้ได้อยู่กับบุตรหรือได้ติดต่อกับบุตรก่อนการคุมขัง และได้พบกับบุตรตั้งแต่เข้าสู่เรือนจำ

■ การรบกวนหรือแยกการจัดการในชีวิตของเด็กออกมา

แม้ว่าการจำคุกคุมขังของทั้งบิดามารดาเป็นความชอกช้ำที่เกิดขึ้นกับเด็ก แต่ผลกระทบอาจเลวร้ายยิ่งขึ้นเมื่อมารดาถูกคุมขัง เพราะเมื่อบิดาถูกคุมขัง โดยส่วนมากแล้วมารดาจะเป็นผู้เลี้ยงดูเด็กเป็นหลัก ในทางตรงกันข้าม หากมารดาถูกส่งเข้าเรือนจำ มีความเป็นไปได้สูงที่จะเกิดความแตกแยกในครอบครัวและบุตรมักต้องถูกส่งให้ไปอยู่ในการดูแลของรัฐ อย่างไรก็ตาม

ผลกระทบที่เกิดจากบิดาถูกคุมขังก็เป็นสิ่งที่ละเอียดไม่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อบิดาเป็นผู้เลี้ยงดู
เด็กเป็นหลัก ทั้งนี้ การศึกษาบุตรของผู้ที่ถูกคุมขังในมลรัฐนิวยอร์ก แสดงให้เห็นว่า

- 88 เปอร์เซ็นต์ของเด็กที่มีบิดาถูกคุมขังในเรือนจำนั้น อาศัยอยู่กับมารดาหรือ
พ่อเลี้ยงและแม่เลี้ยง
- 0.7 เปอร์เซ็นต์ของเด็กที่มีบิดาถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำ ถูกส่งให้รัฐเป็นผู้ดูแล
- 20.4 เปอร์เซ็นต์ของเด็กที่มีมารดาถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำอาศัยอยู่กับบิดาหรือพ่อแม่เลี้ยง
- 18.1 เปอร์เซ็นต์ของเด็กที่มีมารดาถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำ ต้องอาศัยอยู่ในสถานรับ
เลี้ยงเด็ก หรือหน่วยงานของรัฐ

งานวิจัยในประเทศสหราชอาณาจักรเกี่ยวกับบุตรของมารดาที่ถูกคุมขังพบว่า มีเพียง 5
เปอร์เซ็นต์ที่สามารถคงอยู่ที่บ้านของตนเองได้ ระหว่างที่มารดาได้รับโทษอยู่ในเรือนจำ เมื่อ
มารดาถูกคุมขัง เด็กมักถูกย้ายสับเปลี่ยนผู้ดูแลหลายคน และถูกแยกออกจากพี่น้องตนเอง

■ ผลกระทบของการคุมขังของมารดาที่มีต่อการพัฒนาของเด็ก

งานวิจัยระบุว่าบุตรของมารดาที่ถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำต้องทนทุกข์ต่อผลกระทบที่
เกิดขึ้นทั้งแบบฉับพลันและแบบเรื้อรังต่อความสัมพันธ์กับกลุ่มคนแวดล้อม ซึ่งเป็นความ
เสียหายที่ไม่อาจซ่อมแซมได้กับความสัมพันธ์ที่มีต่อมารดา และอาจเกิดความเสียหายมากขึ้นต่อ
การคุมขังเด็กในอนาคต ขณะที่ประเภทและความรุนแรงของปัญหาที่ประสบโดยเด็กแต่ละคน
อาจมีความแตกต่างกัน ขอบเขตของปัญหามักขยายวงออกไป โดยการสำรวจในปีค.ศ. 1994 ที่
สำรวจผู้ต้องขังหญิง 1,766 คนในประเทศสหราชอาณาจักร พบว่า:

44 เปอร์เซ็นต์ของมารดาประสบปัญหาพฤติกรรมเด็กที่ตามมาภายหลังการคุมขัง และ
30 เปอร์เซ็นต์ของมารดาบอกว่าเด็กมีพฤติกรรมในลักษณะถอนตัวออกมา (เป็นปัญหา
เช่นเดียวกันกับเด็กที่ถูกแยกออกจากพี่น้องหรือถูกให้อยู่ในสถานที่สำหรับการเลี้ยงดู) ซึ่งเป็น
การยืนยันการวิจัยอื่นๆ ... ซึ่งพบว่าบุตรของมารดาที่ถูกคุมขังมีแนวโน้มที่จะมีปัญหาทาง
พฤติกรรมและทางอารมณ์รุนแรง ขณะที่เด็กของบิดาที่ถูกคุมขังมีแนวโน้มที่จะมีปัญหาน้อยกว่า

นอกจากนี้ การศึกษาของประเทศสหราชอาณาจักรยังพบว่าความท้อแท้ที่เกิดจากการที่
เด็กถูกแยกออกจากมารดาหรือบิดาที่ถูกคุมขัง มีลักษณะที่แตกต่างจากความรู้สึกที่เกิดจากการ
ที่เด็กถูกแยกออกเนื่องจากครอบครัวล้มเหลวหรือการเสียชีวิต พฤติกรรมเฉพาะบางอย่าง
โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวโน้มความเป็นไปได้ที่เด็กจะมีประวัติการประกอบอาชญากรรมจะมีสูงขึ้น
และสามารถสังเกตเห็นได้ชัดในเด็กกลุ่มนี้ แม้ว่าการศึกษามุ่งเน้นที่การคุมขังของบิดา แต่ก็มิ
เหตุผลที่ดีที่เชื่อได้ว่าผลกระทบน่าจะเกิดขึ้นรุนแรงมากกว่าหรือเกิดในระดับเดียวกันในกรณี
การคุมขังมารดา

■ ความยากลำบากในการรักษาความสัมพันธ์กับมารดาในเรือนจำ

การขาดแคลนสถานที่สำหรับการเยี่ยมของบุตรทำให้เกิดความยากลำบากในการเข้าเยี่ยมสำหรับทั้งเด็กและมารดา เด็กพบว่ามีความยากลำบากในการทำตามกฎระเบียบ เช่น การบังคับให้หนึ่งหนึ่งที่โต๊ะและพูด การปรากฏตัวของเจ้าหน้าที่ในเครื่องแบบอาจสร้างความน่ากลัวให้แก่เด็ก การห้ามให้มีการติดต่อแบบสัมผัสทางร่างกายทำให้เด็กและมารดาเกิดความรู้สึกหดหู่ นอกจากนี้ โอกาสที่มารดาจะแสดงความรักความทะนุถนอมทางร่างกายและเล่นกับบุตรเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับความเป็นอยู่ของเด็กและต่อความสัมพันธ์ระหว่างแม่และเด็ก

การรักษาการติดต่อกับบุตรผ่านทางโทรศัพท์และจดหมายอาจสร้างปัญหาได้ ด้วยข้อจำกัดในเรื่องของระยะเวลา ซึ่งการโทรศัพท์อาจสร้างความยากลำบากในการพูดคุยให้กับเด็ก มารดาที่มีบุตรหลายคนจะพบความยากลำบากในการร่วมใช้เวลาในการโทรศัพท์ระหว่างบุตร เพื่อให้มีโอกาสเท่าเทียมกันในการพูดคุย และเด็กอาจมีอายุน้อยเกินไปที่จะอ่านจดหมาย

๗ มาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศต่าง ๆ

■ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

ข้อ 25

(2) มารดาและบุตรชอบที่จะได้รับการดูแลและความช่วยเหลือเป็นพิเศษ เด็กทั้งหลายไม่ว่า จะเป็นบุตรในหรือนอกสมรสย่อมได้รับการคุ้มครองทางสังคมเช่นเดียวกัน

■ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

ข้อ 24

(1) เด็กทุกคนย่อมมีสิทธิในมาตรการต่าง ๆ เพื่อการคุ้มครองเท่าที่จำเป็นแก่สถานะแห่งผู้เยาว์ในส่วนของครอบครัวของตน สังคมและรัฐ โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ อันเนื่องมาจากเชื้อชาติ ผิว เพศ ภาษา ศาสนา เผ่าพันธุ์แห่งชาติหรือสังคม ทรัพย์สิน หรือกำเนิด

■ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

ข้อ 10

รัฐภาคีแห่งกติกานี้รับรองว่า:

(1) ครอบครัว ซึ่งเป็นหน่วยรวมของสังคมที่เป็นพื้นฐานและเป็นธรรมชาติควรได้รับการคุ้มครอง และช่วยเหลืออย่างกว้างขวางที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยเฉพาะในการจัดตั้งและในขณะที่ต้องรับผิดชอบต่อการดูแลและการศึกษาของเด็กที่ยังพึ่งตนเองไม่ได้...

■ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

ข้อ 2

(1) รัฐภาคีจะเคารพและประกันสิทธิตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญานี้ แก่เด็กแต่ละคนที่อยู่ในเขตอำนาจของตน โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติไม่ว่าชนิดใดๆ โดยไม่คำนึงถึง เชื้อชาติ สีผิว ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมืองหรือทางอื่น ต้นกำเนิดทางชาติ ชาติพันธุ์ หรือสังคม ทรัพย์สิน ความทุพพลภาพ การเกิดหรือสถานะอื่นๆของเด็ก หรือบิดามารดา หรือผู้ปกครองตามกฎหมาย

(2) รัฐภาคีจะดำเนินมาตรการที่เหมาะสมทั้งปวง เพื่อที่จะประกันว่าเด็กได้รับการคุ้มครองการเลือกปฏิบัติ หรือการลงโทษในทุกรูปแบบ บนพื้นฐานของสถานภาพ กิจกรรม ความคิดเห็นที่แสดงออก หรือความเชื่อของบิดามารดา ผู้ปกครองตามกฎหมาย หรือสมาชิกในครอบครัวของเด็ก

ข้อ 3

(1) ในการกระทำทั้งปวงที่เกี่ยวกับเด็ก ไม่ว่าจะกระทำโดยสถาบันสังคมสงเคราะห์ของรัฐหรือเอกชน ศาลยุติธรรม หน่วยงานฝ่ายบริหาร หรือองค์กรนิติบัญญัติ ผลประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึงเป็นลำดับแรก

(2) รัฐภาคีรับที่จะประกันให้มีการคุ้มครอง และการดูแลแก่เด็กเท่าที่จำเป็นสำหรับความอยู่ดีของเด็ก โดยคำนึงถึงสิทธิและหน้าที่ของบิดามารดา...

ข้อ 6

(2) รัฐภาคีจะประกันอย่างเต็มที่เท่าที่จะทำได้ ให้มีการอยู่รอด และการพัฒนาของเด็ก

ข้อ 9

(1) รัฐภาคีจะประกันว่า เด็กจะไม่ถูกแยกจากบิดามารดาโดยขัดกับความประสงค์ของบิดามารดา เว้นแต่ในกรณีที่หน่วยงานที่มีอำนาจ ซึ่งอาจถูกทบทวนโดยทางศาลจะกำหนดตามกฎหมายและวิธีพิจารณาที่ใช้บังคับอยู่ว่า การแยกเช่นที่จำเป็นเพื่อผลประโยชน์สูงสุดของเด็ก...

(2) ในการดำเนินการใดๆ ตามวรรค 1 ของข้อนี้ จะให้โอกาสทุกฝ่ายที่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการดังกล่าว และแสดงความคิดเห็นของตนให้ประจักษ์

(3) รัฐภาคีจะเคารพต่อสิทธิของเด็กที่ถูกแยกจากบิดาหรือมารดา หรือจากทั้งคู่ ในอันที่จะรักษาความสัมพันธ์ส่วนตัว และการติดต่อโดยตรงทั้งกับบิดาและมารดาอย่างสม่ำเสมอ เว้นแต่เป็นการขัดต่อผลประโยชน์สูงสุดของเด็ก...

ข้อ 12

(1) รัฐภาคีจะประกันแก่เด็กที่สามารถ มีความคิดเห็นเป็นของตนเองได้แล้ว ซึ่งสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็นเหล่านั้นโดยเสรีในทุกๆ เรื่องที่มีผลกระทบต่อเด็ก ทั้งนี้ความคิดเห็นดังกล่าวของเด็กจะได้รับการพิจารณาตามสมควรแก่อายุ และวุฒิภาวะของเด็กนั้น

(2) เพื่อความมุ่งประสงค์นี้ เด็กจะได้รับโดยเฉพาะอย่างยิ่งโอกาสที่จะมีสิทธิมีเสียงในกระบวนการพิจารณาทางตุลาการ และทางปกครองใดๆ ที่มีผลกระทบต่อเด็กไม่ว่าโดยตรง หรือผ่านผู้แทน หรือองค์กรที่เหมาะสม ในลักษณะที่สอดคล้องกับระเบียบวิธีปฏิบัติตามกฎหมายภายใน

ข้อ 18

(1) รัฐภาคีจะใช้ความพยายามที่สุด เพื่อประกันให้มีการยอมรับหลักการที่ว่า ทั้งบิดาและมารดา มีความรับผิดชอบร่วมกันในการเลี้ยงดูและพัฒนาเด็ก บิดามารดา หรือผู้ปกครองตามกฎหมายแล้วแต่กรณี เป็นผู้รับผิดชอบเบื้องต้นในการเลี้ยงดูและพัฒนาเด็ก โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นพื้นฐาน

ข้อ 20

(1) เด็กที่ถูกพรากจากสภาพครอบครัว ไม่ว่าจะโดยถาวรหรือชั่วคราว หรือที่ไม่อาจปล่อยให้อยู่ในสภาพที่ว่านั้น เพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กเอง จะได้รับการคุ้มครอง และความช่วยเหลือพิเศษที่จัดให้โดยรัฐ

■ อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ

ข้อ 16

(1) รัฐภาคีจะใช้มาตรการที่เหมาะสมทั้งปวง ในการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในเรื่องทั้งปวงที่เกี่ยวกับการสมรสและความสัมพันธ์ทางครอบครัว และโดยเฉพาะอย่างยิ่งบนพื้นฐานของความเสมอภาคของบุรุษและสตรี จะประกัน... (ง) สิทธิและความรับผิดชอบเช่นเดียวกันในฐานะบิดามารดา โดยไม่คำนึงถึงสถานะในการสมรสของตน ในเรื่องที่เกี่ยวข้องบุตรของตน ในทุกกรณีผลประโยชน์ของบุตรจะเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด

■ หลักการเพื่อการคุ้มครองบุคคลทุกคนที่ถูกคุมขังหรือจำคุก

ข้อ 31

หน่วยงานที่สถานที่คุมขังหรือเรือนจำอยู่ในสังกัดนั้นจะต้องจัดมาตรการช่วยเหลือคนที่อยู่ในความดูแลของผู้ที่ถูกคุมขังหรือจำคุกนั้น โดยเฉพาะเด็กหรือผู้เยาว์ในครอบครัวของผู้ที่ถูกคุมขังหรือจำคุก กับพึงจัดมาตรการดูแลโดยเฉพาะให้กับเด็กหรือผู้เยาว์ดังกล่าวอย่างเหมาะสม

■ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน

ข้อคิดเห็นทั่วไปที่ 17 สิทธิเด็ก

ความรับผิดชอบในการรับประกันว่าเด็กได้รับการคุ้มครองปกป้องที่จำเป็นเป็นหน้าที่ของครอบครัว สังคมและรัฐ... โดยเป็นภารกิจหลักของครอบครัว ซึ่งสามารถตีความได้กว้างมาก หมายรวมเอาบุคคลในสังคมของรัฐภาคีที่เกี่ยวข้อง รวมถึงบิดามารดา เพื่อสร้างสภาพเงื่อนไขที่สนับสนุนการพัฒนาอย่างสอดคล้องกันของบุคลิกภาพของเด็กและการสามารถใช้สิทธิตนเองตามที่ระบุในอนุสัญญา รัฐภาคีควรรายงานและให้ข้อมูลมาตรการพิเศษในการปกป้องที่นำมาใช้คุ้มครองเด็กที่ถูกทิ้งหรือไร้สภาพความเป็นครอบครัว เพื่อให้สามารถพัฒนาในสภาพที่ใกล้เคียงหรือเหมือนจริงกับสภาพแวดล้อมครอบครัวได้มากที่สุด

๗ การนำไปปฏิบัติ

■ การพิจารณาผลประโยชน์ที่ดีที่สุดของเด็กในคำพิพากษากำหนดโทษของมารดา

การตัดสินใจที่จะจำคุกคุมขังบุคคลที่เป็นบิดามารดา เกิดจากธรรมชาติในการกังวลว่าบุคคลเหล่านั้นมีบุตรเล็กหรือไม่ โดยอนุสัญญาสิทธิเด็ก ข้อ 3 (1) กำหนดให้ผลประโยชน์ที่ดีที่สุดของเด็กพึงเป็นการพิจารณาหลักในการตัดสินใจใดๆ ก็ตามที่มีต่อผู้ต้องขัง คณะกรรมการสิทธิเด็กได้เน้นย้ำว่าองค์กรทางกฎหมาย ทางการบริหารใดๆ จำเป็นต้องนำเอาหลักการผลประโยชน์ที่ดีที่สุดของเด็กไปปฏิบัติโดยการพิจารณาอย่างเป็นระบบว่าสิทธิและประโยชน์ต่อเด็กเป็นอย่างไรและจะถูกกระทบต่อการตัดสินใจและพฤติกรรมใด

หากจะระบุในรายละเอียดให้ชัด ในอนุสัญญาสิทธิเด็กกำหนดให้เด็กไม่ต้องถูกแยกออกจากบิดาหรือมารดาของตนเองเว้นแต่มีความจำเป็นสำหรับประโยชน์ที่ดีที่สุดของเด็ก ข้อ 18 วางเงื่อนไขให้รัฐ “พึงใช้ความพยายามที่มากที่สุดในการทำให้มั่นใจว่าการตระหนักถึงหลักการที่ว่าทั้งบิดาและมารดามีความรับผิดชอบเหมือนกันสำหรับการเลี้ยงดูและพัฒนาการของเด็ก... ประโยชน์ที่ดีที่สุดของเด็กจะเป็นการพิจารณาพื้นฐาน”

หรือที่ปรากฏในข้อ 2 ของอนุสัญญาเดียวกัน กำหนดให้เด็กต้องได้รับ “การคุ้มครองต่อการเลือกปฏิบัติหรือการลงโทษทุกรูปแบบบนพื้นฐานของสถานะ กิจกรรม... ของบิดามารดาของเด็ก ผู้คุ้มครองตามกฎหมายหรือสมาชิกในครอบครัว”

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนกำหนดให้ความเป็นมารดาควรได้รับการคุ้มครองและช่วยเหลือเป็นพิเศษ

ประเด็นสำคัญที่ความจำเป็นของกฎหมายสิทธิมนุษยชนได้กำหนด คือ เมื่อศาลพิจารณาคำพิพากษามารดาของบุตรที่อายุต่ำกว่า 18 ปี ต้องมีการพิจารณาเบื้องต้นถึงสิ่งที่จะส่งผลกระทบต่อเด็กไม่ว่าการแยกเด็กจากมารดาโดยการคุมขังเป็นสิ่งจำเป็นหรือไม่ก็ตาม นอกจากนั้น ศาลต้องทำให้มั่นใจว่าเด็กจะไม่ได้รับการลงโทษบนพื้นฐานของการกล่าวหา

ของหรือการกระทำผิดของมารดาตนเอง ดังนั้น ศาลควรมีการพิจารณาทางเลือกอื่น เช่นการไม่ใช้โทษคุมขังก่อนเป็นอันดับแรก

■ การทำให้แน่ใจว่ามีมาตรการระหนักถึงสิทธิของเด็กที่มารดาถูกจำคุกคุมขัง

สำหรับการให้รัฐดำเนินการตามกฎหมายข้อบังคับที่มีต่อบุตรของมารดาที่ถูกคุมขังจะต้องสร้างกระบวนการในการบันทึกการคงอยู่ของเด็ก และการติดตามดูแลสวัสดิการและพัฒนาการของเด็ก

เด็กที่มีมารดาอยู่ในเรือนจำมักเห็นการลิดรอนสิทธิภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก กล่าวคือ

- สิทธิที่จะไม่ถูกลงโทษหรือถูกเลือกปฏิบัติบนพื้นฐานของสถานะของบิดามารดา
- สิทธิในการอยู่รอดและการพัฒนา
- สิทธิในการไม่ถูกแยกจากบิดามารดาโดยปราศจากความเต็มใจ เว้นแต่มีความจำเป็นต่อผลประโยชน์ที่ดีที่สุดของเด็ก
- สิทธิในการได้รับการคุ้มครองจากความรุนแรงทุกรูปแบบ
- สิทธิในการได้รับการคุ้มครองและความช่วยเหลือพิเศษโดยรัฐเมื่อขาดแคลนสภาพแวดล้อมความเป็นครอบครัวทั้งชั่วคราวและถาวร
- สิทธิในการได้รับมาตรฐานสุขภาพอนามัยที่ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้
- สิทธิในมาตรฐานความเป็นอยู่ที่เพียงพอสำหรับการพัฒนาทางสังคม ทางจิตใจ ทางร่างกาย และสิทธิในสภาพความเป็นอยู่ที่จำเป็นสำหรับการพัฒนา

คณะกรรมการว่าด้วยสิทธิเด็กมักยกประเด็นข้อกังวลต่อการระหนักถึงสิทธิของเด็กที่มีมารดาถูกคุมขัง เช่น รายงานจากประเทศไทย คณะกรรมการระบุว่า:

...ยิ่งไปกว่านั้น (คณะกรรมการ) ได้แนะนำให้รัฐภาคียังคงทำให้มั่นใจว่า การดูแลทางเลือกอนุญาตให้เด็กยังคงรักษาความสัมพันธ์ส่วนบุคคลและการติดต่อโดยตรงกับมารดาที่ยังคงอยู่ในเรือนจำ

■ การคงรักษาความสัมพันธ์ระหว่างเด็กและมารดาที่ถูกคุมขัง

ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังขององค์การสหประชาชาติไม่ได้พิจารณาความจำเป็นของสิทธิเด็กในการคงรักษาความสัมพันธ์กับมารดาเป็นพิเศษ อย่างไรก็ตาม สิทธิของเด็กในการคงรักษาความสัมพันธ์ส่วนบุคคล และการติดต่อโดยตรงกับทั้งบิดามารดาเป็นพื้นฐานได้ถูกกล่าวถึงในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก หรือดังปรากฏในข้อ 16 ของอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ ที่กำหนดให้ผู้ต้องขังชายและหญิงมีสิทธิเหมือนกันในการคงรักษาการติดต่อและคงความสัมพันธ์กับบุตรของตน

ต้องมีการจัดให้มีการลาพัก การเยี่ยมญาติหรือวิธีการอื่นๆ สำหรับผู้หญิงในการคงรักษาการติดต่อกับครอบครัว เพื่อให้มั่นใจว่าผู้ต้องขังหญิงและบุตรสามารถคงรักษาความสัมพันธ์ไว้ได้

การเยี่ยมมารดาที่อยู่ในเรือนจำเป็นสิ่งสำคัญในความสัมพันธ์ของเด็ก โปรแกรมการเยี่ยมญาติสำหรับเด็กควรมีเท่าที่จะทำได้ รวมถึงในช่วงวันหยุดยาว หรือระหว่างโรงเรียนปิดภาคการศึกษา เช่น เรือนจำเบตฟอร์ด ฮิลล์ในประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีโปรแกรมตลอดระยะเวลาฤดูร้อนสำหรับบุตรของผู้ต้องขังที่อาศัยอยู่กับครอบครัวท้องถิ่น ได้ใช้เวลาช่วงกลางวันกับมารดาในเรือนจำ หรือในมลรัฐอิลลินอยส์ ได้มีเรือนจำที่อนุญาตให้ใช้การเยี่ยมญาติทางไกลผ่านระบบวีดีโอคอนเฟอร์เร็นซ์ระหว่างบุตรและมารดาที่ถูกคุมขัง ซึ่งเป็นประโยชน์สำหรับผู้หญิงที่ถูกคุมขังในสถานที่ที่ห่างไกลจากครอบครัว บางเรือนจำอนุญาตให้มีการเยี่ยมญาติเพิ่มเติมและมีที่พักอาศัยพิเศษ ซึ่งสมาชิกในครอบครัวสามารถใช้เวลาอยู่ด้วยกันเป็นระยะเวลาหลายวัน

การเยี่ยมญาติระหว่างมารดาและบุตรควรอนุญาตให้มีการติดต่อทางร่างกายอย่างไม่มีข้อจำกัด เว้นแต่มีเหตุผลให้เชื่อว่าจะไม่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อเด็ก (ด้วยการประเมินเป็นกรณีๆ ไป) การจัดการใดๆ สำหรับการตรวจค้นผู้เข้าเยี่ยมและมาตรการการรักษาความปลอดภัยที่มองเห็นได้ควรมีน้อยที่สุด สถานที่พิเศษสำหรับการเยี่ยมจากบุตรควรจัดให้ไว้ ด้วยการมีอุปกรณ์เครื่องเล่นและห้องให้สามารถวิ่งเล่นได้

มีหลายประเทศที่มีการพัฒนาวิธีการที่สร้างสรรค์สำหรับการทำให้การเยี่ยมญาติจากบุตรมีความผ่อนคลายมากขึ้นและสามารถมีความใกล้ชิดกันระหว่างมารดาและบุตร และสนับสนุนความสัมพันธ์ระหว่างการเยี่ยม ได้แก่

- การจัดตั้งมุม "บ้าน" ในเรือนจำซึ่งมารดาและบุตรสามารถถ่ายรูปร่วมกันได้ และอัดสำเนาได้
- การอนุญาตให้มารดาได้บันทึกเสียงนิทานก่อนนอนลงเทปและส่งให้แก่บุตร

เรือนจำควรให้การสนับสนุนมารดาในการคงรักษาและพัฒนาความสัมพันธ์กับบุตรของตนเอง ขณะเดียวกันกับที่ต้องบรรเทาความชอกช้ำจากการโดนแบ่งแยกบุตรออกไป เช่น ห้องเรียนการเป็นบิดามารดา หรือการให้คำปรึกษา

บทที่ 11

บุตรอาศัยอยู่ในเรือนจำกับมารดา

๗ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังขององค์การสหประชาชาติ

7. (1) เรือนจำทุกแห่งควรจัดให้มีสมุดทะเบียนบันทึกข้อมูลรายละเอียดของนักโทษแต่ละคนเกี่ยวกับ

- (ก) ลักษณะเฉพาะของนักโทษรายนั้นๆ
- (ข) เหตุที่ต้องโทษและศาลพิพากษา
- (ค) วันเวลาที่รับเข้าเรือนจำและกำหนดการปล่อยตัว

(2) เรือนจำจะรับตัวบุคคลใดเข้าจำคุกมิได้หากยังไม่มีกรบันทึกข้อมูลรายละเอียดของคำสั่งจำคุกที่ถูกต้องเท่านั้น

23. (1) สำหรับเรือนจำของนักโทษหญิงจะต้องจัดให้มีที่พักพิงพิเศษสำหรับหญิงมีครรภ์ทั้งก่อนและหลังคลอดบุตร ก็จะต้องจัดเตรียมให้นักโทษหญิงที่มีครรภ์นั้นได้คลอดบุตรในสถานพยาบาลนอกเรือนจำเท่าที่จะกระทำได้ ในกรณีที่การคลอดเกิดขึ้นในเรือนจำจะต้องไม่บันทึกสถานที่เกิดของเด็กในสูติบัตรว่าเด็กนั้นเกิดในเรือนจำ

(2) ในกรณีที่มีการอนุญาตให้มีผู้ดูแลเด็กทารกในเรือนจำ ทางเรือนจำนั้นจะต้องกำหนดระเบียบว่าด้วยผู้ดูแลเด็กทารก โดยระบุให้ผู้ที่ทำหน้าที่ดูแลเด็กทารกแทนมารดาในเรือนจำนั้นต้องเป็นผู้ที่ผ่านการฝึกอบรมด้านการดูแลเด็กทารกมาอย่างดีแล้ว

อีกประเด็นที่มีความซับซ้อนและเกี่ยวเนื่องกับการคุมขังผู้หญิงนั้นคือ การตัดสินใจว่าบุตรที่เป็นเด็กเล็ก และทารกควรได้รับอนุญาตให้คงอยู่กับมารดาในเรือนจำหรือไม่

ในหลายประเทศ ทารกแรกเกิดจะอยู่กับมารดาในเรือนจำ และบุตรที่ยังเล็กสามารถตามมารดาเข้าไปอยู่ในเรือนจำได้ ซึ่งเรือนจำเหล่านี้มีความแตกต่างกันระหว่างแต่ละประเทศอย่างมาก บางประเทศมีแดนมารดาและทารก ซึ่งมีอุปกรณ์สถานที่สนับสนุนมารดาและการพัฒนาของเด็ก ในประเทศอื่นๆ เด็กทารกอาจอาศัยอยู่ภายในเรือนจำแต่การคงอยู่ของเด็กจะไม่มีกรบันทึกหรือติดตามดูแลจากรัฐหรือ โดยปราศจากการจัดการพิเศษอื่นๆ ใดให้

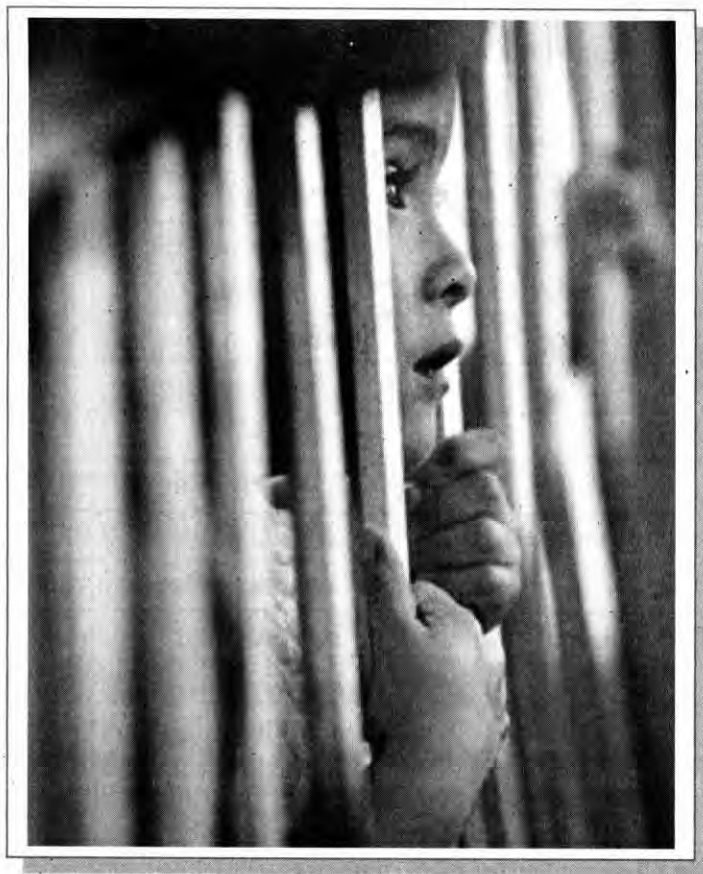
ในเรือนจำ การพัฒนาและดูแลสุขภาพอนามัยของเด็กมักขาดแคลนและไม่เพียงพอ แม้ว่าในหลายประเทศ จะมีเรือนจำเปิดสำหรับมารดาที่มีบุตรที่ยังเล็ก และหลายกรณีที่เด็กในเรือนจำไม่สามารถมีปฏิสัมพันธ์แบบปกติกับชุมชนภายนอกและสมาชิกครอบครัวคนอื่นๆ ซึ่งปัจจุบัน ยังขาดแคลนการศึกษาถึงผลกระทบจากการอาศัยอยู่ในเรือนจำของเด็กในช่วงพัฒนาการแรกที่มี แต่ทั้งนี้ มีแนวโน้มว่าการอยู่ในเรือนจำของเด็กมักไม่ได้รับการกระตุ้นที่เพียงพอต่อการพัฒนาปกติ ในช่วงระหว่างวันอภิปรายในประเด็นการพัฒนาเด็กช่วงต้น ของ

คณะกรรมการสิทธิเด็ก ปีค.ศ. 2004 คณะกรรมการฯ ได้ให้ความสำคัญต่อความวิตกกังวลเกี่ยวกับการที่เด็กอยู่ในเรือนจำกับบิดามารดา

ในอีกทางหนึ่ง ผลการศึกษาได้แสดงว่าเด็กเล็กซึ่งถูกบังคับให้ต้องแยกจากมารดาของตนเองต้องทนทุกข์กับความเสียหายทางอารมณ์และพัฒนาการในระยะยาว ปัญหาทางด้านการศึกษาและพัฒนาและทางจิตใจเหล่านี้มีแนวโน้มที่จะอยู่กับเด็กไปตลอดชีวิต

ดังนั้นจะเห็นว่า ทั้งการอนุญาตให้ทารกอยู่ในเรือนจำ หรือการแยกทารกออกจากมารดา ล้วนก่อให้เกิดปัญหาทั้งคู่

ระบบเรือนจำส่วนมาก ที่อนุญาตให้เด็กเล็กอาศัยอยู่ในเรือนจำได้กำหนดอายุขั้นสูงสุดที่เด็กจะถูกนำตัวออกมาไว้ ซึ่งได้สะท้อนนโยบายที่ว่าผลกระทบของสภาพแวดล้อมเรือนจำที่มีต่อการพัฒนาของเด็กจากบางช่วงอายุได้มีน้ำหนักมากกว่าผลบวกของการให้เด็กอยู่กับมารดาในเรือนจำ โดยจะเห็นได้ว่ามีความเห็นพ้องกันอยู่บ้างถึงอายุที่เหมาะสม ซึ่งมักแตกต่างกันตามธรรมชาติของวัฒนธรรม บางประเทศอาจอนุญาตให้มารดาสามารถให้ทารกอาศัยอยู่ได้กระทั่งให้นมบุตร หรือบางกรณีกำหนดให้ถึง 3 ปี 4 ปี 6 ปี หรือแม้กระทั่ง 12 ปี หลังจากนั้นเด็กจึงจะถูกนำตัวออกจากเรือนจำและให้ได้รับการดูแลจากญาติหรือสถานที่ของรัฐ

ตารางที่ 1 กำหนดอายุทารกที่อยู่ในเรือนจำ

ประเทศ	อายุสูงสุด	ประเทศ	อายุสูงสุด
ออสเตรเลีย	2 - 5 ปี	คาซัคสถาน	3 ปี
บาร์เรน	3 ปี	เคนย่า	4 ปี
บังคลาเทศ	6 ปี	เคอร์จิกสถาน	3 ปี
เบลเยียม	3 ปี	แลตเวีย	4 ปี
โบลีเวีย	ขณะให้นมบุตร	มอลต้า	1 ปี
กัมพูชา	6 ปี	เม็กซิโก	6 ปี
แคนาดา	4 ปี ตลอดเวลาและ 12 ปี วันหยุดเสาร์อาทิตย์	เนเธอร์แลนด์	6 เดือน / 9 เดือน / 4 ปี (ขึ้นกับเรือนจำเปิดหรือปิด)
ชิลี	2 ปี	นิวซีแลนด์	6 เดือน
โคลัมเบีย	3 ปี	ไนจีเรีย	18 เดือน
เดนมาร์ก	3 ปี	นอร์เวย์	0 เดือน (เด็กไม่ได้รับอนุญาต ให้อยู่ในเรือนจำ)
อียิปต์	2 ปี (นโยบายคือขณะให้นม บุตร และถูกกำหนดไว้ 2 ปี)	ปากีสถาน	6 ปี
เอสโตเนีย	3 ปี	โปแลนด์	3 ปี
ฟินแลนด์	2 ปี	โปรตุเกส	3 ปี
ฝรั่งเศส	18 เดือน	โรมาเนีย	1 ปี
เยอรมนี	3,4 หรือ 6 ปี (ขึ้นกับว่าเป็น เรือนจำเปิดหรือปิด)	รัสเซีย	3 ปี
กาน่า	ขณะให้นมบุตร	รวันดา	5 ปี
กรีซ	4 ปี	เชิราลีโอน	2 ปี
จีน (ฮ่องกง)	3 ปี	สวีเดน	1 ปี
ฮังการี	6 - 12 เดือน	สวิสเซอร์แลนด์	3 ปี
ไอซ์แลนด์	ขณะให้นมบุตร	สเปน	3 ปี
อินเดีย	6 ปี	สหราชอาณาจักร	9 หรือ 18 เดือน
ไอร์แลนด์	12 เดือน	สหรัฐอเมริกา	ขึ้นกับแต่ละมลรัฐที่กำหนด แต่ที่อายุน้อยที่สุดคือ 30 วัน
อิตาลี	3 ปี (หญิงมีครรภ์ไม่ควรถูกคุม ขัง)	เวเนซุเอล่า	3 ปี
ญี่ปุ่น	1 ปี		

๗ มาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศต่าง ๆ

■ กฎหมายเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนต่าง ๆ ที่กล่าวไปแล้วในบทที่ 10 และมีเพิ่มเติมคือ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

ข้อ 10

รัฐภาคีแห่งกติกานี้รับรองว่า

2) มารดาควรได้รับการคุ้มครองพิเศษระหว่างช่วงระยะเวลาตามควรก่อนหรือหลังการให้กำเนิดบุตร ในระหว่างช่วงระยะเวลาเช่นว่า มารดาซึ่งทำงานควรได้รับอนุญาตให้ลาโดยได้รับค่าจ้าง หรือลาโดยมีสิทธิประโยชน์ด้านสวัสดิการสังคมอย่างเพียงพอ

ข้อ 12

1) รัฐภาคีแห่งกติกานี้รับรองสิทธิของทุกคนที่จะมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตตามมาตรฐานสูงสุดเท่าที่เป็นได้

2) ขั้นตอนในการดำเนินการโดยรัฐภาคีแห่งกติกานี้ เพื่อบรรลุผลในการทำให้สิทธินี้เป็นจริงอย่างสมบูรณ์จะต้องรวมถึงสิ่งต่าง ๆ ที่จำเป็นเพื่อ:

(ก) การหาหนทางลดอัตราการตายของทารกก่อนคลอดและของเด็กแรกเกิดและการพัฒนาที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพของเด็ก...

■ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ข้อคิดเห็นทั่วไปที่ 28 ความเท่าเทียมกันของสิทธิระหว่างผู้ชายและผู้หญิง

...สตรีมีครรภ์ซึ่งไร้เสรีภาพควรได้รับการปฏิบัติอย่างมีมนุษยธรรมและการเคารพต่อศักดิ์ศรีที่มีมาแต่กำเนิด ตลอดระยะเวลา และระหว่างการคลอดบุตร และระหว่างการเลี้ยงดูบุตรแรกเกิดของตน รัฐภาคีควรทำรายการเกี่ยวกับสถานที่เพื่อให้นั่นใจเกี่ยวกับการให้ความดูแลทางการแพทย์และสุขอนามัยสำหรับมารดาและทารก

■ การประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด ครั้งที่ 8 มติข้อ 19 ความต้องการเฉพาะสำหรับผู้ต้องขังหญิง

...การใช้การคุมขังสำหรับผู้กระทำผิดบางประเภท เช่นสตรีมีครรภ์หรือผู้เป็นมารดาของทารก หรือเด็กเล็กควรได้รับการจำกัดอย่างเข้มงวดและต้องพยายามหลีกเลี่ยงการใช้โทษจำคุกเพิ่มเติมเนื่องจากการลงโทษสำหรับกลุ่มคนเหล่านี้

■ มติสมัชชาใหญ่ ข้อ 59/26 สิทธิเด็ก

เรียกกร้องวิงวอนให้รัฐ

(ก) ดำเนินทุกมาตรการที่เหมาะสมเพื่อปกป้องและป้องกันเด็กจากความรุนแรงทุกรูปแบบ ได้แก่ ความรุนแรงทางเพศ ทางร่างกายและจิตใจ การทารุณกรรม การล่วงละเมิดต่อเด็ก ความรุนแรงในครอบครัวและการทำร้ายโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ หน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย

อื่นๆ เจ้าหน้าที่และเจ้าพนักงานในสถานที่คุมขังและสถานที่จัดสวัสดิการต่างๆ รวมทั้งสถานรับเลี้ยงเด็กกำพร้า

๗ มาตรฐานระดับภูมิภาคเกี่ยวกับการคุมขัง

■ กฎเรือนจำยุโรป

ข้อ 36.1

ทารกอาจอยู่อาศัยในเรือนจำกับบิดามารดาได้ต่อเมื่อได้รับการพิจารณาแล้วว่าเป็นประโยชน์ที่ดีที่สุดของทารก และจะต้องไม่ได้รับการปฏิบัติเหมือนผู้ต้องขัง

ข้อ 36.2

เมื่อทารกได้รับอนุญาตให้อาศัยอยู่ในเรือนจำกับบิดามารดา ต้องมีการจัดให้มีที่เลี้ยงเด็ก ซึ่งมีบุคลากรที่มีคุณภาพ สำหรับให้ทารกได้อยู่เมื่อบิดามารดาเข้าร่วมในกิจกรรมที่ทารกไม่สามารถเข้าร่วมด้วยได้

ข้อ 36.3

พึงมีการจัดสถานที่อยู่อาศัยพิเศษเพื่อคุ้มครองสวัสดิการของทารก

■ หลักการ และการปฏิบัติงานอันเป็นเลิศในการคุ้มครองบุคคลที่ถูกตัดสินโทษในเสรีภาพในอเมริกา

ข้อ 10

เมื่อบุตรของบิดามารดาที่ไร้เสรีภาพได้รับการอนุญาตให้คงอยู่ในสถานที่ไร้เสรีภาพ ต้องมีการจัดทำข้อกำหนดกฎหมายที่จำเป็นสำหรับที่เลี้ยงเด็กซึ่งประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ที่มีคุณภาพและมีการให้บริการทางโภชนาการ การศึกษา และบริการทางกุมารแพทย์ที่เหมาะสมเพื่อคุ้มครองผลประโยชน์ที่ดีที่สุดของเด็ก

ข้อ 12

(1) ที่อยู่อาศัย

บุคคลที่ไร้เสรีภาพพึงมีพื้นที่เพียงพอ การได้รับแสงธรรมชาติประจำวัน และการไหลเวียนอากาศและความร้อนที่เหมาะสม ตามที่เงื่อนไขทางสภาพอากาศของสถานที่ไร้เสรีภาพ ควรมีการจัดให้มีเตียงแยก ชุดเครื่องนอนที่เหมาะสม และสภาพอื่นๆ ที่ขาดไม่ได้สำหรับการพักผ่อนกลางวัน ควรมีการจัดตั้งหน่วยที่พิจารณาความต้องการพิเศษของผู้ที่ป่วยหรือพิการ เด็ก สตรีมีครรภ์หรือมารดาที่ให้นมบุตร และผู้สูงอายุ

ข้อ 22

(3) มาตรการของสถานที่คุมขัง

พึงห้ามมีการคุมขังเดี่ยวอย่างเข้มงวดสำหรับสตรีมีครรภ์ หรือมารดาที่อาศัยอยู่กับบุตร ในสถานที่ไร้เสรีภาพ และเด็กที่ไร้เสรีภาพ

๖ การนำไปปฏิบัติ

เนื่องจากข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังขององค์การสหประชาชาติ ได้กำหนดหลักการเกี่ยวกับทารกในเรือนจำเพียงเล็กน้อย ดังนั้น ในปัจจุบันควรมีการดำเนินการด้วยความเข้าใจที่เพิ่มมากขึ้นในสิทธิของเด็กและพิจารณาข้อบังคับเพื่อให้การคุ้มครองพิเศษสำหรับมารดาที่เลี้ยงดูเด็กแรกเกิด

■ การตัดสินใจ

ในการตัดสินใจทุกเรื่องเกี่ยวกับบุตรของหญิงที่ถูกคุมขัง ประโยชน์ที่ดีที่สุดของเด็กต้องเป็นสิ่งที่จะต้องพิจารณาเป็นอันดับแรก การตัดสินใจต้องทำการคำนึงถึงความรับผิดชอบของรัฐเพื่อทำให้มั่นใจว่าเด็กได้รับการปกป้องและช่วยเหลือเป็นพิเศษ เด็กทารกอาจถูกแยกออกจากบิดามารดาเมื่อถูกกำหนดโดยหน่วยงานที่มีความสามารถ ซึ่งการแยกออกนั้นจำเป็นสำหรับประโยชน์ที่ดีที่สุดของเด็ก และการตัดสินใจว่าจะให้เด็กเล็กอาศัยอยู่กับมารดาในเรือนจำหรือไม่ต้องดำเนินการบนพื้นฐานกรณีๆ ไป ด้วยการตรวจสอบสถานการณ์เฉพาะของเด็กแต่ละคนให้ได้คำตอบที่ว่าอะไรคือประโยชน์ที่ดีที่สุดของเด็ก

การตัดสินใจว่าเด็กจะอาศัยอยู่ในเรือนจำหรือไม่หลังการเกิดหรือได้รับการเลี้ยงดูในเรือนจำหรือไม่นั้น สามารถดำเนินการได้ตั้งแต่ช่วงต้นของการตั้งครรภ์ เพราะความรู้สึกถึงความไม่แน่นอนของมารดาว่าบุตรจะถูกแยกนำตัวออกไปหรือไม่ อาจนำสู่ความกังวลที่เพิ่มมากขึ้น และกระทบต่อสายสัมพันธ์ระหว่างมารดาและบุตรก่อนและหลังการคลอด

ในประเทศเนเธอร์แลนด์

“เด็กอายุถึง 4 ปีจะได้รับการจัดให้อยู่ที่เทอร์ ฟิล ซึ่งเป็นสถานที่เต็มไปด้วยป่าไม้ 25 เอเคอร์ ไม่มีกำแพงสูงและมีระดับความมั่นคงปลอดภัยที่ต่ำมาก ทำให้มารดาจำนวน 102 คน ที่เคยอยู่ภายในแดนในช่วง 2 ปีแรกทำให้เชื่อว่าบุตรของตนเองไม่ตระหนักเลยว่ากำลังอยู่ในเรือนจำ... ได้มีความพยายามที่จะให้เด็กมีความรู้สึกเหมือนเป็นบ้าน และที่นี่ ห้อง 10 ห้องถูกเปลี่ยนให้เป็นบริเวณเอนกประสงค์สำหรับเด็กและการฝึกหัดเดิน มารดาและทารกอาศัยอยู่ในห้อง 2 ห้องที่ติดกัน ห้องหนึ่งสำหรับมารดา และอีกห้องหนึ่งสำหรับบุตร นอกจากนี้ ยังมีห้องรับประทานอาหารร่วมกัน และบริเวณห้องนั่งเล่นที่มีห้องครัวและบริเวณเล่นภายนอกอาคารที่มีอุปกรณ์ต่างๆ พร้อม”

■ การดำเนินการจัดทำให้แก่การอาศัยอยู่ของเด็กในเรือนจำกับมารดา

หากเด็กอาศัยอยู่กับมารดาในเรือนจำ ต้องมีการดำเนินการที่พิเศษเพื่อให้มั่นใจว่าสิทธิของเด็กได้รับการคุ้มครองและสนับสนุนขณะอยู่ในเรือนจำ และระหว่างการถูกแยกออกจากมารดาในเวลาต่อมา

การรับเด็กเข้าในเรือนจำควรได้รับการจัดบันทึกไว้ และต้องมีกลไกติดตามดูแลเพื่อตรวจสอบสวัสดิการที่ได้รับ โดยหน่วยงานด้านสวัสดิการเด็กควรเป็นผู้มีความรับผิดชอบหลักในการตัดสินใจใดๆ ที่เกี่ยวกับเด็กในเรือนจำ และผู้เชี่ยวชาญในสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาเด็กควรเป็นผู้ควบคุมดูแลการเลี้ยงดู

เด็กควรสามารถออกจากเรือนจำเมื่อโตก็ได้ ตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป และตามประโยชน์ที่ดีที่สุดของเด็กเป็นหลัก

นอกจากนั้น ยังต้องมีกลไกเพื่อคุ้มครองเด็กที่อาศัยในเรือนจำจากความรุนแรงทั้งทางร่างกายและจิตใจในทุกรูปแบบ รวมถึงการล่วงละเมิดทางเพศ การเพิกเฉย หรือการปฏิบัติที่ไม่ใส่ใจขณะอยู่ในระหว่างการดูแลของบิดามารดาหรือบุคคลอื่น ๆ

เด็กเล็กที่อยู่ในเรือนจำกับมารดาควรถูกควบคุมอยู่ในแดนแม่และเด็กเป็นพิเศษ ซึ่งแยกออกจากประชากรเรือนจำโดยทั่วไป ภายในแดนควรมีสถานที่อุปกรณ์สำหรับการเลี้ยงดูเด็กที่เหมือนกับที่มารดาผู้เลี้ยงดูเด็กในชุมชนภายนอกมีและควรให้เด็กได้มีการกระตุ้นและอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย มารดาควรมีทางเข้าถึงสถานที่อุปกรณ์สำหรับการจัดเตรียมอาหารสำหรับบุตร

เด็กในเรือนจำต้องได้รับการปฏิบัติทางการแพทย์และการให้วัคซีนคุ้มกันที่เหมาะสม ตลอดจนต้องสามารถเข้าถึงผู้เชี่ยวชาญการให้บริการทางสุขภาพอนามัยของเด็ก โดยเทียบเคียงกันได้กับเด็กภายนอกเรือนจำ

ทั้งนี้ รัฐต้องให้ความสำคัญต่อการสนับสนุนการพัฒนาการในการใช้ชีวิตของเด็กในเรือนจำ โดยเฉพาะความเปราะบางที่เด่นชัด คณะกรรมาธิการยุโรปสำหรับมาตรฐานการป้องกันทารุณกรรมและการปฏิบัติหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือเหยียดหยามศักดิ์ศรีได้ให้ข้อเสนอแนะว่า:

ต้องตั้งเป้าหมายขึ้นเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่มีเด็กเป็นศูนย์กลาง ปลอดภัย หลุมพรางที่เห็นได้จากการคุมขัง เช่น เครื่องแบบและกุญแจมือ และต้องมีการดำเนินการเพื่อทำให้มั่นใจว่าทักษะการรับรู้และการเคลื่อนไหวของทารกในเรือนจำต้องได้รับการพัฒนาโดยปกติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องมีสถานที่สำหรับออกกำลังกายและสำหรับเล่นที่เพียงพอภายในเรือนจำ และโอกาสในการออกจากเรือนจำ เพื่อมีประสบการณ์ชีวิตแบบปกติภายนอกกำแพง

อีกทั้ง ต้องมีการดูแลเลี้ยงดูเด็กเพื่อให้มารดาได้เข้าร่วมในกิจกรรมที่สร้างรายได้ กิจกรรมการกีฬาและการศึกษา

เด็กที่อาศัยในเรือนจำกับมารดาต้องไม่ได้รับการปฏิบัติเหมือนผู้ต้องขัง โดยต้องไม่ได้รับการลงโทษทางวินัยและไม่เข้าในระบอบราชทัณฑ์ รัฐควรกำหนดห้ามและให้การแก้ไข ปัญหาที่มีประสิทธิผลสำหรับการใช้มาตรการทางวินัยทางร่างกายและการลงโทษต่อร่างกาย ของเด็กที่อยู่ในเรือนจำ

เด็กต้องได้รับอนุญาตให้ออกจากเรือนจำ และได้รับโอกาสให้ทำเช่นนั้นบ่อยครั้งที่สุด เท่าที่จะมีได้ เพื่อให้เข้าร่วมการใช้ชีวิตปกติแบบคนภายนอก เช่น เด็กที่มีอายุพอสมควร สามารถเข้าถึงโรงเรียนเตรียมอนุบาล และมีพื้นที่สำหรับการพัฒนาทางสังคมและทางบุคคล ปกติ เวลาที่ใช้ภายนอกเรือนจำได้ช่วยเด็กให้ปรับตัวและเป็นประโยชน์ต่อการปรับตัวเมื่อออกจากเรือนจำโดยถาวร นอกจากนี้ ทั้งมารดาและบุตรควรสามารถมีติดต่อกับสมาชิก ในครอบครัวคนอื่นๆ เช่น เด็กควรมีโอกาสที่จะมีความสัมพันธ์กับบิดา

■ การนำเด็กออกจากเรือนจำ

เช่นเดียวกันกับการพิจารณาอนุญาตให้เด็กอาศัยอยู่ในเรือนจำ การตัดสินใจที่จะนำ เด็กออกจากเรือนจำต้องมีพื้นฐานบนประโยชน์ที่ดีที่สุดของเด็ก โดยดูเป็นกรณีๆ ไป ซึ่ง ข้อกำหนดด้านอายุไม่ควรถูกนำมาใช้อย่างยืดหยุ่นไม่ได้ หมายความว่า การพิจารณาต้องดูว่า มารดาจะต้องอยู่ในเรือนจำเป็นระยะเวลาเท่าใดและมีทางเลือกการดูแลอื่นๆ หรือไม่ที่สามารถ ดำเนินการได้

หากมีการตัดสินใจที่จะนำเด็กออกจากเรือนจำ หน่วยงาน (โดยเฉพาะองค์กรสวัสดิการ เด็กควรเป็นผู้นำ) ต้องรับผิดชอบในการทำให้มั่นใจว่าได้มีการดำเนินการทางเลือกที่ดีแล้ว สำหรับเด็ก และต้องได้รับการตัดสินใจบนพื้นฐานของผลประโยชน์ที่ดีที่สุดสำหรับเด็ก มารดา สมาชิกคนอื่นๆ ในครอบครัว ผู้เชี่ยวชาญด้านสวัสดิการเด็ก และหน่วยงานสวัสดิการเด็กต่างๆ

และรวมทั้งเด็กหากมีอายุที่มากเพียงพอในการเข้าร่วมกระบวนการตัดสินใจ และควรมีหน่วยให้คำปรึกษาสำหรับบิดามารดาและบุตร

ในกรณีที่เด็กกำลังจะออกจากเรือนจำ ต้องมีการดำเนินการในช่วงเชื่อมต่อ เช่น การเยี่ยมค้างคืนหรือเยี่ยมวันหยุด หรืออนุญาตให้มารดาสามารถออกมาอยู่กับเด็กข้างนอกชั่วคราว ซึ่งอาจช่วยลดความยากลำบากในการแยกมารดาออกจากบุตร และช่วยให้เด็กสามารถค่อยๆ ปรับตัวเข้ากับสถานการณ์การดูแลทางเลือก เมื่อบุตรได้ออกไปอาศัยอยู่ภายนอกเรือนจำแล้ว ต้องพยายามกระตุ้นให้มีการติดต่อกับมารดาอย่างต่อเนื่อง

■ การเลื่อนโทษจำคุกและโทษที่ไม่ใช่การคุมขัง

ในช่วงระหว่างการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด เมื่อปีค.ศ. 1990 รัฐได้ตกลงว่า ควรจำกัดการคุมขังมารดาที่มีทารกหรือบุตรอายุน้อย และต้องมีความพยายามพิเศษในการหลีกเลี่ยงการใช้โทษจำคุกคุมขังมารดาของทารกและบุตรที่มีอายุน้อยเพิ่มเติม สำนักงานสหประชาชาติว่าด้วยอาชญากรรมและยาเสพติดได้ระบุว่า “สตรีมีครรภ์และมารดาที่เลี้ยงดูบุตรมีปัญหาเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับสภาพของตนและไม่ควรถูกคุมขัง ยกเว้นว่าจะมีสถานการณ์ยกเว้นเกิดขึ้น”

กฎหมายอาญาของรัสเซียอนุญาตให้มารดาผู้ซึ่งมีความผิดในคดีไม่ร้ายแรง ได้แก่ โทษจำคุก 5 ปี หรือน้อยกว่าสามารถเลื่อนการรับโทษออกไปได้ จนกระทั่งบุตรคนเล็กมีอายุครบ 14 ปี ซึ่งเมื่อถึงตอนนั้น บทลงโทษจะมีการทบทวนอีกครั้งเพื่อตัดสินว่าโทษควรถูกนำไปใช้หรือไม่

ผู้จดยางานการประชุมพิเศษในเรื่องเรือนจำและสภาพการคุมขังในแอฟริกาได้กล่าวว่า เรือนจำไม่ใช่สถานที่ที่ปลอดภัยสำหรับสตรีมีครรภ์ ทารก และเด็กเล็ก และไม่แนะนำให้แยกทารกและเด็กเล็กออกจากมารดาของเด็ก อย่างไรก็ตาม มีความเป็นไปได้ที่จะหาหนทางแก้ไขเพื่อให้ผู้หญิงเหล่านี้ไม่ถูกคุมขัง เช่น การใช้การประกันตัวสำหรับผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี การใช้โทษที่ไม่ใช่การจำคุก หรือการปล่อยตัวแบบมีเงื่อนไข การปล่อยตัวก่อนกำหนด การพักการลงโทษ การคุมประพฤติ การระงับโทษสำหรับนักโทษเด็ดขาด

ในหลายประเทศทั่วโลก มารดาที่ถูกคุมขังส่วนมากมักถูกตัดสินว่ามีความผิดในคดีเล็กน้อย และไม่รุนแรง เช่น คดียาเสพติดหรือคดีลักขโมย ซึ่งไม่ว่าจะมีการดำเนินการรูปแบบใดก็ตาม สำหรับมารดาในเรือนจำที่มีบุตรอายุน้อยแล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างมารดาและบุตรตลอดจนการพัฒนาของเด็กมักถูกทำลายโดยการจำคุกคุมขังของมารดา ซึ่งการลงโทษที่ไม่ใช่การจำคุก เช่น การทำงานให้ชุมชน การพักการลงโทษ หรือ การระงับโทษ และกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นวิธีทางที่ทำให้ผู้หญิง เด็กและชุมชนได้รับผลที่ดีมากกว่า ทั้งนี้แม้รัฐทั้งหลายต่างทราบถึงผลดีของโทษที่ไม่ใช่การจำคุก แต่ก็จำเป็นต้องมีการนำไปใช้ให้กว้างขวางโดยเร่งด่วน

บทที่ 12

การตั้งครรภ์ การให้กำเนิดบุตร และการดูแลสุขภาพอนามัยหลังคลอด

๖ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังขององค์การสหประชาชาติ

23. (1) สำหรับเรือนจำของนักโทษหญิงจะต้องจัดให้มีที่พักรักษาพิเศษสำหรับหญิงมีครรภ์ทั้งก่อนและหลังคลอดบุตร ก็จะต้องจัดเตรียมให้นักโทษหญิงที่มีครรภ์นั้นได้คลอดบุตรในสถานพยาบาลนอกเรือนจำเท่าที่จะกระทำได้ในกรณีที่มีการคลอดเกิดขึ้นในเรือนจำจะต้องไม่บันทึกสถานที่เกิดของเด็กในสูติบัตรว่าเด็กนั้นเกิดในเรือนจำ

(2) ในกรณีที่มีการอนุญาตให้มีผู้ดูแลเด็กทารกในเรือนจำ ทางเรือนจำนั้นจะต้องกำหนดระเบียบว่าด้วยผู้ดูแลเด็กทารก โดยระบุให้ผู้ที่ทำหน้าที่ดูแลเด็กทารกแทนมารดาในเรือนจำนั้นต้องเป็นผู้ที่ผ่านการฝึกอบรมด้านการดูแลเด็กทารกมาอย่างดีแล้ว

■ การตั้งครรภ์

ในประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นที่คาดการณ์ว่า ผู้ต้องขังหญิงจำนวนระหว่าง 4 - 9 เปอร์เซ็นต์เป็นผู้ที่ตั้งครรภ์ ซึ่งในประเทศที่มีอัตราการเกิดสูงกว่านี้ ก็น่าจะมีจำนวนผู้ต้องขังหญิงที่มากกว่านี้ตามลำดับ

ผู้หญิงที่มีครรภ์ขณะอยู่ในเรือนจำมีความต้องการทางโภชนาการและสุขอนามัยเฉพาะพิเศษ และต้องการให้มีสถานที่ที่เหมาะสม ตลอดจนการดูแลสุขภาพทางการแพทย์เพื่อตรวจดูการตั้งครรภ์ ต้องการการออกกำลังกายพิเศษ และได้รับการจัดหาเสื้อผ้าที่เหมาะสม มีผู้ต้องขังหญิงมีครรภ์หลายคนที่ต้องการการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการตั้งครรภ์และต้องการคำปรึกษาและการสนับสนุนตลอดระยะเวลา ซึ่งการให้การบริการต่างๆ ที่กล่าวมามากไม่เพียงพอหรือไม่มีให้เลย

ในบางกรณีหญิงมีครรภ์จะถูกคุมขังแยกออกจากประชากรผู้ต้องขังที่เหลือ ซึ่งอาจนำสู่ความทุกข์ทรมานจากการถูกโดดเดี่ยวและขาดหนทางเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวก และการแยกตัวออกไปถือว่ามีความเสี่ยงอย่างมากในการติดเชื้อโรค ความรุนแรงหรือการมีความต้องการอื่นๆ ที่ถูกมองข้าม

สภาพของเรือนจำที่เลวร้ายและขาดแคลนการดูแล รวมทั้งสถานที่ที่ไม่เหมาะสมอาจก่อให้เกิดความเสี่ยงกับสุขอนามัยของผู้หญิงและกับเด็กที่ยังอยู่ในครรภ์ ระดับของความเครียดที่สูงที่เกิดจากการคุมขังมีศักยภาพเพียงพอที่จะกระทบต่อการตั้งครรภ์ ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ระบุว่า ....การตั้งครรภ์ระหว่างถูกคุมขังต้องได้รับการทำความเข้าใจว่าเป็นสถานการณ์ที่มีความเสี่ยงสูง ทั้งทางการแพทย์และทางจิตใจ สำหรับมารดาที่เป็นผู้ต้องขังและบุตร...

■ เอชไอวีและการตั้งครรภ์

มักเป็นสิ่งที่ไม่ได้พบเห็นมากนักสำหรับผู้หญิงในเรือนจำ ที่จะพบว่าตนเองตั้งครรภ์ในขณะเดียวกันกับที่พบว่าเป็นผู้มีเชื้อเอชไอวีบวก ภาวะทางจิตใจในการต้องอยู่ในเรือนจำ การต้องอยู่ห่างจากครอบครัวและการตั้งครรภ์ใหม่ ตลอดจนการพบว่าตนเองอยู่ในสถานะผู้ติดเชื้อสามารถเป็นสิ่งที่เลวร้ายอย่างมากสำหรับผู้หญิงที่เปราะบางและอ่อนไหว ความกังวลที่ผู้ต้องขังมีครรภ์ส่วนมากมีส่วนร่วมกันคือเกี่ยวกับทารกที่จะถูกแยกออกไปมักเพิ่มสูงขึ้น และโดยความกลัวว่าทารกจะติดเชื้อเอชไอวี

สตรีที่มีเชื้อเอชไอวีและมีครรภ์มีความต้องการโภชนาการที่เพิ่มมากกว่าปกติ เช่น การขาดแคลนวิตามินเอ ซึ่งถือว่ามีความเชื่อมโยงอย่างมากต่อการแพร่เชื้อเอชไอวีสู่ทารกแรกเกิด

■ การคลอด

การให้ความสนใจทางการแพทย์ที่เพียงพอระหว่างการให้กำเนิดเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างเด่นชัดที่สุดสำหรับมารดาและบุตร

ผู้หญิงในเรือนจำมักไม่มีทางเข้าถึงการศึกษาใดๆ ในเทคนิคการหายใจและการคลอดเพื่อช่วยเตรียมผู้ต้องขังสำหรับการคลอดบุตร

อย่างไรก็ดี ขึ้นอยู่กับประเทศ และผู้ต้องขังว่า ผู้หญิงจะสามารถให้กำเนิดบุตรได้ ภายในเรือนจำหรือที่โรงพยาบาล ภายนอก ในบางประเทศผู้ต้องขัง

หญิงถูกล่ามโซ่ขณะให้กำเนิดบุตร เช่น ผู้ต้องขังหญิงในประเทศสหรัฐอเมริการายงานว่า เธอได้ให้กำเนิดบุตร ขณะที่มีการล่ามตรวนที่ขาและมีโซ่ที่ท้องเพื่อที่จะไปยังโรงพยาบาล เมื่อถึงโรงพยาบาล แพทย์จึงบอกให้เธอเดินไปเพื่อช่วยการคลอด และจำเป็นต้องทำเช่นนั้นด้วยการสั่งการของเจ้าหน้าที่ขณะที่มีตรวนเหล็กที่ขา

■ การดูแลหลังคลอดและการให้นมบุตร

เมื่อเด็กได้คลอดออกมาแล้วจำเป็นต้องได้รับการตรวจสอบสุขภาพทั่วไปและการให้ภูมิคุ้มกัน ผู้หญิงที่ให้นมบุตรมักมีความต้องการทางโภชนาการและทางสุขภาพที่พิเศษเฉพาะ เช่นเดียวกับในระหว่างที่ตั้งครรภ์ ซึ่งมักไม่เพียงพอในเรือนจำ ผู้ที่คลอดบุตรสมควรได้รับการตรวจสอบสุขภาพเพื่อให้มั่นใจว่าร่างกายได้ฟื้นตัวจากการคลอดที่สมบูรณ์และแน่ใจว่าไม่มีการติดเชื้อใดๆ ที่อาจแพร่กระจายถึงเด็กผ่านทางน้ำนมบุตร โดยบ่อยครั้งที่สตรีในเรือนจำไม่ได้

รับการสนับสนุนให้ทำการให้หมุดตร เนื่องจากว่าเป็นการก้าวก้าวแรกหรือขัดต่อกิจวัตรประจำวันของเรือนจำ

๗ มาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศต่าง ๆ

■ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

ข้อ 24

(2) เด็กทุกคนย่อมมีพื้นฐานทางทะเบียนทันทีถือกำเนิดและย่อมได้รับการตั้งชื่อ

■ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

ข้อ 10

(2) มารดาควรได้รับการคุ้มครองพิเศษระหว่างช่วงระยะเวลาตามควรก่อนหรือหลังการให้กำเนิดบุตร

ข้อ 12

(1) รัฐภาคีแห่งกติกานี้รับรองสิทธิของทุกคนที่จะมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตตามมาตรฐานสูงสุดเท่าที่เป็นได้

(2) ขั้นตอนในการดำเนินการโดยรัฐภาคีแห่งกติกานี้ เพื่อบรรลุผลในการทำให้สิทธินี้เป็นจริงอย่างสมบูรณ์จะต้องรวมถึงสิ่งต่าง ๆ ที่จำเป็นเพื่อ:

(ก) การหาหนทางลดอัตราการตายของทารกก่อนคลอดและของเด็กแรกเกิดและการพัฒนาที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพของเด็ก

■ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

ข้อ 7

(1) เด็กจะได้รับการจดทะเบียนทันทีหลังการเกิด และจะมีสิทธิที่จะมีชื่อนับตั้งแต่เกิด และสิทธิที่จะได้รับสัญชาติ และเท่าที่จะเป็นไปได้ สิทธิที่จะรู้จัก และได้รับการดูแลเลี้ยงดูจากบิดามารดาของตน

ข้อ 24

(1) รัฐภาคียอมรับในสิทธิของเด็กที่จะได้รับมาตรฐานสาธารณสุขที่สูงที่สุดเท่าที่จะหาได้ และสิ่งอำนวยความสะดวก สำหรับการบำบัดรักษาความเจ็บป่วย และการฟื้นฟูสุขภาพ รัฐภาคีจะพยายามดำเนินการที่จะประกันว่าไม่มีเด็กคนใดถูกกีดรอนสิทธิในการรับบริการดูแลสุขภาพเช่นว่านั้น

(2) รัฐภาคีจะให้มีการปฏิบัติตามซึ่งสิทธินี้อย่างเต็มที่ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งจะดำเนินมาตรการที่เหมาะสม ดังนี้

ก) ลดการเสียชีวิตของทารก และเด็ก

ข) ประกันให้มีการให้ความช่วยเหลือทางการแพทย์ที่จำเป็น และการดูแลสุขภาพแก่เด็กทุกคน โดยเน้นการพัฒนาการดูแลสุขภาพขั้นปฐม

ง) ประกันให้มีการดูแลสุขภาพอย่างเหมาะสมแก่มารดา ทั้งก่อนและหลังคลอด

จ) ประกันว่าทุกส่วนของสังคม โดยเฉพาะบิดามารดาและเด็ก จะได้รับข้อมูลข่าวสาร และเข้าถึงการศึกษาและการสนับสนุนให้ใช้ความรู้พื้นฐานในเรื่องโภชนาการและสุขภาพเด็ก เรื่องประโยชน์ของการเลี้ยงดูด้วยนมมารดา เรื่องอนามัยและสุขภาพจิตของมารดา และเรื่องการรักษาอนามัยและสุขภาพจิตของมารดา และเรื่องการรักษาอนามัยและสุขภาพจิตของมารดา และเรื่องการรักษาอนามัยและสุขภาพจิตของมารดา

■ อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ

ข้อ 12

(2) รัฐภาคีจะประกันให้สตรีได้รับบริการที่เหมาะสมเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ การคลอดบุตรและระยะหลังคลอดบุตร โดยการให้บริการแบบให้เปล่าเมื่อจำเป็น รวมทั้งการให้โภชนาการที่เพียงพอระหว่างการตั้งครรภ์และระยะการให้นม

■ หลักการเพื่อการคุ้มครองบุคคลทุกคนที่ถูกคุมขังหรือจำคุก

ข้อ 5

(2) มาตรการทางกฎหมายที่กำหนดเพื่อคุ้มครองสิทธิและสถานะของสตรี โดยเฉพาะหญิงที่มีครรภ์หรือมีเด็กอ่อนที่ต้องดูแล เด็กและเยาวชน คนชรา คนเจ็บป่วยหรือคนพิการนั้น ไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติความตึงการและการร้องขอ ตลอดจนมาตรการเพื่อคุ้มครองสิทธิดังกล่าวพึงถูกทบทวนได้โดยคำพิพากษาของศาล หรือองค์กรอื่นที่มีอำนาจหน้าที่นั้น

■ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ข้อคิดเห็นทั่วไปที่ 28 ความเท่าเทียมกันของสิทธิ

ระหว่างผู้ชายและผู้หญิง

...สตรีมีครรภ์ซึ่งไร้เสรีภาพควรได้รับการปฏิบัติอย่างมีมนุษยธรรมและการเคารพต่อศักดิ์ศรีที่มีมาแต่กำเนิด ตลอดระยะเวลา และระหว่างการคลอดบุตร และระหว่างการเลี้ยงดูบุตรแรกเกิดของตน รัฐภาคีควรทำรายการเกี่ยวกับสถานที่เพื่อให้มั่นใจเกี่ยวกับการให้ความดูแลสุขภาพทางการแพทย์และสุขอนามัยสำหรับมารดาและทารก

■ การประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดครั้งที่ 6 มติข้อ 9 ความต้องการเฉพาะสำหรับผู้ต้องขังหญิง

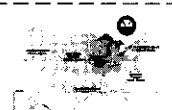
ต้องตระหนักไว้ว่าผู้หญิงในเวลานส่วนมากมีความรับผิดชอบหลักสำหรับบุตรและการพิจารณาว่าการยกเลิกการจำคุกคุมขังในเรือนจำเป็นแนวโน้มที่เหมาะสมมากที่สุดสำหรับผู้ต้องขังหญิงส่วนมากเพื่อทำให้สามารถฟื้นความรับผิดชอบในครอบครัว...

3. เสนอแนะเพิ่มเติมว่าองค์การสหประชาชาติ องค์กรของรัฐและองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ ด้วยสถานะของการให้คำปรึกษา และองค์กรระหว่างประเทศอื่นๆ ควรยังคงพยายามที่จะทำให้มั่นใจว่าผู้กระทำผิดหญิงได้รับการปฏิบัติอย่างยุติธรรมและเท่าเทียมระหว่างการจับกุม การพิจารณาคดี การพิพากษาและการจำคุกคุมขัง โดยเฉพาะความสนใจที่ต้องมีต่อปัญหาพิเศษของผู้กระทำผิดหญิง เช่น การตั้งครรภ์และการเลี้ยงดูบุตร...

■ การประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด มติข้อ 19 การบริหารจัดการกระบวนการยุติธรรมและการพัฒนาโยบายการพิจารณาคดีสันติโทษ

...การใช้การจำคุกคุมขังสำหรับผู้กระทำผิดบางประเภท เช่นสตรีมีครรภ์หรือผู้เป็นมารดาของทารก หรือเด็กเล็กควรได้รับการจำกัดอย่างเข้มงวดและต้องพยายามหลีกเลี่ยงการใช้โทษจำคุกเพิ่มเติมเนื่องจากการลงโทษสำหรับกลุ่มคนเหล่านี้

๖ มาตรฐานระดับภูมิภาคเกี่ยวกับการคุมขัง

■ กฎเรือนจำยุโรป

ข้อ 34.3

ผู้ต้องขังพึงได้รับอนุญาตให้คลอตบุตรภายนอกเรือนจำ แต่หากบุตรได้รับการทำคลอดในเรือนจำ หน่วยงานต้องจัดหาสถานที่และการให้การสนับสนุนที่จำเป็นทั้งหมด

■ หลักการ และการปฏิบัติงานอันเป็นเลิศในการคุ้มครองบุคคลที่ถูกตัดสินโทษในเสรีภาพในอเมริกา

ข้อ 2

มาตรการที่ออกแบบมาเฉพาะสำหรับการคุ้มครองสิทธิของสตรี โดยเฉพาะสิทธิของสตรีมีครรภ์และมารดาที่เลี้ยงดูเด็ก หรือผู้สูงอายุ ผู้ป่วยหรือผู้ที่ทุกข์ทรมานจากการติดเชื้อ เช่น เอชไอวีเอดส์ บุคคลที่มีความพิการทางการรับรู้ ทางร่างกายและจิตใจ เช่นเดียวกับบุคคลพื้นเมือง ผู้สืบเชื้อสายชนผิวดำ และชนกลุ่มน้อยไม่ควรถูกพิจารณาอย่างเลือกปฏิบัติ มาตรการนี้พึงถูกใช้ให้สอดคล้องกับกฎหมายและกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ และพึงทบทวนโดยศาลหรือองค์กรที่เป็นอิสระและเป็นกลางอื่นๆ

ข้อ 10

สตรีและเด็กหญิงที่ไร้เสรีภาพพึงมีทางเข้าถึงบริการทางการแพทย์พิเศษที่ตอบสนองต่อลักษณะทางชีวภาพและกายภาพ และตอบสนองต่อความต้องการทางสุขภาพที่เพียงพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพึงมีการเข้าถึงการดูแลทางนรีแพทย์และกุมารแพทย์ก่อน ระหว่างและหลังให้กำเนิดบุตร ซึ่งไม่ควรเกิดขึ้นภายในสถานที่ไร้เสรีภาพ แต่ควรเป็นโรงพยาบาลหรือ

สถานพยาบาลที่เหมาะสม หากเด็กคลอดในสถานที่ไร้เสรีภาพ ไม่ควรมีการระบุความจริงข้อนี้ไว้ในสูติบัตร

ข้อ 11

(1) อาหาร

บุคคลที่ไร้เสรีภาพพึงมีสิทธิในการได้รับอาหารที่มีคุณภาพ ปริมาณ และสภาพทางสุขวิทยา เพื่อให้มั่นใจว่าได้รับโภชนาการทางอาหารที่เพียงพอ ด้วยการพิจารณาถึงหลักทางศาสนาและวัฒนธรรม เช่นเดียวกับความต้องการพิเศษอื่นๆ หรือลักษณะอาหารที่กำหนดโดยเกณฑ์ทางการแพทย์ ซึ่งอาหารเหล่านั้นต้องถูกจัดเตรียมให้ในช่วงระยะเวลาต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ และการระงับและจำกัดอาหารที่ถือเป็นมาตรการทางวินัย พึงเป็นสิ่งที่ต้องห้ามตามกฎหมาย

ข้อ 12

(1) ที่อยู่อาศัย

บุคคลที่ไร้เสรีภาพพึงมีพื้นที่เพียงพอ และการได้รับแสงธรรมชาติประจำวัน การไหลเวียนอากาศและความร้อนที่เหมาะสม ตามที่เงื่อนไขทางสภาพอากาศของสถานที่ไร้เสรีภาพ ควรมีการจัดให้มีเตียงแยก ชุดเครื่องนอนที่เหมาะสม และสภาพอื่นๆ ที่ขาดไม่ได้สำหรับการพักผ่อนกลางคืน ควรมีการจัดตั้งหน่วยที่พิจารณาความต้องการพิเศษของผู้ที่ป่วยหรือพิการ เด็ก สตรีมีครรภ์หรือมารดาที่ให้นมบุตร และผู้สูงอายุ

ข้อ 22

(3) มาตรการของสถานที่คุมขัง

พึงห้ามมีการคุมขังเดี่ยวอย่างเข้มงวดสำหรับสตรีมีครรภ์ หรือมารดาที่อาศัยอยู่กับบุตร ในสถานที่ไร้เสรีภาพ และเด็กที่ไร้เสรีภาพ

๗ การนำไปปฏิบัติ

■ การสันนิษฐานต่อการคุมขังสตรีที่มีครรภ์

ดังที่ได้ตระหนักรับรู้ในการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยอาชญากรรมครั้งที่ 8 ในปีค.ศ. 1990 ว่าควรจำกัดการคุมขังสตรีมีครรภ์ ศูนย์การศึกษาเรือนจำระหว่างประเทศได้ให้ข้อแนะนำว่า "หญิงมีครรภ์ควรถูกคุมขังในเรือนจำเฉพาะในสถานการณ์ที่รุนแรงมากที่สุด" การเผยแพร่ของสำนักงานสหประชาชาติว่าด้วยอาชญากรรมและยาเสพติดได้ระบุว่า "หญิงมีครรภ์และมารดาผู้ดูแลบุตรมีปัญหาเฉพาะบางประการเกี่ยวกับสภาพของตนเองและไม่ควรถูกคุมขังยกเว้นในสถานการณ์ที่เฉพาะจริงๆ"

ดังนั้น รัฐควรพิจารณาการใช้โทษที่ไม่ใช่การคุมขังมาใช้ หรือเลื่อนการรับโทษของสตรี
มีครรภ์ออกไปก่อน

■ การดำเนินการสำหรับผู้ต้องขังมีครรภ์

ในทุกกรณีที่ผู้ต้องขังมีครรภ์ ต้องมีการดำเนินการตามที่จำเป็นตลอดระยะเวลา
ตั้งครรภ์และหลังการคลอดบุตร ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังของ
องค์การสหประชาชาติ ระบุว่า ควรมีสถานที่อาศัยพิเศษสำหรับการปฏิบัติและการดูแลก่อน
การคลอดและหลังการคลอดที่จำเป็น ในแง่ของสถานที่อยู่อาศัยพิเศษที่จำเป็น ต้องพิจารณาว่า
อะไรเป็นสิ่งที่ต้องการเพื่อแก้ไขปัญหาสิทธิมนุษยชนของทั้งมารดาและเด็ก

ในการดำเนินการทุกประการที่เกี่ยวกับการตั้งครรภ์ การดูแลช่วงการเกิดและหลังการ
เกิด การบริหารงานเรือนจำควรทำให้มั่นใจได้ว่า มีการให้ความสำคัญอย่างเต็มที่ต่อประเด็น
ทางศาสนาและวัฒนธรรมใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเกิดของเด็ก รวมถึงเรื่องของอาหาร เครื่อง
แต่งกาย และการประกอบพิธี

ผู้ต้องขังมีครรภ์ควรได้รับอาหารที่ถูกหลักโภชนาการ และมีสภาพแวดล้อมที่ดี เช่น
คณะกรรมการยุโรปสำหรับมาตรฐานการป้องกันการทารุณกรรมและการปฏิบัติหรือการ
ลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือเหยียดหยามศักดิ์ศรีได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ผู้ต้องขัง
ตั้งครรภ์ควรได้รับอาหารที่มีโปรตีนสูง ผักและผลไม้สด ขณะที่คณะกรรมการระหว่าง
ประเทศของสภากาชาดได้แนะนำให้มามีอาหารเสริมประเภทแร่ธาตุ เช่น แคลเซียม เหล็ก และ
กรดโฟลิก นอกจากนี้ ควรมีการดำเนินการตามแนวทางปัจจุบันสำหรับการรับประทาน
อาหารที่มีประโยชน์ระหว่างการตั้งครรภ์

ผู้ต้องขังมีครรภ์ควรได้รับ
การจัดการดูแลทางสุขภาพ
อนามัยในระดับเดียวกับ
ผู้หญิงที่อยู่ในสังคมภายนอก
รวมถึง การเข้าถึงผู้เชี่ยวชาญทาง
นรีแพทย์ สูตินรีแพทย์ และ
รวมถึงผู้ปฏิบัติงานทางการ
คลอดบุตรตามศาสนาและ
วัฒนธรรมของตน ทั้งนี้ หากมี
ความจำเป็นต้องมีสาม ต้องมีการ

จัดหาให้ทั้งช่วงก่อนคลอด ระหว่างคลอดและหลังคลอดเพื่อให้มั่นใจว่าจะได้รับการดูแลทาง
สุขภาพอนามัยที่เหมาะสม ผู้ทำหน้าที่ผดุงครรภ์ หรือเจ้าหน้าที่คนอื่นจากโรงพยาบาลซึ่งผู้ต้องขัง
หญิงต้องคลอด ควรมีการจัดหาให้มีการดูแลรักษาก่อนคลอด สิ่งนี้ทำให้เกิดข้อดีทางด้านความ
ต่อเนื่องและผู้ทำหน้าที่ผดุงครรภ์มักมองมารดาในฐานะสตรีมีครรภ์ธรรมดาตามากกว่าผู้ต้องขัง

ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะให้มีแดนสำหรับผู้ตั้งครรภ์เฉพาะในเรือนจำ ซึ่งมีความสำคัญในการจัดให้มีโครงสร้างสถานที่สำหรับสนับสนุนความเป็นอยู่ทางกายภาพและทางอารมณ์ของมารดาและทารก การต้องอาศัยอยู่ในแดนรวมกันอาจก่อให้เกิดการขาดแคลนความยืดหยุ่นในระบอบและการขาดแคลนสิ่งอำนวยความสะดวกที่สำคัญ

นอกจากนั้น ควรมีการเข้าถึงการให้คำแนะนำตลอด 24 ชั่วโมงจากผดุงครรภ์ว่าผู้หญิงตั้งครรภ์ต้องไปโรงพยาบาลหรือไม่ ซึ่งสามารถทำได้ผ่านทางโทรศัพท์มือถือ หรือการเชื่อมโยงโดยตรงกับแผนกคลอดบุตรซึ่งสามารถช่วยเหลือผู้หญิงในห้องซึ่งได้ตลอดเวลา (มีการดำเนินการลักษณะนี้ในเรือนจำฮอลโลเวย์ ประเทศสหราชอาณาจักร)

ระบอบเรือนจำต้องมีความยืดหยุ่นพอสมควรสำหรับผู้ต้องขังมีครรภ์ เช่น มีโอกาสในการชดเชยทางด้านอาหารและการพักผ่อน และไม่ถูกบังคับให้เข้าร่วมในกิจกรรมใดๆ หากรู้สึกไม่แข็งแรงพอ การจัดอาหารต้องสะท้อนความต้องการของทารกที่กำลังเติบโต เช่น การทำอาหารขบเคี้ยวเพิ่มเติมในสถานการณ์ที่พลาดมื้ออาหาร หรือเมื่อมีช่องว่างระหว่างมื้อที่นาน

สำหรับมาตรการด้านเครื่องพันธนาการ เช่น ตรวน หรือ สายรัดแขนและลำตัวนั้น ไม่ควรถูกใช้กับผู้ต้องขังมีครรภ์ ยกเว้นกรณีที่มีเหตุผลจำเป็นต้องทำ และควรได้รับการแนะนำในกรณีการพันธนาการหญิงมีครรภ์ตลอดเวลาพร้อมกับเจ้าหน้าที่ผดุงครรภ์

และแม้ว่าจะเป็นผู้ต้องขัง แต่ความลับในทางการปฏิบัติรักษาทางการแพทย์ควรถือเป็นความลับเช่นกัน อย่างไรก็ดี หากมีการติดเชื้อโรคติดต่อ อาจจำเป็นต้องเปิดเผยข้อมูลบางอย่างเพื่อให้มั่นใจว่าผู้ต้องขังจะได้รับการดูแลรักษาทางการแพทย์ที่เหมาะสม (เช่น การวางแผนสำหรับมารดาที่ติดเชื้อเอชไอวี)

สตรีมีครรภ์มักมีความต้องการด้านการสนับสนุนและการให้คำปรึกษาพิเศษ ในแง่ของการมีบุตรและการเปลี่ยนผ่านของสถานการณ์การเป็นมารดาภายในเรือนจำ ซึ่งผู้ต้องขังมักได้รับการบอกเล่าว่าจะไม่สามารถให้บุตรอาศัยอยู่กับตนเอง ดังนั้น นิยามศัพท์ที่ใช้ภายในเรือนจำและโรงพยาบาลต้องเป็นไปในลักษณะเชิงบวก เช่น “ผู้หญิง” “สตรีมีครรภ์” “มารดา” มากกว่า “ผู้ต้องขัง”

สตรีมีครรภ์และมารดาที่ได้รับโทษจำคุกไม่ควรมีการนำโทษไปปฏิบัติโดยอัตโนมัติ และต้องมีการพิจารณาสถานที่กับบุตร และควรมีทางเข้าถึงผู้แทนทางกฎหมาย การตัดสินใจใดๆ ต้องทำก่อนล่วงหน้าที่สุดเท่าที่จะทำได้เพื่อหลีกเลี่ยงความเครียดแก่ผู้ต้องขังมีครรภ์และเด็กที่ยังไม่เกิด

■ การดำเนินการสำหรับการคลอด

กลุ่มผู้ร่วมปฏิบัติงานในการคลอด ซึ่งทำงานในเรือนจำร่วมกับผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำประเทศสหราชอาณาจักร ให้ข้อคิดเห็นว่า:

การเกิดของทารกเป็นการให้โอกาสสำหรับมารดาในการเปลี่ยนลักษณะการดำเนินชีวิตและพฤติกรรม ผู้หญิงในเรือนจำควรได้รับโอกาสนี้ บางครั้งการคุมขังมารดาได้ทำให้อิทธิพลของกลุ่มเพื่อนหรือคู่ครองที่มีความรุนแรงออกไปจากชีวิต ซึ่งไม่ควรมีการประเมินคุณค่าของประสบการณ์การเปลี่ยนแปลงในชีวิตและผลดีของการบำบัดฟื้นฟูที่ดำเนินจริง

ผู้ต้องขังหญิงที่ให้กำเนิดบุตรควรมีทางเลือกและการสนับสนุนแบบเดียวกับสตรีทั่วไปภายนอกที่คลอดบุตร ดังที่ระบุไว้ในข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าควรมีการสนับสนุนฐานเสมอว่า ผู้ที่กำลังจะเป็นมารดาคนใด ๆ ก็ตามจะไม่มีทางเลือกในการให้กำเนิดในเรือนจำ แต่จะได้รับการโอนย้ายไปยังโรงพยาบาลพลเรือน หรือสถานที่อื่นที่เหมาะสม ผู้หญิงไม่ควรถูกบังคับให้กำเนิดบุตรในโรงพยาบาล หากผู้ต้องขังเลือกที่จะให้กำเนิดในสถานที่อื่นที่เหมาะสม แต่ไม่ใช่สภาพแวดล้อมของโรงพยาบาล ดังนั้น ผู้ต้องขังจะได้รับการอนุญาตให้มีผู้เป็นเพื่อนขณะคลอดบุตรตามการเลือกของตนเอง และเรือนจำต้องทำให้มั่นใจว่าบุคคลที่ร้องขอจะได้รับการติดต่ออย่างรวดเร็วที่สุดและให้ไปยังสถานที่คลอดที่จัดไว้ เพื่อให้สามารถให้กำลังใจระหว่างการคลอด

มาตรการในการพันนาการทางร่างกายไม่ควรถูกใช้กับสตรีที่กำลังจะคลอด ระหว่างเดินทางไปโรงพยาบาล หรือระหว่างการทำคลอด ยกเว้นมีเหตุผลสำหรับการเชื่อได้ว่าผู้ต้องขังมีอันตรายและมีแนวโน้มจะหลบหนีในขณะนั้น สำหรับกรณีที่ผู้ต้องขังหญิงเป็นภัยคุกคามอย่างมาก และมีความเสี่ยงต่อความมั่นคงปลอดภัยของผู้อื่น ควรมีวิธีการทำให้มั่นใจทางด้านการควบคุมอื่นๆ ก่อนจะมีการใช้เครื่องพันนาการทางร่างกาย คณะกรรมการสิทธิการยุโรปสำหรับมาตรฐานการป้องกันการทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือเหยียดหยามศักดิ์ศรีได้อธิบายไว้ว่าผู้หญิงมีครรภ์ที่ถูกล่ามตรวนไว้หรือมีเครื่องพันนาการอื่น ๆ ไว้กับเตียงหรือเครื่องเรือนอื่น ๆ ระหว่างการคลอดบุตรหรือการตรวจสอบทางสูตินรีเวชเป็นสิ่งที่ยอมรับไม่ได้อย่างสิ้นเชิง ซึ่งสามารถได้รับการพิจารณาว่าเป็นการปฏิบัติที่ไร้มนุษยธรรม หรือเหยียดหยามศักดิ์ศรี และทั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน และคณะกรรมการต่อต้านการทรมานก็ได้แสดงความกังวลเป็นห่วงต่อการล่ามโซ่ตรวนของผู้หญิงขณะคลอด โดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนได้แนะนำให้รัฐภาคี “ห้ามการล่ามโซ่ตรวนของผู้ต้องขังระหว่างการให้กำเนิดบุตร”

นอกจากนั้น ข้อจำกัดทางด้านการควบคุมใดๆ ที่จำเป็นในช่วงนี้ต้องได้รับการไตร่ตรองอย่างรอบคอบ และเจ้าหน้าที่ผู้ชายไม่ควรอยู่ด้วยขณะที่มีการคลอดบุตรหรือตรวจภายใน ทั้งนี้เด็กต้องได้รับการจดทะเบียนทันทีหลังการเกิด ซึ่งหากเด็กเกิดในเรือนจำ จะต้องไม่มีการกล่าวถึงข้อเท็จจริงนี้ในสูติบัตร

■ การดูแลหลังคลอดและการให้นมบุตร

เช่นเดียวกับการตั้งครรภ์ สตรีที่ให้นมบุตรควรถูกคุ้มครองต่อเมื่อมีเหตุผลถึงความจำเป็นในสถานการณ์นั้นๆ ซึ่งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมให้ความคุ้มครองพิเศษแก่มารดาในช่วงก่อนและหลังคลอด มารดาซึ่งทารกได้รับการดูแลในแผนกของโรงพยาบาลที่มีผู้เชี่ยวชาญ ไม่ควรถูกใส่เครื่องพันธนาการขณะอยู่และให้นมบุตรทารกของตนเองในโรงพยาบาล

หลังจากการคลอด มารดาจะกลับเข้าเรือนจำได้ก็ต่อเมื่อแพทย์หรือผดุงครรภ์พิจารณาแล้วว่าทารกกลับเข้าเรือนจำจะไม่ส่งผลต่อสุขภาพของมารดาและทารก มารดาและทารกต้องได้รับการดูแลหลังคลอดที่เหมาะสม รวมถึงการให้วัคซีนภูมิคุ้มกันแก่เด็ก และมารดาต้องได้รับการให้โภชนาการเสริมเพื่อสามารถให้นมบุตรได้

มารดาที่ให้นมบุตรควรได้รับการสนับสนุนในด้านต่างๆ อาทิเช่น สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อความสะดวกเพื่อให้มารดาอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ผ่อนคลาย และกิจวัตรประจำวันของเรือนจำต้องไม่เข้าแทรกแซงการให้นมบุตร ผู้หญิงจำนวนมากที่ต้องการความช่วยเหลือในการเริ่มต้นให้นมบุตร

อย่างประสบผลสำเร็จ ซึ่งในเรือนจำส่วนมากมักไม่มีสิ่งนี้ และหากมารดาที่ดูแลเลี้ยงดูไม่เต็มใจหรือไม่สามารถให้นมบุตรได้ ต้องมีการจัดทางเลือกอื่นไว้ให้ ในสถานที่ที่มีการให้นมผง จะต้องมีการให้คำแนะนำว่าน้ำดื่ม นมสำหรับทำละลายและการจัดเตรียม ตลอดจนอุปกรณ์สำหรับการให้นมต่างๆ มีความสะอาดปราศจากเชื้อโรค

ประเด็นที่สำคัญคือ มารดาไม่ควรถูกแยกออกจากทารกโดยไม่เต็มใจ เว้นแต่ว่ามีจุดมุ่งหมายเพื่อการป้องกันเด็ก หรือสาเหตุอื่นที่มองว่าสวัสดิการของเด็กอยู่ในความเสี่ยง

สำหรับการตัดสินใจว่าจะให้นมบุตรจากเต้านม หรือทางขวดนมนั้น เป็นสิ่งที่กระทบต่อสุขภาพของมารดาและทารกในอนาคต ซึ่งผู้หญิงควรได้รับข้อมูลที่เหมาะสมในประเด็นเหล่านี้

อย่างไรก็ดี สิทธิความเป็นส่วนตัวของมารดา เด็ก และผู้เข้าเยี่ยมในครอบครัวต้องได้รับการเคารพช่วงหลังคลอด เพื่อให้เกิดสภาพแวดล้อมที่ดีสำหรับการสร้างสายสัมพันธ์ภายในครอบครัวและการให้นม ทารกและมารดาควรสามารถเข้าชั้นเรียนต่างๆ เช่น การนวดทารก กลุ่มอภิปรายหลังคลอด การร้องเพลง และกิจกรรมการประดิษฐ์เพื่อสร้างสายสัมพันธ์ มารดาไม่ควรต้องเข้าร่วมในกิจกรรมที่ต้องแยกออกจากทารกยกเว้นในกรณีที่น่าเป็นที่สุด ซึ่งถ้าเป็นไปได้ ควรมีสถานที่เลี้ยงเด็กใกล้ๆ เพื่อให้มารดาสามารถกลับไปให้นมบุตรและก่อกนมทารกได้

หลังจากการคลอด ผู้หญิงควรได้รับการให้คำปรึกษาและการสนับสนุน รวมทั้งได้รับการติดตามสภาวะซึมเศร้า และสามารถให้ลาพักได้ เพื่อให้มารดาและบุตรได้ส่งเสริมสายสัมพันธ์ของครอบครัว อนึ่ง ควรมีการจัดให้มีการถ่ายรูปทารกไว้ ซึ่งต้องตระหนักถึงสิทธิของทารกด้วยเช่นกัน

บทที่ 13

การรักษาความสะอาด การดูแลสุขภาพอนามัย และ HIV/AIDS

✓ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังขององค์การสหประชาชาติ

ที่พักอาศัยของนักโทษ

12. ควรมีการจัดสุขภัณฑ์ไว้สำหรับนักโทษทุกคนอย่างเพียงพอแก่ความต้องการและความจำเป็นโดยสภาพซึ่งต้องสะอาดและถูกสุขลักษณะ

13. เรือนจำจะต้องจัดให้มีน้ำและอุปกรณ์ในห้องน้ำที่จำเป็นต่อการชำระล้างร่างกายของนักโทษเพื่อสุขอนามัย ในอุณหภูมิที่เหมาะสมแก่สภาพอากาศ ฤดูกาล และสภาพภูมิประเทศ แต่อย่างน้อยที่สุด ควรให้นักโทษมีโอกาสอาบน้ำสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ในสภาพอากาศที่พอเหมาะ

สุขอนามัยส่วนตัว

15. นักโทษควรได้รับการดูแลในเรื่องความสะอาดของเนื้อตัวร่างกาย น้ำและของใช้ในห้องน้ำ จึงควรมีอย่างเพียงพอแก่ความจำเป็นดังกล่าว

เสื้อผ้าและที่นอน

17. (2) เสื้อผ้าของนักโทษทั้งหมดต้องจัดเตรียมไว้ให้ในสภาพที่ดีและสะอาด ชุดชั้นในของนักโทษต้องมีการเปลี่ยนและซักอยู่เสมอตามความจำเป็นแก่การรักษาสุขอนามัย

บริการด้านการแพทย์

22. (1) เรือนจำทุกแห่งจะต้องจัดให้มีเจ้าหน้าที่ด้านการแพทย์อย่างน้อย 1 คน ที่มีความรู้ด้านจิตบำบัดไว้ประจำเรือนจำนั้น บริการด้านการแพทย์ในเรือนจำนั้นควรมีการเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับโรงพยาบาลหรือศูนย์สาธารณสุขของชุมชนหรือประเทศรวมถึงศูนย์จิตบำบัด เพื่อว่าในกรณีที่พบนักโทษที่อาจมีปัญหากับสุขภาพจิต จะได้มีการประสานงานสำหรับการบำบัดรักษาได้อย่างเหมาะสม

(2) นักโทษที่เจ็บป่วยด้วยโรคที่ต้องการการบำบัดรักษาเฉพาะด้านควรได้รับการส่งตัวไปยังสถานพยาบาลบำบัดรักษาสำหรับโรคชนิดนั้นโดยเฉพาะ หรือโรงพยาบาลภายนอกเรือนจำ

24. เจ้าหน้าที่ด้านการแพทย์ในเรือนจำจะต้องตรวจสอบสุขภาพของนักโทษทุกคนตั้งแต่แรกรับนักโทษคนนั้นเข้าสู่เรือนจำ และจะต้องตรวจสอบสุขภาพของนักโทษหลังจากนั้นอีกตามความจำเป็นเพื่อจะรู้ว่านักโทษนั้นๆ มีโรคทางกายหรือทางจิตอย่างไรหรือไม่ และเพื่อจะได้จัดการบำบัดรักษา อีกทั้งเพื่อคัดแยกนักโทษที่ติดเชื่อไปบำบัดรักษาโดยเฉพาะ นอกจากนี้ยังจะต้องตรวจสอบความพร้อมด้านสุขภาพของนักโทษที่จะให้ทำงานตามคำสั่งของเรือนจำด้วย

25. (1) เจ้าหน้าที่ด้านการแพทย์ในเรือนจำจะต้องดูแลทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิตของนักโทษโดยแต่ละวันควรจะไปตรวจอาการของนักโทษที่เจ็บป่วยหรือแจ้งว่าเจ็บป่วยและนักโทษที่มีอาการที่ควรติดตามดูแลเป็นพิเศษ

(2) เจ้าหน้าที่ด้านการแพทย์ในเรือนจำจะต้องรายงานต่อผู้บัญชาการเรือนจำนั้น เมื่อพบว่านักโทษที่เจ็บป่วยรายใดควรได้รับการส่งตัวไปบำบัดรักษาภายนอกเรือนจำ เนื่องจากหากยังคงให้นักโทษรายนั้นอยู่ในเรือนจำต่อไป อาจส่งผลร้ายต่อสุขภาพของนักโทษผู้นั้นมากยิ่งขึ้น

ก. นักโทษที่ต้องโทษจำคุกตามคำพิพากษา

คำแนะนำเบื้องต้น

62. การบริการทางการแพทย์ในเรือนจำพึงเป็นไปในลักษณะของการตรวจและบำบัดรักษาอาการเจ็บป่วยของนักโทษทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ หรือความบกพร่องอื่นที่อาจกระทบต่อการบำบัดฟื้นฟูนักโทษ การเยียวยา การผ่าตัด และการบำบัดทางจิตที่จำเป็นทุกอย่างจะต้องมีการจัดหาไว้สำหรับนักโทษที่เจ็บป่วยและจำเป็นต้องได้รับการบำบัดรักษาวิธีนั้นๆ ด้วย

มาตรฐานทางด้านการดูแลสุขภาพทางการแพทย์ภายในเรือนจำมีความแตกต่างกันอย่างมากในแต่ละประเทศ ในแต่ละเรือนจำ แต่มักไม่เพียงพอ นอกจากนั้น การจัดการด้านความสะอาดมักได้รับการออกแบบมาจากความต้องการของผู้ชาย และมีการให้ความสนใจต่อภาวะช่วงการมีประจำเดือน การหมดประจำเดือน และสุขภาพทางเพศของผู้หญิงที่น้อยมาก ส่งผลให้ผู้ต้องขังหญิงต้องทนทุกข์ต่อสภาพอนามัยทางกายภาพที่เลวร้าย ในอัตราที่รุนแรงกว่าผู้ต้องขังชาย หรือประชากรที่เป็นผู้หญิงทั้งหมด เช่น งานวิจัยของประเทศออสเตรเลียที่ได้ตรวจสอบสุขภาพของบิดามารดาที่ถูกคุมขังพบว่า 68 เปอร์เซ็นต์ของมารดาในเรือนจำได้รับการติดเชื้อไวรัสตับอักเสบบี เมื่อเปรียบเทียบกับผู้ชายที่มีเพียง 42 เปอร์เซ็นต์

ทั้งนี้ องค์การปฏิรูปเรือนจำระหว่างประเทศได้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของความจำเป็นที่จะต้องพิจารณาผลกระทบของภาวะการมีประจำเดือนในการดูแลสุขภาพผู้ต้องขังหญิงด้วยสาเหตุที่ว่าผู้ที่อยู่ในสถานที่คุมขัง เมื่อถึงช่วงปีที่ไม่สามารถตั้งครรภ์ได้แล้ว บางครั้งทำให้เกิดแ่งมุมที่ชอกช้ำต่อสภาพความยากลำบากที่มีอยู่ ไม่เพียงแต่การคุมขังจะเป็นการลิดรอน

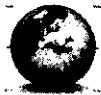
โอกาสที่จะเลี้ยงดูบุตร แต่ผู้ต้องขังยังต้องจัดการกับความเครียดทางอารมณ์ของภาวะหมดประจำเดือน โดยปราศจากการสนับสนุนของครอบครัวหรือบุคคลผู้เป็นที่รัก ซึ่งมีความยากลำบากมากมายภายในเรือนจำ ในบางกรณี ความเครียดของการจำคุกคุมขัง สามารถเร่งให้เกิดภาวะหมดประจำเดือนได้ ปัญหาเหล่านี้อาจเป็นความวิตกกังวลเฉพาะในประเทศที่มีการให้ความสำคัญต่อบทบาทของผู้หญิงในฐานะผู้เลี้ยงดูเด็ก

■ เอชไอวีเอดส์ และโรคที่ติดต่อทางเพศสัมพันธ์

ในหลายประเทศ มีผู้ต้องขังหญิงจำนวนมากที่ติดเชื้อโรคทางเพศสัมพันธ์ รวมถึงเชื้อเอชไอวี โดยในประเทศรัสเซียมีการคาดการณ์ว่า ประมาณหนึ่งในสาม หรือครึ่งหนึ่งของคนที่ถูกจำคุกคุมขังในเรือนจำ มีการติดเชื้อกามโรค โดยเฉพาะเชื้อซิฟิลิส

ผู้หญิงมีความเสี่ยงสูงที่จะติดเชื้อเอชไอวีจากกิจกรรมทางเพศมากกว่าผู้ชาย และผู้ที่เสพยาเสพติดอาจติดเชื้อเอชไอวีจากการใช้เข็มฉีดยาร่วมกัน ทั้งนี้ ผู้หญิงที่ถูกจับกุมในคดีเกี่ยวกับยาเสพติด หรือคดีเกี่ยวกับการค้าประเวณีมีความเสี่ยงในการติดเชื้อเอชไอวีเมื่อเข้าสู่ระบบเรือนจำ นอกจากนี้ ความเสี่ยงของการแพร่เชื้อเอชไอวีจะเพิ่มขึ้นเมื่อประสบกับอาการช่องคลอดฉีกขาดหรือมีเลือดออกกระหว่างมีเพศสัมพันธ์ เช่น ผู้หญิงที่ถูกข่มขืนอย่างรุนแรง ดังที่อภิปรายไปแล้วในบทที่ 5 ว่าผู้หญิงในเรือนจำส่วนมากเคยเป็นเหยื่อการถูกละเมิดทางเพศ ซึ่งอาจทำให้มีความเสี่ยงในการติดเชื้อเอชไอวี โดยในหลายประเทศ ผู้หญิงในเรือนจำส่วนมากไม่ทราบสถานะการติดเชื้อเอชไอวีของตนเอง

๗ มาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศต่าง ๆ

■ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

ข้อ 12

(1) รัฐภาคีแห่งกติกานี้รับรองสิทธิของทุกคนที่จะมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตตามมาตรฐานสูงสุดเท่าที่เป็นได้

(2) ขั้นตอนในการดำเนินการโดยรัฐภาคีแห่งกติกานี้ เพื่อบรรลุผลในการทำให้สิทธินี้เป็นจริงอย่างสมบูรณ์จะต้องรวมถึงสิ่งต่าง ๆ ที่จำเป็นเพื่อ... (ง) การสร้างสภาวะที่ประกันบริการทางแพทย์ และการให้การดูแลสุขภาพพยาบาลแก่ทุกคนในกรณีเจ็บป่วย

■ อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ

ข้อ 12

(1) รัฐภาคีจะใช้มาตรการที่เหมาะสมทุกอย่าง เพื่อขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในด้านการรักษาสุขภาพ เพื่อประกันการมีโอกาสได้รับการบริการในการรักษาสุขภาพ รวมทั้งบริการที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนครอบครัว บนพื้นฐานของความเสมอภาคของบุรุษและสตรี

(2) ทั้ง ๆ ที่มีบทบัญญัติในวรรค 1 ของข้อนี้ รัฐภาคีจะประกันให้สตรีได้รับบริการที่เหมาะสมเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ การคลอดบุตรและระยะหลังคลอดบุตร โดยการให้บริการแบบให้เปล่าเมื่อจำเป็น รวมทั้งการให้โภชนาการที่เพียงพอระหว่างการตั้งครรภ์และระยะการให้นม

■ **อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ การเหยียดสีผิวและการเกลียดกลัวชาวต่างชาติทุกรูปแบบ**

มาตรา 5

ในการปฏิบัติให้สอดคล้องกับกฎหมายพื้นฐานที่ระบุในข้อ 2 ของอนุสัญญาฉบับนี้ รัฐภาคีต้องเข้าร่วมในการห้ามปรามและจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ และรับประกันสิทธิของทุกคน ปราศจากความแตกต่างทางเชื้อชาติ สีผิว ถิ่นกำเนิดทางชาติหรือเชื้อชาติ เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกัน ในการใช้สิทธิดังนี้...

(จ) สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม, โดยเฉพาะอย่างยิ่ง...

(5) สิทธิในการดูแลทางการแพทย์ และสุขภาพ ความมั่นคงปลอดภัยทางสังคม และการให้บริการทางสังคม

■ **อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก**

ข้อ 24

รัฐภาคียอมรับในสิทธิของเด็กที่จะได้รับมาตรฐานสาธารณสุขที่สูงที่สุดเท่าที่จะหาได้ และสิ่งอำนวยความสะดวก สำหรับการบำบัดรักษาความเจ็บป่วย และการฟื้นฟูสุขภาพ รัฐภาคีจะพยายามดำเนินการที่จะประกันว่าไม่มีเด็กคนใดถูกละเลย สิทธิในการรับบริการดูแลสุขภาพเช่นว่านั้น

■ **หลักการพื้นฐานว่าด้วยการปฏิบัติต่อนักโทษ**

ข้อ 9

นักโทษพึงมีสิทธิได้รับการทางการแพทย์ที่มีอยู่ในประเทศ โดยปราศจากการรังเกียจเด็ดขาดจากรัฐที่มีฐานะเป็นนักโทษ

■ **หลักการเพื่อการคุ้มครองบุคคลทุกคนที่ถูกคุมขังหรือจำคุก**

ข้อ 5

(2) มาตรการทางกฎหมายที่กำหนดเพื่อคุ้มครองสิทธิและสถานะของสตรี โดยเฉพาะหญิงที่มีครรภ์หรือมีเด็กอ่อนที่ต้องดูแล เด็กและเยาวชน คนชรา คนเจ็บป่วยหรือคนพิการนั้น ไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติความต้องการและการร้องขอ ตลอดจนมาตรการเพื่อคุ้มครองสิทธิดังกล่าวพึงถูกทบทวนได้โดยคำพิพากษาของศาล หรือองค์กรอื่นที่มีอำนาจหน้าที่นั้น

ข้อ 24

ผู้ที่ถูกคุมขังหรือจำคุกพึงได้รับการจัดให้ตรวจสุขภาพโดยวิธีการทางการแพทย์ในทันทีที่มีการรับตัวผู้นั้นเข้าสู่สถานที่คุมขังหรือจำคุก อีกทั้งในเวลาหลังจากนั้นในทุกเมื่อที่จำเป็น ทั้งนี้ การจัดบริการทางการแพทย์ให้แก่ผู้ที่ถูกคุมขังหรือจำคุกดังกล่าวจะต้องไม่คิดค่าใช้จ่าย

๗ มาตรฐานระดับภูมิภาคเกี่ยวกับการคุมขัง

■ กฎเรือนจำยุโรป

ข้อ 15.1

ขณะรับตัวเข้าสู่เรือนจำ ต้องมีการจดบันทึกเกี่ยวกับผู้ต้องขังในประเด็นเหล่านี้ทันที...

จ. ข้อมูลใดๆ เกี่ยวกับสุขภาพของผู้ต้องขังที่เกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ทางร่างกายและจิตใจของผู้ต้องขังหรือผู้อื่น

ข้อ 16

ทันทีหลังการรับตัวเข้าสู่เรือนจำ:

ก. ข้อมูลใดๆ เกี่ยวกับสุขภาพของผู้ต้องขังตอนรับตัวเข้าสู่เรือนจำควรเสริมเพิ่มเติมโดยการตรวจทางการแพทย์

ข้อ 18.1

สถานที่อยู่อาศัยที่จัดให้ผู้ต้องขังและในสถานที่สำหรับนอนควรเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และได้มาตรฐานสุขภาพและความสะอาด ซึ่งต้องพิจารณาจากสภาพภูมิอากาศด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณพื้นห้องขัง พื้นที่ความจุอากาศ แสง ความร้อนและการไหลเวียนของอากาศ

ข้อ 19.2

เมื่อผู้ต้องขังถูกรับเข้าสู่เรือนจำ ห้องขังและสถานที่อยู่สำหรับผู้ต้องขังต้องได้รับการทำความสะอาด

ข้อ 19.3

ผู้ต้องขังพึงมีทางเข้าถึงสถานที่สิ่งอำนวยความสะดวกอนามัยซึ่งสะอาดและเคารพความเป็นส่วนตัว

ข้อ 19.4

ต้องมีการจัดสถานที่อำนวยความสะดวกที่เพียงพอเพื่อให้ผู้ต้องขังทุกคนอาบน้ำในอุณหภูมิที่เหมาะสมกับสภาพอากาศ ทุกวันหากเป็นไปได้ หรืออย่างน้อยสองครั้งต่อสัปดาห์ (หรือบ่อยกว่านั้นหากจำเป็น) ด้วยประโยชน์ทางด้านความสะอาดทั่วไป

ข้อ 19.7

ควรมีการจัดเตรียมสิ่งของสำหรับความต้องการทางอนามัยของผู้หญิง

ข้อ 20.3

เครื่องแต่งกายทุกตัวต้องอยู่ในสภาพที่ดีและมีการเปลี่ยนหากจำเป็น

ข้อ 21

ผู้ต้องขังทุกคนควรได้รับที่นอน และเครื่องนอนที่เหมาะสม ซึ่งต้องถูกเก็บรักษาในสภาพที่ดีและเปลี่ยนบ่อยตามระยะเวลาที่เพียงพอเพื่อให้มั่นใจในความสะอาด

ข้อ 22.1

ผู้ต้องขังพึงได้รับการจัดอาหารโภชนาการที่จำเป็นถึงอายุ สุขภาพอนามัย สภาพทางร่างกาย ศาสนา วัฒนธรรมและธรรมชาติการทำงาน

ข้อ 22.5

พึงมีการจัดน้ำดื่มที่สะอาดไว้ให้ผู้ต้องขังตลอดเวลา

ข้อ 22.6

ผู้ปฏิบัติงานทางการแพทย์หรือพยาบาลที่มีคุณสมบัติพึงสั่งให้มีการเปลี่ยนแปลงอาหารสำหรับผู้ต้องขังพิเศษเมื่อมีความจำเป็นบนพื้นฐานทางการแพทย์

ข้อ 39

หน่วยงานที่มีอำนาจในเรือนจำพึงรักษาสุขภาพของผู้ต้องขังที่อยู่ในการดูแล

ข้อ 41.1

ทุกเรือนจำพึงมีการให้บริการโดยผู้ปฏิบัติงานทางการแพทย์ทั่วไปอย่างน้อยหนึ่งคน

ข้อ 41.2

ต้องมีการดำเนินการเพื่อให้มั่นใจว่าผู้ปฏิบัติงานทางการแพทย์สามารถปรากฏตัวได้ตลอดเวลาโดยไม่ชักช้าในกรณีที่เกิดเหตุฉุกเฉิน

ข้อ 42.3

เมื่อมีการตรวจรักษาผู้ต้องขัง ผู้ปฏิบัติงานทางการแพทย์หรือพยาบาลที่มีคุณสมบัติถึงเกณฑ์และได้รายงานต่อผู้ปฏิบัติงานทางการแพทย์ พึงให้ความสนใจต่อ...

ข. การทำให้มั่นใจว่าผู้ต้องขังที่มีเชื้อเอชไอวีไม่ถูกกันแยกออกไปด้วยเหตุผลนั้นเหตุผลเดียว

ข้อ 43.1

ผู้ปฏิบัติหน้าที่ทางการแพทย์พึงรายงานต่อผู้บัญชาการเรือนจำเมื่อสุขภาพทางร่างกายและจิตใจของผู้ต้องขังอยู่ในขั้นรุนแรง และมีความเสี่ยงจากการจำคุกคุมขัง หรือโดยเงื่อนไขใดเงื่อนไขหนึ่งของการจำคุกคุมขัง รวมถึงสภาพเงื่อนไขการคุมขังเดี่ยว

■ หลักการ และการปฏิบัติงานอันเป็นเลิศในการคุ้มครองบุคคลที่ถูกตัดสินโทษในเสรีภาพในอเมริกา

ข้อ 9

(2) การลงทะเบียน

ข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลที่ถูกรับตัวเข้ามาในสถานที่ซึ่งไร้เสรีภาพพึงได้รับการบันทึกอย่างเป็นทางการ ซึ่งต้องให้บุคคลที่ไร้เสรีภาพเข้าถึงได้ ตลอดจนผู้แทน หรือหน่วยงานที่มีความสามารถ อย่างน้อยที่สุดการลงทะเบียนควรมีข้อมูลเหล่านี้...

ข. ข้อมูลเกี่ยวกับศีลธรรมส่วนบุคคลและภาวะสุขภาพของบุคคลที่ไร้เสรีภาพ

(3) การตรวจรักษาทางการแพทย์

บุคคลที่ไร้เสรีภาพพึงมีสิทธิในการได้รับการตรวจรักษาทางการแพทย์และทางจิตใจอย่างไม่มีอคติและเป็นความลับ โดยบุคลากรทางการแพทย์ที่เหมาะสมทันทีที่ถูกรับตัวเข้ามายังสถานที่คุมขังเพื่อพิสูจน์สภาพของสุขภาพทางร่างกายและจิตใจ และการตรวจความเจ็บป่วยหรือความเสียหายทางร่างกายและจิตใจใดๆ เพื่อให้มั่นใจในการวินิจฉัยและการรักษาปัญหาด้านสุขภาพ หรือสืบสวนข้อร้องเรียนของการปฏิบัติที่เลวร้ายหรือการทารุณกรรมที่อาจเกิดขึ้น

ข้อ 10

บุคคลที่ไร้เสรีภาพพึงมีสิทธิด้านสุขภาพ และสามารถเข้าใจวิธีการได้รับการดูแลรักษาทางทันตกรรม ทางร่างกายและจิตใจที่เพียงพอในระดับสูงที่สุดเท่าที่จะมีได้ และการมีบุคลากรทางการแพทย์ที่ไม่มีอคติและเหมาะสม และผู้ต้องขังสามารถเข้าถึงการบำบัดรักษาที่ไม่เสียค่าใช้จ่ายและเหมาะสม ตลอดจนมีการเข้าร่วมโปรแกรมสำหรับการศึกษาทางสุขภาพ การมีภูมิคุ้มกัน การป้องกันและการรักษาการติดเชื้อโรค โรคติดต่อ และมาตรการพิเศษที่ตอบสนองความต้องการทางสุขภาพของบุคคลที่ไร้เสรีภาพ ซึ่งเป็นของกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูง เช่น ผู้สูงอายุ สตรี เด็ก ผู้พิการ ผู้ที่ติดเชื้อเอชไอวีเอดส์ วัณโรค และผู้ป่วยในระยะสุดท้าย การบำบัดรักษาควรอยู่บนพื้นฐานหลักการทางวิทยาศาสตร์และมีการนำการปฏิบัติงานอันเป็นเลิศไปใช้

การจัดบริการทางสุขภาพใดๆ พึงเคารพต่อหลักการดังนี้ คือ ความลับทางการแพทย์ การตัดสินใจด้วยตัวผู้ต้องขังเอง และการยินยอมต่อการรักษาในความสัมพันธ์ระหว่างผู้ป่วยและแพทย์

รัฐพึงทำให้มั่นใจว่าการให้บริการทางการแพทย์ในสถานที่ไร้เสรีภาพมีการดำเนินงานที่ใกล้เคียงกับระบบสาธารณสุข เพื่อให้นโยบายและการปฏิบัติด้านสาธารณสุขมีการนำไปใช้ในสถานที่ไร้เสรีภาพ

สตรีและเด็กหญิงที่ไร้เสรีภาพพึงมีทางเข้าถึงบริการทางการแพทย์พิเศษที่ตอบสนองต่อลักษณะทางชีวภาพและกายภาพ และตอบสนองต่อความต้องการทางสุขภาพที่เพียงพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพึงมีการเข้าถึงการดูแลทางนรีแพทย์และกุมารแพทย์ก่อน ระหว่างและหลังการให้กำเนิดบุตร ซึ่งไม่ควรเกิดขึ้นภายในสถานที่ไร้เสรีภาพ แต่ควรเป็นโรงพยาบาลหรือสถานพยาบาลที่เหมาะสม หากเด็กคลอดในสถานที่ไร้เสรีภาพ ไม่ควรมีการระบุความจริงข้อนี้ไว้ในสูติบัตร

เมื่อบุตรของบิดามารดาที่ไร้เสรีภาพได้รับอนุญาตให้อยู่ในสถานที่ไร้เสรีภาพ ต้องมีการจัดให้มีเจ้าหน้าที่ในการดูแลที่จำเป็นโดยบุคลากรที่มีคุณสมบัติและด้วยการให้บริการทางโภชนาการ ทางการศึกษาที่เหมาะสมเพื่อปกป้องประโยชน์ที่ดีที่สุดของเด็ก

ข้อ 11

(1) อาหาร

บุคคลที่ไร้เสรีภาพพึงมีสิทธิในการได้รับอาหารที่มีคุณภาพ ปริมาณ และสภาพทางสุขวิทยา เพื่อให้มั่นใจว่าได้รับโภชนาการทางอาหารที่เพียงพอ ด้วยการพิจารณาถึงหลักทางศาสนาและวัฒนธรรม เช่นเดียวกับความต้องการพิเศษอื่นๆ หรือลักษณะอาหารที่กำหนดโดยเกณฑ์ทางการแพทย์ ซึ่งอาหารเหล่านั้นต้องถูกจัดเตรียมให้ในช่วงระยะเวลาต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ และการระงับและจำกัดอาหารที่ถือเป็นมาตรการทางวินัย พึงเป็นสิ่งที่ต้องห้ามตามกฎหมาย

(2) น้ำดื่ม

บุคคลที่ไร้เสรีภาพทุกคนพึงมีทางเข้าถึงน้ำดื่มที่เพียงพอตลอดเวลาและเหมาะสมสำหรับการบริโภค การระงับหรือการจำกัดน้ำดื่มในฐานะมาตรการทางวินัยเป็นสิ่งต้องห้ามตามกฎหมาย

ข้อ 12

(1) ที่อยู่อาศัย

บุคคลที่ไร้เสรีภาพพึงมีพื้นที่เพียงพอ และการได้รับแสงธรรมชาติประจำวัน การไหลเวียนอากาศและความร้อนที่เหมาะสม ตามที่เงื่อนไขทางสภาพอากาศของสถานที่ไร้เสรีภาพ ควรมีการจัดให้มีเตียงแยก ชุดเครื่องนอนที่เหมาะสม และสภาพอื่นๆ ที่ขาดไม่ได้สำหรับการพักตอนกลางคืน ควรมีการจัดตั้งหน่วยที่พิจารณาความต้องการพิเศษของผู้ที่ป่วยหรือพิการ เด็ก สตรีมีครรภ์หรือมารดาที่ให้นมบุตร และผู้สูงอายุ

(2) ความสะอาด

บุคคลที่ไร้เสรีภาพพึงมีทางเข้าถึงที่ทำการสุขอนามัยที่สะอาดและเพียงพอ ซึ่งทำให้มั่นใจในศักดิ์ศรีและความเป็นส่วนตัว และพึงมีทางเข้าถึงผลิตภัณฑ์ความสะอาดส่วนบุคคลพื้นฐาน และน้ำสำหรับอาบ ตามสภาพอากาศ

สตรีและเด็กหญิงที่ไร้เสรีภาพพึงได้รับการจัดสิ่งของที่ขาดไม่ได้สำหรับความต้องการทางอนามัยของตนเองโดยเฉพาะ

(3) เครื่องแต่งกาย

เครื่องแต่งกายของบุคคลที่ไร้เสรีภาพควรเพียงพอต่อสภาพอากาศ ด้วยการพิจารณาถึงอัตตลักษณ์ทางศาสนาและวัฒนธรรม ซึ่งต้องไม่เป็นการกระทำที่ทำให้อับอายหรือย่ำยีศักดิ์ศรี

ข้อ 17

การอาศัยอยู่ในสถานที่ที่มีการจำกัดคุมขังเกินอัตราความจุสูงสุดเป็นสิ่งต้องห้ามตามกฎหมาย ในกรณีที่มีผลกระทบจากภาวะผู้ต้องขังสันเรือนจำเป็นในการละเมิดสิทธิมนุษยชนนั้น ต้องถูกมองว่าเป็นการปฏิบัติที่ทารุณกรรม ไร้มนุษยธรรมและย่ำยีศักดิ์ศรี กฎหมายควรมีการเยียวยาเพื่อแก้ไขปัญหาสถานการณ์ภาวะผู้ต้องขังสันเรือนจำอย่างทันที

๖ การนำไปปฏิบัติ

รัฐเป็นผู้รับผิดชอบสำหรับการทำให้มั่นใจในบริการทางสุขภาพที่ให้แก่ผู้ต้องขังอย่างน้อยตามมาตรฐานที่มีเสรีภาพจะมีได้ สำหรับสตรีในเรือนจำ จำเป็นต้องได้รับการบริการทางสุขภาพอนามัยโดยพยาบาลและผู้ปฏิบัติหน้าที่ทางการแพทย์ที่ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับสุขภาพของผู้หญิงโดยเฉพาะ เช่น นรีเวชศาสตร์ ผู้ต้องขังหญิงควรมีทางเลือกในการเข้ารับการตรวจโดยแพทย์และพยาบาล ซึ่งสุขภาพของผู้ต้องขังควรได้รับการประเมินผลก่อนหรือขณะแรกรับเข้าเรือนจำ ทั้งนี้ ผู้จตรายงานการประชุมพิเศษของสหประชาชาติทางด้านการทารุณกรรมได้แสดงความกังวลเกี่ยวกับการขาดแคลนการเข้าถึงผู้เชี่ยวชาญทางการแพทย์ เช่น นรีเวชศาสตร์ สำหรับผู้ต้องขังหญิง

ผู้หญิงต้องมีสถานที่อำนวยความสะดวกสำหรับการล้างทำความสะอาดและการอนามัยที่เหมาะสมตามวัฒนธรรมที่เพียงพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงมีประจำเดือน ผู้หญิงต้องมีวิธีการทิ้งสิ่งของที่เปื้อนคราบเลือดอย่างปลอดภัย และต้องสามารถได้รับชุดชั้นในใหม่ที่จำเป็น

เจ้าหน้าที่เรือนจำควรระมัดระวังต่อความเครียดที่สภาวะการหมดประจำเดือนจะก่อให้เกิดต่อผู้หญิงในเรือนจำ

มาตรการการดูแลทางสุขภาพเชิงรุกที่พบเห็นในชุมชนข้างนอก เช่น การตรวจหามะเร็งเต้านมและมะเร็งปากมดลูก ต้องมีการจัดให้แก่ผู้ต้องขังหญิงเช่นกัน คณะกรรมาธิการยุโรปว่าด้วยการป้องกันการทารุณกรรม การลงโทษและการปฏิบัติที่ไร้มนุษยธรรมและย่ำยีศักดิ์ศรี ได้ระบุให้มีความเท่าเทียมกันของสิ่งที่เรียกว่า “ยาคุมกำเนิดฉุกเฉิน” หรือรูปแบบการทำแท้งอื่นๆ ในภายหลังสำหรับการตั้งครรภ์ให้แก่ผู้ต้องขังหญิง

ในช่วงระหว่างการตรวจรักษาทางการแพทย์หรือการให้การรักษา ผู้หญิงไม่ควรถูกสวมกุญแจมือหรือล่ามโซ่ตรวน ในกรณีที่ผู้หญิงเป็นภัยคุกคามสำคัญต่อความมั่นคงปลอดภัยของผู้อื่น ต้องมีการพยายามนำวิธีการอื่นมาใช้ก่อนจะมีการใช้เครื่องพันธนาการร่างกาย และเจ้าหน้าที่ชายไม่ควรอยู่ด้วยในระหว่างการตรวจรักษาหรือการให้คำปรึกษา การดูแลรักษาต้องเกิดขึ้นเพื่อทำให้มั่นใจว่าผู้หญิงถูกขนย้ายสำหรับการรักษาทางการแพทย์ได้รับการดูแลรักษาโดยเจ้าหน้าที่ผู้หญิง

■ เอชไอวีเอดส์และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

ผู้หญิงที่ผ่านระบบเรือนจำ ไม่ว่าจะติดเชื้อเอชไอวีหรือไม่ มีโอกาสเฉพาะที่จะได้รับการศึกษาในเรื่องเกี่ยวกับเอชไอวีเอดส์และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์อื่นๆ และควรจัดให้มีเพิ่มเติมเป็นพิเศษสำหรับสตรีที่ข้องเกี่ยวกับการค้าประเวณีหรือการใช้ยาเสพติดอย่างเปิดเผย

ผู้หญิงควรได้รับการตรวจสอบเชื้อเอชไอวีหรือเชื้อโรคอื่นๆ และได้รับคำปรึกษาเกี่ยวกับการตรวจทดสอบ ขณะเดียวกัน ผู้ต้องขังควรได้รับการคุ้มครองจากการทดสอบเลือดโดยไม่สมัครใจ ดังนั้น ต้องมีการให้ความยินยอมสำหรับการทดสอบและถือเป็นความลับเฉพาะ เช่นเดียวกันกับการดูแลทางสุขภาพอนามัย การให้การรักษาเอชไอวีเอดส์ควรมีการจัดให้แก่ผู้ต้องขังหญิงภายในเรือนจำ เช่นเดียวกับการบริการให้แก่สตรีภายนอก

บทที่ 14 สตรีที่มีความพิการ

๖ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังขององค์การสหประชาชาติ

บริการทางการแพทย์

24. เจ้าหน้าที่ด้านการแพทย์ในเรือนจำจะต้องตรวจสุขภาพของนักโทษทุกคนตั้งแต่แรกรับนักโทษคนนั้นเข้าสู่เรือนจำ และจะต้องตรวจสุขภาพของนักโทษหลังจากนั้นอีกตามความจำเป็นเพื่อจะรู้ว่านักโทษนั้นๆ มีโรคทางกายหรือทางจิตอย่างไรหรือไม่ และเพื่อจะได้จัดการบำบัดรักษา อีกทั้งเพื่อคัดแยกนักโทษที่ติดเชื่อไปบำบัดรักษาโดยเฉพาะ นอกจากนี้ยังจะต้องตรวจดูความพร้อมด้านสุขภาพของนักโทษที่จะให้ทำงานตามคำสั่งของเรือนจำด้วย

ในหลายประเทศ ได้พบเห็นการเพิ่มขึ้นของผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำที่มีความพิการทางร่างกายและการพัฒนา ซึ่งอาจเป็นผลมาจากแนวทางการนำเอาบุคคลที่มีความพิการออกจากสถานที่บำบัดรักษาโดยปราศจากการให้บริการที่เหมาะสมเพื่อสนับสนุนช่วยเหลือให้มีการอาศัยอยู่ในชุมชนปกติ สิ่งนี้ถือเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาวางกว้าง ขณะที่ขาดการดูแลอย่าง

เหมาะสมและสถาบันต่างๆ มองเห็นคนกลุ่มนี้ว่าไม่เหมาะสมที่จะเบี่ยงเข้าสู่ระบบเรือนจำ ในประเทศอินเดีย เรือนจำเคยใช้เป็นที่คุมขัง “...ผู้พิการทางจิต คนจรจัด คนยากจน โสเภณี และเด็กสาวที่ถูกทอดทิ้งหรือหนีออกจากบ้าน... การใช้สถานที่ที่สามารถใช้สลับวัตถุประสงค์กันได้ระหว่าง การลงโทษ การคุ้มครอง การบำบัดรักษาทำให้ห้องขังใน

เรือนจำถูกมองว่าเป็นสถานที่ควบคุมที่มีความปลอดภัย”

ผู้หญิงที่มีความพิการทางร่างกาย อาจจำเป็นต้องได้รับความสนใจเป็นพิเศษในด้านสถานที่อยู่และสภาพการคุมขังอื่นๆ เช่น หากผู้ต้องขังไม่สามารถเดินขึ้นบันไดได้ และอาจต้องพบกับการเลือกปฏิบัติเพิ่มเติมในเรือนจำ เช่น การถูกกั้นออกจากโปรแกรมสันติภาพต่างๆ เนื่องจากไม่สามารถเข้าถึงทางกายภาพได้ และมักได้รับค่าจ้างการทำงานที่ต่ำกว่า

“ฉันถูกคุมขังอยู่ที่ชั้น 2 เป็นเวลา 3 เดือน... ฉันแทบเดินคนเดียวไม่ได้ ฉันได้รับการบอกเล่าจากเจ้าหน้าที่ว่าเรือนจำอาจดูแลฉันมากขึ้น หากฉันล้มลงจากบันไดและคอหัก”

ผู้ต้องขัง

ผู้หญิงที่พิการทางด้านการพัฒนามักมีความอ่อนไหวอย่างมากต่อการถูกแสวงหาประโยชน์และการทำร้าย ทั้งจากผู้ต้องขังด้วยกันและจากเจ้าหน้าที่ และมีความเสี่ยงที่จะถูกข่มขืนหากผู้ที่ประสงค์ทำร้ายเชื่อว่าจะไม่เกิดการร้องเรียนขึ้น นอกจากนี้ ยังอาจถูกครอบงำโดยผู้ต้องขังอื่นๆ ให้มีพฤติกรรมที่ละเมิดกฎเรือนจำ เช่น การครอบครองยาเสพติด

ความเครียดที่เกิดจากการอยู่อาศัยในเรือนจำ และการปฏิบัติที่ผิดๆ สามารถทำให้เกิดความยากลำบากในการพัฒนาบางประเภท ผู้ที่มีความยากลำบากในการพัฒนาหรือมีพัฒนาการช้าอาจพบความยากลำบากในการปฏิบัติตามกฎระเบียบต่างๆ ภายในเรือนจำ และเจรจาทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการกับกระบวนการต่างๆ ภายในเรือนจำ

๗ มาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศต่าง ๆ

■ หลักการเพื่อการคุ้มครองบุคคลทุกคนที่ถูกคุมขังหรือจำคุก

ข้อ 5

(2) มาตรการทางกฎหมายที่กำหนดเพื่อคุ้มครองสิทธิและสถานะของสตรี โดยเฉพาะ... คนชรา คนเจ็บป่วยหรือคนพิการนั้น ไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติความต้องการและการร้องขอ...

■ มติสมัชชาใหญ่ ข้อ 59/26 สิทธิเด็ก

วิงวอนเรียกร้องให้...

(ข) ทุกรัฐต้องทำให้มั่นใจว่าไม่มีเด็กในสถานที่คุมขังใดๆ ถูกบังคับให้ทำงานหรือได้รับการลงโทษทางร่างกาย หรือถูกลิดรอนสิทธิในการเข้าถึงการให้บริการการดูแลสุขภาพ สุขภาพ ความสะอาดและอนามัยในสภาพแวดล้อมนั้นๆ การศึกษา ข้อแนะนำพื้นฐาน การฝึกอบรมทางวิชาชีพ การพิจารณาถึงความต้องการพิเศษของเด็กและผู้พิการในสถานที่คุมขัง ที่สอดคล้องกับข้อกำหนดภายใต้อนุสัญญา

๗ การนำไปปฏิบัติ

เรือนจำเป็นสถานที่ที่ไม่เหมาะสมสำหรับบุคคลที่มีความพิการทางด้านการพัฒนา ดังนั้นควรมีทางเลือกทางด้านการกำหนดโทษ เช่น สถานที่อยู่อาศัยที่ไม่ใช่การควบคุม ควรมีกระบวนการโอนย้ายบุคคลที่อยู่ในเรือนจำไปยังสถานที่ที่เหมาะสม โดยเฉพาะผู้ที่ได้รับการวินิจฉัยทางการแพทย์ว่ามีความพิการในการพัฒนาทางสมอง

กระบวนการแรกจำเป็นต้องมีการประเมินความต้องการเฉพาะของผู้ต้องขังทุกคน และเรือนจำต้องมั่นใจว่าผู้ต้องขังที่มีความพิการทั้งทางร่างกายและจิตใจไม่ต้องทนทุกข์ต่อการเลือกปฏิบัติในการเข้าถึงการให้ความดูแลทางสุขภาพและโปรแกรม

เจ้าหน้าที่เรือนจำต้องได้รับการฝึกอบรมเพื่อให้ตระหนักและเข้าใจและสามารถตอบสนองต่อความจำเป็นของสตรีที่มีความพิการ เจ้าหน้าที่ที่มีพันธะสำคัญในการคุ้มครองผู้พิการจากการทำร้าย โดยเฉพาะการล่วงละเมิดทางเพศ และการแสวงหาผลประโยชน์ และการทำให้มั่นใจว่าสภาพแวดล้อมของเรือนจำจะตอบสนองความต้องการเหล่านั้น

บทที่ 15

ปัญหาหายสาบสูญและสุขภาพจิต

V ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังขององค์การสหประชาชาติ

บริการด้านการแพทย์

22. (2) นักโทษที่เจ็บป่วยด้วยโรคที่ต้องการการบำบัดรักษาเฉพาะด้านควรได้รับการส่งตัวไปยังสถานพยาบาลบำบัดรักษาสำหรับโรคชนิดนั้นโดยเฉพาะ หรือโรงพยาบาลภายนอกเรือนจำ

24. เจ้าหน้าที่ด้านการแพทย์ในเรือนจำจะต้องตรวจสอบสุขภาพของนักโทษทุกคนตั้งแต่แรกจับนักโทษคนนั้นเข้าสู่เรือนจำ และจะต้องตรวจสอบสุขภาพของนักโทษหลังจากนั้นอีกตามความจำเป็นเพื่อจะรู้ว่านักโทษนั้นๆ มีโรคทางกายหรือทางจิตอย่างไรหรือไม่ และเพื่อจะจัดการบำบัดรักษา อีกทั้งเพื่อคัดแยกนักโทษที่ติดเชื้อไปบำบัดรักษาโดยเฉพาะ นอกจากนี้ยังจะต้องตรวจดูความบกพร่องทางร่างกายและจิตใจซึ่งอาจจะเป็นอุปสรรคต่อการบำบัดฟื้นฟู...

25. (2) เจ้าหน้าที่ด้านการแพทย์ในเรือนจำจะต้องรายงานต่อผู้บัญชาการเรือนจำนั้น เมื่อพบว่านักโทษที่เจ็บป่วยร้ายแรงควรได้รับการส่งตัวไปบำบัดรักษาภายนอกเรือนจำ เนื่องจากหากยังคงให้นักโทษรายนั้นอยู่ในเรือนจำต่อไป อาจส่งผลร้ายต่อสุขภาพของนักโทษผู้นั้นมากยิ่งขึ้น

ข. นักโทษที่วิกลจริตหรือผิดปกติทางจิต

82. (1) ผู้ต้องโทษจำคุกที่วิกลจริตจะต้องไม่ถูกคุมขังในเรือนจำหากแต่จะต้องได้รับการย้ายไปอยู่ในสถานบำบัดทางจิตในทันที

(2) สำหรับนักโทษที่มีอาการวิกลจริตหรือผิดปกติทางจิตพึงถูกส่งไปอยู่ในการดูแลและบำบัดรักษาในสถานพยาบาลที่ดูแลรักษาโรคด้านนี้โดยเฉพาะ

(3) ในช่วงเวลาที่รออยู่ในเรือนจำนั้น นักโทษที่มีอาการวิกลจริตหรือผิดปกติทางจิตดังกล่าวจะต้องอยู่ภายใต้การดูแลเป็นพิเศษของเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์

(4) แผนกการแพทย์ของทางเรือนจำจะต้องจัดให้มีการบริการด้านจิตบำบัดให้แก่นักโทษอื่นๆ ที่มีความจำเป็นต้องได้รับการบริการด้านจิตบำบัดนั้นด้วย

83. เป็นเรื่องพึงประสงค์ที่จะมีหน่วยงานที่เหมาะสมมาสนับสนุนการดูแลรักษานักโทษที่มีอาการวิกลจริตหรือผิดปกติทางจิตนั้นอย่างต่อเนื่องไปถึงเวลาหลังจากที่นักโทษผู้นั้นได้พ้นโทษจำคุกไปแล้ว รวมทั้งการจัดให้มีการบำบัดฟื้นฟูทางสังคมให้แก่นักโทษหลังการบำบัดรักษานั้นด้วย

■ ปัญหาสุขภาพจิต

ในหลายประเทศ สตรีในเรือนจำต้องทนทุกข์จากปัญหาสุขภาพจิต เช่น ความหดหู่ ความกังวล ความกลัว และการฆ่าตัวตายอยู่ในอัตราที่สูงมาก การวิจัยระบุว่าผู้ต้องขังหญิงต้องทนทุกข์กับปัญหาสุขภาพจิตในระดับที่มากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับทั้งประชากรทั่วไป และประชากรผู้ต้องขังชาย

ในประเทศโคลัมเบีย ผู้ต้องขังหญิงจำนวน 60 เปอร์เซ็นต์ต้องทนทุกข์จากภาวะความรู้สึกหดหู่ ขณะที่จำนวน 50 เปอร์เซ็นต์ ต้องทนทุกข์จากภาวะความเจ็บป่วยทางจิต และมีจำนวน 9 เปอร์เซ็นต์มีบุคลิกแตกแยกจากสังคม และผู้ต้องขังหญิงจำนวน 7 เปอร์เซ็นต์มีภาวะทนทุกข์จากโรคจิต

การวิจัยของประเทศออสเตรเลีย พบว่า ในกลุ่มบิดามารดาที่ถูกคุมขังจะมีจำนวน 81 เปอร์เซ็นต์ของมารดาที่ถูกคุมขังมีอาการทนทุกข์จากความเจ็บป่วยทางจิต เมื่อเปรียบเทียบกับบิดาเพียง 60 เปอร์เซ็นต์ และ 62 เปอร์เซ็นต์ของมารดามีปัญหาการใช้แอลกอฮอล์และสารเสพติด 29 เปอร์เซ็นต์ของมารดามีประวัติการเคยพยายามฆ่าตัวตาย เมื่อเปรียบเทียบกับบิดา 23 เปอร์เซ็นต์ 19 เปอร์เซ็นต์ของมารดามีการทำร้ายร่างกายตนเอง

“ความหดหู่ของฉันทำให้ฉันเป็นผู้ต้องขังที่อยู่กับตัวเอง เป็นเวลาหลายปี และฉันเชื่อมั่นได้ทำลายชีวิตของฉัน ความทรงจำดูจะหายไป ฉันไม่สามารถทำอะไรได้ ความเครียดในการอยู่ที่นี่เป็นต้นเหตุของทั้งหมด”

ผู้ต้องขัง

สาเหตุของความเจ็บป่วยทางจิตในกลุ่มผู้ต้องขังหญิงนั้นมีความซับซ้อนและอาจเกี่ยวข้องกับจำนวนสัดส่วนของผู้หญิงที่ถูกคุมขังในคดีเกี่ยวกับยาเสพติดที่มีมากขึ้น และอัตราการเคยถูกทำร้ายทางร่างกาย จิตใจและทางเพศที่สูงมากกว่าเดิม นอกจากนี้ ด้วยเหตุจากการที่ผู้หญิงมีสถานะเป็นผู้ดูแล และการสะสมความเครียดที่เกิดขึ้น เมื่อพบว่า อาจถูกแยกออกจากบุตรและผู้ที่เป็นที่รัก ประเด็นต่างๆ เหล่านี้ ทำให้ความชอกช้ำทางจิตใจจากการจำคุกคุมขังเลวร้ายมากยิ่งขึ้น

■ ปัญหายาเสพติด

ผู้หญิงมีแนวโน้มที่จะเข้าสู่เรือนจำด้วยปัญหายาเสพติดมากกว่าผู้ชาย งานวิจัยในประเทศสหราชอาณาจักรพบว่า มีผู้หญิงจำนวนมากกว่าผู้ชายที่ติดสารสกัดจากฝิ่น (เช่น เฮโรอีน และสารเมตาโดน) โดยมี 41 เปอร์เซ็นต์ในกลุ่มผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี และ

23 เพอร์เซ็นต์ในกลุ่มนักโทษเด็ดขาด เมื่อเปรียบเทียบกับ 26 เพอร์เซ็นต์และ 18 เพอร์เซ็นต์ของกลุ่มผู้ต้องขังชายตามลำดับ

■ การขาดแคลนโปรแกรมการบำบัดฟื้นฟูและการรักษาที่เหมาะสม

ในเรือนจำหญิงหลายแห่ง การรักษาที่จัดให้สำหรับผู้ป่วยทางจิตมีเพียงการให้รับประทานยา ทั้งที่ควรจะมีการให้คำปรึกษา รวมทั้งการมีโปรแกรมการบำบัดฟื้นฟูและพยาบาลผู้เชี่ยวชาญสำหรับผู้ต้องขังที่มีปัญหาสุขภาพจิตและปัญหาการใช้ยาเสพติด

หลายประเทศกำหนดให้ผู้หญิงไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมสำหรับผู้มีปัญหา ยาเสพติดและแอลกอฮอล์หากถูกคุมขังอยู่ในสถานที่ควบคุมก่อนการพิจารณาคดี แม้ว่าในความเป็นจริงจะถูกคุมขังในสถานที่แห่งนี้เป็นระยะเวลาที่นาน ผู้หญิงบางคนจะได้รับการเข้าร่วมโปรแกรมก็ต่อเมื่อใกล้ได้รับการปล่อยตัวแล้ว นั่นหมายความว่า ผู้ต้องขังต้องรอเป็นระยะเวลาหลายปี

“ฉันได้เห็นผู้หญิงส่วนมากเสพยาเสพติดถึงจุดที่ไม่สามารถทำอะไรได้เลย... ฉันซึมเศร้าอย่างมาก แต่ไม่ขอความช่วยเหลือจากที่นี่ เพราะฉันไม่ต้องการกลายเป็นผีดิบกินยาอยู่ในนี้”

ผู้ต้องขัง

ผู้หญิงที่ทนทุกข์จากความป่วยทางจิตหรือมีความเสี่ยงที่จะทำร้ายร่างกายตนเองหรือฆ่าตัวตายมักถูกมองว่าเป็นผู้สร้างปัญหาให้แก่ระเบียบวินัยของเรือนจำ มากกว่าเป็นผู้ต้องขังป่วย และมักถูกคุมขังในแบบเดียวกันกับที่ผู้ต้องขังหญิงถูกลงโทษทางวินัย เช่น การถูกคุมขังในห้องขังเดี่ยว นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ยังไม่ได้รับการฝึกอบรมอย่างเหมาะสมและเพียงพอ

๗ มาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศต่าง ๆ

■ หลักการขององค์การสหประชาชาติเกี่ยวกับการปกป้องคุ้มครองบุคคลผู้มีความเจ็บป่วยทางจิตและการปรับปรุงมาตรฐานการดูแลรักษาพยาบาลด้านสุขภาพจิต

หลักการ 1.1

บุคคลมีสิทธิที่จะได้รับการดูแลรักษาพยาบาลทางสุขภาพจิตที่ดีที่สุดที่มีให้ ซึ่งจะต้องเป็นส่วนหนึ่งของระบบการแพทย์ และสาธารณสุขและสังคม

หลักการ 20

ผู้กระทำความผิดอาญาหรือละเมิดกฎหมาย

1. หลักการนี้เกี่ยวกับบุคคลซึ่งถูกพิพากษาลงโทษให้จำคุกสำหรับการกระทำความผิดอาญาหรือละเมิดกฎหมาย หรือบุคคลซึ่งถูกจองจำในระหว่างดำเนินคดี หรือการสืบสวน

สอบสวนคดีอาญา และเป็นผู้ที่ถูกตัดสินว่ามีความเจ็บป่วยทางจิตหรือเชื่อว่าจะมีความเจ็บป่วย เช่นนี้

2. บุคคลดังกล่าวนี้ จะต้องได้รับการดูแลรักษาพยาบาลทางสุขภาพจิตที่ดีที่สุดที่จะจัดให้ได้ ตามข้อกำหนดที่ระบุไว้ในหลักการที่ 1 หลักการเหล่านี้จะต้องนำมาใช้กับบุคคลดังกล่าวนี้อย่าง บริบูรณ์ เท่าที่จะเป็นไปได้ ถ้าจะมีการดัดแปลงอย่างจำกัดหรือข้อยกเว้นใดๆ ก็ต่อเมื่อความ จำเป็นของสภาพการณ์ จะไม่มีการดัดแปลงอย่างจำกัด หรือข้อยกเว้นใดๆ ที่จะเป็นการคัดต่อ สิทธิของบุคคลดังกล่าวนี้ ภายใต้ข้อกำหนดที่ระบุอยู่ในวรรคตอนที่ 5 ของหลักการที่ 1

3. กฎหมายของประเทศอาจให้อำนาจแก่ศาล หรือองค์อำนาจอื่นใด ที่จำดำเนินการตาม คำแนะนำของแพทย์ ที่มีอิสระและคุณสมบัติถูกต้องครบถ้วน เป็นผู้ออกคำสั่งว่าบุคคลดังกล่าว นี้ สมควรที่จะต้องถูกบังคับส่งตัวเข้าในสถานรักษาพยาบาลทางสุขภาพจิต

4. การดูแลรักษาพยาบาลบุคคลที่ถูกลงความเห็นว่าจะมีความเจ็บป่วยทางจิต จะต้อง สอดคล้องกับที่ระบุไว้ในหลักการที่ 11 ในทุกสภาพการณ์

๗ มาตรฐานระดับภูมิภาคเกี่ยวกับการคุมขัง

■ กฎเรือนจำยุโรป

ข้อ 25.4

ความต้องการของผู้ต้องขังที่เคยมีประสบการณ์การถูกทำร้ายทางเพศ ทางร่างกายและ ทางจิตใจควรได้รับการเอาใจใส่เป็นพิเศษ

ข้อ 42.3

เมื่อมีการตรวจรักษาผู้ต้องขัง ผู้ปฏิบัติงานทางการแพทย์หรือพยาบาลที่มีคุณสมบัติถึง เกณฑ์และได้รายงานต่อผู้ปฏิบัติงานทางการแพทย์ ฟังให้ความสนใจต่อ...

ข. การวินิจฉัยความเจ็บป่วยทางร่างกายและจิตใจ และดำเนินทุกมาตรการที่จำเป็น สำหรับการบำบัดรักษาและสำหรับการบำบัดรักษาทางการแพทย์ที่มีอยู่อย่างต่อเนื่อง...

ง. การจัดการกับอาการเลิกเสพ ที่เป็นผลจากการใช้ยาเสพติด การใช้ยา หรือ แอลกอฮอล์;

จ. การระบุความเครียดทางจิตและอื่นๆ ที่เกิดจากการไร้เสรีภาพ;

ช. การระบุความเสื่อมผิดปกติทางร่างกายและจิตใจที่อาจขัดขวางต่อการปรับตัว ภายหลังการปล่อยตัว

ญ. การจัดการกับหน่วยงานในชุมชนสำหรับการบำบัดรักษาทางจิตและทางการแพทย์ ที่จำเป็นภายหลังการปล่อยตัวอย่างต่อเนื่อง หากผู้ต้องขังยินยอมต่อการดำเนินการเช่นนั้น

ข้อ 47.2

การให้บริการทางการแพทย์ในเรือนจำพึงมีการบำบัดรักษาทางจิตของผู้ต้องขังทุกคน ซึ่งอยู่ในความจำเป็นต้องได้รับการบำบัดรักษาเช่นนั้น และให้ความสนใจเป็นพิเศษต่อการ ป้องกันการฆ่าตัวตาย

■ หลักการ และการปฏิบัติงานอันเป็นเลิศในการคุ้มครองบุคคลที่ถูกตัดสินโทษในเสรีภาพ ในอเมริกา

ข้อ 9

3. การตรวจรักษาทางการแพทย์

บุคคลที่ไร้เสรีภาพพึงมีสิทธิในการได้รับการตรวจรักษาทางการแพทย์และทางจิตใจ อย่างไม่มีอคติและเป็นความลับ โดยบุคลากรทางการแพทย์ที่เหมาะสมทันทีที่ถูกรับตัวเข้ามายังสถานที่คุมขังเพื่อพิสูจน์สภาพสุขภาพทางร่างกายและจิตใจ และการตรวจความเจ็บป่วย หรือความเสียหายทางร่างกายและจิตใจใดๆ เพื่อให้มั่นใจว่าการวินิจฉัยและการรักษาในปัญหา ด้านสุขภาพ หรือสืบสวนข้อร้องเรียนของการปฏิบัติที่เลวร้ายหรือการทารุณกรรมที่อาจเกิดขึ้น ข้อมูลทางจิตและทางการแพทย์พึงได้รับการจัดบันทึกที่เป็นทางการตามลำดับ และหากมีความ จำเป็นต้องพิจารณาลักษณะความรุนแรงของข้อค้นพบ ต้องมีการถ่ายโอนข้อมูลไปยังหน่วยงาน ที่มีความสามารถโดยทันที

ข้อ 10

บุคคลที่ไร้เสรีภาพพึงมีสิทธิด้านสุขภาพ และสามารถเข้าใจวิธีการได้รับการดูแลรักษา ทางทันตกรรม ทางร่างกายและจิตใจที่เพียงพอในระดับสูงที่สุดเท่าที่จะมีได้ และการมีบุคลากร ทางทางการแพทย์ที่ไม่มีอคติและเหมาะสม และผู้ต้องขังสามารถเข้าถึงการบำบัดรักษาที่ไม่เสีย ค่าใช้จ่ายและเหมาะสม ตลอดจนมีการเข้าร่วมโปรแกรมสำหรับการศึกษาด้านสุขภาพ การมี ภูมิคุ้มกัน การป้องกันและการรักษาการติดเชื้อโรค โรคติดต่อ และมาตรการพิเศษที่ตอบสนอง ความต้องการทางสุขภาพของบุคคลที่ไร้เสรีภาพ ซึ่งเป็นของกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูง เช่น ผู้สูงอายุ สตรี เด็ก ผู้พิการ ผู้ที่ติดเชื้อเอชไอวีเอดส์ วัณโรค และผู้ป่วยในระยะสุดท้าย การบำบัดรักษา ควรอยู่บนพื้นฐานหลักการทางวิทยาศาสตร์และมีการนำการปฏิบัติงานอันเป็นเลิศไปใช้

ข้อ 20

ต้องมีบุคลากรที่มีคุณสมบัติและเพียงพอ เพื่อให้มั่นใจว่ามีความมั่นคงปลอดภัย การ ติดตามเฝ้าระวังและการควบคุม เช่นเดียวกับการตอบสนองต่อความต้องการทางการแพทย์ ทางจิต ทางการศึกษา ทางแรงงานและอื่นๆ

๗ การนำไปปฏิบัติ

รัฐต้องรับผิดชอบต่อการทำให้มั่นใจว่าการดูแลสุขภาพนั้นได้มาตรฐานเทียบกับบุคคลภายนอกสังคมอื่นๆ ในประเทศ เมื่อพูดถึงประเด็นสุขภาพจิต ได้เกิดข้อถกเถียงมากมายถึงระดับความป่วยทางจิตของผู้หญิงในเรือนจำซึ่งมีระดับที่สูงมากและในทางเดียวกันถือเป็นการบังคับกำหนดรัฐให้มีมาตรฐานของการให้บริการทางสุขภาพจิตที่อยู่ในระดับสูงเกินระดับมาตรฐาน

อย่างไรก็ดี มักพบว่า ช่วงเวลาสำหรับผู้หญิงที่มักประสบกับปัญหาสุขภาพจิตส่วนมากมักเกิดขึ้นหลังการเข้าสู่เรือนจำ ซึ่งมีภาวะความเครียดและความวิตกกังวลสูง บุคลากรสุขภาพจิตที่มีคุณสมบัติควรประเมินผู้ต้องขังทุกคนสำหรับปัญหาสุขภาพจิตที่มีอยู่หรือมีโอกาสที่จะเป็น

ประเด็นสำคัญ คือ ต้องมีการตระหนักว่าในเรือนจำอาจทำให้ปัญหาสุขภาพจิตของผู้ต้องขังเลวร้ายมากขึ้น ดังที่ระบุไว้ในข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังขององค์การสหประชาชาติ ข้อ 25.2 ซึ่งหน่วยให้บริการทางสุขภาพจิตในเรือนจำควรประเมินผู้ต้องขังและทำรายงานว่าสุขภาพร่างกายและจิตของผู้ต้องขังได้รับผลกระทบที่เจ็บป่วยจากการคุมขังหรือโดยสภาพของการคุมขังหรือไม่ และหากเกิดกรณีเช่นนี้ ควรมีการดำเนินการเกิดขึ้น บุคลากรทางด้านสุขภาพจิตควรติดตามดูแลสุขภาพของผู้ต้องขังทุกคนบนพื้นฐานของความต่อเนื่อง และเจ้าหน้าที่ควรได้รับการฝึกอบรมเพื่อทำให้สามารถตระหนักและตอบสนองต่อสัญญาณปัญหาสุขภาพจิตได้อย่างเหมาะสม

เมื่อมีการวิเคราะห์แล้วว่ามีความเสี่ยงทางด้านปัญหาสุขภาพจิต ผู้ต้องขังควรได้รับการให้การสนับสนุนและการให้คำปรึกษาอย่างทันทีและต่อเนื่อง ผู้หญิงที่มีปัญหาสุขภาพจิตควรมีทางเข้าถึงการให้บริการในลักษณะการบำบัดรักษาแบบเดียวกันกับสตรีภายนอกเรือนจำ และหากมีการร้องขอการให้คำปรึกษาและบริการสนับสนุนใดๆ ผู้ต้องขังหญิงควรได้รับการให้บริการเช่นนั้น ไม่ใช่เพียงการให้รับประทานยา

ความพยายามในการทำร้ายร่างกายหรือการฆ่าตัวตายต้องถูกทำความเข้าใจในบริบทของปัญหาอื่นๆ และความกดดันหรือความวิตกกังวลในชีวิตมากกว่าเป็นการปฏิบัติในทางวินัย เรือนจำ เรือนจำต้องตอบสนองในรูปแบบของการบำบัดรักษาและให้การสนับสนุน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

- เรือนจำต้องถือปฏิบัติเหตุการณ์การทำร้ายร่างกายตนเองเป็นเหตุเร่งด่วน และมีการตอบสนองบนพื้นฐานวิธีการที่เป็นระบบ ซึ่งรวมถึง การทำงานเป็นทีม การให้ความสนใจ

เบื้องต้นต่อความต้องการของผู้หญิง และการเข้าร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับสิ่งที่ควรทำ และ
แผนในการติดตามผลการรักษา

- อบรมเจ้าหน้าที่ที่ต้องติดต่อกับผู้ต้องขังหญิง ซึ่งจำเป็นในการทำให้มั่นใจว่า
เจ้าหน้าที่เข้าใจในพฤติกรรมและมั่นใจเกี่ยวกับการให้ผู้หญิงได้รับการประเมินผลการ
ตอบสนองต่อการบำบัดรักษาที่วางแผนเอาไว้

สถาบันสำหรับสุขภาพและความเป็นเลิศทางคลินิก แห่งประเทศสหราชอาณาจักรได้
จัดทำแนวทางสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ที่อยู่ในภาวะทำร้ายร่างกายตนเอง โดย:

*บุคคลทุกคนที่เคยทำร้ายร่างกายตนเอง ควรได้รับการประเมินความต้องการ ซึ่งต้อง
ครอบคลุมและรวมการประเมินปัจจัยทางจิต ทางสังคมและปัจจัยที่กระตุ้นเฉพาะให้เกิดการทำ
ร้ายร่างกาย ความต้องการฆ่าตัวตายในปัจจุบัน และความสิ้นหวัง เช่นเดียวกับกับสุขภาพจิต
และการประเมินความต้องการทางสังคม*

ในประเทศสหราชอาณาจักร มีการนำแนวทางนี้ไปปฏิบัติด้วยการจัดทำแผนการดูแล
และการประเมินในระหว่างควบคุมตัวและการทำงานเป็นทีม ซึ่งกระตุ้นให้เจ้าหน้าที่ทำงาน
ร่วมกันในการให้การดูแลส่วนบุคคลแก่ผู้ต้องขังที่อยู่ในภาวะหดหู่ และช่วยสลายวิกฤตการณ์
การฆ่าตัวตายที่อาจเกิดขึ้น สิ่งนี้เป็นก้าวที่สำคัญ เพราะช่วยให้เห็นความสำคัญของการทำงาน
เป็นทีม และให้ผู้ป่วยได้มีส่วนร่วมตัดสินใจ และกระตุ้นให้เจ้าหน้าที่ได้มีปฏิสัมพันธ์ ไม่เพียงแต่เฝ้า
สังเกตบุคคลที่อยู่ในความเสี่ยงเท่านั้น

บทที่ 16

โปรแกรมการบำบัดฟื้นฟู การศึกษาและการฝึกอาชีพ

✓ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังขององค์การสหประชาชาติ

ก. นักโทษที่ต้องโทษจำคุกตามคำพิพากษา

คำแนะนำเบื้องต้น

58. วัตถุประสงค์และความชอบธรรมของโทษจำคุกหรือมาตรการลงโทษอื่นที่เป็นการจำกัดอิสรภาพในทำนองเดียวกันก็เพื่อคุ้มครองสังคมให้ปลอดภัยที่สุดจากอาชญากรรม ซึ่งวัตถุประสงค์นี้จะบรรลุผลได้ก็ต่อเมื่อโทษจำคุกนั้นสามารถจะทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับการฟื้นฟูทัศนคติใหม่มากที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ เพื่อให้เป็นผู้ที่มีความตั้งใจและสามารถที่จะดำรงชีวิตในทางที่เคารพต่อกฎหมายบ้านเมืองและช่วยเหลือตนเองได้เมื่อกลับคืนสู่สังคมแล้ว

59. การที่จะทำให้บรรลุผลดังกล่าว เรือนจำพึงนำเอาการดำเนินการและรูปแบบของการช่วยเหลือทุกอย่างที่เหมาะสมและมีอยู่ทั้งในด้านการแก้ไขเยียวยา การศึกษา การอบรมทางคุณธรรมและทางจิตวิญญาณมาใช้ ตลอดจนจัดให้มีการช่วยเหลือเชิงแก้ไขเยียวยานักโทษให้เหมาะสมกับความต้องการของนักโทษรายบุคคลด้วย

การบำบัดแก้ไขนักโทษ

65. การบำบัดแก้ไขนักโทษจะต้องดำเนินการตลอดระยะเวลาที่นักโทษผู้นั้นต้องโทษจำคุกหรือโทษอื่นที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน โดยจะต้องมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมให้นักโทษนั้นเคารพต่อกฎหมายและสามารถช่วยเหลือตนเองได้เมื่อพ้นโทษ ซึ่งการบำบัดแก้ไขพึงทำให้เกิดผลเช่นนั้นพร้อมไปกับได้พัฒนาจิตสำนึกแห่งความรับผิดชอบและความนับถือในตนเองของนักโทษ

66. (1) ในกรณีนี้ ทางเรือนจำจะต้องใช้มาตรการทุกอย่างรวมทั้งการอบรมทางศาสนา ตามที่จะจัดได้ ตลอดจนให้การศึกษา การจัดให้มีการแนะแนวและฝึกอบรมด้านอาชีพ กิจกรรมสังคม การฝึกฝนเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพที่ดีและการกีฬา เพื่อให้เหมาะสมกับนักโทษรายบุคคล โดยคำนึงถึงประวัติทางสังคมและประวัติการกระทำผิดของนักโทษ ความพร้อมทางร่างกายและจิตใจ ทัศนคติและลักษณะทางอารมณ์ของนักโทษ ตลอดจนกำหนดระยะเวลาของโทษจำคุก และแนวโน้มเกี่ยวกับอนาคตของนักโทษผู้นั้นภายหลังการพ้นโทษ การทำงานของนักโทษในเรือนจำ

71. (3) งานที่จะให้นักโทษทำเป็นหลักนั้นควรอยู่ในระหว่างเวลาของวันทำงานปกติ
- (4) ควรมีลักษณะที่จะส่งเสริมให้นักโทษได้เพิ่มพูนทักษะในการประกอบอาชีพโดยสุจริต อันจะเป็นประโยชน์ต่อนักโทษเองเมื่อพ้นโทษนั้นแล้ว
- (5) ทางเรือนจำจะต้องจัดให้มีการฝึกอบรมอาชีพที่เป็นประโยชน์ให้แก่ักโทษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักโทษที่อยู่ในวัยหนุ่ม
- (6) ภายในเงื่อนไขที่จะสามารถจัดให้ได้และภายใต้ข้อกำหนดทางการปกครองและระเบียบวินัยของเรือนจำ นักโทษพึงมีสิทธิเลือกชนิดของงานที่ทางเรือนจำจัดให้มีนั้น ตามที่นักโทษผู้นั้นประสงค์จะทำ

การศึกษาและสหนาการ

77. (1) จะต้องมีการส่งเสริมการศึกษาต่อของนักโทษที่ยังสามารถศึกษาต่อได้รวมทั้งการจัดการศึกษาทางศาสนาที่สามารถจะกระทำได้ในประเทศนั้น ให้แก่นักโทษด้วย โดยเฉพาะนักโทษที่เป็นเยาวชนและนักโทษที่ไม่รู้หนังสือจะต้องมีการศึกษาภาคบังคับรับรองรับโดยค่าใช้จ่ายของหน่วยงานราชทัณฑ์นั่นเอง
- (2) การศึกษาของนักโทษจะต้องสอดคล้องและเชื่อมโยงกับการศึกษาในระบบของประเทศให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ เพื่อว่าเมื่อนักโทษได้พ้นโทษแล้วจะได้สามารถศึกษาต่อในสถานศึกษาได้โดยต่อเนื่องโดยไม่เป็นอุปสรรค
78. กิจกรรมเชิงสหนาการและเชิงวัฒนธรรมเป็นเรื่องที่จะต้องจัดให้มีในเรือนจำทุกแห่ง เพื่อประโยชน์แก่สุขภาพกายและสุขภาพจิตของนักโทษด้วย

เรือนจำควรมีระบบการทำงานด้านการบำบัดฟื้นฟูที่สร้างสรรค์ ซึ่งเป้าหมายควรเป็นไปตาม ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังขององค์การสหประชาชาติ ในการทำให้ผู้ต้องขังมีชีวิตที่สามารถสนับสนุนตนเองและเคารพเชื่อฟังกฎหมายได้ ซึ่งวิธีทางหลักที่ดำเนินการ คือ การให้โอกาสแก่ผู้ต้องขังในการได้รับการศึกษา ได้รับทักษะสำหรับอาชีพในอนาคตและแก้ไขปัญหา ยาเสพติดหรือสารเสพติดที่มี

ส่วนมากแล้ว ในเรือนจำหญิง มักมีการให้การฝึกอบรมทางวิชาชีพ โปรแกรมการทำงาน และโปรแกรมลดการพึ่งพาสารเสพติดและแอลกอฮอล์ที่น้อยกว่าเรือนจำชายโดยเปรียบเทียบ

ในบางประเทศจำนวนโปรแกรมไม่ได้เพิ่มขึ้นตามจำนวนการเพิ่มขึ้นของผู้ต้องขังหญิง นอกจากนั้น เนื่องจากการที่ประชากรผู้ต้องขังหญิงมีน้อยกว่าผู้ต้องขังชาย ทำให้โปรแกรมที่ออกแบบมาหรือประยุกต์เฉพาะสำหรับผู้หญิงนั้นมักถูกมองข้าม และเมื่อมีโปรแกรม ก็มักไม่มีคุณภาพและเป็นลักษณะเกี่ยวกับโปรแกรมที่เสนอให้แก่ผู้ต้องขังชาย ทั้งนี้ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนยุโรปว่าด้วยการป้องกันการทารุณกรรม การลงโทษและการปฏิบัติที่ไร้มนุษยธรรมและย่ำแย่

ศักดิ์ศรี ได้สังเกตว่า บ่อยครั้ง ผู้ถูกควบคุมตัวผู้หญิงได้รับการจัดกิจกรรมที่มักถูกมองว่าเหมาะสมสำหรับพวกเขา (เช่น การเย็บผ้า งานประดิษฐ์)

องค์กรเฝ้าระวังสิทธิมนุษยชนได้รายงานเกี่ยวกับเรือนจำในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยมีรายละเอียดว่า:

ผู้ต้องขังหญิงได้ยื่นฟ้องมรราชทัณฑ์ในข้อหาที่ว่าผู้ต้องขังได้รับโปรแกรมการศึกษาและการฝึกวิชาชีพที่ด้อยกว่าโปรแกรมที่จัดให้แก่ผู้ต้องขังชายอย่างมาก และยังได้รับค่าจ้างแรงงานที่ต่ำกว่าสำหรับงานประเภทเดียวกัน... ตัวอย่างเช่น หลักสูตรปริญญาตรีสำหรับผู้ต้องขังหญิงเพิ่งเริ่มมี เมื่อปีค.ศ. 1985 ซึ่งเป็นเวลากว่า 10 ปีหลังจากมีการจัดหลักสูตรเช่นนี้ให้แก่ผู้ต้องขังชาย

ทั้งนี้ เมื่อผู้ต้องขังหญิงมีบุตรในเรือนจำ ด้วยการขาดแคลนสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับเด็กอาจทำให้ผู้หญิงไม่สามารถเข้าร่วมในโปรแกรมการทำงานและการศึกษา เนื่องจากความยากลำบากในการเลี้ยงดูทารกหรือบุตรใน

ขณะเดียวกัน และผู้ต้องขังหญิงไม่สามารถนำเด็กไปเข้าร่วมในชั้นเรียนหรือที่ทำงานได้นอกจากนั้น ผู้ต้องขังหญิงที่เป็นชาวต่างชาติหรือชนพื้นเมือง มักไม่ได้รับการจัดโปรแกรมที่เหมาะสม

๗ มาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศต่าง ๆ

■ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

ข้อ 23

- (1) บุคคลมีสิทธิที่จะทำงาน ที่จะเลือกงานอย่างเสรี ที่จะมีส่วนภาวะการทำงานที่ยุติธรรมและพอใจ และที่จะได้รับความคุ้มครองจากการว่างงาน
- (2) บุคคลมีสิทธิในการรับค่าตอบแทนเท่ากันสำหรับการทำงานที่เท่ากัน โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติใด ๆ

ข้อ 26

(1) บุคคลมีสิทธิในการศึกษา การศึกษาจะเป็นสิ่งที่ให้เปล่าโดยไม่คิดมูลค่า อย่างน้อยสุดใน ชั้นประถมศึกษาและชั้นพื้นฐาน ชั้นประถมศึกษาให้เป็นการศึกษามากับดับ ชั้นเทคนิค และชั้นประกอบอาชีพเป็นการศึกษาจะต้องจัดมีขึ้นโดยทั่ว ๆ ไป และชั้นสูงเป็นชั้นที่จะเปิดให้ทุกคนเท่ากันตามความสามารถ

(2) การศึกษาจะมุ่งไปในทางพัฒนาบุคลิกภาพของมนุษย์อย่างเต็มที่ และเพื่อเสริมพลังการ เคารพต่อสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นมูลฐานให้แข็งแกร่ง ทั้งจะมุ่งเสริมความเข้าใจขั้นดีและมิตรภาพในระหว่างประชาชาติ กลุ่มเชื้อชาติ หรือกลุ่มศาสนา และจะมุ่งขยายกิจกรรมของสหประชาชาติเพื่ออํารังสันติภาพ

■ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ 10

ระบบการราชทัณฑ์พึงประกอบด้วยการปฏิบัติต่อนักโทษ ด้วยความมุ่งหมายสำคัญที่จะให้มีการกลับเนื้อกลับตัวและการฟื้นฟูทางสังคม

■ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

ข้อ 6

(1) รัฐภาคีแห่งกติกานี้รับรองสิทธิในการทำงาน ซึ่งรวมทั้งสิทธิของทุกคนในโอกาสที่จะหาเลี้ยงชีพโดยงานซึ่งตนเลือกหรือรับอย่างเสรี และจะดำเนินขั้นตอนที่เหมาะสมในการปกป้องสิทธินี้

ข้อ 7

รัฐภาคีแห่งกติกานี้รับรองสิทธิของทุกคนที่จะมีสภาพการทำงานที่ยุติธรรมและน่าพึงพอใจ ซึ่งประกันโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่อง:

(ก) ค่าตอบแทนขั้นต่ำที่ให้แก่งานทั้งปวง ประกอบด้วย:

(1) ค่าจ้างที่เป็นธรรมและค่าตอบแทนที่เท่าเทียมกันสำหรับงานที่มีคุณค่าเท่ากัน โดยปราศจากความแตกต่างในเรื่องใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งสตรีจะได้รับการประกันสภาพการทำงานที่ไม่ด้อยกว่าบุรุษ โดยได้รับค่าจ้างที่เท่าเทียมกันสำหรับงานที่เท่าเทียมกัน...

ข้อ 13

(1) รัฐภาคีแห่งกติกานี้รับรองสิทธิของทุกคนในการศึกษา รัฐภาคีเห็นพ้องกันว่าการศึกษจะต้องมุ่งให้เกิดการพัฒนาบุคลิกภาพของมนุษย์และความสำนึกในศักดิ์ศรีของตนอย่างบริบูรณ์ และจะต้องเพิ่มพูนการเคารพในสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน รัฐภาคีเห็นพ้องกันอีกว่า การศึกษจะต้องทำให้ทุกคนสามารถมีส่วนร่วมในสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องส่งเสริมความเข้าใจความอดกลั้นและมิตรภาพระหว่างชาติ และกลุ่มเชื้อชาติ ชนกลุ่มน้อยหรือกลุ่มศาสนาทั้งปวง และสานต่อไปถึงกิจกรรมของสหประชาชาติในการอํารังไว้ซึ่งสันติภาพ

(2) รัฐภาคีแห่งกติกานี้รับรองว่า เพื่อที่จะทำให้สิทธินี้เป็นจริงโดยบริบูรณ์;

(ก) การศึกษาชั้นประถมจะต้องเป็นการศึกษามากับดับและจัดให้ทุกคนแบบให้เปล่า

(ข) จะต้องจัดการศึกษาชั้นมัธยมในรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งการศึกษามัธยมทางเทคนิค ศึกษาและอาชีวศึกษา ให้มีขึ้นโดยทั่วไป และให้ทุกคนมีสิทธิได้รับโดยวิธีการที่เหมาะสมทุกทาง และ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโดยการนำการศึกษาแบบให้เปล่ามาใช้อย่างค่อยเป็นค่อยไป

(ค) ทุกคนจะต้องสามารถได้รับการศึกษาชั้นอุดมศึกษาอย่างเท่าเทียมกันบนพื้นฐานของความสามารถ โดยวิธีการที่เหมาะสมทุกทาง และโดยเฉพาะอย่างยิ่งโดยการนำการศึกษาแบบให้เปล่ามาใช้อย่างค่อยเป็นค่อยไป

■ หลักการพื้นฐานว่าด้วยการปฏิบัติต่อนักโทษ

ข้อ 6

นักโทษทุกคนพึงมีสิทธิได้รับบริการทางการแพทย์ที่มีอยู่ในประเทศ โดยปราศจากการรังเกียจเด็ดขาดจากการที่มีฐานะเป็นนักโทษ

ข้อ 8

พึงดำเนินการให้นักโทษสามารถทำงานที่มีคุณประโยชน์และได้รับค่าตอบแทนซึ่งจะเอื้อต่อการเตรียมความพร้อมที่จะกลับไปทำงานในสังคมเมื่อพ้นโทษต่อไป อีกทั้งยังจะเป็นการทำให้ นักโทษมีรายได้จุนเจือตนเองและครอบครัว

ข้อ 10

นักโทษที่พ้นโทษแล้ว พึงได้รับโอกาสและการปฏิบัติที่จะทำให้สามารถกลับไปใช้ชีวิตในสังคมในสภาวะที่ดีที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ด้วยการมีส่วนร่วมและความช่วยเหลือของชุมชนและองค์กรต่างในสังคม ทั้งนี้ โดยคำนึงประโยชน์ของผู้เสียหายนั้นด้วย

ข้อ 11

หลักการทุกประการดังกล่าวข้างต้น พึงมีการปฏิบัติอย่างเที่ยงธรรม

■ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ข้อคิดเห็นทั่วไปที่ 28 ความเท่าเทียมกันของสิทธิ

ระหว่างผู้ชายและผู้หญิง

...รัฐภาคีควรรายงานด้วย...ถึงความแตกต่างในการปฏิบัติใด ๆ ระหว่างผู้ชายและผู้หญิงที่ไร้เสรีภาพ เช่น การเข้าถึงโปรแกรมการศึกษา โปรแกรมการบำบัดฟื้นฟู

๗ มาตรฐานระดับภูมิภาคเกี่ยวกับการคุมขัง

■ กฎเรือนจำยุโรป

ข้อ 26.1

การทำงานของผู้ต้องขังพึงดำเนินการในฐานะเป็นองค์ประกอบเชิงบวกของระบอบเรือนจำและไม่ควรถูกใช้ในฐานะการลงโทษ

ข้อ 26.4

เพื่อให้สอดคล้องต่อกฎข้อ 13 ไม่ควรมีการเลือกปฏิบัติบนพื้นฐานของเพศลักษณะในประเภทของงานที่จัดให้

ข้อ 26.5

การทำงานที่เป็นการฝึกวิชาชีพควรจัดให้แก่ผู้ต้องขังที่สามารถใช้ประโยชน์ได้ โดยเฉพาะสำหรับผู้ต้องขังวัยหนุ่มสาว

ข้อ 26.11

ผู้ต้องขังพึงอนุญาตให้ใช้ค่าจ้างที่หามาได้ในสิ่งของที่อนุญาตสำหรับการใช้ส่วนตัว และมีการจัดสรรรายได้บางส่วนให้แก่ครอบครัว

ข้อ 28.1

ทุกเรือนจำพึงจัดให้ผู้ต้องขังมีทางเข้าถึงโปรแกรมการศึกษาที่ครอบคลุมให้มากที่สุด และตอบสนองต่อความต้องการเมื่อพิจารณาถึงแรงบันดาลใจของผู้ต้องขัง

ข้อ 36.2

ในที่ที่อนุญาตให้ทารกอยู่ในเรือนจำกับบิดามารดา ต้องมีการจัดให้มีการดูแลเลี้ยงดูเป็นพิเศษจากเจ้าหน้าที่ที่มีคุณสมบัติ ในที่ที่บิดามารดาเข้าเกี่ยวข้องกับกิจกรรมซึ่งทารกไม่สามารถอยู่ ณ ที่นั้นได้

ข้อ 100.1

ผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีพึงได้รับโอกาสให้ทำงานแต่ไม่จำเป็นต้องทำ

ข้อ 105.1

โปรแกรมการทำงานอย่างเป็นระบบต้องสนับสนุนต่อเป้าหมายของระบบสำหรับนักโทษเด็ดขาด

ข้อ 106.1

โปรแกรมการศึกษาอย่างเป็นระบบ รวมถึงการฝึกอบรมทักษะ ด้วยเป้าหมายในการปรับปรุงระดับการศึกษาของผู้ต้องขังโดยรวม เช่นเดียวกับ แง่มุมในการนำสู่ความรับผิดชอบ และการใช้ชีวิตโดยปราศจากอาชญากรรม พึงเป็นองค์ประกอบสำคัญของระบบสำหรับนักโทษเด็ดขาด

ข้อ 106.3

โปรแกรมการศึกษาสำหรับนักโทษเด็ดขาด พึงได้รับการออกแบบเฉพาะสำหรับระยะเวลาที่ต้องอยู่ภายในเรือนจำ

■ หลักการ และการปฏิบัติงานอันเป็นเลิศในการคุ้มครองบุคคลที่ถูกตัดสินโทษในเสรีภาพ ในอเมริกา

ข้อ 13

บุคคลที่ไร้เสรีภาพพึงมีสิทธิในการศึกษา โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติใดๆ ด้วย การพิจารณาถึงความต้องการพิเศษและความหลากหลายทางวัฒนธรรม

การศึกษาเบื้องต้นหรือพื้นฐานต้องจัดให้บุคคลที่ไร้เสรีภาพโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็ก และผู้ใหญ่ที่ไม่ได้รับหรือไม่ได้สำเร็จการศึกษาเบื้องต้นครบหลักสูตร

รัฐสมาชิกขององค์การรัฐอเมริกันพึงสนับสนุนทรัพยากรที่มีอยู่มากที่สุด การศึกษาระดับสูง การศึกษาทางวิชาชีพ การศึกษาระดับมัธยมศึกษาในสถานที่ที่ไร้เสรีภาพ และให้ผู้ต้องขังเข้าถึงได้ทั้งหมดบนพื้นฐานของความสามารถและทักษะส่วนบุคคล

รัฐสมาชิกต้องทำให้มั่นใจว่าการให้บริการทางการศึกษาในสถานที่ไร้เสรีภาพได้ดำเนินการในความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับระบบการศึกษาสาธารณะ และต้องสนับสนุนความร่วมมือกับชุมชนโดยการเข้าร่วมสมาคมพลเรือน องค์กรที่ไม่ใช่รัฐ และสถาบันการศึกษาเอกชน

สถานที่ไร้เสรีภาพควรมีห้องสมุดและหนังสือ หนังสือพิมพ์ นิตยสารทางการศึกษาที่เพียงพอ ด้วยเครื่องมือและเทคโนโลยีที่เหมาะสม ตามแต่ทรัพยากรที่มี

บุคคลที่ไร้เสรีภาพพึงมีสิทธิในการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม ทางกีฬาและวัฒนธรรม และมีโอกาสสำหรับสันตนาการที่สร้างสรรค์และเสริมสร้างความแข็งแรง รัฐสมาชิกพึงกระตือรือร้นมีส่วนร่วมของครอบครัว ชุมชน และองค์กรที่ไม่ใช่รัฐในกิจกรรมเหล่านี้ เพื่อสนับสนุนให้มีการปฏิรูป และการปรับตัวทางสังคม และการบำบัดฟื้นฟูแก่ไขบุคคลที่ไร้เสรีภาพ

ข้อ 14

บุคคลที่ไร้เสรีภาพทุกคน พึงมีสิทธิในการทำงาน การมีโอกาสมิฉะนั้นมีประสิทธิผลในการทำงานและได้รับค่าตอบแทนที่ยุติธรรมและเที่ยงธรรม ตามที่สอดคล้องกับศักยภาพทางร่างกายและจิตใจ เพื่อสนับสนุนการปรับตัวทางสังคม และการบำบัดฟื้นฟูของนักโทษเด็ดขาด กระตุ้นให้เกิดวัฒนธรรมการทำงานและต่อสู้กับความเฉื่อยชาในสถานที่ไร้เสรีภาพ การใช้แรงงานเหล่านั้นต้องไม่ใช่ลักษณะที่สร้างความเจ็บปวด

รัฐสมาชิกขององค์การรัฐอเมริกันพึงนำมาตรการทั้งของประเทศและระหว่างประเทศในลักษณะคุ้มครองปกป้องไปใช้กับแรงงานเด็ก โดยเฉพาะเพื่อป้องกันการแสวงหาผลประโยชน์ และเพื่อมั่นใจให้เกิดผลประโยชน์ต่อเด็กมากที่สุด

รัฐสมาชิกพึงสนับสนุนการพัฒนาโครงการสำหรับการฝึกอบรมทางเทคนิคในสถานที่ไร้เสรีภาพ และทำให้มั่นใจว่ามีการฝึกปฏิบัติแรงงานที่เหมาะสมและเพียงพอขณะสนับสนุนการเข้าร่วมและการร่วมมือกับสังคมและบริษัทเอกชนต่างๆ

๗ การนำไปปฏิบัติ

เรือนจำต้องมั่นใจว่าผู้หญิงมีทางเข้าถึงโปรแกรมการศึกษา โปรแกรมการฝึกวิชาชีพ และการบำบัดฟื้นฟูอื่นๆ การมีโอกาสนในการทำงานและสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ ที่เท่าเทียมกับผู้ต้องขังชาย

ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังขององค์การสหประชาชาติ ข้อ 58 กำหนดให้โปรแกรมการบำบัดฟื้นฟูต้องมีการพัฒนาตามความจำเป็นในการบำบัดส่วนบุคคลของผู้ต้องขัง กิจกรรมและ

โปรแกรมสำหรับผู้ต้องขังหญิงควรออกแบบโดยเฉพาะ ซึ่งสอดคล้องต่อความต้องการมากกว่าเป็นการปรับใช้จากโปรแกรมสำหรับผู้ต้องขังชาย นอกจากนี้ ต้องมีโปรแกรมเฉพาะสำหรับผู้ต้องขังต่างชาติ ชนพื้นเมืองและชนกลุ่มน้อยอื่นๆ ที่มีในประชากรผู้ต้องขังทั้งหมด ผู้ต้องขังหญิงควรสามารถเสนอแนะประเภทกิจกรรมที่ต้องการได้ โปรแกรมการศึกษาต้องพิจารณาด้วยว่าผู้หญิงมีความจำเป็นในการรู้หนังสือขั้นพื้นฐานเพื่อให้สามารถได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่ (ซึ่งการสอนให้รู้หนังสือมีความจำเป็นให้ผู้ต้องขังหญิงสามารถเข้าใจกฎระเบียบเรือนจำที่เขียนไว้ และเพื่อเอื้อต่อการติดต่อสื่อสารกับสมาชิกครอบครัวที่อยู่นอกเรือนจำ) โครงการที่สร้างรายได้ต่างๆ เช่น การฝึกอบรมทักษะพื้นฐานชุมชนสามารถเป็นวิธีการที่จะสอนผู้หญิงให้เรียนรู้ถึงทักษะที่มีประโยชน์ในการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย

ในประเทศรวันดา 40 เปอร์เซ็นต์ของผู้ต้องขังหญิงได้ลงทะเบียนในโปรแกรมการฝึกอบรมทางวิชาชีพบางประเภท รวมถึงการตัดเสื้อผ้า และช่างไม้

รัฐบาลได้เริ่มโปรแกรมการฝึกอบรมสำหรับผู้ต้องขังหญิงที่สอนวิธีการบริหารจัดการโครงการย่อยๆ เพื่อให้ผู้ต้องขังหญิงสามารถมีวิธีในการสร้างรายได้ และสร้างอำนาจให้แก่ผู้ต้องขังหญิง

ในข้อ 13 ของหลักการ และการปฏิบัติงานอันเป็นเลิศในการคุ้มครองบุคคลที่ถูกตัดสินโทษในเสรีภาพในอเมริกา ได้ยืนยันถึงความสำคัญของบทบาทครอบครัว ซึ่งผู้ต้องขังควรยินยอมให้มีการเข้าร่วมก่อน เนื่องจากผู้ต้องขังหญิงมักประสบกับความรุนแรงในครอบครัวในระดับสูงมาก่อน ดังนั้น จึงไม่ควรที่จะทึกทักเอาเองว่าการติดต่อกับครอบครัวทั้งหมดจะถือเป็นการให้การสนับสนุน

อนุสัญญาว่าด้วยแรงงาน ข้อ 29 ขององค์การแรงงานระหว่างประเทศได้ยกเว้นการทำงานที่จำเป็นของผู้ต้องขังจากแรงงานบังคับ อย่างไรก็ตาม ประเด็นนี้ได้นำไปปฏิบัติเฉพาะกับการทำงานของนักโทษเด็ดขาด ดังนั้น จึงมีการห้ามให้ผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีทำงาน และแม้จะมีข้อห้ามนี้ แต่ผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีควรได้รับการให้โอกาสในการทำงานหากผู้ต้องขังเลือกที่จะทำ

บทที่ 17

ผู้ต้องขังหญิงที่เป็นเด็กและเยาวชน

๖ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังขององค์การสหประชาชาติ

การจำแนกประเภทของนักโทษ

8. นักโทษต่างประเภทกันถึงถูกจำคุกในสถานจำคุกแยกจากกัน โดยคำนึงถึงเพศ อายุ ประวัติการกระทำผิด เหตุผลในการต้องโทษและความจำเป็นในการปรับปรุงแก้ไข ดังนั้น

(ก) นักโทษชายและหญิงต้องแยกจำคุกต่างเรือนจำกันหากเป็นไปได้ แต่หากเรือนจำใดรับทั้งนักโทษชายและหญิงจะต้องแยกแดนจำคุกสำหรับชายและหญิงออกจากกันโดยเด็ดขาด

(ง) นักโทษที่เป็นเยาวชนจะต้องแยกออกจากนักโทษที่เป็นผู้ใหญ่

การทำงานของนักโทษในเรือนจำ

71. (5) ทางเรือนจำจะต้องจัดให้มีการฝึกอบรมอาชีพที่เป็นประโยชน์ให้แก่นักโทษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักโทษที่อยู่ในวัยหนุ่ม

ค. ผู้ถูกคุมขังที่อยู่ระหว่างถูกควบคุมตัวหรือรอการพิจารณาคดี

85. (1) ผู้ถูกคุมขังระหว่างการดำเนินคดี จะต้องแยกคุมขังต่างหากจากนักโทษเด็ดขาด

(2) ผู้ถูกคุมขังที่เป็นเยาวชนต้องแยกคุมขังคนละที่กับผู้ใหญ่ โดยควรจะเป็นสถานทีคุมขังเฉพาะสำหรับเยาวชน

ในสังคมต่างๆ เด็กและเยาวชนหญิง (ผู้หญิงที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี) ที่มีการละเมิดกฎหมายหรือระเบียบของสังคมมักได้รับการปฏิบัติที่รุนแรง งานวิจัยในประเทศสหรัฐอเมริกาได้ระบุว่าเด็กผู้หญิงมักถูกคุมขังในคดีที่รุนแรงน้อยกว่าเด็กผู้ชายอย่างมาก เช่น การเตร็ดเตร่ การละเมิดกฎการห้ามออกนอกบ้านเวลากลางคืน ซึ่งการจำคุกคุมขังเด็กผู้หญิงเป็นส่วนหนึ่งของแนวทางการปฏิบัติในการควบคุมทางสังคมต่อเด็กสาวที่ดื้อรั้น หรือเด็กผู้หญิงที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน ซึ่งมีมาอย่างยาวนาน

เด็กและเยาวชนหญิงอาจได้รับการปฏิบัติเสมือนกับผู้ใหญ่สำหรับการเป็นอาชญากรในอายุที่น้อยกว่าเด็กชายโดยเปรียบเทียบ อาทิเช่น ในประเทศปากีสถานเด็กสาวที่ถูกกล่าวหาว่าได้ลักลอบได้เสียกันก่อนแต่งงานถูกพิจารณาว่าเป็นผู้ใหญ่เมื่ออายุ 16 ปี หรือเร็วกว่านั้น หากอยู่ในวัยมีเพศสัมพันธ์ก่อนวันเกิดปีที่ 16 ขณะที่ผู้ชาย

“เป็นเวลายาวนานแล้วที่คนมักทึกทักเอาว่าสิ่งที่ทำในการสร้างโปรแกรมที่ออกแบบสำหรับเด็กชายสามารถก่อให้เกิดผลสำหรับเด็กหญิงด้วยการทำกำแพงเป็นสิขมพูและนำโถปัสสาวะสำหรับผู้ชายออกไปเท่านั้น”

ผู้อำนวยการโปรแกรมเรือนจำ
สำหรับเด็กและเยาวชนหญิง

จะไม่ถูกมองว่าเป็นผู้ใหญ่จนกระทั่งอายุ 18 ปี นอกจากนั้น ในบางประเทศ เยาวชนได้รับการปฏิบัติว่าเป็นผู้ใหญ่เพราะขาดการจดทะเบียนหลักฐานการเกิด ซึ่งทำให้ไม่สามารถตรวจสอบอายุที่แท้จริงได้

เด็กและเยาวชนหญิงที่ถูกคุมขังมักทนทุกข์กับการถูกทำร้ายทางเพศและทางร่างกาย การศึกษาของมลรัฐแคลิฟอร์เนียพบว่า 92 เปอร์เซ็นต์ของเด็กสาวที่ถูกคุมขังบอกกล่าวว่าจะเคยถูกการล่วงละเมิดทางเพศ ทางร่างกายและทางอารมณ์ และการศึกษาอีกหนึ่งชิ้นในประเทศสหรัฐอเมริกาพบว่า เกินกว่าครึ่งหนึ่งของเด็กสาวในเรือนจำเคยตกเป็นเหยื่อการล่วงละเมิดทางเพศซึ่งเกิดขึ้นเมื่อมีอายุ 9 ปีหรือต่ำกว่านั้น

ขณะที่สตรีในเรือนจำมักได้รับความสนใจที่น้อยกว่าผู้ต้องขังชาย และต้องพบกับนโยบายที่เลือกปฏิบัติในการบริหารงานยุติธรรมทางอาญา แต่สถานการณ์ดูจะยิ่งเลวร้ายมากขึ้นในกรณีของผู้กระทำผิดหญิงที่เป็นเด็กสาว แม้ว่าเยาวชนไม่ควรถูกคุมขังร่วมกับ

ผู้ใหญ่ (เว้นแต่เป็นประโยชน์ที่ดีที่สุดของเด็ก) แต่โดยทั่วไปแล้ว เด็กสาวมักถูกคุมขังในเรือนจำของผู้ใหญ่ หรือเมื่อมีสถานที่คุมขังสำหรับเด็กสาว ก็มักเกิดจากรูปแบบของสถานที่สำหรับเด็กชาย ทำให้เด็กและเยาวชนหญิงไม่สามารถเข้าถึงการให้บริการทางการแพทย์ที่เหมาะสมและมีการตระหนักถึงความรุนแรงทางเพศและทางร่างกายที่เด็กได้รับก่อนการถูกคุมขังเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

เด็กและเยาวชนหญิงมักได้รับโอกาสในการศึกษาและการฝึกวิชาชีพหรือการจัดสรรอื่นๆ ที่น้อยกว่า เนื่องจากกิจกรรมเหล่านี้ถูกออกแบบมาสำหรับผู้ต้องขังหญิงที่เป็นผู้ใหญ่หรือเด็กและเยาวชนผู้ชาย

ชุมชนระหว่างประเทศได้ตระหนักถึงความต้องการและปัญหาเฉพาะของผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนหญิง ซึ่งสมควรได้รับความสนใจที่มากกว่านี้ อันนำไปสู่การมีกฎข้อ 26.4 สำหรับผู้กระทำผิดเยาวชนหญิงใน กฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชน (กฎแห่งกรุงปักกิ่ง)

ผู้ต้องขังเยาวชนหญิงอาจตั้งครุฑหรือเป็นมารดาได้ ซึ่งมีโปรแกรมสำหรับเยาวชนหรือสำหรับมารดาในเรือนจำที่น้อยมากที่จะทราบความต้องการเฉพาะและความอ่อนไหวของ

มารดาที่เป็นเยาวชนและทารก โดยเยาวชนที่เป็นมารดามักมีแนวโน้มที่จะถูกนำทารกแยกออกจากผู้ต้องขัง เนื่องจากสถานพินิจฯ สำหรับเยาวชนไม่ได้จัดบริการสำหรับทารก หรือบางครั้งเกิดจากสมมติฐานที่ว่า มารดาของผู้ต้องขังหรือญาติที่เป็นผู้หญิงคนอื่นๆ จะเป็นผู้ดูแลเด็กเอง

นอกจากนั้น ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการเพิ่มขึ้นของเด็กและเยาวชนหญิงที่มีสถานะเป็นชนกลุ่มน้อยเพิ่มเติม รวมถึงชาวต่างชาติ และเด็กสาวที่มีความพิการทางร่างกายและจิตใจ

๗ มาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศต่าง ๆ

■ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

ข้อ 6

(5) จะไม่มีการพิพากษาให้ประหารชีวิตในคดีอาชญากรรมที่กระทำโดยบุคคลผู้มีอายุต่ำกว่า 18 ปี และจะลงโทษประหารชีวิตต่อหญิงมีครรภ์มิได้

ข้อ 10

2. ... (ข) พึงแยกตัวผู้ต้องขังว่ากระทำความผิดที่เป็นเยาวชนออกจากผู้ใหญ่ และให้นำตัวขึ้นพิจารณาพิพากษาคดีให้เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้

3. ... พึงจำแนกผู้กระทำความผิด ที่เป็นเด็กหรือเยาวชน จากผู้ใหญ่หรือได้รับการปฏิบัติตามความเหมาะสมแก่วัยและสถานะทางกฎหมาย

■ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

ข้อ 37

รัฐภาคีประกันว่า...

(ข) จะไม่มีเด็กคนใดถูกลิดรอนเสรีภาพโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือโดยผลการ จับกุมกักขังหรือจำคุกเด็กจะต้องเป็นไปตามกฎหมาย และจะใช้เป็นมาตรการสุดท้ายเท่านั้น และให้มีระยะเวลาที่สั้นที่สุดอย่างเหมาะสม;

(ค) เด็กทุกคนที่ถูกลิดรอนเสรีภาพจะได้รับการปฏิบัติด้วยมนุษยธรรม และด้วยความเคารพในศักดิ์ศรีแต่กำเนิดของมนุษย์ และในลักษณะที่คำนึงถึงความต้องการของบุคคลในวัยนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เด็กทุกคนที่ถูกลิดรอนเสรีภาพจะถูกแยกต่างหากจากผู้ใหญ่ เว้นแต่จะพิจารณาเห็นว่าจะประโยชน์สูงสุดต่อเด็กที่จะไม่แยกเช่นนั้น และเด็กจะมีสิทธิที่จะคงการติดต่อกับครอบครัวทางหนังสือตอบโต้ และการเยี่ยมเยียน เว้นแต่ในสภาพการณ์พิเศษ...

ข้อ 40

(1) รัฐภาคียอมรับสิทธิของเด็กทุกคนที่ถูกกล่าวหา ตั้งข้อหา หรือถูกถือว่าได้ฝ่าฝืนกฎหมายอาญา ที่จะได้รับการปฏิบัติต่อในลักษณะที่สอดคล้องกับการส่งเสริมความสำคัญในศักดิ์ศรีและคุณค่าของเด็ก ซึ่งจะเสริมความเคารพของเด็กต่อสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของผู้อื่น และในลักษณะที่ต้องคำนึงถึงอายุของเด็กและความปรารถนาที่จะส่งเสริมการกลับคืนสู่สังคม และการมีบทบาทเชิงสร้างสรรค์ของเด็กในสังคม

■ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ข้อคิดเห็นทั่วไปที่ 10 สิทธิเด็กในกระบวนการยุติธรรมของเยาวชน (ตัดมาในส่วนที่พูดถึงผู้กระทำผิดที่เป็นเยาวชนหญิง)

4 ก. การไม่เลือกปฏิบัติ (ข้อ 2) กำหนดให้รัฐภาคีต้องดำเนินมาตรการที่จำเป็นในการทำให้มั่นใจว่าเด็กที่ทำผิดกฎหมายได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน และต้องมีการให้ความสนใจต่อการเลือกปฏิบัติและความแตกต่าง ซึ่งอาจเป็นผลของการขาดแคลนนโยบายที่สม่ำเสมอ และการเกี่ยวข้องกับกลุ่มเด็กที่อ่อนไหว เช่น เด็กอาศัยตามถนน เด็กที่เป็นชนกลุ่มน้อย เด็กที่มีความพิการ และเด็กที่มีพฤติกรรมกระทำผิดซ้ำ ในการดำเนินการเหล่านี้ ต้องถือว่าการฝึกอบรมผู้เชี่ยวชาญทุกคนที่เกี่ยวข้องในการบริหารกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของเยาวชนเป็นสิ่งสำคัญ เช่นเดียวกับการกำหนดกฎ กฏระเบียบหรือสนธิสัญญาที่เพิ่มการปฏิบัติอันเท่าเทียมกันของผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและให้การชดเชย เยียวยาแก้ไขปัญหา...

ถือเป็นเรื่องปกติที่ประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งกำหนดปัญหาพฤติกรรมอาชญากรรมของเด็ก เช่น การหนีออกจากบ้าน การเตร็ดเตร่ ฯลฯ มักเป็นผลจากปัญหาเชิงเศรษฐกิจสังคมและปัญหาทางจิต ดังนั้น จึงมีความวิตกกังวลว่าเด็กหรือเยาวชนหญิงและเด็กที่อาศัยบนถนนมักเป็นเหยื่อของกระบวนการทำให้เป็นอาชญากรรม ซึ่งการกระทำเหล่านี้ จะไม่ถูกพิจารณาว่าเป็นการกระทำผิดหากกระทำโดยผู้ใหญ่ คณะกรรมการได้เสนอแนะให้รัฐภาคีจัดลักษณะการกระทำผิดเช่นนี้ เพื่อสร้างการปฏิบัติที่เท่าเทียมกันภายใต้กฎหมายสำหรับเด็กและผู้ใหญ่

22. ...เพราะเด็กสาวในระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของเยาวชนมักถูกมองข้ามได้โดยง่าย เนื่องจากเป็นตัวแทนของคนกลุ่มเล็ก ดังนั้น ควรมีการให้ความสนใจเป็นพิเศษต่อความต้องการเฉพาะของเด็กและเยาวชนหญิง เช่น ความต้องการที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการถูกล่วงละเมิดหรือทำร้ายมาก่อนและความต้องการทางสุขภาพอนามัยพิเศษ...

33. คุณภาพของการบริหารกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของเยาวชนถือเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้เชี่ยวชาญทุกคนที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้บังคับใช้กฎหมาย และศาล ได้รับการฝึกอบรมที่เหมาะสมเพื่อเข้าใจความหมายและหลักการของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ทั้งในหลักการทั่วไปและหลักการที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการปฏิบัติประจำวันโดยเฉพาะ การฝึกอบรมต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง และไม่ควรจำกัดข้อมูลอยู่เฉพาะกฎหมายของประเทศและระหว่างประเทศ แต่ต้องมีข้อมูลของสาเหตุทางสังคมที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมกระทำผิดของเยาวชนแ่งมุมทางจิตวิทยาและอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาของเด็ก วัฒนธรรมและแนวโน้มของเยาวชน

ในโลก การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกลุ่ม และมาตรการที่เป็นไปได้ในการจัดการกับเด็กที่กระทำผิดกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการที่ปราศจากการดำเนินการทางศาล

กฎสหประชาชาติสำหรับการปกป้องคุ้มครองเยาวชนที่ไร้เสรีภาพ (กฎฮาวาน่า) และ **กฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชน (กฎแห่งกรุงปักกิ่ง)** ได้กำหนดกฎหมายที่ครอบคลุมต่อการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่อายุต่ำกว่า 18 ปี กฎสหประชาชาติสำหรับการปกป้องคุ้มครองเยาวชนที่ไร้เสรีภาพไม่ได้มีการกำหนดกฎหมายเฉพาะใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้กระทำผิดที่เป็นเยาวชนหญิง

■ **กฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชน (กฎแห่งกรุงปักกิ่ง)**

ข้อ 26.4

ผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนหญิง ในสถานฝึกอบรมแบบปิดควรได้รับความสนใจเป็นพิเศษตามความจำเป็นส่วนตัวและตามปัญหา ควรได้รับการดูแลและคุ้มครองความปลอดภัย ความช่วยเหลือ การบำบัด และการฝึกอบรมที่ไม่ด้อยกว่าที่ให้กับผู้กระทำผิดซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนชาย การบำบัดคนเหล่านั้นจะต้องเท่าเทียมกัน

■ **ข้อเสนอแนะต่อกฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชน (กฎแห่งกรุงปักกิ่ง)**

กฎข้อ 26.4

กล่าวถึงข้อเท็จจริงที่ว่าผู้กระทำผิดที่เป็นสตรี โดยทั่วไปได้รับความเอาใจใส่น้อยกว่าที่ให้กับผู้กระทำผิดที่เป็นชาย ดังที่การประชุมสภาองค์การสหประชาชาติ ครั้งที่ 6 ได้แถลงไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมติที่ 9 ของที่ประชุมดังกล่าวได้เรียกร้องว่าทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมในทางอาญา สตรีควรได้รับการปฏิบัติที่เท่าเทียมกันในระหว่างการควบคุม ควรให้ความสนใจเป็นพิเศษกับปัญหาส่วนตัว และความจำเป็นต่างๆ ของสตรี ยิ่งกว่านั้นยังถือได้ว่ากฎข้อนี้ อยู่ในขอบข่ายของคำประกาศที่กรุงคาราคัส ในการประชุมสภาองค์การสหประชาชาติ ครั้งที่ 6 ซึ่งเรียกร้องให้มีการปฏิบัติที่เท่าเทียมกันในการบริหารงานยุติธรรมทางอาญา ปฏิญญาการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีและอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ

■ **มติสมัชชาใหญ่ ข้อ 59/26 สิทธิเด็ก**

วิงวอนเรียกร้องให้...

(ข) ทุกรัฐต้องทำให้มั่นใจว่าไม่มีเด็กในสถานคุมขังที่ถูกพิพากษาตัดสินให้เป็นแรงงานบังคับหรือการลงโทษทางร่างกาย หรือการกักขังหรือการเข้าถึงการให้บริการทางสุขภาพอนามัย ความสะอาดและอนามัยทางสภาพแวดล้อม การศึกษา การฝึกอบรมวิชาชีพ และมีการพิจารณาถึงความต้องการพิเศษของเด็กที่พิการในสถานที่คุมขังตามที่สอดคล้องกับกฎระเบียบของอนุสัญญา

■ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ข้อคิดเห็นทั่วไปที่ 17 สิทธิเด็ก

...บุคคลที่เป็นเยาวชนที่ถูกกล่าวหาและไร้เสรีภาพตามกฎหมายพึงถูกแยกออกจากผู้ใหญ่และต้องได้รับการพิจารณาคดีที่รวดเร็ว สำหรับผู้กระทำผิดเยาวชนที่ถูกพิพากษาว่ามีความผิดพึงอยู่ในระบบราชทัณฑ์ที่แยกจากผู้ใหญ่และเหมาะสมต่ออายุ สถานะทางกฎหมาย เพื่อเป้าหมายในการปฏิรูปและการบำบัดฟื้นฟูทางสังคม...

■ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ข้อคิดเห็นทั่วไปที่ 21 สิทธิของบุคคลที่ไร้เสรีภาพ

...ข้อ 10 วรรค 2 (ข) กำหนดให้บุคคลเยาวชนที่ถูกกล่าวหาพึงถูกแยกออกจากผู้ใหญ่ ข้อมูลที่ปรากฏในรายงานแสดงว่ารัฐภาคีบางรัฐไม่ได้ให้ความสนใจที่จำเป็นต่อข้อเท็จจริงตามกฎหมายข้อบังคับของกฎหมาย... ภายใต้ข้อ 10 วรรค 3 ผู้กระทำผิดที่เป็นเยาวชนพึงถูกแยกออกจากผู้ใหญ่และได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมต่ออายุ สถานะทางกฎหมายตามสภาพของการคุมขังที่ได้รับการพิจารณา เช่น การมีชั่วโมงการทำงานที่น้อยกว่า และการติดต่อกับญาติ ด้วยเป้าหมายในการปฏิรูปและการบำบัดรักษา ในข้อ 10 ไม่ได้ระบุข้อจำกัดเกี่ยวกับอายุของเยาวชน ซึ่งสิ่งนี้ต้องได้รับการกำหนดโดยแต่ละรัฐ ตามสภาพเงื่อนไขทางสังคมวัฒนธรรมและอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง คณะกรรมการมีความเห็นว่า ข้อ 6 วรรค 5 ได้เสนอแนะว่าบุคคลทุกคนที่อายุต่ำกว่า 18 ปีควรได้รับการปฏิบัติว่าเป็น เยาวชน อย่างน้อยในประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา...

■ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ข้อคิดเห็นทั่วไปที่ 28 ความเท่าเทียมกันของสิทธิระหว่างชายและหญิง

...รัฐภาคีควรรายงานเกี่ยวกับการดำเนินการที่สอดคล้องกับกฎที่เยาวชนสตรีที่ถูกกล่าวหาควรถูกแยกออกจากผู้ใหญ่...

▼ มาตรฐานระดับภูมิภาคเกี่ยวกับการคุมขัง

■ กฎเรือนจำยุโรป

ข้อ 35.1

เมื่อมีกรณียกเว้นของเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปีที่ถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำสำหรับผู้ใหญ่ หน่วยงานที่มีอำนาจพึงทำให้มั่นใจว่า นอกเหนือจากบริการต่างๆ ที่มีให้แก่ผู้ต้องขังทุกคนแล้ว ผู้ต้องขังที่เป็นเด็กต้องมีทางเข้าถึงบริการทางการศึกษา ทางสังคม และทางจิตวิทยา การดูแลสุขภาพศาสนาและโปรแกรมสันติชนการ หรือที่เท่าเทียมกับที่เด็กในชุมชนสามารถมีได้

ข้อ 35.2

ผู้ต้องขังทุกคนที่เป็นเด็กและเกี่ยวข้องกับการศึกษาภาคบังคับพึงมีทางเข้าถึงการศึกษานั้นๆ

ข้อ 35.3

ต้องมีการจัดความช่วยเหลือเพิ่มเติมให้แก่เด็กที่ได้รับการปล่อยตัวออกจากเรือนจำ

ข้อ 35.4

เมื่อเด็กถูกคุมขังในเรือนจำ เด็กจะต้องถูกคุมขังในส่วนของเรือนจำที่แยกออกจากส่วนที่ผู้ใหญ่ใช้ เว้นแต่ได้รับการพิจารณาว่าขัดต่อหลักผลประโยชน์ที่ดีที่สุดของเด็ก

■ หลักการ และการปฏิบัติงานอันเป็นเลิศในการคุ้มครองบุคคลที่ถูกตัดสิทธิในเสรีภาพ ในอเมริกา

ข้อ 3

การทำให้เด็กต้องไร้เสรีภาพพึงเป็นมาตรการสุดท้ายที่จะดำเนินการและสำหรับช่วงระยะเวลาที่น้อยที่สุดที่จำเป็นและจำกัดต่อกรณีกเว้นเท่านั้น

ข้อ 10

บุคคลที่ไร้เสรีภาพพึงมีสิทธิด้านสุขภาพ และสามารถเข้าใจวิธีการได้รับการดูแลรักษาทางทันตกรรม ทางร่างกายและจิตใจที่เพียงพอในระดับสูงที่สุดเท่าที่จะมีได้ และการมีบุคลากรทางการแพทย์ที่ไม่มีอคติและเหมาะสม และผู้ต้องขังสามารถเข้าถึงการบำบัดรักษาที่ไม่เสียค่าใช้จ่ายและเหมาะสม ตลอดจนมีการเข้าร่วมโปรแกรมสำหรับการศึกษาทางสุขภาพ การมีภูมิคุ้มกัน การป้องกันและการรักษาการติดเชื้อโรค โรคติดต่อ และมาตรการพิเศษที่ตอบสนองความต้องการทางสุขภาพของบุคคลที่ไร้เสรีภาพ ซึ่งเป็นของกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูง เช่น ผู้สูงอายุ สตรี เด็ก ผู้พิการ ผู้ที่ติดเชื้อเอชไอวีเอดส์ วัณโรค และผู้ป่วยในระยะสุดท้าย การบำบัดรักษาควรอยู่บนพื้นฐานหลักการทางวิทยาศาสตร์และมีการนำการปฏิบัติงานอันเป็นเลิศไปใช้

ในเรือนจำสำหรับเยาวชนหญิงหรือผู้ต้องขังหญิง ควรมีสถานที่อยู่อาศัยพิเศษ และบุคลากรและทรัพยากรที่เพียงพอสำหรับการดูแลก่อนและหลังคลอด และการปฏิบัติต่อสตรีและเด็กสาว

ข้อ 12

(1) ที่อยู่อาศัย

บุคคลที่ไร้เสรีภาพพึงมีพื้นที่เพียงพอ และการได้รับแสงธรรมชาติประจำวัน การไหลเวียนอากาศและความร้อนที่เหมาะสม ตามที่เงื่อนไขทางสภาพอากาศของสถานที่ไร้เสรีภาพ ควรมีการจัดให้มีเตียงแยก ชุดเครื่องนอนที่เหมาะสม และสภาพอื่นๆ ที่ขาดไม่ได้สำหรับการพักตอนกลางคืน ควรมีการจัดตั้งหน่วยที่พิจารณาความต้องการพิเศษของผู้ที่ป่วยหรือพิการ เด็ก สตรีมีครรภ์หรือมารดาที่ให้นมบุตร และผู้สูงอายุ

(2) ความสะอาด

สตรีและเด็กหญิงที่ไร้เสรีภาพพึงได้รับการจัดสิ่งของที่ขาดไม่ได้สำหรับความต้องการทางอนามัยของตนเองโดยเฉพาะ

ข้อ 13

การศึกษาเบื้องต้นหรือพื้นฐานต้องจัดให้บุคคลที่ไร้เสรีภาพโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็ก และผู้ใหญ่ที่ไม่ได้รับหรือไม่ได้สำเร็จการศึกษาเบื้องต้นครบหลักสูตร

ข้อ 14

รัฐสมาชิกขององค์การรัฐอเมริกันพึงนำมาตรการทั้งของประเทศและระหว่างประเทศในลักษณะคุ้มครองปกป้องไปใช้กับแรงงานเด็ก โดยเฉพาะเพื่อป้องกันการแสวงหาผลประโยชน์ และเพื่อมั่นใจให้เกิดผลประโยชน์ต่อเด็กมากที่สุด

ข้อ 19

บุคคลที่ไร้เสรีภาพในประเภทที่แตกต่างกันพึงถูกคุมขังไว้ในสถานที่หรือส่วนบริเวณที่แตกต่างกันภายในเรือนจำเดียวกัน โดยพิจารณาถึงเพศ อายุ สาเหตุแห่งการไร้เสรีภาพ ความจำเป็นในการปกป้องชีวิตและศีลธรรมของบุคคลไร้เสรีภาพ ความจำเป็นในการได้รับความใส่ใจเป็นพิเศษ หรือสภาพแวดล้อมอื่นที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงปลอดภัยภายใน

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การจัดการควรเกิดขึ้นเพื่อแบ่งแยกผู้ชายกับผู้หญิง เด็กและผู้ใหญ่ ผู้สูงอายุ ผู้ถูกกล่าวหาและนักโทษเด็ดขาด บุคคลที่ไร้เสรีภาพจากเหตุผลทางพลเมืองและผู้ที่ได้รับข้อกล่าวหาคดีทางอาญา ในกรณีของการไร้เสรีภาพของผู้ลี้ภัย ผู้แสวงหาสถานะผู้ลี้ภัยและกรณีคล้ายกันอื่นๆ เด็กไม่ควรถูกแยกออกจากบิดามารดา ผู้ลี้ภัยและผู้ไร้เสรีภาพเนื่องจากประเด็นการอพยพไม่ควรไร้เสรีภาพในสถานที่ที่ออกแบบมาสำหรับคุมขังบุคคลไร้เสรีภาพ เนื่องจากคดีความผิดทางอาญา

ข้อ 22

3. มาตรการของสถานที่คุมขัง

พึงห้ามมีการคุมขังเดี่ยวอย่างเข้มงวดสำหรับสตรีมีครรภ์ หรือมารดาที่อาศัยอยู่กับบุตร ในสถานที่ไร้เสรีภาพ และเด็กที่ไร้เสรีภาพ

๗ การนำไปปฏิบัติ

ดังที่ระบุไว้ในคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน บุคคลใดๆ ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีควรได้รับการปฏิบัติในฐานะเป็นเยาวชนในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

รัฐพึงพัฒนาและดำเนินนโยบายและโปรแกรมที่เกี่ยวข้องกับเด็กสาวอายุต่ำกว่า 18 ปีที่มีความผิดในคดีอาญาซึ่งตรงตามมาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก กฎสหประชาชาติสำหรับการปกป้องคุ้มครอง

เยาวชนที่ไร้เสรีภาพ (กฏสาวาน่า) และ กฏอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชน (กฏแห่งกรุงปักกิ่ง)

รัฐควรตรวจสอบเหตุผลที่ทำให้เด็กสาวถูกคุมขัง เช่น เด็กถูกคุมขังเพราะพฤติกรรมเบี่ยงเบน และสามารถก่อให้เกิดมาตรการที่ดีมากขึ้นในการแก้ไขความต้องการของเด็กสาวที่กำลังจะเข้าสู่ระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาหรือไม่?

เยาวชนผู้กระทำผิดหญิงควรถูกคุมขังในฐานะเป็นมาตรการสุดท้ายที่จะใช้ และเป็นระยะเวลาที่น้อยที่สุดที่เหมาะสม (ข้อ 37 ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก) และหากมีการคุมขังแล้ว ต้องได้รับการให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกในการนำเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีที่รวดเร็วที่สุด (ข้อ 10 ของ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง) ในกฎหมายเด็กของประเทศอุกันดา ปีค.ศ. 1996 ได้ให้ทางเลือกอื่นสำหรับการคุมขังเยาวชนโดยเมื่อมีคดีที่ต้องพิจารณาของเด็กอายุระหว่าง 12 - 17 ปี ศาลหมู่บ้านอาจมีคำสั่งดังนี้

- การคืนดี หรือการตกลงอย่างสันติและอาจให้เด็กได้ขอโทษบุคคลที่กล่าวโทษ
- การชดเชย ด้วยการจ่ายเงินในจำนวนที่เหมาะสมต่อความเสียหาย
- การทดแทน ด้วยการสั่งให้คืนและทดแทนสิ่งที่หายหรือที่ขโมยไปต่อเจ้าของ
- การขอโทษ ด้วยการให้เด็กแสดงถ้อยคำว่าเสียใจต่อสิ่งที่กระทำไป
- การเตือน ด้วยการว่ากล่าวตักเตือนเด็กไม่ให้กระทำผิดอีก
- คำสั่งแนะนำ ด้วยการที่ศาลหมู่บ้านจะมอบหมายบุคคลซึ่งจะรับผิดชอบต่อการแนะนำ ให้ข้อเสนอ ให้การช่วยเหลือเด็กสำหรับระยะเวลาไม่เกิน 6 เดือน

เมื่อเด็กและเยาวชนหญิงถูกคุมขัง **ต้องคุมขังแยกออกจากผู้ใหญ่และจากเยาวชนผู้กระทำผิดชาย** อย่างไรก็ตามก็ดี ตามที่ระบุไว้ในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก กล่าวคือ อาจคุมขังกับผู้ใหญ่ได้หากเป็นผลประโยชน์ที่ดีที่สุดของเด็ก เช่น หากมารดาของเด็กถูกคุมขังอยู่เช่นเดียวกัน ดังนั้น สามารถคุมขังไว้ด้วยกันได้ ซึ่งเด็กสาวสามารถเข้าร่วมในการอภิปรายเกี่ยวกับผลประโยชน์ที่ดีที่สุดของตนเองในสถานการณ์ต่างๆ

เด็กและเยาวชนหญิงที่ถูกคุมขังต้องได้รับการปรึกษาเกี่ยวกับสถานที่ที่จำเป็น หากเด็กเป็นผู้ที่เคยถูกประทุษร้ายทางเพศหรือทางร่างกาย เด็กควรสามารถเข้าร่วมตัดสินใจถึงบุคคลที่สามารถเข้าเยี่ยมในเรือนจำได้ อย่างไรก็ตามก็ดี เด็กควรมีการจัดการสำหรับการติดต่อกับครอบครัวให้มากที่สุด รวมถึงเครือข่ายที่ให้การสนับสนุนอื่นๆ และต้องมีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการศึกษา อย่างน้อยต้องเท่าเทียมกับเด็กที่อยู่ภายนอกเรือนจำ และหากมีการทำงาน ต้องมีเวลาทำงานที่สั้นกว่า ตามที่เหมาะสมกับอายุของเด็ก

ทั้งนี้ ต้องไม่ลืมว่าเยาวชนที่เป็นมารดาในเรือนจำต้องการการดูแลที่ใกล้ชิดอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเสี่ยงที่เกิดขึ้นในช่วงระหว่างการมีครรภ์ ซึ่งต้องการความช่วยเหลือและการสนับสนุนพิเศษ ดังนั้น เรือนจำต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับมารดาที่เท่าเทียมกับ

มารดาที่เป็นผู้ใหญ่ เช่น การทำให้มั่นใจว่ามารดาที่เป็นเด็กและเยาวชนหญิงสามารถอยู่กับบุตรได้ และควรได้รับการเข้าถึงความช่วยเหลือและการสนับสนุนจากครอบครัวและสมาชิกของชุมชนมากที่สุดเท่าที่จะมากได้

บทที่ 18

ผู้ต้องขังหญิงชาวต่างชาติ

๖ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังขององค์การสหประชาชาติ

38. (1) นักโทษที่เป็นคนต่างด้าวพึงได้รับอนุญาตตามสมควรในการที่จะติดต่อกับผู้แทนสถานทูตหรือกงสุลของประเทศของนักโทษผู้นั้นที่ประจำอยู่ในประเทศที่นักโทษผู้นั้นรับโทษอยู่

41. (3) สิทธิของนักโทษที่จะติดต่อกับอนุศาสนาจารย์ของทุกๆ ศาสนาของตนนั้นจะต้องไม่ถูกปฏิเสธจากทางเรือนจำ

ผู้ต้องขังหญิงที่เป็นชาวต่างชาติมีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งมีความแตกต่างกันออกไปในแต่ละประเทศ โดยบางประเทศผู้ต้องขังหญิงชาวต่างชาติถือเป็นสัดส่วนที่มากที่สุดของประชากรผู้ต้องขังหญิงทั้งหมด เช่น ในประเทศบาร์เรน มีจำนวน 99 เพอร์เซ็นต์ หรือในประเทศบาร์บาโดส มี 80 เพอร์เซ็นต์ เป็นต้น

ผู้ต้องขังหญิงชาวต่างชาติมีระดับการติดต่อกับรัฐที่ตนเองถูกคุมขังอยู่ที่แตกต่างกัน โดยอาจเป็นผู้อยู่อาศัยในประเทศนั้นมาระยะยาวนานหรือถูกจับกุมขณะเพิ่งเข้าประเทศ ซึ่งมีความต้องการและความเปราะบางที่แตกต่างกันไป ในประเทศสหราชอาณาจักร จำนวนผู้ต้องขังหญิงชาวต่างชาติเพิ่มสูงขึ้น อันเกิดจากกฎหมายต่อต้านยาเสพติดที่รุนแรงมากขึ้น สตรีที่ถูกจับกุมมักเป็นผู้ค้ายาเสพติด และได้รับโทษโดยเฉลี่ยระหว่าง 5 - 8 ปี สำหรับการกระทำผิดครั้งแรก ขณะที่ในประเทศอื่นๆ ผู้หญิงต่างชาติมักถูกคุมขังเนื่องจากเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายหรือการค้าประเวณี

โดยมากแล้ว หญิงต่างชาติในเรือนจำมักมีพื้นฐานที่ยากจนอย่างมาก และถูกโดดเดี่ยวในเรือนจำเนื่องจากปัญหาด้านวัฒนธรรมและภาษา ซึ่งมีความยากลำบากในการคุ้นเคยต่อระบบเรือนจำและระบบกฎหมาย

การติดต่อกับครอบครัวถือเป็นปัญหาสำหรับผู้ถูกคุมขังชาวต่างชาติ เนื่องจากมักไม่ได้รับการเยี่ยมจากญาติ ในประเทศสหราชอาณาจักรได้มีการจัดเก็บข้อมูลแล้วพบว่า มีเพียง 11

เปอร์เซ็นต์ของสตรีต่างชาติในเรือนจำที่ได้รับการเยี่ยมจากบุตร เมื่อเปรียบเทียบกับผู้ต้องขังชาวบริติชจำนวน 60 เปอร์เซ็นต์ นอกจากนั้น ค่าใช้จ่ายในการส่งจดหมายหรือโทรศัพท์ทางไกลมักมีราคาแพงมาก และการมีช่วงระยะเวลาที่อนุญาตให้โทรศัพท์นั้นอาจไม่สามารถเกิดขึ้นได้ตามนั้น เนื่องจากความแตกต่างของเวลา รวมถึงความล่าช้าในการขนส่งไปรษณีย์ในบางประเทศ หรือสถานการณ์อาจเลวร้ายยิ่งขึ้นหากเรือนจำต้องนำจดหมายต่างๆ ไปแปล ทำให้เกิดความยากลำบากในการรักษาความสัมพันธ์กับครอบครัว และเพิ่มโอกาสในการทำให้ครอบครัวแตกแยก หรือก่อให้เกิดความเจ็บป่วยทางจิตใจและอารมณ์ต่อผู้ต้องขัง

การคุมขังมารดาในอีกประเทศอาจทำลายครอบครัวในประเทศตนเอง ซึ่งเคยมีการอภิปรายกรณีของหญิงชาวจาไมกาที่ถูกจับเนื่องจากลักลอบขนยาเสพติดเข้าประเทศสหราชอาณาจักรและถูกคุมขังเป็นระยะเวลาไม่นาน ทนายของผู้ต้องขังได้ให้ความคิดเห็นไว้ว่า:

ผู้ต้องขังหญิงเหล่านี้ส่วนใหญ่...เป็นผู้เลี้ยงดูหลัก ทั้งกับมารดาและยาย และสมาชิกในครอบครัวที่อายุน้อย ซึ่งถือเป็นผู้หาเลี้ยงหลัก ดังนั้นเมื่อถูกแยกออกมา จึงทำให้สถานการณ์แย่ๆ ต่างๆ เกิดขึ้น เช่น เด็กต้องเร่ร่อนบนถนน เนื่องจากไม่มีใครดูแล

ในหลายประเทศ สตรีต่างชาติที่ถูกคุมขังอาจถูกส่งตัวกลับประเทศ ซึ่งจะมีผลบังคับใช้ก็ต่อเมื่อครบกำหนดโทษแล้ว ดังนั้น ผู้ต้องขังจึงได้รับการจัดประเภทให้เป็นผู้ต้องขังความมั่นคงสูง อันถือเป็นอุปสรรคต่อการติดต่อกับโลกภายนอกระหว่างถูกจำคุกคุมขัง

การดำเนินมาตรการส่งตัวกลับประเทศอัตโนมัติเมื่อครบกำหนดโทษถือเป็นปัญหาสำหรับชาวต่างชาติที่อยู่อาศัยในประเทศนั้นมานานก่อนการคุมขัง ซึ่งอาจจะมีญาติหรือคนรู้จักในประเทศที่ถูกคุมขัง โดยคนกลุ่มนี้อาจไม่มีปัญหาเรื่องการติดต่อหรือการเยี่ยมจากญาติเหมือนกับผู้ต้องขังที่ไม่ใช่ผู้อยู่อาศัยหลัก แต่หากถูกส่งตัวกลับประเทศเมื่อครบกำหนดโทษอาจถือเป็นการแยกผู้ต้องขังจากครอบครัว ซึ่งอาจส่งผลให้ครอบครัวต้องอพยพย้ายตามกลับไปด้วย ทั้งนี้ ถือเป็นปัญหาอย่างมากหากสมาชิกในครอบครัวมีสัญชาติที่แตกต่างกัน (เช่น หากบุตรของผู้ต้องขังเป็นพลเมืองของประเทศที่ถูกคุมขัง)

นอกจากนั้น ยังมีปัญหาในการจัดหาสิ่งจำเป็นแก่สตรีต่างชาติที่ตั้งครรภ์หรือมีบุตรที่ยังเล็กขณะที่ถูกจับกุมตัว โดยเฉพาะประเด็นต่างๆ อาทิเช่น เด็กจะยังอยู่กับผู้ต้องขังได้หรือไม่? หากไม่ได้ เด็กจะถูกส่งตัวกลับหรือไม่? และใครจะดูแล? เป็นต้น

สตรีต่างชาติในเรือนจำมักต้องประสบปัญหาทุกวัน เช่น การไม่สามารถเข้าถึงบริการทางการศึกษาหรือบริการอื่นๆ ในเรือนจำ ดังตัวอย่างในประเทศบาร์เรน ไม่มีการจัดโปรแกรมการศึกษาให้กับผู้ต้องขังหญิงที่พูดภาษาแตกต่างกันออกไปและใช้เวลาอยู่เพียงระยะสั้นๆ นอกจากนี้อาจไม่ได้รับอาหารหรือสิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติตามหลักศาสนา

ในหลายประเทศ ผู้ต้องขังต้องพึ่งพาสมาชิกในครอบครัวให้นำอาหาร เสื้อผ้าและสิ่งของเครื่องใช้จำเป็นอื่นๆ มาให้ แต่มีรายงานในประเทศอียิปต์ว่า ผู้ต้องขังหญิงจากต่างประเทศซึ่งขาดการสนับสนุนมักถูกบังคับให้ทำงานให้แก่ผู้ที่อยู่อาศัยร่วมกันชาวอียิปต์เพื่อให้ครอบครัวงายาหรือสิ่งของอื่นๆ ที่ต้องการ ซึ่งทำให้ผู้ต้องขังหญิงต่างชาติมีความเสี่ยงในการถูกแสวงหาผลประโยชน์ทางเพศ

๗ มาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศต่าง ๆ

■ หลักการเพื่อการคุ้มครองบุคคลทุกคนที่ถูกคุมขังหรือจำคุก

ข้อ 14

ในกรณีที่ผู้ต้องหาไม่สามารถเข้าใจหรือพูดภาษาที่ใช้ในประเทศที่ตนถูกจับกุม คุมขังหรือจำคุกนั้น ผู้นั้นมีสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือเพื่อแปลข้อความเกี่ยวกับรายละเอียดข้อมูล ผู้นั้นมีสิทธิทราบดังกล่าวในข้อ 10 ข้อ 11 ข้อย่อยที่ 2) ข้อ 12 ข้อย่อยที่ 1) และข้อ 13 ข้างต้นให้เป็นภาษาที่ผู้ต้องหาสามารถเข้าใจได้ รวมทั้งจัดให้มีล่ามที่จะช่วยในการสื่อสารระหว่างผู้ต้องหาที่ปรึกษากฎหมายของผู้ต้องหาตามความจำเป็นด้วย

■ การประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดครั้งที่ 7 ภาคผนวก 2 ข้อเสนอแนะต่อการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังต่างชาติ

(2) ผู้ต้องขังต่างชาติควรมีทางเข้าถึงการฝึกอบรมวิชาชีพ การทำงานและการศึกษา เช่นเดียวกับผู้ต้องขังในชาตินั้นๆ

(3) ผู้ต้องขังต่างชาติควรสามารถใช้มาตรการทางเลือกอื่นนอกจากการคุมขังได้ เช่นเดียวกับการลาพักจากเรือนจำ และการออกจากเรือนจำโดยถูกกฏอื่นๆ ตามหลักการเดียวกันของผู้ต้องขังในประเทศ

(4) ผู้ต้องขังต่างชาติควรได้รับการแจ้งโดยทันทีหลังจากเข้าสู่เรือนจำด้วยภาษาที่เข้าใจ ผ่านทางการเขียนอธิบายเกี่ยวกับองค์ประกอบหลักของระบอบเรือนจำ รวมถึงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง

(5) ความเชื่อและธรรมเนียมปฏิบัติตามศาสนาของผู้ต้องขังต่างชาตินควรได้รับการเคารพ...

(7) ผู้ต้องขังต่างชาตินควรได้รับความช่วยเหลือที่เหมาะสม ในภาษาที่เข้าใจได้เมื่อต้องดำเนินการกับเจ้าหน้าที่โปรแกรมหรือเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์ และในการดำเนินงานอื่นๆ เช่น การร้องเรียน สถานที่อยู่อาศัยพิเศษ อาหารพิเศษและการเป็นผู้แทนทางศาสนาและการให้คำปรึกษา

(8) การติดต่อของผู้ต้องขังต่างชาติดกับครอบครัวและหน่วยงานชุมชนควรได้รับการอำนวยความสะดวกโดยการให้โอกาสที่จำเป็นสำหรับการเยี่ยมญาติและการติดต่อทางจดหมายด้วยความยินยอมของผู้ต้องขัง...

๗ มาตรฐานระดับภูมิภาคเกี่ยวกับการคุมขัง

■ กฎเรือนจำยุโรป

ข้อ 37.1

ผู้ต้องขังที่เป็นชาวต่างชาติพึงได้รับการแจ้ง โดยไม่ชักช้าถึงสิทธิของตนเองในการร้องขอการติดต่อและได้รับอนุญาตในการใช้สิ่งอำนวยความสะดวกในการติดต่อกับผู้แทนกงสุลหรือผู้แทนทางการทูตของชาติตนเอง

ข้อ 37.2

ผู้ต้องขังที่ชาติของตนเองไม่มีผู้แทนกงสุลหรือผู้แทนทางการทูต หรือผู้ลี้ภัย หรือผู้ที่ไม่มียุติ พึงได้รับอนุญาตในการใช้สิ่งอำนวยความสะดวกในการติดต่อกับผู้แทนของรัฐที่เป็นผู้ดูแลผลประโยชน์หรือหน่วยงานของประเทศหรือระหว่างประเทศที่ดำเนินการในการตอบสนองผลประโยชน์ของบุคคลนั้น

ข้อ 37.3

เพื่อผลประโยชน์ของชาวต่างชาติในเรือนจำ ผู้ซึ่งอาจมีความต้องการพิเศษนั้น หน่วยงานเรือนจำพึงให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่กับเจ้าหน้าที่กงสุลหรือเจ้าหน้าที่การทูตที่เป็นผู้แทนของผู้ต้องขัง

ข้อ 37.4

ข้อมูลพิเศษเกี่ยวกับความช่วยเหลือทางกฎหมายพึงจัดให้แก่ผู้ต้องขังชาวต่างชาติ

ข้อ 37.5

ผู้ต้องขังต่างชาตินพึงได้รับการแจ้งถึงความเป็นไปได้ในการร้องขอให้มีการโอนการพิจารณาตัดสินการลงโทษในคดีของตนเองในประเทศอื่น

■ หลักการ และการปฏิบัติงานอันเป็นเลิศในการคุ้มครองบุคคลที่ถูกตัดสิทธิในเสรีภาพ ในอเมริกา

ข้อ 5

บุคคลที่ไร้เสรีภาพในรัฐสมาชิกขององค์การรัฐอเมริกันซึ่งไม่ใช่คนสัญชาตินั้น พึงได้รับการ
การแจ้ง โดยไม่ชักช้า และในทุกกรณีก่อนที่จะให้การใดๆ ต่อหน่วยงานที่มีความสามารถ ถึง
สิทธิในการได้รับความช่วยเหลือทางการทูตหรือทางกงสุล และร้องขอหน่วยงานทางการทูตและ
ทางกงสุลให้ได้รับการแจ้งถึงการไร้เสรีภาพของตนโดยทันที นอกจากนี้ ผู้ต้องขังพึงมีสิทธิใน
การติดต่อกับหน่วยงานทางการทูตและทางกงสุลโดยเสรีและอย่างเป็นทางการเป็นส่วนตัว

๗ การนำไปปฏิบัติ

กฎหมายระหว่างประเทศที่จัดการเกี่ยวกับการคุมขังไม่ได้แก้ไขปัญหาการถูกโดดเดี่ยว
จากสาเหตุการคุมขังในต่างประเทศ และผลกระทบของการคุมขังต่อสตรีต่างชาติต่อ
ความสัมพันธ์กับบุตรและครอบครัว

ดังนั้น นโยบายเรือนจำต้องตระหนักถึงความต้องการเฉพาะของผู้หญิงต่างชาติในวิธี
ทางปฏิบัติมากมาย ดังที่หัวหน้าผู้ตรวจการเรือนจำของประเทศสหราชอาณาจักรได้กล่าวไว้ว่า
ผู้ต้องขังต่างชาติควรได้รับการวิเคราะห์ความต้องการเพื่อระบุถึงภาษาที่ใช้สื่อสาร และได้รับชุด
เทปในช่วงแรกรับภายในเรือนจำในภาษาของตนเอง และควรมีการจัดสรรค่าบริการทาง
โทรศัพท์ที่ไม่แพงสำหรับการติดต่อกลับบ้าน และช่วงเวลาที่เหมาะสมกับปลายทาง รวมถึงเรื่อง
ของอาหารและโภชนาการ สตรีที่มาจากประเทศเขตร้อนอาจมีความจำเป็นในการใส่เสื้อผ้าที่
มากกว่าปกติธรรมดาเพื่อแน่ใจว่าอบอุ่นเพียงพอ และต้องมีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่เรือนจำใน
การระบุและแก้ไขปัญหาลำหรับความต้องการของผู้ต้องขังหญิงต่างชาติ

หนทางแก้ไขปัญหาย่างหนึ่งที่เป็นไปได้ คือ การตกลงเจรจาให้ผู้ต้องขังต่างชาติที่มี
คุณสมบัติครบบางประการสามารถได้รับโทษในประเทศบ้านเกิดของตนเอง ซึ่งการโอนย้าย
ผู้ต้องขังต้องอยู่บนพื้นฐานความยินยอม และควรพิจารณาถึงสภาพการจำคุกคุมขังในประเทศ
บ้านเกิดด้วยว่าได้มาตรฐานสิทธิมนุษยชนหรือไม่

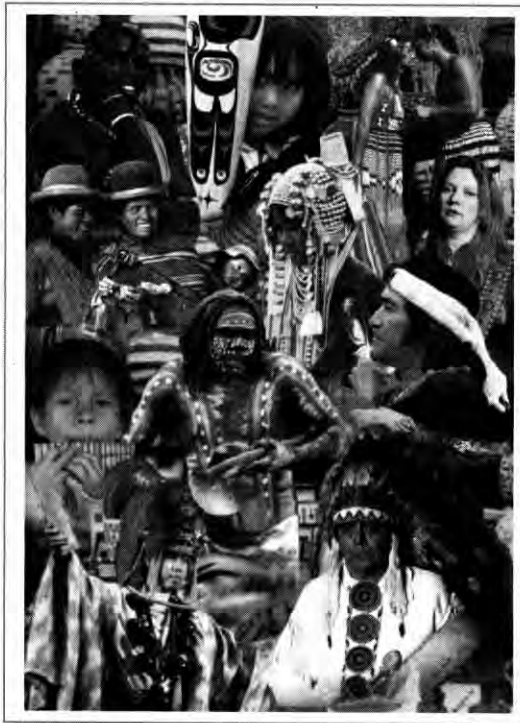
สำหรับการแก้ไขปัญหาละเอียดกว่านี้ คือ การตรวจสอบการตัดสินใจพิพากษาและการ
ปฏิบัติต่างๆ ของผู้ต้องขังต่างชาติใหม่อีกครั้ง โดยเฉพาะผู้หญิงกับความรับผิดชอบในครอบครัว

บทที่ 19

ผู้ต้องขังหญิงชนพื้นเมืองและชนกลุ่มน้อย

ในประเทศที่มีประชากรชนพื้นเมือง คนกลุ่มนี้มักมีจำนวนประชากรที่ไม่ได้สัดส่วนกับประชากรผู้ต้องขังทั้งหมด เช่น ในประเทศแคนาดา มีสตรีชาวพื้นเมืองน้อยกว่า 2 เปอร์เซ็นต์ แต่มีผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำจำนวนถึง 21 เปอร์เซ็นต์ ในประเทศออสเตรเลีย ระหว่างปีค.ศ. 1991 - 1999 มีอัตราการคุมขังสตรีชาวพื้นเมืองเพิ่มสูงขึ้นถึง 262 เปอร์เซ็นต์ เมื่อเปรียบเทียบการอัตราการคุมขังประชากรผู้ต้องขังหญิงที่ไม่ใช่ชนพื้นเมืองที่เพิ่มขึ้นเพียง 185 เปอร์เซ็นต์

ผู้ต้องขังหญิงชนพื้นเมืองในเรือนจำมักต้องทนทุกข์กับข้อต่อຍจากการเป็นทั้งผู้หญิงและการเป็นชนพื้นเมือง ซึ่งมักถูกเลือกปฏิบัติในระบบราชทัณฑ์ในเรือนจำ สตรีพื้นเมืองมักมีความต้องการพิเศษและต้องทนทุกข์จากปัญหาเฉพาะต่าง ๆ ซึ่งมีความแตกต่างระหว่างชนพื้นเมืองในแต่ละกลุ่ม แต่อาจมีบางประเด็นที่มีลักษณะเหมือนกัน กล่าวคือ

สตรีจาก **ชนกลุ่มน้อย** ในหลายประเทศมักถูกเลือกปฏิบัติ เช่น ในประเทศสหรัฐอเมริกา สตรีเชื้อชาติแอฟริกันถูกคุมขังมากกว่าสตรีผิวขาวถึง 8 เท่า ขณะที่ชาวละตินที่เป็นผู้หญิง 3 เท่า และ 2 ใน 3 ของผู้หญิงในเรือนจำรัฐบาลกลางและมลรัฐเป็นชาวแอฟริกันอเมริกัน หรือละติน

นอกจากนั้นยังมีความ **โดดเดี่ยวทางภูมิศาสตร์** ของเรือนจำหญิงซึ่งมักก่อให้เกิดปัญหาเฉพาะสำหรับสตรีพื้นเมือง งานวิจัยในประเทศแคนาดาพบว่า การโดดเดี่ยวจากการจำคุกคุมขังมักทำให้ความยากลำบากของญาติผู้ต้องขังอยู่ในสถานการณ์ที่เลวร้ายมากขึ้น ใน การต้องเดินทางเป็นระยะทางที่ไกลและมัก

ห่างไกลจากชุมชนในการเยี่ยมผู้ต้องขัง นักวิจัยยังพบว่า 24 เปอร์เซ็นต์ของสตรีพื้นเมืองได้รับการเยี่ยมญาติเพียง 1 ครั้งจากครอบครัวต่อปี และสรุปว่า การถูกทอดทิ้งเช่นนี้เป็นอุปสรรคต่อการบำบัดฟื้นฟูที่สำคัญ

สตรีมักถูกเลือกปฏิบัติจากการ **จำแนกลักษณะระดับความมั่นคง** เนื่องจากการประเมินความเสี่ยงของผู้ต้องขังอยู่บนพื้นฐานดัชนีทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งส่งผลให้ผู้ต้องขัง

หญิงพื้นเมืองมักได้รับการปล่อยตัวแบบมีเงื่อนไขสู่ชุมชนในอัตราที่น้อยกว่าผู้ต้องขังหญิงอื่นๆ
ในเรือนจำ

นอกจากนี้ **อุปสรรคทางภาษา** อาจทำให้ผู้ต้องขังหญิงพื้นเมืองไม่สามารถเข้าถึง
บริการภายในเรือนจำและถูกโดดเดี่ยวจากผู้ต้องขังคนอื่นๆ ดังเช่น ในประเทศเม็กซิโก นักวิจัย
พบว่า ผู้ต้องขังหญิงพื้นเมืองมักไม่ทราบถึงสาเหตุที่ต้องมาอยู่ในเรือนจำ หรือไม่ทราบว่า
ได้รับการปล่อยตัวเมื่อใด

สตรีพื้นเมืองในเรือนจำอาจขาดวิธีการเข้าถึง**บริการที่เหมาะสม** โปรแกรมและ
หลักสูตรต่างๆ ที่ไม่ได้พิจารณาถึงธรรมเนียมปฏิบัติ ประเพณีทางวัฒนธรรม ภาษา ฯลฯ
หน่วยงานพันธมิตรนอกเรือนจำ อ้างว่า “โปรแกรมมีความล้มเหลวในการที่ไม่คำนึงถึง
วัฒนธรรมและข้อขัดแย้งทางเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันของชาวอะบอริจิน ทำให้ไม่สามารถ
เตรียมการไว้สำหรับสตรีอะบอริจินในการปล่อยตัว หรือสนับสนุนพวกเขาในการรับมือกับ
ความเครียดที่ต้องประสบทุกวัน ความเบื่อหน่ายและความเหงาในชีวิตเรือนจำ”

ในประเทศออสเตรเลีย การเข้าถึงโปรแกรมมารดาและทารกสำหรับชาวพื้นเมืองมี
ความแตกต่างกันไปตามแต่ละรัฐ ซึ่งในกรณีที่ไม่สามารถเข้าถึงโปรแกรมมักเกิดจากการ**เลือก
ปฏิบัติทางเชื้อชาติ**ภายในเรือนจำ โดยมารดาชาวพื้นเมืองส่วนมากมักถูกปฏิเสธไม่ให้นำ
ทารกเข้ามาอยู่ในเรือนจำได้ด้วยเหตุผลที่ว่า สตรีพื้นเมืองมีระบบการดูแลทางญาติที่ดี และ
ญาติมักสามารถเลี้ยงดูเด็กได้ดีกว่า

นอกจากนี้ ต้องให้ความสนใจต่อ**ผู้กระทำผิดพื้นเมืองที่เป็นเยาวชน** ด้วย เนื่องจากมัก
ถูกตัดออกจากโปรแกรมสำหรับการเลี้ยงเยาวชนนอกจากการคุมขัง และเมื่อถึง**เวลาปล่อยตัว**
สตรีพื้นเมืองมักต้องประสบกับปัญหา และทำให้ต้องกลับมาถูกจำคุกคุมขังอีกครั้ง เนื่องจากตรา
บาปที่เกิดจากเรือนจำมักมีความรุนแรงมาก เช่น ในประเทศแคนาดาพบว่า การให้บริการและ
การสนับสนุนสาธารณะที่จำเป็นในการปรับตัวภายหลังการปล่อยตัวมักไม่เพียงพอในชุมชนชาว
พื้นเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริการการจัดหาบ้าน ความช่วยเหลือด้านอาชีพและการให้
คำปรึกษาต่างๆ

๗ มาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศต่าง ๆ

■ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

ข้อ 2

บุคคลชอบที่จะมีสิทธิและเสรีภาพประดาที่ระบุไว้ในปฏิญญานี้ ทั้งนี้โดยไม่มีการจำแนก
ความแตกต่างในเรื่องใด ๆ เช่น เชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความเห็นทางการเมืองหรือ
ทางอื่นใด ชาติหรือสังคมอันเป็นที่มาเดิม ทรัพย์สิน กำเนิด หรือสถานะอื่นใด

■ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

ข้อ 27

ในรัฐทั้งหลายซึ่งมีชนกลุ่มน้อยทางเผ่าพันธุ์ ศาสนาหรือภาษา บุคคลผู้เป็นชนกลุ่มน้อยดังกล่าวจะไม่ถูกปฏิเสธสิทธิในอันที่จะมีวัฒนธรรมของตนเอง ในอันที่จะนับถือและ ปฏิบัติ พิธีกรรมทางศาสนาหรือ ใช้ภาษาของตนเองภายในชุมชนร่วมกับสมาชิกอื่น ๆ ของชนกลุ่มน้อยด้วยกัน

■ อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ

ข้อ 5

เพื่อให้สอดคล้องตามพันธกรณีพื้นฐานที่ได้จัดวางไว้ตามข้อ 2 ของอนุสัญญานี้ รัฐภาคีจะห้ามและจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ และจะประกันสิทธิของทุกคนให้มีความเสมอภาคกันตามกฎหมาย โดยไม่จำแนกตามเชื้อชาติ สีผิว หรือชาติหรือเผ่าพันธุ์กำเนิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการใช้สิทธิดังต่อไปนี้

(ก) สิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติต่ออย่างเท่าเทียมกันภายใต้ศาลและองค์กรอื่น ๆ ทั้งปวงในกระบวนการยุติธรรม

(ข) สิทธิที่บุคคลจะได้รับสวัสดิภาพและการคุ้มครองโดยรัฐให้รอดพ้นจากความรุนแรงหรือการทำร้ายร่างกาย ไม่ว่าจะโดยการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือโดยกลุ่มบุคคลหรือสถาบันใดก็ตาม

■ อนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ 169 ว่าด้วยปวงชนพื้นเมืองและกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศเอกราช

ข้อ 3 (1)

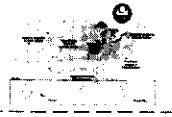
ชนพื้นเมืองและชนเผ่าพึงสามารถใช้มาตรการสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพพื้นฐานได้อย่างเต็มที่โดยปราศจากการกีดขวางหรือการเลือกปฏิบัติ กฎหมายต่างๆ ของอนุสัญญานี้พึงนำไปปฏิบัติโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติต่อสมาชิกของชนกลุ่มนี้ทั้งชายและหญิง

ข้อ 10

1. ในการบังคับบทลงโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายทั่วไปต่อสมาชิกของชนกลุ่มนี้พึงปราศจากลักษณะทางวัฒนธรรม เศรษฐกิจและสังคม

2. ควรมีการให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกต่อการใช้วิธีการลงโทษอื่นๆ นอกจากการคุมขังในเรือนจำ

๗ มาตรฐานระดับภูมิภาคเกี่ยวกับการคุมขัง

■ กฎเรือนจำยุโรป

ข้อ 38.1

พึงมีการดำเนินการพิเศษเพื่อให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ต้องขังที่เป็นชนกลุ่มน้อยหรือชนเชื้อชาติ

ข้อ 38.2

การปฏิบัติทางวัฒนธรรมที่สามารถปฏิบัติได้ของกลุ่มที่ต่างกัันพึงได้รับอนุญาตให้ยังคงดำเนินการภายในเรือนจำ

ข้อ 38.3

ความจำเป็นทางภาษาต้องได้รับการตอบสนองจากล่ามที่มีความสามารถและโดยการจัดทำวัสดุการเขียนในขอบเขตของภาษาที่ใช้ในเรือนจำเฉพาะ

■ หลักการ และการปฏิบัติงานอันเป็นเลิศในการคุ้มครองบุคคลที่ถูกตัดสิทธิในเสรีภาพในอเมริกา

ข้อ 2

มาตรการที่ออกแบบมาเฉพาะสำหรับการคุ้มครองสิทธิของสตรี โดยเฉพาะสิทธิของสตรีมีครรภ์และมารดาที่เลี้ยงดูเด็ก หรือผู้สูงอายุ ผู้ป่วยหรือผู้ที่ทุกข์ทรมานจากการติดเชื้อเช่น เอชไอวีเอดส์ บุคคลที่มีความพิการทางการรับรู้ ทางร่างกายและจิตใจ เช่นเดียวกับบุคคลพื้นเมือง ผู้สืบเชื้อสายชนผิวดำ และชนกลุ่มน้อยไม่ควรถูกพิจารณาอย่างเลือกปฏิบัติ มาตรการนี้พึงถูกใช้ให้สอดคล้องกับกฎหมายและกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ และพึงทบทวนโดยศาลหรือองค์กรที่เป็นอิสระและเป็นกลางอื่นๆ

ข้อ 3

ในการบังคับใช้บทลงโทษที่กำหนดโดยกฎหมายทั่วไปต่อสมาชิกของชนพื้นเมือง ควรมีการให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกต่อการใช่วิธีการลงโทษอื่นๆ นอกจากการคุมขังในเรือนจำ ตามที่สอดคล้องกับกฎหมายจารีตประเพณี หรือธรรมเนียมประเพณี ซึ่งตรงต้งกันกับระบบกฎหมายที่บังคับใช้อยู่

๖ การนำไปปฏิบัติ

รัฐควรมีความพยายามในการเบี่ยงเบนชนพื้นเมืองออกจากการจำคุกคุมขัง ไม่ว่าจะเป็น ภาติของอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ 169 หรือไม่ก็ตาม ในการบังคับใช้ บทลงโทษต่อสตรีพื้นเมือง ผู้มีอำนาจตัดสินใจควรได้รับการชี้แนะเพื่อให้เข้าใจต่อบริบททาง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของการกระทำของผู้หญิง

ภายในเรือนจำ ควรมีการออกแบบโปรแกรมเฉพาะสำหรับสตรีพื้นเมือง โดยการ ปรึกษาหารือกับสตรีพื้นเมือง ซึ่งสามารถสนับสนุนอัตลักษณ์ทางภาษา และการปฏิบัติทาง วัฒนธรรมของชนพื้นเมือง รัฐต้องรักษาคุ้มครองไม่ให้เกิดการเลือกปฏิบัติทั้งทางตรงและทางอ้อม ต่อชนพื้นเมืองภายในเรือนจำ คณะกรรมการด้านการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ ตระหนักถึงการเลือกปฏิบัติหลากหลายที่สตรีชนกลุ่มน้อยและชนพื้นเมืองต้องประสบใน กระบวนการยุติธรรมทางอาญา

รัฐควรเฝ้าติดตามสัดส่วนจำนวนของผู้ต้องขังชาวพื้นเมือง ซึ่งมักถูกจำแนกให้อยู่ใน ระดับความมั่นคงปลอดภัยสูง และจัดสรรงานที่เหมาะสม รวมทั้งการเข้าถึงการศึกษาและ โปรแกรมการบำบัดฟื้นฟูต่างๆ ในเรือนจำ ตลอดจนการได้รับการเข้าเยี่ยม การใช้บริการทาง การแพทย์ และมาตรการวินัยในเรือนจำ ชนพื้นเมืองควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาแนวทางแก้ไข ปัญหาต่ออุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้น

ทั้งนี้ การให้บริการหลังการปล่อยตัวต้องได้รับการทบทวนเพื่อให้มีความเหมาะสมและ ให้ผู้ต้องขังหญิงพื้นเมืองสามารถเข้าถึงบริการเหล่านั้นได้ โดยอาจเป็นลักษณะการช่วยแก้ไข ปัญหาและให้การสนับสนุนต่อความเครียดเพิ่มเติมที่เชื่อมโยงกับข้อบังคับของชุมชนพื้นเมืองที่ จะเกิดต่อสตรีพื้นเมืองเมื่อกลับสู่บ้านหลังได้รับการปล่อยตัวออกจากเรือนจำ

อนึ่ง รัฐควรกระตุ้นพยายามที่จะสรรหาสตรีและบุรุษพื้นเมืองเข้าเป็นเจ้าหน้าที่เรือนจำ ในทุกระดับ

บทที่ 20

ผู้ต้องขังหญิงที่ถูกคุมขังเนื่องจากความขัดแย้งทางอาวุธ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศได้เข้าเยี่ยมสตรีที่เป็นผู้ต้องขังในสงครามหรือพลเมืองที่ถูกคุมขังในความขัดแย้งทางอาวุธทั่วโลก ซึ่งเอกสารข้อเสนอแนะได้ให้ความสำคัญต่อสตรีที่ถูกคุมขังในความขัดแย้งทางอาวุธ เนื่องด้วยต้องประสบกับความท้าทายของสตรีมากมายในเรื่องจำโนสภาพแวดล้อมอื่นๆ โดยใจความตอนหนึ่งมีดังนี้:

...แม้จะมีจำนวนที่น้อยกว่าแต่ไม่จำเป็นว่าจะมีสภาพแวดล้อมที่ดีกว่าในทางตรงข้าม มักเป็นกรณีของสถานที่คุมขังที่ไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้หญิง ซึ่งออกแบบมาสำหรับคุมขังผู้ชาย...

ในสถานการณ์ความขัดแย้งทางอาวุธ บุคคลที่ถูกคุมขังที่เกี่ยวกับความขัดแย้ง นอกเหนือจากการได้รับการ

การปกป้องคุ้มครองโดยกฎหมายของประเทศและกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ ยังได้รับการคุ้มครองจากกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ ซึ่งมีการระบุถึงการปกป้องสตรีและเด็กมากมาย และสามารถนำไปใช้กับสตรีและเด็กที่ถูกคุมขัง เช่น อนุสัญญาเจนีวาที่ 4 เกี่ยวกับการปกป้องคุ้มครองบุคคลพลเมืองในช่วงเวลาระหว่างสงครามนั้นกำหนดให้:

- “ผู้ที่เป็นมารดา พึงได้รับการปกป้องคุ้มครองและเคารพ” (ข้อ 16)
- “รัฐที่อยู่ในความขัดแย้งพึงดำเนินทุกมาตรการเพื่อให้มั่นใจว่าเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี ซึ่งกำพร้า หรือถูกแยกจากครอบครัวเนื่องจากผลกระทบของสงคราม จะไม่ถูกทิ้งให้อยู่โดยตนเอง และต้องมีการอำนวยความสะดวกในการดูแล การปฏิบัติทางศาสนา และการศึกษาในทุกสถานการณ์” (ข้อ 24)
- “ผู้ที่ครอบครองอำนาจไม่ผลักดันบังคับให้บุคคลที่ได้รับการคุ้มครองทำงานวันแต่จะมีอายุมากกว่า 18 ปี” (ข้อ 51)

ขณะที่กฎหมายที่มีไว้เฉพาะสำหรับการปฏิบัติสตรีและเด็กที่ไร้เสรีภาพถูกบรรจุไว้ใน:

- อนุสัญญาเจนีวาที่ 3 เกี่ยวกับการปฏิบัติต่อนักโทษสงคราม
- อนุสัญญาเจนีวาที่ 4 เกี่ยวกับการปกป้องคุ้มครองบุคคลพลเมืองในช่วงเวลาสงคราม

- กฎบัตรเพิ่มเติมที่ 1 ต่อนุสัญญาเจนีวา 12 สิงหาคม ค.ศ. 1949 ที่เกี่ยวกับการปกป้องคุ้มครองเหยื่อจากความขัดแย้งทางอาวุธระหว่างประเทศปีค.ศ. 1977 และ
- กฎบัตรเพิ่มเติมที่ 2 ต่อนุสัญญาเจนีวา 12 สิงหาคม ค.ศ. 1949 ที่เกี่ยวกับการปกป้องคุ้มครองเหยื่อที่ไม่ได้เกิดจากความขัดแย้งทางอาวุธระหว่างประเทศปีค.ศ. 1977

๗ กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศที่สำคัญ

■ นุสัญญาเจนีวาที่ 3 เกี่ยวกับการปฏิบัติต่อนักโทษสงคราม

ข้อ 14

นักโทษสงครามจะได้รับการเคารพในความเป็นบุคคลและเกียรติยศของตนเอง ผู้หญิงควรได้รับการปฏิบัติด้วยการเคารพทั้งหมดในเพศหญิง และพึงได้รับประโยชน์ในทุกกรณีจากการปฏิบัติในลักษณะเดียวกันกับที่ให้แก่ผู้ชาย...

ข้อ 25 (4)

ในทุกแคมป์ที่มีนักโทษสงครามผู้หญิงจะได้รับการจัดที่อยู่อาศัยในเรือนนอนที่แยกโดยเฉพาะ

ข้อ 29

...นักโทษสงครามพึงมีความสะดวกสบายทั้งในช่วงกลางวันและกลางคืนซึ่งสอดคล้องต่อภูมิกวามสะอาดและได้รับการรักษาให้อยู่ในสภาพที่สะอาดอยู่เสมอ

ข้อ 49

ผู้มีอำนาจในการคุมขังอาจใช้แรงงานนักโทษสงครามได้ในกรณีที่มีสุขภาพแข็งแรง และพิจารณาถึงอายุ เพศ...

ข้อ 97

นักโทษสงครามผู้หญิงที่ถูกลงโทษทางวินัยควรถูกคุมขังแยกออกจากส่วนของผู้ต้องขังชาย และอยู่ภายใต้การควบคุมของเจ้าหน้าที่ผู้หญิง

■ นุสัญญาเจนีวาที่ 4 เกี่ยวกับการปกป้องคุ้มครองบุคคลพลเมืองในช่วงเวลาสงคราม

ข้อ 68

...การประหารชีวิตไม่ควรถูกนำมาใช้กับบุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีในขณะที่กระทำผิด

ข้อ 76

บุคคลที่ถูกกล่าวหาพึงถูกคุมขังในประเทศที่ถูกครอบครองอยู่ สตรีพึงถูกคุมขังแยกออกไปและควบคุมโดยเจ้าหน้าที่ผู้หญิง

ข้อ 82

ในช่วงที่ถูกกักกัน สมาชิกภายในครอบครัวเดียวกันควรได้รับการอยู่อาศัยในสถานที่
กักกันเดียวกัน ผู้ถูกกักกันอาจร้องขอให้บุตรที่มีเสรีภาพโดยปราศจากการดูแลจากบิดามารดา
สามารถถูกกักกันไว้ด้วยกัน

ข้อ 85

...เมื่อมีความจำเป็นที่จะต้องให้ผู้ถูกกักกันหญิงอยู่ในบริเวณเดียวกันกับผู้ชายที่ไม่ใช่
สมาชิกในครอบครัว ต้องมีการจัดสัดส่วนสถานที่นอนและสิ่งอำนวยความสะดวกทางอนามัย
สำหรับผู้หญิง

ข้อ 89

มารดาที่เลี้ยงดูบุตรอายุต่ำกว่า 15 ปี ควรได้รับอาหารเพิ่มเติม ที่ได้จำนวนสัดส่วนกับ
ความจำเป็นทางร่างกาย

ข้อ 91

...กรณีหญิงมีครรภ์...ต้องถูกรับตัวเข้าสถานที่ใดก็ตามซึ่งมีการให้การปฏิบัติที่เพียงพอ
และไม่ด้อยไปกว่าที่จัดให้กับประชากรทั่วไป

ข้อ 94

การศึกษาของเด็กควรได้รับการรับประกันว่าจะได้เข้าโรงเรียนทั้งในสถานที่กักกันหรือ
สถานที่ภายนอก และควรมีการจัดบริเวณสำหรับเด็กเล่นให้แก่เด็ก

ข้อ 97

...ผู้ถูกกักกันหญิงไม่ควรได้รับการตรวจค้น ยกเว้นโดยผู้หญิง

ข้อ 119

ห้ามมีการลงโทษทางวินัยในทางทารุณกรรม ไร้มนุษยธรรม หรืออันตรายเป็นต่อสุขภาพ
ของผู้ถูกกักกันในทุกกรณี โดยต้องพิจารณาถึงอายุ เพศและสภาพของสุขภาพของผู้ถูกกักกัน

ข้อ 124

...ผู้ถูกกักกันที่ถูกลงโทษทางวินัยพึงถูกคุมขังแยกออกจากผู้ชาย และถูกควบคุมดูแล
โดยผู้หญิง

ข้อ 132

...ภาคีต่อความขัดแย้ง พึงพยายามในการสรุปข้อตกลงสำหรับการปล่อยตัว และการ
กลับคืนสู่ที่อยู่อาศัยในประเทศเป็นกลางของผู้ถูกกักกันบางประเภท โดยเฉพาะเด็ก หญิงมี
ครรภ์ มารดาของทารกและเด็กเล็ก...

■ **กฎบัตรเพิ่มเติมที่ 1 ต่อนอนุสัญญาเจนีวา 12 สิงหาคม 1949 ที่เกี่ยวกับการปกป้อง
คุ้มครองเหยื่อจากความขัดแย้งทางอาวุธระหว่างประเทศปีค.ศ. 1977**

ข้อ 75

(5) สตรีที่เสรีภาพถูกจำกัดเนื่องจากเหตุผลที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งทางอาวุธพึง
ถูกควบคุมตัวในส่วนที่แยกจากผู้ชาย และได้รับการควบคุมดูแลโดยทันทีจากผู้หญิง อย่างไรก็ตาม
ในกรณีที่เป็นบุคคลในครอบครัวเดียวกัน อาจสามารถถูกคุมขังในสถานที่เดียวกันได้

ข้อ 76

การปกป้องคุ้มครองผู้หญิง

1. ผู้หญิงควรได้รับการเคารพและคุ้มครองจากการข่มขืน การบังคับให้ค้าประเวณี และ
รูปแบบการประทุษร้ายอื่นๆ
2. หญิงมีครรภ์และมารดาที่มีทารกซึ่งถูกจับกุมหรือกักกันด้วยสาเหตุจากความขัดแย้งทาง
อาวุธ พึงได้รับการพิจารณาด้วยความสำคัญเป็นอันดับแรก
3. ภาคี่ต่อความขัดแย้งพึงพยายามหลีกเลี่ยงการใช้โทษประหารชีวิตต่อหญิงมีครรภ์ หรือ
มารดาที่มีทารก สำหรับคดีความผิดที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งทางอาวุธ

ข้อ 77

การปกป้องคุ้มครองเด็ก

1. เด็กควรได้รับการเคารพและคุ้มครองจากรูปแบบการประทุษร้าย ภาคี่พึงให้การดูแล
และความช่วยเหลือ เนื่องจากอายุหรือสาเหตุใดก็ตาม
2. รัฐที่มีความขัดแย้งพึงดำเนินทุกมาตรการเพื่อให้เด็กที่มีอายุไม่ถึง 15 ปีไม่เข้าเกี่ยวข้อง
โดยตรงกับความขัดแย้ง
3. แม้กรณียกเว้นตามวรรค 2 เด็กที่มีอายุไม่ถึง 15 ปีที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับ ความขัดแย้งและ
ตกสู่อำนาจของฝ่ายตรงข้าม เด็กพึงยังคงได้รับประโยชน์จากการปกป้องคุ้มครองพิเศษไม่ว่าจะ
เป็นนักโทษสงครามหรือไม่
4. หากถูกจับกุม คุมขังหรือกักกันโดยเหตุผลที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งทางอาวุธ เด็กพึง
ถูกคุมขังในบริเวณแยกออกจากผู้ใหญ่ ยกเว้นในกรณีถูกคุมขังร่วมกับสมาชิกในครอบครัว
5. โทษประหารชีวิตสำหรับคดีความผิดที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งทางอาวุธไม่ควรถูก
นำมาใช้กับบุคคลที่อายุไม่ถึง 18 ปีในขณะที่กระทำผิด

■ **กฎบัตรเพิ่มเติมที่ 2 ต่อนอนุสัญญาเจนีวา 12 สิงหาคม 1949 ที่เกี่ยวกับการปกป้อง
คุ้มครองเหยื่อที่ไม่ได้เกิดจากความขัดแย้งทางอาวุธระหว่างประเทศปีค.ศ. 1977**

ข้อ 4 (3)

3. เด็กควรได้รับการดูแลและความช่วยเหลือที่จำเป็น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง:

(ก) ได้รับการศึกษา การอบรมทางศาสนา และจิตใจ ในการคงรักษาความปรารถนา
ต่อบิดามารดา หรือในการหายไปของบิดามารดา และผู้ที่รับผิดชอบในการเลี้ยงดู

(ข) พึงมีการดำเนินทุกขั้นตอนที่เหมาะสมในการอำนวยความสะดวกต่อการกลับมา
รวมตัวของครอบครัวที่ถูกแยกออกจากกันชั่วคราว

(ค) เด็กที่มีอายุไม่ถึง 15 ปีพึงไม่ถูกสรรหาเข้าสู่กองทัพหรือกลุ่มใดๆ ของฝ่ายตรงข้าม

(ง) ต้องมีการให้ความคุ้มครองพิเศษต่อเด็กที่มีอายุไม่ถึง 15 ปี และพึงถูกนำไปใช้หาก
ได้เข้าร่วมกับกลุ่มฝ่ายตรงข้าม แม้ว่าจะมีข้อความวรรค (ค) และถูกจับกุม

ข้อ 5 (2)

...(ก) ยกเว้นในกรณีที่ผู้หญิงและผู้ชายถูกคุมขังไว้ด้วยกัน ผู้หญิงพึงถูกคุมขังแยกออก
จากผู้ชายและอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของผู้หญิงโดยทันที...

ข้อ 6 (4)

โทษประหารชีวิตไม่ควรถูกใช้ต่อบุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีในขณะที่ประกอบความผิด
และไม่ควรใช้ต่อหญิงมีครรภ์ หรือมารดาที่มีทารก

๗ มาตรฐานระดับภูมิภาคเกี่ยวกับการคุมขัง

■ หลักการระหว่างชาติอเมริกา และการปฏิบัติงานอันเป็นเลิศในการคุ้มครองบุคคลที่ถูก ตัดสินโทษในเสรีภาพในอเมริกา

ข้อ 2

บุคคลที่ไร้เสรีภาพในบริบทความขัดแย้งทางอาวุธพึงได้รับการปกป้องคุ้มครองพิเศษ
สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ทางการศาลพิเศษที่กำหนดโดยธรรมเนียมปฏิบัติของกฎหมาย
มนุษยธรรมระหว่างประเทศ ร่วมกับธรรมเนียมปฏิบัติของกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่าง
ประเทศ

๗ การนำไปปฏิบัติ

ในระหว่างความขัดแย้งทางอาวุธ สตรีและเด็กสาวที่ไร้เสรีภาพด้วยเหตุผลเกี่ยวข้องกับ
ความขัดแย้งต้องได้รับความคุ้มครองในแบบเดียวกันกับผู้ชาย โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ
ใดๆ และประโยชน์ที่ได้รับจากการคุ้มครองที่ระบุไว้ด้านบน

อย่างเคร่งครัด

เช่นเดียวกับ สถานการณ์ที่ไม่มีความ ชัดแย้ง สตรีควรถูกคุมขัง แยกออกจากผู้ชายภายใต้ การควบคุมดูแลของ ผู้หญิง (ยกเว้นกรณีที่เป็น ครอบครัวเดียวกัน) สิทธิ ของเด็กในการได้รับ การศึกษาและการห้าม การใช้โทษประหารชีวิต กับเด็กต้องดำเนินการ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศได้ให้ข้อเสนอแนะสำหรับสตรีที่ถูกคุมขังใน สถานการณ์ความขัดแย้งทางอาวุธไว้ เช่น

- สตรีอาจได้รับน้ำดื่มเพิ่มเติมในช่วงระหว่างมีประจำเดือนหรือการให้กำเนิดบุตร
- สตรีมีครรภ์อันเกิดจากการข่มขืนระหว่างการจับกุมหรือการถูกคุมขัง ต้องมีการ ตรวจสอบให้มั่นใจว่าเกิดในกรณีเช่นนี้ ผู้ถูกคุมขังต้องได้รับการสนับสนุนให้รับมือกับการ ตั้งครรภ์ในสถานการณ์ที่ยากลำบาก โดยเฉพาะผลจากความรุนแรงทางเพศ... ควรมีการจัดตั้ง คณะทำงานที่ประกอบด้วยที่ปรึกษา แพทย์ จิตแพทย์ ทนาย ฯลฯ หน้าที่ทำได้
- สตรีในการคุมขังมักขาดการติดต่อกับสามีที่ถูกคุมขังในเรือนจำอื่นๆ ดังนั้น ควรมี การให้ความสำคัญต่อการแลกเปลี่ยนข่าวคราวระหว่างบุคคลที่ถูกคุมขังในต่างเรือนจำและ ต่างประเทศกัน
- สาเหตุหนึ่งของผู้หญิงได้รับการเยียมญาติที่น้อยกว่าผู้ชายอาจเกิดจากสาเหตุด้านความ มั่นคงปลอดภัย ซึ่งป้องปรามญาติผู้ชายจากสถานที่เข้าเยี่ยมผู้หญิงด้วยความเกรงกลัวว่าจะถูก จับกุม

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าความต้องการของสตรีที่ถูกคุมขังในความขัดแย้งทางอาวุธมี ลักษณะเฉพาะ แต่ในหลายประเทศก็มีลักษณะเหมือนกัน โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนา

บทที่ 21

ผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี

V ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังขององค์การสหประชาชาติ

8. นักโทษต่างประเภทกันพึงถูกจำคุกในสถานจำคุกแยกกัน โดยคำนึงถึงเพศ อายุ ประวัติการกระทำผิด ความผิด เหตุผลในการต้องโทษและความจำเป็นในการปรับปรุงแก้ไข ดังนั้น...(ข) ผู้ที่ถูกคุมขังระหว่างการดำเนินคดีจะต้องถูกแยกคุมขังต่างหากไม่ไปปะปนกับนักโทษเด็ดขาดที่ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกแล้วนั้น

ค. ผู้ถูกคุมขังที่อยู่ระหว่างถูกควบคุมตัวหรือรอการพิจารณาคดี

85. (1) ผู้ถูกคุมขังระหว่างการดำเนินคดี จะต้องแยกคุมขังต่างหากจากนักโทษเด็ดขาด

(2) ผู้ถูกคุมขังที่เป็นเยาวชนต้องแยกคุมขังคนละที่กับผู้ใหญ่ โดยควรจะเป็นสถานที่คุมขังเฉพาะสำหรับเยาวชน

86. ผู้ถูกคุมขังระหว่างการดำเนินคดี ควรได้รับการจัดให้อยู่ในห้องพักที่แยกต่างหากไม่ปะปนกับผู้อื่นโดยคำนึงถึงวัฒนธรรมท้องถิ่นที่แตกต่างกันเกี่ยวกับสภาพของอากาศด้วย

87. ภายใต้ขอบเขตความสอดคล้องกับระเบียบวินัยของเรือนจำ ผู้ถูกคุมขังระหว่างการดำเนินคดี พึงมีสิทธิได้รับการจัดอาหารจากภายนอกโดยค่าใช้จ่ายส่วนตัวตามความประสงค์ของตน ไม่ว่าจะจากครอบครัวหรือญาติมิตรของตนหรือโดยการส่งอาหารจากที่อื่น

88. (1) ผู้ถูกคุมขังระหว่างการดำเนินคดี พึงมีสิทธิใส่เสื้อผ้าที่จัดหาเองได้หากเป็นเสื้อผ้าที่สะอาดและเหมาะสม

(2) ในกรณีที่ใส่เสื้อผ้าที่สถานที่คุมขังนั้นจัดให้ เสื้อผ้าดังกล่าวจะต้องมีลักษณะแตกต่างจากชุดของนักโทษเด็ดขาด

89. ผู้ถูกคุมขังระหว่างการดำเนินคดี อาจได้รับการเสนอให้ทำงานในสถานที่คุมขังนั้นแต่ต้องเป็นไปโดยความสมัครใจ มิใช่การกำหนดให้ต้องทำงาน อีกทั้งพึงมีสิทธิได้รับค่าจ้างในการทำงานนั้นด้วย

90. ผู้ถูกคุมขังระหว่างการดำเนินคดี มีสิทธิได้รับการจัดหาหนังสือ หนังสือพิมพ์ เครื่องเขียน และอุปกรณ์การยังชีพอื่น ๆ ด้วยค่าใช้จ่ายส่วนตัวหรือโดยมีผู้อื่นจ่ายให้ ทั้งนี้โดยคำนึงถึงประโยชน์แห่งความยุติธรรม ความปลอดภัย และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสถานที่คุมขังนั้นด้วย

91. ผู้ถูกคุมขังระหว่างการดำเนินคดี พึงมีสิทธิให้แพทย์หรือทันตแพทย์ของตนมาเยี่ยมและบำบัดรักษาอาการ หากว่ามีความจำเป็นอันควรและผู้ถูกคุมขังดังกล่าวสามารถออกค่าใช้จ่ายเองได้

92. ผู้ถูกคุมขังระหว่างการดำเนินคดี พึงได้รับอนุญาตให้ติดต่อแจ้งข่าวกับครอบครัวของตนในทันทีเกี่ยวกับการที่ตนถูกคุมขัง อีกทั้งพึงได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกในการติดต่อสื่อสารกับครอบครัวและญาติมิตรของตนนั้น กับมีสิทธิได้รับการเยี่ยมจากบุคคลดังกล่าวด้วย การจำกัดสิทธิดังกล่าว และการควบคุมการใช้สิทธินั้น จะกระทำได้อต่อเมื่อมีเหตุจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ความปลอดภัย และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสถานที่คุมขังนั้น

■ ผู้หญิงจำนวนมากถูกคุมขังก่อนการพิจารณาคดี

ขณะที่กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองได้ระบุชัดเจนว่าการคุมขังบุคคลก่อนการพิจารณาคดี "พึงไม่ใช้กฎโดยทั่วไป" แต่ในหลายประเทศก็มีการดำเนินการอยู่ เห็นได้จากใน 39 ประเทศ เกือบครึ่งหนึ่งของประชากรผู้ต้องขังเป็นผู้ที่อยู่ระหว่างรอการพิจารณาคดี ขณะที่ 125 ประเทศ มีอย่างน้อย 1 ใน 5 เป็นผู้ต้องขังระหว่างรอการพิจารณาคดี

ประเทศที่มีสัดส่วนผู้ต้องขังหญิงระหว่างพิจารณาคดี ได้แก่

- โบลิเวีย มี 77 เปอร์เซ็นต์
- บาร์เรน มี 55 - 95 เปอร์เซ็นต์
- โคลัมเบีย มี 53.5 เปอร์เซ็นต์
- รวันดา มี 50 - 75 เปอร์เซ็นต์
- เม็กซิโก มี 44.6 เปอร์เซ็นต์

ในหลายประเทศ สัดส่วนของสตรีที่ถูกคุมขังโดยยังอยู่ระหว่างการพิจารณาคดีมีจำนวนมากกว่าประชากรผู้ต้องขังชาย และมีการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เช่น

- ในรัฐนิวเซาท์เวลส์ ประเทศออสเตรเลีย มีผู้หญิง 30 เปอร์เซ็นต์ที่อยู่ระหว่างการพิจารณาคดี เมื่อเปรียบเทียบกับผู้ชายเพียง 18 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งผู้หญิงที่ถูกตั้งข้อกล่าวหาเหล่านั้นเกิดในคดีความผิดเพียงเล็กน้อย และมีความรุนแรงน้อยกว่าผู้ต้องขังชาย
- ในประเทศสหราชอาณาจักร ระหว่างปีค.ศ. 1992 - 2002 มีการเพิ่มขึ้นของผู้หญิงระหว่างการพิจารณาคดีในเรือนจำถึง 196 เปอร์เซ็นต์ มากกว่าผู้ชายที่มีเพียง 52 เปอร์เซ็นต์

■ เกณฑ์การพิจารณาว่าจะคุมขังก่อนการพิจารณาคดี

การตัดสินใจที่จะคุมขังบุคคลก่อนการพิจารณาคดีมักเกิดบนพื้นฐานที่ว่า หากผู้กระทำผิดได้รับการประกันตัวแล้ว ถือว่ามีความเสี่ยงอย่างมากที่จะกระทำการดังนี้

- ไม่เข้าร่วมการพิจารณาคดี
- กระทำผิดซ้ำ
- เข้าข้องเกี่ยวกับพยานหรือขัดขวางกระบวนการยุติธรรม
- ก่อความไม่สงบในสังคม

ในบางประเทศ ผู้หญิงอาจถูกคุมขังก่อนการพิจารณาคดีเพื่อคุ้มครองปกป้องผู้กระทำผิดเอง ซึ่งถือเป็นปัญหาที่ต้องพิจารณาอย่างมาก นอกจากนี้ แม้วานโยบายการจำคุกคุมขังก่อนการพิจารณาคดีจะอยู่บนพื้นฐานความเป็นกลางทางเพศลักษณะ แต่ผลกระทบที่เกิดต่อ

ผู้หญิงมักมีความรุนแรงอย่างไม่สมดุสัดส่วน ดังที่คณะกรรมการสิทธิการระหว่างประเทศว่าด้วย
คณะลูกขุน กล่าวว่า การคุมขังก่อนการพิจารณาคดี:

...อาจมีผลกระทบที่ร้ายแรงต่อผู้หญิงเนื่องจาก มักยากจนกว่าผู้ชาย ผู้หญิงมักมีปัญหา
ทางการเงินในการยื่นประกันตัว และไม่สามารถเข้าถึงการให้คำแนะนำทางกฎหมาย หรือไม่
ทราบว่าจะสามารถประกันตัวได้

ผู้หญิงยังมักมีข้อด้อย เนื่องจากไม่มีงานทำที่มั่นคงตลอดเวลา และไม่ค่อยมีชื่อเป็น
เจ้าของสินทรัพย์ต่างๆ ผลการศึกษาเกี่ยวกับการพิจารณการให้ประกันตัวในประเทศ
สหราชอาณาจักรพบว่า ศาลมักพิจารณาความเสี่ยงในการกระทำผิดซ้ำที่เพิ่มขึ้นโดยปัจจัยเช่น
การไร้บ้านที่อยู่อาศัย การเสพยาเสพติด การไม่มีงานทำ การไม่มีครอบครัวคอยสนับสนุน
และการคบหาสมาคมกับอาชญากร และการพิจารณาให้ประกันตัวมักไม่ได้นำเสนอประเด็นเรื่องการ
เป็นผู้ดูแลบุตรเข้ามาพิจารณาร่วมด้วย

■ การจำกัดคุมขังเหยื่ออาชญากรรม

ในบางประเทศ การคุมขังเพื่อ
คุ้มครองถูกใช้ในหลายกรณี โดยผู้หญิง
ถูกควบคุมตัวในเรือนจำในฐานะเป็น
วิธีการเพื่อคุ้มครองทั้งภายหลังเกิดคดี
ทางอาญา หรือระหว่างการประกอบ
อาชญากรรม ซึ่งมักเป็นกรณีของหญิงที่
ถูกข่มขืน หรืออาจเกิดความเสี่ยงที่จะถูก
ฆาตกรรมอย่างโหดร้าย

■ การขาดแคลนระบอบการ บำบัดรักษาพิเศษ

ในข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังขององค์การสหประชาชาติ
ได้กำหนดชัดเจนว่าผู้ถูกคุมขังก่อนการพิจารณาคดีต้องถูกควบคุมแยกออกจากนักโทษเด็ดขาด
และสามารถอยู่ในระบอบเรือนจำพิเศษที่ไม่เข้มงวดเท่าใดนัก อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการมี
สถานที่อาศัยและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้ต้องขังหญิงที่จำกัด จึงมักทำให้ต้องถูกคุมขัง
ร่วมกับนักโทษหญิงเด็ดขาด และอยู่ภายใต้ระบอบความมั่นคงปลอดภัยเดียวกัน ซึ่งอาจถูก
จำแนกอยู่ในเรือนจำความมั่นคงสูงสุดได้ เช่นในรัฐนิวเซาท์เวลส์ บุคคลที่อยู่ระหว่างการ
พิจารณาคดีจะได้รับการจำแนกว่าเป็นผู้ต้องขังความมั่นคงสูงสุด ซึ่งถูกจำกัดในทรัพย์สินส่วนบุคคล
และสิทธิพิเศษหรือการเข้าเยี่ยม แม้ว่าในความเป็นจริงทำยที่สุดผู้ต้องขังเหล่านี้อาจไม่มี
ความผิดก็ตาม

เนื่องจากตราบาปที่หญิงชาวอินเดียจะได้รับหากถูก
ข่มขืน ทำให้หน่วยงานมักกลัวว่าเหยื่อจะไม่ขึ้นไปแสดง
ตนในศาลเพื่อให้การเอาผิดต่อผู้ที่ข่มขืน ดังนั้นเธอจะ
ถูกคุมขังเพื่อให้แน่ใจว่าจะไปให้การต่อศาลได้ แม้ว่าสิ่ง
นี้จะไม่ได้ออกแบบมาเพื่อลงโทษเหยื่อ แต่ถือเป็น
ผลกระทบจากการคุมขังเพื่อปกป้องคุ้มครองซึ่งอาจใช้
เวลากว่า 2 – 4 ปี

นอกจากนั้น ผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีมักถูกมองว่าจะอยู่ชั่วคราวเพียงระยะเวลาสั้น ๆ ดังนั้นจึงมีแนวโน้มที่จะขาดแคลนโปรแกรม สิ่งอำนวยความสะดวกและการให้บริการสำหรับผู้ต้องขังกลุ่มนี้ ทั้ง ๆ ที่ในหลายประเทศ การคุมขังระหว่างการพิจารณาคดีอาจใช้เวลาเป็นปี นักวิจัยในประเทศอินเดียรายงานว่า ผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีที่เป็นผู้หญิงต้องอยู่ในเรือนจำอย่างหุดหู่กว่า 4-5 ปีสำหรับคดีความผิดที่เมื่อพิพากษาแล้วอาจถูกคุมขังเป็นระยะเวลาที่น้อยกว่านั้นมาก และผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีมักถูกตัดสิทธิออกจากโปรแกรมการบำบัดฟื้นฟูยาเสพติดและแอลกอฮอล์ การศึกษา และโปรแกรมการฝึกวิชาชีพ ฯลฯ

■ ผลกระทบที่ร้ายแรงของการคุมขังก่อนการพิจารณาคดีต่อผู้หญิง

ผลกระทบของการคุมขังแม้จะเป็นเพียงระยะเวลาสั้น ๆ แต่ถือว่ามีผลกระทบรุนแรงมากสำหรับสตรีที่ถูกคุมขังก่อนการพิจารณาคดีและเป็นผู้เลี้ยงดูบุตรเพียงคนเดียว ผู้หญิงมักต้องสูญเสียที่อยู่อาศัยเมื่อเข้าเรือนจำ และมักต้องสูญเสียงานที่มีอยู่ ขณะที่ภายหลังได้รับการปล่อยตัว การหาสถานที่อยู่อาศัยถือเป็นอุปสรรคที่สำคัญมาก มารดาที่ถูกรัฐหรือบุคคลอื่นนำบุตรไปเลี้ยงดู มักไม่สามารถขอสิทธิการเลี้ยงดูบุตรคืนได้หากไม่มีที่อยู่อาศัยของตนเอง ดังนั้นอาจสรุปได้ว่า แม้จะถูกคุมขังในเรือนจำเพียงสั้น ๆ แต่สามารถนำสู่การแตกแยกของครอบครัวและลดความสามารถในการหางาน ซึ่งทำให้เกิดปัญหาทางการเงินรุนแรงมากยิ่งขึ้น

บุคคลที่ถูกคุมขังก่อนการพิจารณาคดีมักมีความเสี่ยงสูงที่จะทำร้ายร่างกายตนเองและฆ่าตัวตาย โดยเมื่อปี ค.ศ. 2000 สถาบันอาชญาวิทยาแห่งประเทศออสเตรเลียได้รายงานว่ามีจำนวนผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีมีการเสียชีวิตระหว่างถูกคุมขังเป็นจำนวนมากเป็นสองเท่าของนักโทษเด็ดขาด

๗ มาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศต่าง ๆ

■ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

ข้อ 9

บุคคลใดจะถูกจับ กักขัง หรือเนรเทศโดยพลการมิได้

■ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

ข้อ 9

1. บุคคลทุกคนมีสิทธิในเสรีภาพและความมั่นคงของตน บุคคลใดจะถูกจับกุมหรือคุมขังโดยพลการมิได้ บุคคลใดจะถูกกีดรอนเสรีภาพของตนมิได้ ยกเว้นโดยเหตุและ อาศัยกระบวนการตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

3. บุคคลใดที่ถูกจับกุมหรือควบคุมตัวในข้อหาทางอาญา ย่อมต้องถูกนำตัวไปศาลหรือเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามกฎหมายโดยพลัน เพื่อที่จะใช้อำนาจทางตุลาการ และได้รับการ

พิจารณาคดีภายในเวลาอันสมควร หรือมีการปล่อยตัว มิให้ถือเป็นหลักทั่วไปว่าจะต้องคุมขังบุคคลผู้อยู่ระหว่างพิจารณาคดี แต่จะปล่อยชั่วคราวโดยมีหลักประกันว่าจะกลับมาปรากฏตัวในการพิจารณาคดีหรือในกรณีจำเป็นตามโอกาส จะกลับมารับการบังคับคดีให้เป็นไปตามคำพิพากษาในระหว่างกระบวนการพิจารณาชั้นใดก็ได้

ข้อ 10

2. (ก) เว้นแต่ในสถานการณ์พิเศษ ผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดต้องได้รับการจำแนกออกจากผู้ต้องโทษ และพึงได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างกันตามความเหมาะสมแก่สถานะ อันมิใช่ผู้ต้องโทษ

■ หลักการมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติสำหรับมาตรการไม่ควบคุมตัว (กฎโตเกียว)

ข้อ 6 การหลีกเลี่ยงการคุมขังก่อนการพิจารณาคดี

6.1 การคุมขังก่อนการพิจารณาคดีพึงถูกใช้เป็นวิธีการสุดท้ายในกระบวนการยุติธรรม ด้วยการพิจารณาที่ยุติธรรมสำหรับการสอบสวนคดีและสำหรับการปกป้องคุ้มครองสังคมและเหยื่อ

6.2 ทางเลือกอื่นนอกเหนือจากการคุมขังก่อนการพิจารณาคดีพึงถูกใช้ในระยะเวลาเริ่มต้นที่รวดเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ และการคุมขังก่อนการพิจารณาคดีไม่ควรใช้เวลานานกว่าระยะเวลาที่จำเป็นในการบรรลุวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ตามกฎข้อ 5.1 และพึงดำเนินการอย่างมีมนุษยธรรมและด้วยการเคารพต่อศักดิ์ศรีการเป็นมนุษย์ที่มีมาแต่กำเนิด

■ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ความคิดเห็นทั่วไปข้อ 21 เกี่ยวกับการปฏิบัติอย่างมีมนุษยธรรมของบุคคลที่ถูกตัดสินโทษในเสรีภาพ

ข้อ 10 วรรค 2(ก)

สำหรับการแยกขังบุคคลที่ถูกกล่าวหาออกจากนักโทษเด็ดขาด การแยกขังนั้นจำเป็นเพื่อเน้นย้ำสถานะในการเป็นผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีผู้ซึ่งยังสามารถใช้สิทธิในการคงเป็นผู้บริสุทธิ์ดังที่ระบุในข้อ 14 วรรค 2 รายงานของรัฐภาคีควรระบุถึงการแบ่งแยกการคุมขังของบุคคลที่ถูกกล่าวหาออกจากนักโทษเด็ดขาดว่าได้รับผลกระทบอย่างไรบ้าง และอธิบายการปฏิบัติต่อบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่ามีความแตกต่างจากนักโทษเด็ดขาดอย่างไร

๗ มาตรฐานระดับภูมิภาคเกี่ยวกับการคุมขัง

■ กฎเรือนจำยุโรป

ข้อ 94.1

สำหรับเป้าหมายของกฎนี้ ผู้ต้องขังที่ยังไม่ได้รับการพิจารณาคดีเป็นผู้ที่ถูกจำคุกคุมขังระหว่างการพิจารณาคดีโดยหน่วยงานทางศาลก่อนการพิพากษา ก่อนการพิจารณาตัดสินว่ามีความผิด หรือการกำหนดบทลงโทษ

ข้อ 94.2

รัฐอาจจะเลือกพิจารณาผู้ต้องขังที่ได้รับการพิจารณาพิพากษาคดีแล้วว่าเป็นผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีได้หากการอุทธรณ์ของคดียังไม่ถึงที่สิ้นสุด

ข้อ 95.1

ระบอบสำหรับผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีไม่ควรได้รับผลกระทบจากความเป็นไปได้ที่ผู้ต้องขังอาจถูกพิพากษาว่ามีความผิดในคดีทางอาญาในอนาคต

ข้อ 95.2

กฎในส่วนนี้เป็นการให้การคุ้มครองป้องกันเพิ่มเติมแก่ผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี

ข้อ 95.3

ในการบริหารจัดการผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี หน่วยงานเรือนจำพึงได้รับการแนะนำโดยกฎที่นำมาใช้กับผู้ต้องขังทุกคนและอนุญาตให้ผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีเข้าร่วมในกิจกรรมที่หลากหลายตามที่กฎกำหนด

ข้อ 96

ผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีพึงได้รับทางเลือกในสถานที่อยู่อาศัยให้อยู่ในห้องขังเดี่ยว เว้นแต่ การอาศัยอยู่ร่วมกันจะก่อให้เกิดประโยชน์หรือเว้นแต่ศาลได้มีคำสั่งพิเศษในสถานที่ที่ใช้ควบคุมผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี

ข้อ 97.1

ผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีพึงได้รับอนุญาตให้สวมใส่เครื่องแต่งกายของตนเอง หากเหมาะสมที่จะสวมใส่ในเรือนจำ

ข้อ 97.2

ผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีซึ่งไม่มีเครื่องแต่งกายที่เหมาะสมพึงได้รับการจัดหาเครื่องแต่งกายซึ่งไม่เป็นแบบเดียวกันกับเครื่องแบบที่สวมใส่โดยนักโทษเด็ดขาด

ข้อ 98.1

ผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีพึงได้รับการแจ้งสิทธิในการได้รับคำแนะนำทางกฎหมายอย่างชัดเจน

ข้อ 98.2

พึงมีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นในการช่วยเหลือผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีเพื่อให้สามารถเตรียมการในการต่อสู้ทางคดีและพบกับผู้แทนทางกฎหมาย

ข้อ 99

เว้นแต่มีการห้ามพิเศษในกรณีเฉพาะบุคคล ในระหว่างช่วงระยะเวลาที่ระบุไว้ โดยหน่วยงานทางศาล ผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีต้อง:

- ก. พึงได้รับการเยี่ยมญาติและได้รับอนุญาตให้ติดต่อสื่อสารกับครอบครัวและบุคคลอื่น ๆ ในลักษณะเดียวกันกับนักโทษเด็ดขาด
- ข. อาจได้รับการเยี่ยมญาติเพิ่มเติมและสามารถเข้าถึงการติดต่อสื่อสารรูปแบบอื่นๆ
- ค. พึงสามารถเข้าถึงหนังสือ หนังสือพิมพ์และสื่อข่าวสารอื่นๆ

ข้อ 100.1

ผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีพึงได้รับโอกาสในการทำงาน แต่ไม่จำเป็นต้องทำ

ข้อ 100.2

หากผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีเลือกที่จะทำงาน กฎต่างๆ ในข้อ 26 ต้องนำมาใช้กับผู้ต้องขังรวมถึงเรื่องเกี่ยวกับค่าตอบแทน

ข้อ 101

หากผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีร้องขอให้ได้รับอนุญาตในการอยู่ภายใต้ระบอบเดียวกันกับนักโทษเด็ดขาด หน่วยงานเรือนจำพึงยินยอมตามคำร้อง

■ หลักการ และการปฏิบัติงานอันเป็นเลิศในการคุ้มครองบุคคลที่ถูกตัดสินโทษในเสรีภาพในอเมริกา

ข้อ 3

2. การใช้การตัดสินโทษและเสรีภาพเชิงป้องกันเป็นการยกเว้น

กฎหมายพึงทำให้มั่นใจว่าเสรีภาพของบุคคลเป็นกฎทั่วไปในกระบวนการบริหารงานและกระบวนการทางศาล และการตัดสินโทษและเสรีภาพเชิงป้องกันถูกนำไปใช้ในลักษณะเป็นข้อยกเว้น ซึ่งสอดคล้องกับกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศอื่นๆ

ในบริบทของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ควรมีองค์ประกอบที่เห็นชัดเพียงพอที่จะช่วยเหลือผู้ถูกกล่าวหาด้วยข้อเท็จจริงของคดี เพื่อให้เหตุผลในคำสั่งที่จะมีการตัดสินโทษในเสรีภาพเชิงป้องกัน

การตัดสินโทษและเสรีภาพเชิงป้องกันเป็นมาตรการป้องกันล่วงหน้า ไม่ใช่การลงโทษ ซึ่งต้องสอดคล้องกับหลักการทางกฎหมาย การสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ ความจำเป็นและการได้จำนวนสัดส่วนกับขอบเขตที่จำเป็นในสังคมประชาธิปไตยอย่างเข้มงวด และควรนำไปใช้ภายในข้อจำกัดที่จำเป็นเพื่อให้มั่นใจว่าบุคคลไม่ถูกกีดกันจากการพัฒนาการสอบสวนที่มีประสิทธิภาพหรือการละเมิดความยุติธรรม

๗ การนำไปปฏิบัติ

■ เกณฑ์สำหรับการตัดสินใจว่าจะใช้การคุมขังก่อนการพิจารณาคดี

ในการพิจารณาว่าจะใช้ระบบการคุมขังก่อนการพิจารณาคดีเชิงป้องกัน ศาลควรได้รับการแจ้งและพิจารณาถึงความเสี่ยงเฉพาะของการจำคุกคุมขังก่อนการพิจารณาคดีที่มีต่อผู้หญิง เช่น อัตราการทำร้ายร่างกายตนเองที่สูง ความเป็นไปได้ในการสูญเสียสถานที่อยู่อาศัย การต้องแยกออกจากครอบครัว และการถูกแยกทางสังคมที่เพิ่มสูงขึ้น ศาลอาจมีและใช้ทางเลือกอื่นๆ นอกเหนือจากการจำคุกคุมขัง เช่น การโอนให้ผู้หญิงไปรับบริการทางจิตเวช หรือไปยังสถานที่ประกันตัวในชุมชน หรือบริการอื่นๆ ที่ช่วยให้สามารถแก้ไขปัญหาในการพึ่งพายาเสพติดและการเป็นหนี้สิน

เกณฑ์การพิจารณาว่าจะใช้การจำคุกคุมขังก่อนการพิจารณาคดีหรือไม่ ต้องไม่เป็นการเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิงทั้งโดยตรงและโดยอ้อม และหากสตรีเป็นมารดาของบุตรที่อายุต่ำกว่า 18 ปี ไม่ควรพิจารณาให้มีการให้จำคุกคุมขังก่อนการพิจารณาคดีตัดสินคดี เพื่อผลประโยชน์ที่ดีที่สุดต่อเด็ก เช่น ศาลควรต้องพิจารณาถึงรายงานบริการทางสังคมที่จะประเมินถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อเด็กหากมารดาถูกจำคุกคุมขัง

■ การให้ครอบครัวได้อยู่ด้วยกัน

หากมารดาถูกจำคุกคุมขังก่อนการพิจารณาคดี ต้องมีโปรแกรมต่างๆ เพื่อให้มั่นใจว่าการคุมขังก่อนการพิจารณาคดีไม่ได้นำสู่ความแตกแยกของครอบครัว สิ่งนี้มีความสำคัญทั้งเพื่อปกป้องสิทธิสตรีต่อชีวิตครอบครัว และป้องกันเด็ก การให้บริการและการสนับสนุนต้องทำให้มั่นใจว่าเด็กจะได้รับการดูแลที่

เหมาะสม แม้ว่าสิทธิของสตรีที่อยู่ระหว่างการพิจารณาคดีในการคงรักษาการติดต่อกับครอบครัวขึ้นอยู่กับข้อจำกัดที่จำเป็นในการบริหารจัดการกระบวนการยุติธรรม แต่สิทธิเด็กในการติดต่อกับบิดามารดาควรถูกจำกัดก็ต่อเมื่อเป็นผลประโยชน์ที่ดีที่สุดต่อเด็ก ซึ่งได้รับการคุ้มครองจากอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

รัฐภาคีจะเคารพต่อสิทธิของเด็กที่ถูกแยกออกจากบิดาหรือมารดา หรือจากทั้งคู่ ในอันที่จะรักษาความสัมพันธ์ส่วนตัว และการติดต่อโดยตรงทั้งกับบิดาและมารดาอย่างสม่ำเสมอ เว้นแต่เป็นการขัดต่อผลประโยชน์สูงสุดของเด็ก

ควรมีการนำข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังขององค์การสหประชาชาติในประเด็นเกี่ยวกับผู้ต้องขังก่อนการพิจารณาคดีไปใช้อย่างเหมาะสม โดยการทำให้มั่นใจว่าสตรีระหว่างการพิจารณาคดีสามารถคงรักษาการติดต่อสายสัมพันธ์อันดีกับครอบครัวได้

บทที่ 22

การเตรียมตัวสำหรับการปล่อยตัวและการให้ความช่วยเหลือสนับสนุน ภายหลังการปล่อย

๗ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังขององค์การสหประชาชาติ

ก. นักโทษที่ต้องโทษจำคุกตามคำพิพากษา

60. (2) ก่อนที่จะถึงกำหนดเวลาพ้นโทษจำคุก ทางเรือนจำจะต้องจัดมาตรการที่จำเป็นรองรับเพื่อให้ นักโทษผู้นั้นได้กลับคืนสู่สังคม เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายนี้ ในแต่ละกรณีจะต้องมีกระบวนการก่อนการปล่อยตัวที่จัดในเรือนจำหรือสถานที่คุมขังอื่นที่เหมาะสม หรือการปล่อยตัวไปภายใต้การควบคุมดูแล ซึ่งการควบคุมดูแลนี้ไม่ควรที่จะมอบหมายให้ตำรวจเข้ามาจัดการ หากแต่พึงอาศัยความร่วมมือจากภาคสังคม

64. การบำบัดแก้ไขนักโทษไม่ได้สิ้นสุดลงเมื่อนักโทษได้รับการปล่อยตัว หากแต่หน่วยงานทั้งของทางราชการและเอกชนควรติดตามดูแลนักโทษอย่างมีประสิทธิภาพหลังการพ้นโทษนั้นด้วยเพื่อลดปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นแก่นักโทษและเพื่อประโยชน์ในการบำบัดฟื้นฟูทางสังคมแก่นักโทษนั้น

81. (1) ทางเรือนจำ หน่วยงานราชทัณฑ์ ส่วนราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือนักโทษที่พ้นโทษ จะต้องจัดเตรียมความพร้อมด้านต่างๆ ให้แก่นักโทษที่กำลังจะได้รับการปล่อยตัวเพื่อให้ นักโทษผู้นั้นสามารถกลับไปใช้ชีวิตในสังคมได้ใหม่ โดยสิ่งที่จำเป็นและนักโทษควรได้รับการจัดเตรียมไว้ให้ ได้แก่ เอกสารสำคัญและเอกสารประจำตัว ที่פקอาศัย และงานที่จะรองรับนักโทษผู้นั้น เสื้อผ้าในจำนวนที่พอเพียงและเหมาะสมตามสภาพอากาศและฤดูกาล ตลอดจนปัจจัยอื่นๆ เพื่อให้ นักโทษสามารถดูแลตนเองและกลับถึงภูมิลำเนาของตนได้ทันทีหลังได้รับการปล่อยตัว

(2) ผู้ที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือนักโทษที่พ้นโทษดังกล่าวพึงได้รับอนุญาตให้เข้าไปในเรือนจำและพบกับนักโทษตามความจำเป็นและควรมีโอกาสได้ให้คำปรึกษาแนะนำแก่นักโทษเกี่ยวกับอนาคตหลังการพ้นโทษของนักโทษนั้น ตั้งแต่แรกที่นักโทษผู้นั้นถูกจำคุก

ข. นักโทษที่วิกลจริตหรือผิดปกติทางจิต

83. เป็นเรื่องพึงประสงค์ที่จะมีหน่วยงานที่เหมาะสมมาสนับสนุนการดูแลรักษา นักโทษที่มีอาการวิกลจริตหรือผิดปกติทางจิตนั้นอย่างต่อเนื่อง ไปถึงเวลาหลังจากที่นักโทษผู้นั้นได้พ้นโทษจำคุกไปแล้ว รวมทั้งการจัดให้มีการบำบัดฟื้นฟูทางสังคมแก่นักโทษหลังการบำบัดรักษาด้วย

เช่นเดียวกับโปรแกรมอื่นๆ ผู้หญิงมักได้รับการเตรียมการก่อนปล่อยที่น้อยกว่าและได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนที่น้อยกว่าที่ผู้ต้องขังชายได้รับ หรือโปรแกรมที่จัดให้ก็ไม่มีเป้าหมายสำหรับความต้องการและไม่สามารถแก้ไขปัญหาครอบครัวหรือมิติอื่นๆของผู้หญิงที่ได้รับการปล่อยตัว

ในบางประเทศ ผู้หญิงหวนคืนถิ่นกลับสู่เรือนจำภายหลังการปล่อยตัวเร็วกว่าผู้ชายและเป็นจำนวนที่มากกว่าผู้ชาย ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าผู้ต้องขังหญิงต้องพบกับอุปสรรคในการกลับคืนสู่สังคมภายหลังออกจากเรือนจำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้หญิงต้องพบกับตราบาปและการไม่ยอมรับของชุมชนตนเองมากกว่าผู้ต้องขังชาย หลายคนต้องประสบกับความเจ็บป่วยทางจิตภายหลังออกจากเรือนจำ

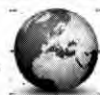
การหาสถานที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัยเป็นสิ่งที่ยากลำบาก รายงานของประเทศสหราชอาณาจักรชิ้นหนึ่งพบว่า ครึ่งหนึ่งของมารดาที่ใกล้ได้รับการปล่อยตัวไม่สามารถคาดหวังว่าจะสามารถกลับไปอาศัยอยู่ในที่อยู่อาศัยเดิม มีจำนวนถึง

4 ใน 10 คนที่สูญเสียบ้านและมีผู้ต้องขังที่มีแนวโน้มจะไร้ที่อยู่อาศัยมากขึ้น การมีบ้านหรือที่อยู่อาศัยที่มั่นคงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างมากต่อสตรีในการสามารถกลับคืนสู่สังคม และการขาดแคลนที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมอาจทำให้ไม่สามารถรวมตัวกับครอบครัวเดิมได้ หากมารดาสามารถได้รับสิทธิในการดูแลบุตร ผู้ต้องขังหญิงจะต้องมีการสร้างความสัมพันธ์กับบุตรใหม่ซึ่งเติบโตมาโดยปราศจากมารดา และอาจมีความรู้สึกไม่พอใจต่อมารดาได้

ดังนั้น จึงจำเป็นที่ผู้หญิงต้องได้รับการให้ทางเลือกเกี่ยวกับการให้ความสนับสนุนภายหลังการปล่อยตัว ซึ่งหากการสนับสนุนมีประสิทธิผลจะสามารถให้โอกาสในการทำลายความสัมพันธ์ที่รุนแรงหรือไม่สร้างสรรค์หรือการกระทำผิดซ้ำอีก

๗ มาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศต่าง ๆ

■ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

ข้อ 25 (1)

บุคคลมีสิทธิในมาตรฐานการครองชีพที่เพียงพอสำหรับสุขภาพ และความอยู่ดีของตน และครอบครัวรวมทั้งอาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย การรักษาพยาบาล และบริการสังคมที่จำเป็น

และสิทธิในความมั่นคงในกรณีว่างงาน เจ็บป่วย ทูพพลภาพ เป็นหม้าย ว่างงาน หรือการขาดปัจจัยในการเลี้ยงชีพอื่นใดในเหตุการณ์อันเกิดจากที่ตนจะควบคุมได้

■ หลักการพื้นฐานว่าด้วยการปฏิบัติต่อนักโทษ

10. นักโทษที่พ้นโทษแล้ว พึงได้รับโอกาสและการปฏิบัติที่จะทำให้สามารถกลับไปใช้ชีวิตในสังคมในสภาวะที่ดีที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ด้วยการมีส่วนร่วมและความช่วยเหลือของชุมชนและองค์กรต่างๆ ในสังคม ทั้งนี้ โดยคำนึงประโยชน์ของผู้เสียหายนั้นด้วย

๗ มาตรฐานระดับภูมิภาคเกี่ยวกับการคุมขัง

■ กฎเรือนจำยุโรป

ข้อ 107.1

นักโทษเด็ดขาดพึงได้รับการช่วยเหลือในช่วงระยะเวลาก่อนการปล่อยตัวโดยกระบวนการและโปรแกรมที่ทำให้สามารถก้าวผ่านชีวิตในเรือนจำสู่ชีวิตที่เคารพเชื่อฟังกฎหมายในชุมชน

ข้อ 107.2

ในกรณีของผู้ต้องขังที่มีโทษสูง ควรมีการดำเนินการเป็นขั้นตอนเพื่อให้มั่นใจว่ามีการกลับคืนสู่ชีวิตในสังคมภายนอกได้อย่างค่อยเป็นค่อยไป

ข้อ 107.3

เป้าหมายนี้สามารถทำให้สำเร็จด้วยโปรแกรมการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยในเรือนจำโดยการปล่อยตัวแบบมีเงื่อนไขภายใต้การควบคุมดูแล ร่วมกับการสนับสนุนทางสังคมที่มีประสิทธิภาพ

ข้อ 107.4

หน่วยงานเรือนจำพึงทำงานใกล้ชิดกับบริการและหน่วยงานที่ควบคุมดูแลและให้การช่วยเหลือผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัวเพื่อให้มั่นใจว่านักโทษเด็ดขาดเหล่านี้สามารถมีชีวิตใหม่อีกครั้งในชุมชน โดยเฉพาะประเด็นเกี่ยวกับชีวิตครอบครัวและการมีอาชีพ

ข้อ 107.5

ผู้แทนของหน่วยงานหรือสังคมสงเคราะห์พึงจัดให้มีการเข้าถึงเรือนจำและผู้ต้องขัง เพื่อให้ได้รับความช่วยเหลือในการเตรียมตัวและการวางแผนโปรแกรมหลังการปล่อยตัว

■ หลักการ และการปฏิบัติงานอันเป็นเลิศในการคุ้มครองบุคคลที่ถูกตัดสินโทษในเสรีภาพ ในอเมริกา

บทนำ

ต้องจดจำไว้ว่าการลงโทษที่ประกอบด้วยการลิดรอนเสรีภาพพึงมีเป้าหมายที่จำเป็นสำหรับการฟื้นฟูปฏิรูป การปรับตัวให้เข้ากับสังคมอีกครั้ง และการบำบัดพัฒนาพฤติกรรมเสียส่วนบุคคลของผู้ที่ถูกพิพากษาว่ามีความผิด และการกลับคืนสู่สังคมและชีวิตครอบครัวอีกครั้ง เช่นเดียวกับการปกป้องคุ้มครองทั้งเหยื่อและสังคม

๗ การนำไปปฏิบัติ

การปล่อยตัวผู้ต้องขังหญิงจำเป็นต้องมีการวางแผนและการสนับสนุนเฉพาะ ด้วยการมุ่งเน้นให้มีที่อยู่อาศัยที่มั่นคงและการสนับสนุนสำหรับการกลับไปอยู่ร่วมกับครอบครัวอีกครั้ง ผู้จัดการรายงานการประชุมพิเศษแห่งสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิในการมีที่อยู่อาศัยที่เพียงพอได้ให้ข้อเสนอแนะต่อผลกระทบในการความสามารถของหญิงที่เคยถูกคุมขังในการหาที่อยู่อาศัย โดยมองว่ารัฐบาล “ทำให้มั่นใจว่าหญิงที่ไร้บ้านไม่ถูกเลือกปฏิบัติต่อการเข้าถึงที่อยู่อาศัยที่เพียงพอ บนพื้นฐานของการมีประวัติอาชญากร”

ก่อนการปล่อยตัว สตรีควรมีทางเข้าถึงโปรแกรมเพื่อช่วยให้สามารถก้าวผ่านสู่การมีชีวิตนอกเรือนจำ ซึ่งอาจมีความแตกต่างตามวัฒนธรรม แต่ต้องรวมเอาการจัดการฝึกอบรมเกี่ยวกับทักษะการใช้ชีวิต การเป็นบิดามารดา การดูแลสุขภาพและสถานที่ที่ผู้หญิงสามารถอภิปรายเกี่ยวกับปัญหาและความกังวลเกี่ยวกับบุตรและการยอมรับจากชุมชน

เมื่อได้รับการปล่อยตัว ตามที่สอดคล้องกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน นั่นคือ สตรีทุกคนต้องสามารถเข้าถึงอาหาร เครื่องแต่งกาย การดูแลทางการแพทย์ และบริการทางสังคมอื่นๆ ที่เพียงพอ หน่วยงานเรือนจำควรจัดที่อยู่อาศัยให้โดยเฉพาะผู้ต้องขังหญิงที่มีบุตร ผู้ต้องขังหญิงมักต้องการเริ่มต้นในชุมชนใหม่ เพื่อหลีกเลี่ยงตราบาปที่ต้องพบ หากบุตรของผู้ต้องขังอยู่ในความดูแลของหน่วยงานอื่น ผู้ต้องขังควรได้รับการช่วยเหลือให้เข้าเงื่อนไขในการได้รับสิทธิการเลี้ยงดูบุตรกลับคืนมา ครอบครัวควรให้คำปรึกษาและการสนับสนุนในการปรับความสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นมาใหม่

ผู้ต้องขังหญิงอาจต้องการการให้บริการทางจิตเวชที่ต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับที่ระบุไว้ในข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำ เนื่องจากความสำคัญที่พบว่าผู้ต้องขังหญิงมักมีอัตราความเจ็บป่วยทางสุขภาพจิต

หน่วยงานเรือนจำควรทำงานใกล้ชิดกับหน่วยงานให้บริการทางสังคมของรัฐและชุมชน เพื่อให้มั่นใจว่าอดีตผู้ต้องขังหญิงได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือในการกลับคืนสู่ชีวิตนอกเรือนจำ และหากผู้ต้องขังหญิงเคยมีประวัติถูกทำร้ายทางร่างกายมาก่อน ควรสันนิษฐานว่าที่อยู่อาศัย

เดิมนั้นไม่ใช่ที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัยสำหรับผู้ต้องขัง นอกจากนั้น ควรมีการช่วยเหลือให้ผู้ต้องขัง หลีกเสี่ยงจากพฤติกรรมการใช้สารเสพติด การเข้าร่วมในความสัมพันธ์ที่มีการทำร้ายร่างกาย และการเป็นหนี้ ซึ่งอาจนำไปสู่การกระทำผิดซ้ำอีก ทั้งนี้ การปฏิบัติหลังการปล่อยตัว เช่นแผนการ จัดหาที่อยู่อาศัย และแผนการกลับสู่สังคมควรถูกกำหนดด้วยการปรึกษากับผู้ต้องขังหญิง

บทที่ 23

ทางเลือกอื่นนอกจากการคุมขังสำหรับผู้ต้องขังหญิง

เมื่อมีการตัดสินใจใดๆ ไม่ว่าจะคุมขังผู้ต้องขังหญิง ทั้งกรณีก่อนการพิจารณาคดีหรือหลังมีคำพิพากษาเด็ดขาดแล้ว ผู้มีอำนาจตัดสินใจควรต้องพิจารณาและตระหนักอย่างมากต่อผลกระทบของเรือนจำต่อผู้หญิง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ต้องขังหญิงที่เป็นมารดาและมีบุตร

ในคดีระหว่างอาร์และมิลส์ ลอร์ดซีพิจัสติสแห่งศาลอุทธรณ์สหราชอาณาจักรได้พิพากษาปัจจัย 3 ประการที่สามารถนำมาพิจารณาในการพิพากษาคดีความผิดผู้หญิง คือ:

1. ความสามารถของกรมราชทัณฑ์ที่มีอย่างจำกัดในการบรรลุผลสิ่งใดๆ ด้านบวกในกรณีของโทษจำคุกระยะสั้น

2. ผลที่เกิดขึ้นต่อบุตร ในกรณีหากมารดาเป็นผู้สนับสนุนเลี้ยงดูบุตรที่ยังเล็ก 2 คนเพียงคนเดียวต้องถูกส่งไปยังเรือนจำ

3. การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรผู้ต้องขังหญิงอย่างมาก "ผู้หญิงมีถึง 5.9 เปอร์เซ็นต์ของประชากรผู้ต้องขังทั้งหมด โดยจำนวนสัดส่วนได้เพิ่มขึ้นจาก 4.4 เปอร์เซ็นต์โดยเฉลี่ยในปีค.ศ. 1994 เป็น 5 เปอร์เซ็นต์ในปีค.ศ. 1999 และ 5.2 เปอร์เซ็นต์ในปีค.ศ. 2000 ในช่วงระหว่างเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 2000 และเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 2001 จำนวนผู้ต้องขังหญิงเพิ่มขึ้น 19 เปอร์เซ็นต์ คือจากจำนวน 3,380 เป็น 4,020 คน ซึ่งมากกว่าผู้ต้องขังชายที่มีการเพิ่มขึ้นเพียง 6 เปอร์เซ็นต์เท่านั้น"

ดังนั้น เรือนจำควรถูกใช้เป็นทางเลือกสุดท้ายเท่านั้น และทางเลือกอื่นๆ ควรมีการนำมาใช้อย่างแพร่หลายมากขึ้น

ภายใต้ปฏิญญาเวียนนาว่าด้วยอาชญากรรมและความยุติธรรม ในประเด็นการตอบสนองความท้าทายของศตวรรษที่ 21 เมื่อปีค.ศ. 2000 รัฐได้ยืนยันต่อพันธะสัญญาที่จะสนับสนุนมาตรการทางเลือกอื่นนอกจากการจำคุกคุมขังที่ปลอดภัยเพื่อหลีกเลี่ยงสภาวะผู้ต้องขังสั้นเรือนจำ ซึ่งแผนปฏิบัติการได้เสนอแนะการดำเนินงานเพื่อลดการจำคุกคุมขังก่อนการพิจารณาคดีให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้และนำทางเลือกอื่นที่ไม่ใช่การคุมขังมาใช้ที่เหมาะสม

การใช้ทางเลือกอื่นที่ไม่ใช่การจำคุกคุมขังควรให้ความสำคัญต่อสตรีเป็นอันดับแรก ดังที่ระบุในการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดครั้งที่ 6 ว่า "ตลอดเวลาส่วนมากนั้น สตรีมีความรับผิดชอบหลักต่อเด็ก...การนำผู้หญิงออก

จากเรือนจำจึงเป็นการจัดการที่เหมาะสมสำหรับผู้กระทำผิดหญิงส่วนมากที่จะทำให้สามารถ
ปลดปล่อยความรับผิดชอบในครอบครัว..."

ปัญหาส่วนหนึ่งคือ เกณฑ์การพิจารณามาตรการลงโทษทางเลือกมักกำหนดโดย
แนวคิดสำหรับผู้ต้องขังชาย และประเภทของอาชญากรรมที่ผู้หญิงส่วนมากมีการกระทำผิด เช่น
คดียาเสพติด มักเป็นคดีที่ถูกนำออกจากโปรแกรมมาตรการลงโทษทางเลือก

ในหลักการมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติสำหรับมาตรการไม่ควบคุมตัว (กฎ
โตเกียว) รัฐได้ให้พันธะสัญญาในการหลีกเลี่ยงการคุมขังที่ไม่จำเป็นโดยจัดให้มี "มาตรการไม่
ควบคุมตัวมากมายทั้งตั้งแต่ก่อนการพิจารณาคดีไปจนหลังการพิพากษาคดีตัดสิน" โดย หลักการ
ได้ให้ข้อเสนอแนะถึงประเภทของทางเลือกอื่นที่เป็นไปได้และมีโครงสร้างที่เหมาะสมในการนำไป
ปฏิบัติ ซึ่งมาตรการทางเลือกอื่นนอกจากโทษคุมขังได้แก่ การยกเลิกข้อกล่าวหาแบบมีเงื่อนไข
การระงับหรือเลื่อนโทษ การคุมประพฤติ คำสั่งทำงานในชุมชน การพักการลงโทษและ
กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

ทั้งนี้ โครงการในการนำทางเลือกอื่นนอกจากการจำคุกคุมขังไปปฏิบัติต้องออกแบบมา
เฉพาะสำหรับผู้กระทำผิดหญิง ซึ่งมีความจำเป็นในการแก้ไขธรรมชาติของการกระทำผิด
รวมถึงความอ่อนไหวทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้กระทำผิดหญิง โดยปัจจัยต่างๆ ที่ทำให้
ผู้หญิงกระทำผิดและถูกจำคุกคุมขังมีความแตกต่างจากผู้ชายตั้งที่ได้อธิบายไว้ในรายงาน
คอร์ตันซึ่งตีพิมพ์โดยกระทรวงมหาดไทยแห่งประเทศไทยแห่งประเทศสหราชอาณาจักร โดยรายงานได้สังเกตว่า
เรือนจำไม่ใช่การตอบสนองที่เหมาะสมสำหรับผู้หญิงส่วนใหญ่ที่ได้รับโทษจำคุกคุมขังหรือถูก
คุมขังขณะรอการอุทธรณ์ และสำหรับการตอบสนองต่อความต้องการได้ถูกระบุไว้ในรายงานว่า:

ปัญหาที่นำสู่การกระทำผิดได้แก่ การติดยาเสพติด การไม่มีงานทำ ที่อยู่อาศัยที่ไม่
เหมาะสม การเป็นหนี้ ซึ่งประเด็นเหล่านี้มักไม่ได้รับการแก้ไขระหว่างการบำบัดรักษาขณะถูก
คุมขังในเรือนจำ ผู้กระทำผิดหญิงส่วนมากไม่ได้อันตราย และอาชญากรรมที่กระทำไปไม่ได้มี
คุณค่าในการป้องกัน หรือก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายต่อสังคมที่สูงมาก เมื่อเปรียบเทียบกับค่าใช้จ่าย
สำหรับการคุมขังสตรีในเรือนจำ รวมถึงค่าใช้จ่ายทางอ้อมที่เกิดขึ้นจากความแตกแยกใน
ครอบครัว และความเสียหายที่เกิดต่อการดูแลเด็ก การสูญเสียงานและปัญหาทางสุขภาพจิตที่
ตามมา ดังนั้น การยังคงใช้เรือนจำสำหรับผู้หญิงไม่ได้ก่อให้เกิดผลดีในเชิงค่าใช้จ่ายทางสังคม
หรือทางการเงินใดๆ ที่สูงมาก

ในรายงานดังกล่าว ยังได้รวบรวมมาตรการทางเลือกอื่นที่ไม่ใช่การคุมขังและแนะนำให้
ใช้โทษจำคุกคุมขังเป็นทางเลือกสุดท้ายเท่านั้น หรือการรับโทษจำคุกในหน่วยควบคุมท้องถิ่น
เล็กๆ มากกว่าในเรือนจำตั้งที่เป็นอยู่ในประเทศสหราชอาณาจักรในปัจจุบัน

นอกจากนั้น รัฐควรพิจารณากระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ว่าจะสามารถนำมาใช้
ตอบสนองต่อการกระทำผิดของผู้หญิงได้เหมาะสมมากกว่าหรือไม่ ด้วยการทำให้เหยื่อ ผู้กระทำ

ผิดหญิง ครอบครัวและชุมชนได้พบพูดคุยถึงวิธีการที่ดีที่สุดในการชดเชยซ่อมแซมความเสียหายและวิธีการที่ช่วยให้ผู้กระทำผิดกลับคืนสู่สังคมได้ โดยผลลัพธ์ที่ได้รับน่าจะสามารถหยุดยั้งการกระทำผิดเพิ่มเติมได้ ซึ่งทางเลือกอื่นที่ไม่ใช่การคุมขังนี้ได้เพิ่มความเป็นไปได้ในการอยู่ร่วมกันของครอบครัว ซึ่งถือเป็นผลประโยชน์ที่ดีที่สุดต่อเด็กหรือบุตรของผู้ต้องขัง

ส่วนที่ 2

คู่มือสำหรับผู้บริหารงานเรือนจำและผู้กำหนดนโยบายในด้านสตรี และการจำคุก

บทที่ 1

ความต้องการพิเศษของผู้ต้องขังหญิง

ผู้หญิงเป็นกลุ่มที่อ่อนแอกลุ่มหนึ่งในเรือนจำเนื่องจากความเป็นเพศหญิงถึงแม้ว่าจะมีความแตกต่างกันอย่างมากในสถานการณ์ของแต่ละประเทศ สาเหตุและความรุนแรงของความอ่อนแอและความต้องการที่คล้ายกันนั้นมีปัจจัยที่มีในหลายๆ ประเทศ คือ

- ความท้าทายที่เผชิญในการเข้าถึงความยุติธรรม เรื่องความไม่เท่าเทียมกับเพศชายในหลายๆประเทศ
- การเป็นเหยื่อจากการกระทำทารุณทางเพศและทางร่างกายไม่เป็นสัดส่วนก่อนการจำคุก
- ความต้องการดูแลสุขภาพจิตมีเป็นจำนวนมาก หลายครั้งเป็นผลจากความรุนแรงในครอบครัวและการกระทำทารุณทางเพศ
- การพึ่งพาสารเสพติดและแอลกอฮอล์ที่สูง
- ระดับความเครียดที่เกิดจากการอยู่ในเรือนจำสูงในผู้หญิง ซึ่งทำให้เกิดปัญหาทางสุขภาพจิต หรือการก่อให้เกิดอาการทางจิตผิดปกติ
- การกระทำทารุณทางเพศและกระทำความรุนแรงต่อผู้ต้องขังหญิง
- ภาวะความรับผิดชอบในการดูแลครอบครัว บุตร และอื่นที่สูงของผู้หญิง
- ความต้องการที่เฉพาะของผู้หญิงที่ได้รับไม่เพียงพอ
- การตีตราหลังการพ้นโทษ การตกเป็นเหยื่อ และการถูกละทิ้งโดยครอบครัว

๗ ความท้าทายที่เผชิญในการเข้าถึงความยุติธรรม

ถึงแม้ว่าบุคคลที่มีความยากแค้นต้องเผชิญความท้าทายอย่างมากในการเข้าถึงความยุติธรรมอยู่ทั่วโลก แต่ความลำบากที่ผู้หญิงต้องเผชิญก็มีมากขึ้นด้วยปัจจัยหลาย ๆ ด้านที่เกี่ยวข้องกับเพศหญิง ในหนังสือเล่มนี้จะไม่ขอกล่าวถึงปัจจัยอันซับซ้อนของการเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิงในบริบทต่างๆ ของช่วงชีวิตหนึ่งซึ่งเข้ามาสัมพันธ์กับกระบวนการยุติธรรมทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ซึ่งครอบคลุมตั้งแต่ระบบการศึกษา การจ้างงาน การแต่งงาน การหย่าร้าง สิทธิที่ว่าด้วยการมีบุตร และการเคลื่อนย้าย เป็นต้น

ปัจจัยหลักของการที่มีผู้หญิงจำนวนมากเข้ามาอยู่ในกระบวนการยุติธรรมนั้นเพราะการที่พวกเขามาจากครอบครัวที่ยากจนและการที่เป็นคนชายขอบของชุมชนและสังคมซึ่งการส่งเสริมการศึกษาของผู้หญิงไม่เป็นลักษณะธรรมเนียมที่ปฏิบัติกัน ทั้งนี้เนื่องมาจากบทบาททางสังคมที่วางไว้ให้ผู้หญิง จากทั้งความเป็นเพศหญิง จากศาสนา จากธรรมเนียมประเพณี หรือจากการที่สังคมมีทัศนคติต่อเพศหญิงที่จำลองเหมือนในแบบเดียวกัน ดังนั้น สิ่งที่เกิดตามมาคือผู้หญิงที่เข้าไปอยู่ในเรือนจำจำนวนมากจึงไม่ใช่แค่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ไม่ดีพอที่จะจ้างทนายความมาต่อสู้คดีในชั้นศาล แต่บ่อยครั้งที่พบว่าผู้หญิงเหล่านั้นอ่านหนังสือไม่ออกและไม่มีความรู้ในเรื่องสิทธิทางกฎหมายของตน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เองที่ทำให้ผู้หญิงตกอยู่ในสภาวะที่ลำบาก และอ่อนแอเพราะไม่สามารถที่จะช่วยเหลือตัวเองได้ ทำให้ต้องเสี่ยงในการเซ็นลงนามในกฎหมายที่ตนไม่ทราบดีถึงข้อพันธะทางกฎหมายต่างๆ ที่ตามมา อย่างน้อยที่สุดคือการขาดตัวแทนทางกฎหมายนำมาสู่ความล่าช้าในการดำเนินคดีและมีโอกาสน้อยลงในการได้รับการประกันตัว

นอกจากนี้ ผู้หญิงยังเป็นเหยื่อของการกระทำทารุณทางเพศและการกระทำทารุณในลักษณะอื่นๆ อีกในระหว่างการคุมขัง เช่นการข่มขู่บังคับให้รับสารภาพในความผิดที่ตนไม่ใช่ผู้กระทำ ในบางสังคมการไต่สวนเป็นไปโดยผู้ชายซึ่งเป็นการข่มขู่ ผู้หญิงที่เป็นคนต่างชาติและมีถิ่นฐานอื่นก็จะยิ่งมีความลำบากในกระบวนการยุติธรรม เพราะทั้งอุปสรรคทางภาษา การขาดเครือข่ายทางสังคม หรือคนรู้จักที่คอยให้ความช่วยเหลือ การขาดความตระหนักถึงสิทธิทางกฎหมายเมื่ออยู่อาศัยในประเทศอื่น และการไม่ตระหนักถึงอันตรายของการกระทำการทารุณเมื่ออยู่ในสภาวะการณดังกล่าว

๗ ประวัติศาสตร์ของการทำให้ตกเป็นเหยื่อและความต้องการ การดูแลทางจิตใจ

■ ผู้ต้องขังหญิงในประเทศสหรัฐอเมริกา

- ตามการรายงานหนึ่ง ๆ ระบุว่า ผู้ต้องขังหญิงมากกว่า 43 เปอร์เซ็นต์ (ในขณะที่ผู้ต้องขังชายเพียงแค่ 12 เปอร์เซ็นต์) มีอาการเจ็บป่วยและได้รับการกระทำทารุณทางร่างกายและทางเพศก่อนที่จะผ่านการแรกรับเข้าสู่เรือนจำ ในปี ค.ศ. 1991 และรายงานอีกชิ้นหนึ่งรายงานว่า ผู้ต้องขังหญิง 85 เปอร์เซ็นต์มีอาการเจ็บป่วยและได้รับการกระทำทารุณทางร่างกายและทางเพศอยู่เป็นระยะ

- ผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำของรัฐ 50 เปอร์เซ็นต์กล่าวว่า ต้องพึ่งสารเสพติดทุกวัน และผู้ต้องขังหญิง 25 เปอร์เซ็นต์ที่ติดสารเสพติดมีการกระทำผิดขณะที่เสพ ผู้ต้องขังหญิงกว่า 30 เปอร์เซ็นต์เผยว่า สาเหตุที่ต้องกระทำผิดเพราะต้องการเข้าสู่เรือนจำ ซึ่งทำให้มีเงินพอที่จะไปซื้อยาเสพติด ในปี ค.ศ. 1996

- การศึกษาของสำนักสถิติทางอาญา ในปี ค.ศ. 2002 และ 2004 พบว่าการมีอาการทางจิตของผู้ต้องขังหญิงมีสูงกว่าผู้ต้องขังชายมาก คิดเป็น 73 เปอร์เซ็นต์ของผู้ต้องขังหญิงต่อ 55 เปอร์เซ็นต์ของผู้ต้องขังชาย ในเรือนจำประจำรัฐ และคิดเป็น 61 เปอร์เซ็นต์ของผู้ต้องขังหญิงต่อ 44 เปอร์เซ็นต์ของผู้ต้องขังชาย ในเรือนจำแห่งรัฐบาลกลาง และอีก 75 เปอร์เซ็นต์ ของผู้ต้องขังหญิงต่อ 63 เปอร์เซ็นต์ของผู้ต้องขังชาย ในเรือนจำขนาดเล็ก ที่พบว่ามีปัญหาสุขภาพจิต

■ ผู้ต้องขังหญิงในประเทศแคนาดา

- การสำรวจผู้ต้องขังหญิงในทัณฑสถานหญิง พบว่า 82 เปอร์เซ็นต์ของจำนวนผู้ต้องขังหญิงทั้งหมด 102 ราย ในขณะที่ 72 เปอร์เซ็นต์ของจำนวนผู้ต้องขังหญิงทั้งหมดในเรือนจำจังหวัดจำนวน 68 รายเป็นผู้ที่หลุดรอดจากการกระทำทารุณทางร่างกายและทางเพศ

- จำนวน 2 ใน 3 ของผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำแห่งรัฐบาลกลางมีบุตรติด และผู้ต้องขังหญิงเป็นจำนวนมากมีความวิตกว่าตนจะสูญเสียการดูแลบุตรหนึ่งคนหรือมากกว่านั้น ซึ่งมีการศึกษาวิจัยว่า การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างมารดาที่บุตรในทุกช่วงอายุนั้นมีความสำคัญยิ่งต่อคุณภาพความเป็นอยู่ที่ดี

■ ผู้ต้องขังหญิงในประเทศสหราชอาณาจักร

- ผู้ต้องขังหญิง 80 เปอร์เซ็นต์วินิจฉัยว่ามีอาการเจ็บป่วยจากโรคทางจิต
- ผู้ต้องขังหญิง 66 เปอร์เซ็นต์มีการพึ่งสารเสพติด และตีแม่แอลกอฮอล์เกินปริมาณ
- ผู้ต้องขังหญิง 50 เปอร์เซ็นต์มีประสบการณ์การใช้ความรุนแรงภายในครอบครัว
- ผู้ต้องขังหญิง 33 เปอร์เซ็นต์ได้รับการทรมานจากการกระทำทารุณทางเพศ
- ประมาณ 1 ใน 3 ของผู้ต้องขังหญิงสูญเสียบ้านและทรัพย์สินระหว่างที่ถูกคุมขังในเรือนจำ

- ผู้ต้องขังหญิง 37 เปอร์เซ็นต์เผยว่าเคยพยายามฆ่าตัวตายบางครั้งในช่วงชีวิตที่ผ่านมา

■ ผู้ต้องขังหญิงในกลุ่มประเทศยุโรป

- มีการประมาณการในปีค.ศ. 2002 ว่าผู้ต้องขังหญิง 75 เปอร์เซ็นต์ที่เข้าสู่เรือนจำมีปัญหาการใช้สารเสพติดและแอลกอฮอล์ มีรายงานการวิจัยชี้ให้เห็นว่าผู้ต้องขังหญิงมีแนวโน้มการใช้สารเสพติดชนิดรุนแรงมากกว่าผู้ต้องขังชาย

การขยายวงกว้างของการใช้ความรุนแรงในครอบครัวกับผู้หญิง และการได้รับการกระทำทารุณทางเพศก่อนการจำคุกนั้นมีในรายงานการวิจัยทั่วโลก ผู้หญิงที่เข้าสู่เรือนจำมีโอกาสที่จะมีอาการทางจิตมากกว่าผู้ชาย หลายครั้งที่เป็นผลจากความรุนแรงในครอบครัว ทั้งทางร่างกายและทางเพศ

การใช้โทษจำคุกคุมขังในเรือนจำ เป็นการเพาะปัญหาทางจิตอาการใหม่ๆและเป็นการทำให้อาการทางจิตที่มีอยู่แล้วนั้นมีสภาพแย่ลง ในหลายชุมชนที่ผู้หญิงเป็นผู้ดูแลครอบครัว และหลายครั้งที่เป็นผู้หาเลี้ยงหลักของครอบครัว ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงอย่าง

กะทันหันจาก ผู้เลี้ยงดู เป็น “อาชญากร” จึงเป็นการตัดสายใยความสัมพันธ์ออกจากครอบครัวและบุคคลอื่นเป็นที่รัก อันเป็นผลกระทบอย่างหนักต่อสภาพจิตใจ เพราะฉะนั้นงานวิจัยในบางประเทศเปิดเผยว่าการป่วยทางจิตของผู้ต้องขังหญิงมีพบเห็นกันอยู่ทั่วไปกว่าของผู้ต้องขังชาย และกรณีของผู้ต้องขังหญิงจะเกี่ยวโยงกับอัตราการทำร้ายตนเองและการพยายามฆ่าตัวตายมากกว่าของผู้ต้องขังชาย ซึ่งเป็นการชี้ให้เห็นความต้องการที่ควรเตรียมการให้ความช่วยเหลือทางจิตที่เหมาะสม ซึ่งถือเป็นความต้องการเฉพาะในกลุ่มผู้ต้องขังหญิง

สุขภาพจิตของผู้หญิงในเรือนจำที่มีผู้ต้องขังจำนวนมากล้นเรือนจำจึงมีสภาพที่แย่ลง ทั้งนี้เป็นที่ทราบกันว่า มักขาดการคัดแยกผู้ต้องขังโดยการประเมินที่เหมาะสม โปรแกรมในการแก้ไขผู้ต้องขังก็ไม่มีใช้ปฏิบัติ หรือมีไม่ถึงเกณฑ์ที่จะสามารถเข้าไปแก้ไขช่วยเหลือความต้องการที่มีความเฉพาะ ผลกระทบที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพจิตของผู้ต้องขังจะเกิดรุนแรงขึ้นเมื่อรู้สึกไม่ปลอดภัย กรณีที่ผู้ต้องขังหญิงได้รับการควบคุมจากเจ้าหน้าที่ผู้คุมชาย และมีความรู้สึกเสี่ยงต่อการถูกกระทำทารุณอีก

๖ ความต้องการการดูแลสุขภาพที่เฉพาะของผู้หญิง

ผู้ต้องขังหญิงโดยทั่วไป ที่มีพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมที่ไม่ดี และผู้หญิงอีกจำนวนมากที่มาจากประเทศที่มีระดับรายได้ต่ำ มักเผชิญกับการบริการทางสาธารณสุขที่ไม่ทั่วถึงในชุมชน ขณะที่ในอีกหลายพื้นที่ที่ผู้หญิงต้องเผชิญกับการเลือกปฏิบัติที่ไม่เท่าเทียม และการกีดกันไม่ให้ได้รับการบริการทางสาธารณสุขที่เพียงพอ เนื่องจากการเป็นเพศหญิง ดังนั้นผู้ต้องขังหญิงจึงมักมีความต้องการทางสาธารณสุขขั้นพื้นฐานที่มากกว่าเมื่อเทียบกับผู้ชาย สภาพความเป็นอยู่ที่แย่กว่าเนื่องจากการขาดการดูแลสุขภาพทางการแพทย์อย่างเพียงพอ การขาดการดูแลเรื่องสุขอนามัย การได้รับโภชนาการที่ไม่ทั่วถึง และสภาพความแออัดในเรือนจำ ยิ่งไปกว่านั้น การที่ผู้หญิงโดยพื้นฐานนั้นมีความต้องการทางการแพทย์เป็นการเฉพาะและความต้องการในการพบแพทย์ผู้เชี่ยวชาญของโรคเฉพาะทางของผู้หญิง

ในหลายประเทศทั่วโลก การดูแลสุขภาพสาธารณสุขจะรวมถึงการดูแลเด็กเป็นจำนวนมากที่ติดมากับผู้ต้องขังหญิง รวมทั้งการบริการที่ครอบคลุมไปยังกลุ่มผู้ต้องขังหญิงที่ตั้งครรภ์และดูแลบุตร ซึ่งทางเรือนจำยังไม่สามารถดำเนินการจัดการได้เต็มที่

การดูแลสุขภาพของผู้ต้องขังหญิงมักมีขาดแคลนเครื่องมืออุปกรณ์ทางการแพทย์ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องไม่เพียงพอ ขาดแคลนด้านเวชภัณฑ์ และขาดการประสานความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่ดูแลสุขภาพสาธารณสุขในระดับประเทศ มีหลายประเทศที่ต้องเผชิญความท้าทายอย่างมากที่จะเตรียมการบริการที่เพียงพอทางสาธารณสุขขั้นมูลฐาน ซึ่งโดยมากมักขาดการดูแลสุขภาพทางการแพทย์ในเรื่องเกี่ยวกับผู้หญิงที่กำลังเป็นที่ต้องการ

■ โรคที่เกี่ยวข้องกับระบบสืบพันธุ์และโรคทางเพศสัมพันธ์

ความรุนแรงต่อผู้หญิงโดยเฉพาะความรุนแรงทางเพศนั้น ก่อให้เกิดโรคทางเพศสัมพันธ์ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ดังนั้น ผู้ต้องขังหญิงจึงเป็นกลุ่มที่มีโอกาสเสี่ยงสูงในการมีโรคทางเพศสัมพันธ์และโรคเริม

ผู้หญิงนั้นมีความอ่อนแอของร่างกายต่อเชื้อไวรัสเอชไอวีเอดส์ การศึกษาวิจัยชี้ให้เห็นว่าอย่างน้อยผู้หญิงมีโอกาสในการติดเชื้อโดยการมีเพศสัมพันธ์มากกว่าผู้ชายถึงสองเท่า โดยทั่วไปเชื้อโรคติดต่อจากเพศสัมพันธ์ทำให้มีโอกาสร้อยในการติดเชื้อไวรัสเอชไอวีเอดส์ได้ง่ายกว่าเดิมมาก

เนื่องจากพื้นภูมิหลังของผู้ต้องขังมีความเกี่ยวข้องกับการใช้สารเสพติด และมีการใช้เข็มฉีดยาเข้าเส้น การกระทำทารุณทางเพศ การใช้ความรุนแรง การทำงานที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการทางเพศ ซึ่งไม่มีการป้องกันการติดต่อโรค ผู้ต้องขังหญิงเป็นจำนวนมากที่นำพาเชื้อโรคตัวอักษรลับ เชื้อไวรัสเอชไอวีเอดส์และโรคทางเพศสัมพันธ์อื่นๆ ก่อนที่เข้ามาอยู่ในเรือนจำ ดังนั้น สัดส่วนของผู้ต้องขังหญิงที่ติดเชื้อจึงมีค่อนข้างสูง

ในบางประเทศที่วัฒนธรรมมีประวัตืผู้หญิงก็จะมีความเสี่ยงในการได้รับเชื้อที่สูงตามไปด้วย ในบางประเทศที่การทำแท้งเป็นความผิดทางอาญา ผู้หญิงที่คลอดบุตรที่ยังคงมีชีวิตอยู่แต่ไม่ได้มีการแจ้งลงทะเบียนสูติบัตรและการลงทะเบียนการเสียชีวิตของเด็ก หรือเมื่อมีการแท้งโดยอุบัติเหตุหรือโดยจงใจ

■ การใช้สารเสพติด

ผู้ต้องขังหญิงจำนวนมากทั่วโลกต้องการได้รับการบำบัดการติดสารเสพติด ซึ่งในความเป็นจริงนั้นผู้ต้องขังหญิงเพียงจำนวนน้อยที่สามารถเข้าถึงการให้บริการและโปรแกรมบำบัดต่างๆดังกล่าว นอกจากนั้นแล้วมีการเริ่มตระหนักมากขึ้นถึงความต้องการที่แตกต่างกันในการบำบัดรักษาการใช้สารเสพติด และในปัจจุบันโปรแกรมการบำบัดรักษาการใช้สารเสพติดก็มีอยู่ไม่หลากหลายเท่าที่ควรนัก

เมื่อการติดสารเสพติดไม่ได้รับการแก้ไขฟื้นฟูหรือการบำบัดที่ถูกต้องจากเรือนจำ สิ่งตามมาคือโอกาสในการกระทำผิดซ้ำนั้นมีโอกาสสูง โดยเฉพาะกรณีที่เกี่ยวข้องกับความผิดในคดียาเสพติด หรือ คดีทางทรัพย์สินและการให้บริการทางเพศ เพราะเขาเหล่านั้นต้องทำงานที่ผิดกฎหมายอีกเพื่อเป็นการหาเงินมาซื้อยาเสพติดเพื่อเสพอีก

การศึกษาที่ผ่านมาชี้ให้เห็นว่า ผู้หญิงที่มีปัญหาการติดสารเสพติดนั้นมักมีประสบการณ์การกระทำทารุณทางร่างกายและทางเพศ ประวัติศาสตร์ของการกระทำร้ายทางร่างกายสามารถเพิ่มขึ้นได้ตามความเสี่ยงของการใช้สารเสพติดและสภาพความผิดปกติทางจิตภายหลัง หรืออาการทางจิตที่ผิดปกติในรูปแบบอื่น มีการรายงานว่าระดับความเครียดภายหลังจากการได้รับการทรมานทางจิตใจของผู้หญิงที่เข้าร่วมโปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูนั้นมีมากถึงร้อยละ 30-59 นอกจากนี้ มีการเปิดเผยอีกด้วยว่า ในทุกๆผู้หญิง 2 คนจะมี 1 คนที่มักปรากฏอาการความพิการทางจิตมักกลับไปสู่เรือนจำอีกภายในช่วง 12 เดือนหลังจากที่ได้รับการปล่อยตัวจากเรือนจำนั่นเอง โอกาสที่เกิดขึ้นเช่นนี้มีเพิ่มขึ้นสูงกว่าร้อยละ 58 เมื่อเปรียบเทียบกับกรณีผู้ต้องขังหญิงที่มีการติดสารเสพติดเพียงอย่างเดียว (และเมื่อเปรียบเทียบกับกรณีของผู้ต้องขังชายที่ระดับที่ร้อยละ 40)

อดีตผู้ต้องขังที่ติดสารเสพติดมีโอกาสเสี่ยงสูงต่อการเสียชีวิตเนื่องจากการใช้สารเสพติดเกินขนาดเมื่อเทียบกับผู้เสพสารเสพติดกลุ่มทั่วไป ดังตัวอย่างงานวิจัยของประเทศสหราชอาณาจักรเปิดเผยว่า ภายในระยะเวลาหนึ่งสัปดาห์ต่อมาหลังจากการปล่อยตัวของผู้ต้องขัง อดีตผู้ต้องขังมีโอกาสเสี่ยงต่อการเสียชีวิตมากกว่ากรณีทั่วไปถึง 40 เท่า ในระหว่างนี้ การตายอย่างกะทันหัน (กว่าร้อยละ 90) เกี่ยวข้องกับสาเหตุของการใช้สารเสพติด ในประเทศออสเตรเลีย อดีตผู้ต้องขังมีโอกาสการเสียชีวิตสูงกว่าคนทั่วไปถึง 10 เท่า และจำนวนกว่าครึ่งของการเสียชีวิตนั้นมีความเกี่ยวข้องกับการใช้สารเสพติดเฮโรอีน แต่ในกรณีของผู้เสียชีวิตที่เป็นผู้หญิงนั้นยังคงเป็นที่เข้าใจกันว่าเป็นความอ่อนแอหรือเป็นประเด็นที่อ่อนไหวทาง

ความรู้สึกเป็นอย่างยิ่ง อดีตผู้ต้องขังหญิงนั้นมีโอกาสเสียชีวิตลักษณะที่ผิดธรรมชาติที่สูงกว่าคนทั่วไปถึง 27 เท่า

ผลการศึกษาวิจัยแนะนำว่ามีความต้องการในการสืบสวนเพิ่มเติมในประเด็นความต้องการเฉพาะของเพศหญิงในกลุ่มผู้ต้องขังหญิงที่ติดสารเสพติดเพื่อเป็นประโยชน์ในการออกแบบโปรแกรมเฉพาะแก่ผู้หญิงที่เหมาะสมกับความต้องการพิเศษที่เฉพาะ ทั้งในด้านเพศและการใช้สารเสพติด ที่มีการดำเนินการศึกษาโดยสำนักงานยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ ดังได้กล่าวไว้ในบทที่ 2 หมวดที่ 6.6 งานวิจัยชี้ให้เห็นถึงความต้องการที่สนับสนุนให้มีการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหลังจากการปล่อยตัวให้มีความเหมาะสม โดยไม่คำนึงถึงปัจจัยในเรื่องเพศ

เป็นที่แน่ชัดว่าการที่มีจำนวนผู้ต้องขังหญิงจำนวนมากอาศัยสารเสพติดก็ดี การปราศจากการจัดโปรแกรมที่มีความเฉพาะทางด้านเพศหรือแม้กระทั่งการขาดแคลนโปรแกรมมาตรฐานในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังก็ดี ประกอบกับความยากลำบากที่ผู้หญิงต้องเผชิญหลังจากที่ได้รับการปล่อยตัวที่มีโอกาสทำให้มีการกลับมากระทำผิดซ้ำอีก พร้อมกับการยังคงใช้สารเสพติดอย่างต่อเนื่องทำให้เกิดผลลัพธ์ในทางร้ายเสียมาก

๗ ความปลอดภัยในเรือนจำ

ในหลายประเทศผู้หญิงต้องตกเป็นเหยื่อของการกระทำทารุณทางเพศและการดูถูกดูแคลนจากเจ้าหน้าที่ที่บังคับใช้กฎหมาย รวมทั้งในบางเรือนจำด้วยการกระทำนั้นไล่ตั้งแต่การใช้วาจาที่ไม่เหมาะสม การใช้อำนาจในการสัมผัสร่างกายโดยไม่เหมาะสมในระหว่างการกระทำ การตรวจร่างกาย การตรวจร่างกายที่บ่อยและพร่ำเพรื่อจนเกินไป การแอบสังเกตุผู้ต้องขังระหว่างการอาบน้ำหรือระหว่างการใช้เวลาส่วนตัว ในขณะที่การข่มขืนอาจเป็นที่เข้าใจในบรรดาคนบางกลุ่มว่าเป็นการบริการเพื่อบำบัดความใคร่โดยผู้ต้องขังหญิงที่ต้องเสนอแก่เจ้าหน้าที่เพื่อแลกกับการเข้าถึงความพิเศษ หรือสิ่งของบางอย่าง หรืออาจเป็นเพียงแค่การได้รับการสนองตอบความต้องการพื้นฐานขั้นต่ำของมนุษย์ ผู้ต้องขังหญิงกลุ่มที่ตกเป็นเหยื่อของการค้าประเวณี เลสเบี้ยน หรือกระหายที่ผ่านการผ่าตัดแปลงเพศ เป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูงที่สุดในการได้รับการปฏิบัติต่อในทางที่ผิดเรือนจำ

การตระหนักถึงความอ่อนแอของผู้หญิงและตกเป็นเหยื่อนั้น กฎมาตรฐานขั้นต่ำของการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังขององค์การสหประชาชาติ ได้ระบุห้ามอย่างชัดเจน มิให้เจ้าหน้าที่เรือนจำชายเข้ามาเกี่ยวข้องในการดูแลผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำหญิง

อย่างไรก็ตาม กฎข้อนี้ก็ได้ไม่ได้เป็นที่ปฏิบัติในอีกหลายประเทศ เนื่องจากการที่เรือนจำก็ขาดอัตรากำลังของเจ้าหน้าที่หญิง แต่ก็ยังมีหลายกรณีที่มีการส่งเสริมความเสมอภาคทางเพศ

โดยผ่านการรับเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติการทั้งเพศหญิงและเพศชายให้ปฏิบัติหน้าที่เพื่อสร้างความ
เป็นปกติของชีวิตของผู้ต้องขังในเรือนจำให้ได้มากที่สุด

การไม่เคารพผู้หญิงโดยเจ้าหน้าที่ชายมักมีการแสดงออกโดยการข่มขู่ทางเพศ และ
ผู้หญิงจะได้รับความตื่นตระหนกและเสียขวัญจากการจากการคุกคามดังกล่าว ถือเป็น การเสีย
ขวัญเป็นครั้งที่สอง อาจเกิดได้โดยการปรากฏตัวบางครั้งของเจ้าหน้าที่ผู้เพศชาย ในสถานที่ที่
ไม่เหมาะสม เช่น ห้องน้ำ ห้องอาบน้ำ ห้องเปลี่ยนเสื้อผ้า และห้องนอน การปราศจากความ
เป็นส่วนตัวเป็นผลสืบเนื่องที่เกิดจากการจงใจนั้นกลายเป็นการเพิ่มระดับของการตัดขาด
ความเป็นส่วนตัวออกไปจากผู้ต้องขังเกินความจำเป็นและเกินกว่าวัตถุประสงค์ของการตัด
โอกาสในการกระทำความผิด ก่อนหน้านี้ผู้หญิงที่ได้รับผลกระทบทางจิตขั้นรุนแรง อาจเลือกที่
จะหลบหลีกสายตาคจากผู้ชายเพื่อเป็นการสร้างความปลอดภัยแก่ตนเองในสถานที่ที่มีเจ้าหน้าที่
ชายปฏิบัติการและปรากฏกายอยู่บ่อยครั้งและอาจถึงระดับการล่วงล้ำเข้ามาได้ทุกขณะของ
ผู้ต้องขังหญิง แม้แต่เวลาที่มีความเป็นส่วนตัวสูง ผู้หญิงเองมีโอกาที่จะค่อยๆ มีความกลัวก่อตัว
ซึ่งเมื่อเวลาผ่านไปนานวันเข้า ความกลัวเช่นนี้ก็จะกลายเป็นความกลัวฝังใจ และกลุ่มอาการ
กลัวที่แย่งลงมากขึ้น

การกระทำทารุณผู้ต้องขังในเรือนจำ โดยเฉพาะในช่วงแรกของการจับกุมตัวนั้นเกิดขึ้น
ได้บ่อยกว่าในระหว่างการจำคุกในระยะต่อมา ในบางประเทศที่ซึ่งมีการควบคุมตัวผู้ต้องขังใน
สถานีดำรวจในระหว่างการตัดสิน ช่วงเวลานี้ก็จะเป็นช่วงที่มีความอ่อนแอของผู้ต้องขังอย่างยิ่ง
เช่นกัน ในช่วงระยะเวลานี้เองที่ผู้หญิงตกภายใต้ความเสี่ยงต่อการกระทำทารุณทางเพศ
และการข่มขืนนั้นล้วนถูกใช้เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการคุกคาม ควบคุมและบังคับขู่เข็ญให้ผู้ต้องขัง
ยอมจำนนและรับสารภาพในท้ายที่สุด ดังนั้นในประเทศที่มีการกระทำดังกล่าวเกิดขึ้นเป็นประจำ
ผู้หญิงอาจจะได้รับความกระทบกระเทือนจากความรุนแรงที่ประสบก่อนหน้าและความทุกข์โศก
ที่เป็นผลมาจากการปฏิบัติจากเจ้าหน้าที่ตำรวจบางนายในระหว่างการกักขังตัวก่อนที่จะเข้าสู่
เรือนจำจริงเสียด้วยซ้ำ

ในกรณีลักษณะนี้ เจ้าหน้าที่เรือนจำมักจะไม่สามารถคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของ
ผู้ต้องขังไว้ได้ ด้วยเหตุที่ส่วนหนึ่งมาจากการขาดการตอบสนองต่อการร้องเรียนจากผู้ต้องขัง
หญิงเกี่ยวกับกรณีการกระทำทารุณทางเพศในการกักขังที่สถานีดำรวจหรือที่อื่นๆ ก่อนที่จะมี
การเข้ามาสู่เรือนจำ รวมถึงความล้มเหลวที่จะดำเนินการตรวจพิสูจน์และวินิจฉัยทางการแพทย์
และการให้ความช่วยเหลือทั้งทางด้านการให้คำปรึกษาทางกฎหมายและการให้คำปรึกษาด้าน
จิตวิทยาอันเป็นที่ต้องการอย่างยิ่งในกลุ่มผู้ต้องขังหญิง เหตุการณ์ที่ผ่านมานี้ไม่ว่าจะเป็นการการ
ร้องเรียนเรื่องการกระทำทารุณและการกระทำที่มีความรุนแรงแก่ผู้ต้องขังหญิงมักได้รับการ
เพิกเฉย และในทำนองเดียวกันกับการเกิดเหตุการณ์การใช้ความรุนแรงในเรือนจำโดย
ปราศจากการตรวจพิสูจน์เพื่อหาสาเหตุที่ปรากฏมีมากขึ้น ซึ่งผลที่ตามมาคือผู้หญิงที่ตกเป็น
เหยื่อจากความรุนแรงดังกล่าวจึงขาดการปกป้องจากกลไกต่างๆ และขาดที่พึ่งเมื่อเหตุการณ์
ดังกล่าวเกิดขึ้นในเรือนจำ

การข่มขืนและการใช้ความรุนแรงทางเพศรูปแบบอื่นใดก็ตามที่ได้สร้างผลกระทบแก่เหยื่อนั้น เป็นการกระทำที่ขัดต่อกฎหมายสากล การกระทำใดๆที่มีส่วนของการกระทำการทารุณนั้นเป็นที่ชัดว่าเป็นการกระทำที่ขัดต่อการส่งเสริมการรวมกลับไปหลอมรวมทางสังคมของผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำ ที่ซึ่งเป็นสถานที่ที่พวกเขาเองได้รับการกระทำทารุณทางเพศ และเป็นสถานที่ที่พวกเขาเหล่านั้นรู้สึกไม่ปลอดภัย

๗ อาคารสถานที่อยู่อาศัยและการติดต่อครอบครัว

ผู้ต้องขังหญิงทั่วโลกที่มีอยู่จำนวนไม่มากเท่าผู้ต้องขังชายและการเตรียมที่พักอาศัยให้แก่ผู้ต้องขังหญิงจึงจัดสรรในสถานที่ใกล้บ้านของผู้ต้องขัง ยกตัวอย่างที่เกิดขึ้น เช่น การที่ผู้ต้องขังหญิงต้องถูกขังรวมในแดนหญิงภายในเรือนจำชาย การที่ผู้ต้องขังหญิงใกล้บ้านหรือญาติมาหาของผู้ต้องขังเอง หรือในเรือนจำหญิง โดยมากที่ปรากฏก็มักเป็นการขังที่ไกลจากบ้านของผู้ต้องขังหญิงออกไป ส่วนในการขังในแดนหญิงภายในเรือนจำชายก็เป็นการเสี่ยงเรื่อง

ความปลอดภัยต่อผู้ต้องขังหญิงเอง หรืออีกด้านหนึ่งก็เป็นการพิจารณาได้ว่าความต้องการพิเศษของผู้ต้องขังหญิงก็ไม่ได้ได้รับความสำคัญ เนื่องจากเรือนจำก็จะต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้ต้องขังส่วนใหญ่ที่เป็นผู้ต้องขังชาย

เสียก่อน มีหลายรัฐที่ผู้ต้องขังหญิงถูกขังไว้ในแดนหญิงและในเรือนจำหญิงคละกันไป ซึ่งในความเป็นจริงจึงเห็นได้ว่าผู้ต้องขังหญิงเหล่านี้ต้องอาศัยอยู่ไกลจากญาติมาหา ซึ่งทำให้การติดต่อกับครอบครัวก็เป็นเรื่องยากตามมา

เรื่องนี้เป็นปัญหาที่สำคัญในประเทศที่มีขนาดใหญ่ ซึ่งระยะทางในการเดินทางก่อให้เกิดอุปสรรคในการเข้าถึงเรือนจำหญิง อาทิ ในสหพันธรัฐรัสเซียทั่วประเทศมีทัศนคติคมสำหรับสตรี อยู่เพียงแค่ 40 แห่งสำหรับผู้หญิง และมีเพียง 3 แห่งที่จัดเตรียมสำหรับเยาวชนหญิง ซึ่งหมายความว่าผู้ต้องขังหญิงเหล่านี้ต้องอยู่อาศัยไกลจากบ้านมาก นั่นหมายถึง เมื่อผู้ต้องขังหญิงได้รับคำสั่งศาลให้รับโทษจำคุก ผู้ต้องขังหญิงเหล่านั้นต้องเดินทางนับพันๆ กิโลเมตรเพื่อไปยังเรือนจำนั้นๆ ในบางครั้งการเดินทางไปยังเรือนจำอาจใช้เวลาถึง 2 เดือน เพราะอาจต้องมีการหยุดพักชั่วคราว ณ เรือนจำที่มีการย้ายผู้ต้องขังซึ่งมีอยู่หลายแห่งใน

ระหว่างเส้นทาง (เรียกเป็นสถานีที่รวมเรื่องการย้าย ซึ่งมีในแต่ละเขตภูมิภาคตามจำนวนของสถานีที่คุมขังก่อนการพิจารณาคดี) ระหว่างการเดินทางผู้ต้องขังอาจจะต้องใช้เวลาเป็นอาทิตย์หรือมากกว่านั้นในการเดินทางผ่านแต่ละสถานี ซึ่งถึงแม้ว่าตามจริง ครอบครัวผู้ต้องขังจะไม่ต้องเสียเวลาในการเดินทางเท่าผู้ต้องขังเอง แต่การที่ระยะทางที่ห่างจากเรือนจำก็เป็นค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นและมีผลต่ออุปสรรคการมาเยี่ยมผู้ต้องขังที่ทำได้น้อยลง ประเทศที่เผชิญปัญหาลักษณะดังกล่าวนี้ คือ ประเทศในทวีปเอเชีย แอฟริกา อเมริกาใต้ และประเทศสหรัฐอเมริกา

๖ การตั้งครรภ์และผู้หญิงที่มีบุตรติด

■ มารดาในเรือนจำ

การวิจัยในหลายประเทศเปิดเผยว่าเมื่อบิดาเข้าเรือนจำ โดยทั่วไปนั้น มารดาจะเป็นคนที่ดูแลบุตร แต่ในกรณีที่มารดาต้องเข้าเรือนจำกลับพบว่า ครอบครัวนั้นมีอันต้องแตกแยกกัน ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า มารดาเป็นผู้ดูแลครอบครัวเป็นหลัก ซึ่งเป็นที่น่าเห็นใจและการให้ความ

ช่วยเหลืออื่น ๆ มักตกอยู่กับสวัสดิการจากภาครัฐ ผลกระทบที่เกิดขึ้นจะตกอยู่กับเด็กเป็นจำนวนมากที่ต้องเติบโตในสถานสงเคราะห์ และที่สำคัญนั้นคือ การที่เด็กที่มีบิดาหรือมารดาเป็นผู้ต้องขังมาก่อนจะมีโอกาสสูงที่อนาคตจะเติบโตเป็นผู้ต้องขังต่อมา เช่น ในประเทศสหราชอาณาจักร มี

เด็กโดยประมาณ 150,000 คนที่มีบิดามารดาเป็นผู้ต้องขัง ซึ่งจะมีโอกาสในการก่ออาชญากรรมสูงราว 75 เปอร์เซ็นต์ โดยหลายกรณีของสิ่งที่เกิดขึ้นกลายเป็นวัฏจักรของการใช้ชีวิตที่ต้องผ่านเรือนจำ หรือที่พบอยู่บ่อยครั้งคือการที่มารดาเคยมีอดีตในวัยเด็กที่ผ่านชีวิตในสถานสงเคราะห์ของรัฐ และงานวิจัยอีกชิ้นที่ประเทศสหราชอาณาจักร ก็มีการเปิดเผยว่ามีผู้ต้องขังหญิงกว่าหนึ่งในสี่ที่มีวัยเด็กในฐานะเด็กในสถานสงเคราะห์

อย่างไรก็ดี เป็นการยากที่จะรู้แน่ชัดว่ามีจำนวนมารดาและบุตรกี่คนที่ต้องแยกกันอยู่ เพราะมารดานั้นถูกจับกุมและอาศัยอยู่ในเรือนจำ แต่ก็มีการประมาณการไว้ว่ามีผู้หญิงประมาณ 100,000 คนต้องโทษจำคุกอยู่ ณ เรือนจำในทวีปยุโรป ทั้งนี้ สหพันธ์โฮเวิร์ดสำหรับการปฏิรูปการลงโทษ ซึ่งเป็นองค์กรที่ไม่ใช่รัฐบาลแห่งประเทศสหราชอาณาจักรมีการประมาณการว่าเด็กเล็ก (อายุน้อยกว่า 2 ขวบ) จำนวนกว่า 10,000 คนได้รับผลกระทบจาก

เหตุการณ์นี้เช่นกัน ขณะที่ในประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีการประมาณการว่าเด็กราว 250,000 คนมีมารดาที่ถูกคุมขังในเรือนจำ (ข้อมูลปี ค.ศ. 1998)

ประเทศแอฟริกาใต้ : สถานการณ์มารดาในเรือนจำ

ผลการสำรวจเรือนจำหญิงทั่วประเทศ ในปีค.ศ. 2004 โดยมีการสัมภาษณ์กับผู้ต้องขังหญิงจำนวนมาก พบว่า

- 72 เปอร์เซ็นต์ของผู้ต้องขังทั้งหมดมีสถานภาพโสด 8 เปอร์เซ็นต์มีการหย่าร้างและ 20 เปอร์เซ็นต์มีสถานภาพสมรส
- ผู้ต้องขังหญิงจำนวน 845 คนเป็นมารดา โดยในจำนวนนี้ 33 เปอร์เซ็นต์มีบุตรจำนวน 1 คน 25 เปอร์เซ็นต์มีบุตรแล้วทั้งสิ้น 2 คน และ 42 เปอร์เซ็นต์มีบุตรจำนวน 3 คนหรือมากกว่า 3 คนขึ้นไป
- จากสถิติเมื่อวันที่ 31 มีนาคม ค.ศ. 2007 มีเด็กเล็ก (อายุน้อยกว่า 5 ขวบ) จำนวน 168 คนอาศัยและเติบโตในเรือนจำเพราะมารดาอยู่ในเรือนจำ

ประเทศอัฟกานิสถาน : สถานการณ์มารดาในเรือนจำ

- จากการศึกษาโดยสำนักงานยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ ในจำนวนผู้ต้องขังหญิง ณ กรุงคาบูล ประเทศอัฟกานิสถาน 78.5 เปอร์เซ็นต์ของผู้ต้องขังหญิงเป็นมารดา เด็กจำนวน 43 คนต้องติดตามไปอาศัยอยู่กับมารดาในเรือนจำ และกว่า 107 คนได้อาศัยอยู่กับบิดาและญาติ เด็กจำนวน 9 คน กลายเป็นเด็กกำพร้า และ 55 คนต้องเลี้ยงดูตนเองโดยลำพัง

ผลจากการวิจัยโดยสำนักงานแควกเกอร์แห่งสหประชาชาติ พบว่า

- เรือนจำที่มีจำนวนผู้ต้องขังหญิงมากที่สุดในประเทศบราซิล มีจำนวนถึง 87 เปอร์เซ็นต์ของผู้ต้องขังหญิงที่เป็นมารดา
- ประเทศสหรัฐอเมริกา ผู้ต้องขังหญิง 80 เปอร์เซ็นต์เป็นมารดา และ 3 ใน 4 ของผู้ต้องขังกลุ่มนี้มีบุตรที่มีอายุน้อยกว่า 18 ปี
- ประเทศสหพันธรัฐรัสเซีย 80 เปอร์เซ็นต์ของนักโทษเด็ดขาดหญิงเป็นมารดา
- ประเทศสหราชอาณาจักร ผู้ต้องขังหญิง 66 เปอร์เซ็นต์เป็นมารดา และ 55 เปอร์เซ็นต์ มีบุตรอย่างน้อยหนึ่งคนที่มีอายุน้อยกว่า 16 ปี และ 34 เปอร์เซ็นต์เป็นมารดาที่เลี้ยงดูบุตรคนเดียวก่อนที่จะเข้ามาสู่เรือนจำ
- ประเทศเลบานอน 49 เปอร์เซ็นต์ของผู้ต้องขังหญิงมีลูกอายุน้อยกว่า 16 ปี 13 เปอร์เซ็นต์ มีลูกอายุน้อยกว่า 10 ปี และ 19 เปอร์เซ็นต์มีลูกอายุน้อยกว่า 5 ขวบ
- ในประเทศรวันดา 45 เปอร์เซ็นต์ของผู้ต้องขังหญิงมีบุตรอายุน้อยกว่า 16 ปี 15 เปอร์เซ็นต์มีบุตรอายุน้อยกว่า 10 ปี และ 10 เปอร์เซ็นต์มีบุตรอายุน้อยกว่า 5 ขวบ

ประเด็นที่สำคัญคือ การที่บุตรจำต้องแยกจากมารดาและอยู่อาศัยนอกเรือนจำเป็นการสร้างคามกดดันให้แก่มารดาเป็นอย่างมาก

๗ การกลับสู่สังคมหลังการปล่อยตัว

ผู้ต้องขังทุกคนต่างประสบความสำเร็จอย่างมากในช่วงหลังการปล่อยตัวกลับสู่สังคม แต่กระนั้น การดูแลเพื่อช่วยเหลือเพื่อเตรียมพร้อมต่างๆ ทั้งทางด้านสังคม จิตวิทยา และทางด้านสุขอนามัยนั้นไม่เพียงพอ การประสานงานให้ความช่วยเหลือระหว่างภาคส่วนต่างๆ ทั้งส่วนของเจ้าหน้าที่เรือนจำ และภาคประชาชน สังคม และการอนามัยสาธารณสุขต่างๆ นั้นยังคงขาดการทำงานร่วมกัน ยิ่งไปกว่านั้นแล้ว ผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัวกลับสังคมมักต้องเผชิญกับการปฏิบัติที่ไม่เท่าเทียมในโอกาสด้านการหางานทำและการศึกษาเนื่องจากประวัติอาชญากรรมและการตราบาปที่ติดตัวของผู้ต้องขัง

ถึงแม้ว่าผู้ต้องขังหญิงจะได้รับอุปสรรคในการได้รับการยอมรับเมื่อกลับไปสู่สังคมในระดับเดียวกับกับกับผู้ต้องขังชายก็ตาม แต่กระนั้นความหนักหน่วงของปัญหาและความหลากหลายของปัญหาอาจมีอยู่มากกว่าของผู้ต้องขังชาย ด้วยเหตุที่ว่าผู้ต้องขังหญิงนั้นมีกรอบ

แนวประเพณีของสังคมที่คาดหวังว่าผู้หญิงนั้นต้องประพฤติตนที่ดี และในบางครั้งหรือในบางสังคม ไม่ให้การยอมรับผู้ต้องขังหญิง หรืออาจต้องสูญเสียสิทธิ์ของการเป็นมารดาไปเพราะเคยเป็นอดีตผู้ต้องขัง

กรณีผู้ต้องขังหญิงรายที่มีความสัมพันธ์ที่รุนแรงกับคู่ครอง ก็มักเป็นเหตุที่ผู้ต้องขังหญิงเหล่านี้จะต้องตั้งหลักชีวิตมาใหม่ และมักต้องเผชิญความลำบากทางเศรษฐกิจ สังคมและปัญหากับข้อกฎหมายตามมา และเป็นการเผชิญจุดเปลี่ยนอีกครั้งของการปรับตัวกับชีวิตภายนอกเรือนจำ จากการศึกษาในเรื่องนี้ ในประเทศสหราชอาณาจักร พบว่าราวหนึ่งในสามของผู้ต้องขังหญิงสูญเสียบ้านของตนเองไปขณะที่ตนอยู่ในเรือนจำ ซึ่งกลายเป็นปัญหากับผู้ต้องขังที่มีบุตรติดจำเป็นต้องไปพึ่งพิงศูนย์สงเคราะห์ต่างๆ และมักเป็นอุปสรรคข้อหนึ่งในการรักษาสีทธิ์การดูแลบุตรตามมา และในขณะเดียวกัน ถ้าผู้ต้องขังไม่มีสิทธิ์ในการอุปการะเลี้ยงดูบุตร เธอเหล่านั้นก็มักไม่มีสถานภาพที่พิเศษในการพิจารณาโดยเจ้าหน้าที่อาคารสงเคราะห์ที่ทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือแต่ประการใด และที่เกิดขึ้นอีกกรณีคือกรณีที่ผู้ต้องขังไม่มีที่อยู่ถาวรบุตรของผู้ต้องขังเหล่านั้นก็มักไม่ได้รับการส่งกลับไปอยู่ในความปกครองของผู้ต้องขังหญิงซึ่งเป็นมารดาของเด็กได้

ผู้ต้องขังหญิงที่เข้ารับการรักษาอาการทางจิตที่เกิดในเรือนจำมีจำนวนมากกว่าผู้ต้องขังชาย และมีความต้องการในการได้รับการรักษาอาการทางจิตอย่างต่อเนื่องและการได้รับการปรึกษาทางจิตหลังจากการปล่อยตัว

อดีตผู้ต้องขังนั้นมักมีความเกี่ยวข้องกับการใช้สารเสพติดอย่างสูงตามมา บางรายถึงกับใช้จนกระทั่งเกินขนาด และบางรายถึงกับความตาย การเสี่ยงในการลองใช้สารเสพติดและแอลกอฮอล์นั้นเกิดมากขึ้นในช่วงระยะแรกในช่วงที่ได้รับการปล่อยตัว เพราะการปรับตัวในการกลับไปสู่สังคม และยังเมื่อเขาเหล่านั้นใช้สารเสพติดใช้สารมากขึ้นเท่าไร ก็จะยิ่งเป็นการสร้างความยากในการเป็นที่ยอมรับของสังคมมากขึ้น

ในบางประเทศ ผู้หญิงก็ไม่สามารถเดินทางออกจากเรือนจำเพื่อกลับบ้านในวันปล่อยตัวได้ถ้าเขาไม่มีผู้ชายที่ดูแลมารับตัวกลับบ้าน ซึ่งอาจทำให้พวกเขาเหล่านั้น อาจต้องอยู่อาศัยต่อในเรือนจำถึงแม้พ้นโทษแล้วก็ตาม

ในบางประเทศ ผู้หญิงได้รับความเสี่ยงในการถูกฆ่าจากสมาชิกในครอบครัวของตนเอง หลังจากได้รับการปล่อยตัว ถ้าพวกเขาเหล่านั้นได้รับโทษในข้อหา ความผิดทางศีลธรรม หรือถ้าตกเป็นเหยื่อของการข่มขืนหรือกระทำชำเราอื่นๆ หรืออาจตกเป็นเหยื่อของความรุนแรงภายในบ้านได้ หรืออาจถูกบีบบังคับให้แต่งงานกับบุคคลที่ตนไม่หมายปอง ผู้ต้องขังหญิงจึงควรได้รับการปกป้องและความช่วยเหลืออย่างพิเศษ มีหลายกรณีที่พบว่า การให้ความช่วยเหลือด้านต่างๆ นั้นไม่เพียงพอ

ในระหว่างการปล่อยตัว ผู้ต้องขังหญิงที่เป็นตกเหยื่อการค้าประเวณีและกลุ่มผู้ต้องขังหญิงที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรม ทั้งสองกลุ่มนั้นอาจกำลังเผชิญกับการทำทายนด้านความปลอดภัย

นโยบายและโปรแกรมการเตรียมการก่อนปล่อยและการให้ความช่วยเหลือหลังปล่อยต่าง ๆ นั้นเป็นไปเพื่อและเป็นไปตามความต้องการของผู้ต้องขังชายเป็นหลัก และมีการกล่าวถึงหรือเป็นไปเพื่อผู้ต้องขังเพศหญิงน้อยมาก

บทที่ 2

การบริหารจัดการเรือนจำสำหรับผู้ต้องขังหญิง

๖ การบริหารงานเรือนจำที่มีความแตกต่างในประเด็นทางเพศ

หลักกฎหมายระหว่างประเทศทั่วไปเกี่ยวกับสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนและ
อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ

ข้อ 2

รัฐภาคีทั้งหลายขอประณามการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ ตกลงที่จะติดตาม
นโยบายเกี่ยวกับการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีโดยวิธีที่เหมาะสมทุกประการและไม่
ชักช้า และเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายนี้ ตกลงที่จะ

(ก) บรรจุหลักการของความเสมอภาคของบุรุษและสตรีไว้ในรัฐธรรมนูญ
แห่งชาติของตนหรือในบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เหมาะสมอื่นๆ ถ้าหากว่ายังไม่รวมเข้าไว้
ในรัฐธรรมนูญและบทบัญญัติเหล่านั้น และประกันที่จะให้มีการปฏิบัติตามหลักการนี้
โดยทางกฎหมายและวิธีการที่เหมาะสมอื่นๆ

(ข) กำหนดมาตรการด้านนิติบัญญัติที่เหมาะสม รวมทั้งข้อบังคับเมื่อเห็น
เหมาะสม ซึ่งห้ามการเลือกปฏิบัติทั้งมวลแก่สตรี

(ค) จัดให้มีการคุ้มครองทางกฎหมายซึ่งสิทธิของสตรีบนพื้นฐานที่เท่าเทียมกัน
กับบุรุษ และรับประกันในการคุ้มครองสตรี อย่างมีประสิทธิภาพต่อการเลือกปฏิบัติใดๆ
โดยผ่านศาลยุติธรรมแห่งชาติที่มีอำนาจและสถาบันรัฐบาลอื่นๆ

(ง) ตเว้นการเข้าไปพัวพันในการกระทำหรือการปฏิบัติใดๆ เกี่ยวกับการเลือก
ปฏิบัติต่อสตรี และรับประกันว่าเจ้าหน้าที่และสถาบันของรัฐจะปฏิบัติตนโดยสอดคล้อง
กับข้อผูกพันนี้

(จ) ใช้มาตรการที่เหมาะสมทุกอย่าง เพื่อจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีโดยบุคคล
องค์การหรือวิสาหกิจใดๆ

(ฉ) ใช้มาตรการที่เหมาะสมทุกอย่างรวมทั้งการออกกฎหมาย เพื่อเปลี่ยนแปลง
หรือล้มเลิกกฎหมาย ข้อบังคับ ประเพณีและแนวปฏิบัติที่ยังมีอยู่ซึ่งก่อให้เกิดการเลือก
ปฏิบัติต่อสตรี

ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังขององค์การสหประชาชาติ

6. (1) กฎมาตรฐานฯ ทุกข้อจะต้องนำไปใช้อย่างเสมอภาค โดยปราศจากการเลือก
ปฏิบัติ การเลือกปฏิบัติเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องเชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา
ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมือง หรือความคิดเห็นทางอื่น กำเนิดทางชาติหรือสังคม
สถานะทางทรัพย์สิน กำเนิดหรือ อื่นใด เป็นเรื่องที่ต้องห้ามทั้งสิ้น

หลักการเพื่อการคุ้มครองบุคคลทุกคนที่ถูกคุมขังหรือจำคุก

หลักการที่ 5 (2)

มาตรการทางกฎหมายที่กำหนดเพื่อคุ้มครองสิทธิและสถานะของสตรี โดยเฉพาะหญิงที่มีครรภ์หรือมีเด็กอ่อนที่ต้องดูแล เด็ก และเยาวชน คนชรา คนเจ็บป่วยหรือคนพิการนั้นไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติความต้องการและการร้องขอ ตลอดจนมาตรการเพื่อคุ้มครองสิทธิดังกล่าวพึงถูกทบทวนได้โดยคำพิพากษาของศาล หรือองค์กรอื่นที่มีอำนาจหน้าที่นั้น

■ การจัดการเลือกปฏิบัติ

เรือนจำควรได้รับการบริหารจัดการอย่างมีจรรยาบรรณควบคู่กับมาตรฐานของสากล เพื่อเป็นการรักษาไว้ซึ่งหลักสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขังและเพื่อเป็นการยืนยันต่อหลักการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักเพื่อเป็นการเกื้อกูลการหลอมรวมทางสังคมเป็นสำคัญ

ผู้ต้องขังหญิงมักจะได้รับเลือกปฏิบัติที่ไม่เท่าเทียมกันเนื่องจากเรือนจำและกฎระเบียบเรือนจำนั้นแต่เดิมเป็นไปเพื่อผู้ต้องขังส่วนมากซึ่งเป็นเพศชาย นอกจากนั้นแล้ว ดังที่กล่าวไว้แต่ตอนต้นว่า ผู้ต้องขังหญิงที่มีจำนวนน้อยจึงทำให้ผู้ต้องขังเหล่านั้นต้องอยู่อาศัยในเรือนจำที่มีอยู่อย่างจำกัดและมักตั้งอยู่ไกลจากภูมิสำเนา ซึ่งมีผลทำให้การรักษาความสัมพันธ์ในครอบครัวและการติดต่อสื่อสารกับครอบครัวเป็นไปได้ยาก เมื่อนานวันจะซึมลงไปสู่การเกิดเป็นปัญหาต่อสุขภาพจิตและการผสมผสานกับสังคมในภายหลัง เมื่อพิจารณาในทางปฏิบัติ นั้นนับว่าเป็นไปโดยยาก ทั้งในเรื่องของการปฏิบัติตามหลักการมาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังขององค์การสหประชาชาติ

■ ความต้องการที่แตกต่างและรูปแบบการบริหาร

นอกจากจะเป็นการช่วยให้ผู้ต้องขังหญิงไม่ต้องประสบกับเหตุการณ์การเลือกปฏิบัติทางเพศต่าง ๆ เช่น การได้รับการรักษาความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัว การมีโอกาสได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางเรือนจำจัดทำขึ้น ซึ่งกิจกรรมทั้งหลายเหล่านี้ ล้วนแต่จำเป็นต้องเข้าใจปัจจัยพื้นฐานของผู้หญิงซึ่งมีความแตกต่างอย่างยิ่งจากของผู้ชาย สิ่งที่ระบบส่วนใหญ่ยังคงขาดคือการตระหนักถึงความต้องการที่แตกต่างเหล่านี้ ซึ่งปรากฏให้เห็นได้ในรูปแบบการบริหารงานเรือนจำ การประเมิน การจำแนกและโปรแกรมต่าง ๆ ที่มีในเรือนจำ การดูแลอนามัยและสาธารณสุข ตลอดจนการปฏิบัติต่อผู้หญิงและเด็ก

ความต้องการที่เฉพาะที่มีความละเอียดอ่อนเรื่องเพศของผู้ต้องขังหญิงได้กลายเป็นประเด็นที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อผู้เชี่ยวชาญการปฏิรูปราชทัณฑ์ในหลายประเทศ เช่น การสำรวจระดับชาติที่ดำเนินการในประเทศสหรัฐอเมริกาในระหว่างปี ค.ศ. 1993 – 1999 นั้นชี้ให้เห็นถึงความต้องการรูปแบบที่แตกต่างในการบริหารผู้ต้องขังหญิง การริเริ่มจัดตั้งระบบงานราชทัณฑ์ที่ให้ความสำคัญต่อประเด็นความพิเศษในเรื่องชาย-หญิง และการจัดการฝึกอบรมให้ความรู้ความเข้าใจในประเด็นดังกล่าวต่อเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่ในการบังคับใช้

กฎหมายนั้น เป็นสองภารกิจหลักที่แนะนำโดยกลุ่มองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ ในประเทศไนจีเรียเมื่อปี ค.ศ. 2006 นอกจากนี้มีการศึกษาในประเทศสหพันธรัฐรัสเซียและประเทศอินเดียที่เห็น ความสำคัญต่อความต้องการที่เฉพาะของเพศที่แตกต่างกันโดยพิจารณาว่าการบริหารเรือนจำ หญิงนั้น เป็นความต้องการอันเร่งด่วนในการทบทวนเรื่องเรือนจำหญิงโดยเฉพาะ โดยไม่ได้ พิจารณาเทียบเคียงจากเรือนจำชายเป็นหลักที่มีอยู่เดิมก่อนหน้าไว้แล้ว

■ องค์ประกอบที่จำเป็นในรูปแบบการบริหารเรือนจำหญิง

- ความต้องการที่เฉพาะของผู้หญิงที่ควรได้รับการตระหนักถึง
- ระดับการเปิดใจและความยินดีของเจ้าหน้าที่เรือนจำต่อการปฏิสังสรรค์และการ สันทนากับผู้ต้องขังอย่างเปิดใจและมีความเป็นทางการน้อยลง
- ทักษะต่างๆ อาทิ ทักษะด้านการฟังอย่างตั้งใจ ตลอดจนความอดทนในการรับฟัง การ อธิบายกฎและระเบียบของเรือนจำต่างๆ และสิ่งที่เหมาะสมควรกระทำในระหว่างที่อยู่เรือนจำ
- การตระหนักถึงความเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของอารมณ์ต่างๆ และสมรรถนะในการ ตอบสนองอารมณ์ต่างๆ ได้อย่างสงบเยือกเย็น เปี่ยมไปด้วยความหนักแน่น ยุติธรรมและอย่างเป็น ประจํา สม่ําเสมอ

นอกจากนี้ยังมีความต้องการอื่นๆ ที่สมควรได้รับการพิจารณาเห็นความสำคัญและ การเตรียมการตอบสนองกลับต่อความต้องการที่หลากหลายของผู้หญิงกลุ่มพิเศษที่เป็น ชาวต่างชาติ หรือมีชาติพันธุ์หรือเชื้อชาติอื่น หรือมีเชื้อสายเป็นชนกลุ่มน้อย (รายละเอียด เพิ่มเติมในหัวข้อเรื่องผู้หญิงชาวต่างชาติและในหนังสือคู่มือเกี่ยวกับผู้ต้องขังที่มีความต้องการ พิเศษที่เกี่ยวกับชาติพันธุ์ เชื้อชาติและชนกลุ่มน้อยของสำนักงานยาเสพติดและอาชญากรรม แห่งสหประชาชาติ)

รูปแบบการบริหารและกระบวนการนั้นต้องประกอบด้วยความร่วมมือเพรียมของ กิจกรรมและบริการต่างๆ ที่ยกประเด็นเกี่ยวกับความต้องการที่พิเศษของผู้ต้องขังหญิง ทั้งใน ด้านสุขภาพจิตเรื่องการดูแลบุตรของผู้ต้องขัง และโดยเฉพาะอย่างยิ่งความต้องการที่เกี่ยวกับ สุขภาพและอนามัยและด้านอื่นๆ

ปัจจัยด้านต่าง ๆ ที่การบริหารเรือนจำที่ให้ความสำคัญกับความแตกต่างทางเพศพึง ตระหนัก:

- ใช้มาตรการกักขังหรือวิธีการต่อต้านการเลือกปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงที่ถือว่า มี จำนวนน้อยกว่าผู้ต้องขังชาย
- ใช้รูปแบบการบริหารที่เน้นเรื่องความแตกต่างทางเพศ
- ตระหนักถึงความต้องการที่แตกต่างของผู้ต้องขังหญิง รวมทั้งครอบคลุมไปถึงกลุ่ม ที่มีที่มา และวัฒนธรรมภูมิหลังที่แตกต่าง โดยจัดการเตรียมโปรแกรมและกิจกรรมการบริการ ต่างๆ ไว้ตามความต้องการที่เหมาะสม

เพื่อเป็นหลักประกันว่าความต้องการพิเศษของผู้หญิงได้รับการหยิบยกเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการบริหารเรือนจำหญิง การทำงานวิจัยที่รับผิดชอบต่อผู้ต้องขังหญิง การประเมิน การร่างนโยบายรวมถึงการดำเนินการตามนโยบายต่างๆดังกล่าวที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังหญิง สมควรเป็นความรับผิดชอบของส่วนกลางของราชทัณฑ์ต่อทั้งผู้ต้องขังโดยการจัดเตรียมเจ้าหน้าที่หญิงที่มีคุณภาพ ความพร้อมและทักษะการปกครองและการดูแลผู้ต้องขังหญิงที่ดี

เกณฑ์ที่ใช้ในการวัดประเมินด้านต่างๆของเรือนจำหญิงควรพิจารณาจากความสำเร็จของการบริหารจัดการเรือนจำหญิง โดยการประเมินนั้นควรดำเนินบนกิจกรรมการให้บริการต่างๆที่จัดขึ้นอยู่เป็นปกติวิสัยของเรือนจำ และรวมทั้งการจัดให้มีการประเมินจากคณะกรรมาบุคคลจากภายนอกเสริมเข้ามาอีกด้วย

๗ การเจ้าหน้าที่

อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ

ข้อ 11

1. รัฐภาคีจะใช้มาตรการที่เหมาะสมทุกอย่าง เพื่อขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในด้านการจ้างงานเพื่อที่จะประกันสิทธิอย่างเดียวกันบนพื้นฐานของความเสมอภาคของบุรุษและสตรี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

(ก) สิทธิที่จะทำงานในฐานะเป็นสิทธิอันจะพึงแบ่งแยกมิได้ของมนุษย์ทั้งปวง

(ข) สิทธิในโอกาสที่จะได้รับการจ้างงานชนิดเดียวกัน รวมทั้งการใช้หลักเกณฑ์

ในการคัดเลือกเดียวกันในเรื่องของการจ้างงาน

(ค) สิทธิในการเลือกอาชีพและการทำงานได้อย่างเสรี สิทธิในการได้เลื่อน

ตำแหน่ง ความปลอดภัยในการทำงาน และผลประโยชน์ รวมทั้งเงื่อนไขเกี่ยวกับการบริหารทั้งปวง และสิทธิที่จะได้รับการฝึก และการฝึกเข้าด้านอาชีพ รวมทั้งภาวะการเป็นผู้ฝึกงาน การฝึก และการฝึกเข้าด้านอาชีพในระดับสูง

(ง) สิทธิที่จะได้รับผลตอบแทนเท่าเทียมกัน รวมทั้งผลประโยชน์และสิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติที่เสมอภาคกันเกี่ยวกับงานที่มีคุณค่าเท่าเทียมกัน รวมทั้งความเสมอภาคของการปฏิบัติในการวัดผลคุณภาพของงาน

(จ) สิทธิที่จะได้รับประกันสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีของการเกษียณอายุ การตกงาน การป่วย การทุพพลภาพและวัยชรา และการหมดสมรรถนะที่จะทำงานอื่น ๆ รวมถึงสิทธิในการได้รับเงินค่าจ้างขณะพักงาน

(ฉ) สิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองสุขภาพและความปลอดภัยในสภาพการทำงานต่าง ๆ รวมทั้งการให้ความคุ้มครองในการทำหน้าที่ด้านการมีบุตรสืบพันธุ์

(สามารถดูข้อมูลเพิ่มเติม: หลักการมาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังขององค์การสหประชาชาติ ข้อ 46-51)

คุณสมบัติของผู้บัญชาการเรือนจำและเจ้าหน้าที่เรือนจำนั้นเป็นปัจจัยที่สำคัญอันดับต้นๆในการบริหารเรือนจำให้ประสบความสำเร็จ บทบาทของเจ้าหน้าที่นั้นเป็นไปเพื่อการสร้างความมั่นคงปลอดภัย รักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยให้เกิดขึ้น พร้อมทั้งให้มีควบคู่ไปกับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังอย่างมีมนุษยธรรม และระบบการบริหารเรือนจำที่นำไปสู่การมุ่งฟื้นฟูแก้ไขผู้ต้องขัง ซึ่งรูปแบบการบริหารจัดการเรือนจำเหล่านี้ล้วนมีความสำคัญอย่างยิ่งยวดและมีความสำคัญมากกว่าด้านวัตถุ สิ่งของ สิ่งก่อสร้างต่างๆที่เป็นสิ่งแวดล้อมทางกายภาพในเรือนจำ ที่ถือว่าเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของผู้ต้องขังก็ตาม

ในระบบเรือนจำหลายแห่ง เจ้าหน้าที่ที่ได้รับการมอบหมายให้ทำหน้าที่ควบคุมดูแลผู้ต้องขังหญิงไม่ได้รับการฝึกอบรมด้านการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงโดยเฉพาะทราบความต้องการของผู้หญิง ยิ่งในบริบทของเรือนจำที่ปกครองโดยผู้ชาย และมีสายการบังคับบัญชาที่จัดลำดับชั้น ดังนั้นเจ้าหน้าที่เรือนจำหญิงจึง

เจ้าหน้าที่เรือนจำหญิงต้องการความช่วยเหลือทางจิตวิทยา “ผู้ต้องขังหญิงและเจ้าหน้าที่หญิงหลายคนชอกช้ำกับความทรงจำวัยเด็ก ข้าพเจ้าได้ทราบมาจากการถ้อยคำของเจ้าหน้าที่และผู้ต้องขัง 50 รายที่บรรยายถึงการทำร้ายทารุณที่รุนแรงหรือไม่ก็ได้รับการทอดทิ้งอย่างอ่าวร้างเมื่อเยาว์วัย...”

“เจ้าหน้าที่เรือนจำหลายคนถึงแม้จะมีความรู้สึกหดหู่ในวัยเด็กไม่มากเท่ากับผู้ต้องขัง แต่ด้วยการที่ต้องมาทำงานใกล้ชิดกับผู้ต้องขัง จึงเป็นสาเหตุที่เจ้าหน้าที่จะได้รับความชอกช้ำทางอารมณ์อีกครั้ง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความช่วยเหลือแก่เจ้าหน้าที่เท่าที่สามารถ เช่น การจัดการอบรมต่างๆ สำหรับสถานการณ์การทำงานกับผู้ติดยา ผู้ที่ขอบระเบิดอารมณ์ ผู้ที่ชอบใช้ความรุนแรง และผู้ที่ยากจะจัดการ”

เผชิญกับการแข่งขันที่ไม่ชอบธรรมตลอดถึงการปกป้องเพศหญิงมากจนเกินไป ป้อยครั้งที่พบว่าผู้หญิงนั้นมีอำนาจการบริหารและการตัดสินใจที่น้อยกว่าผู้ชาย และยังมีโอกาสเสี่ยงต่อการข่มขู่และการกดขี่ทางเพศในสถานที่ทำงานอีกด้วย ผู้หญิงเผชิญความยากลำบากในการเลื่อนตำแหน่งในหน้าที่การงานเนื่องจากแนวความคิดที่เป็นแบบแผนแบบเดิม เหล่านี้ทำให้ผู้หญิงได้รับความกดดันทั้งจากงานและครอบครัว

เจ้าหน้าที่
เรือนจำหญิงพึงได้รับการพิจารณาให้เข้าทำ
หน้าที่ในงานบริหาร
ระดับสูงและมีบทบาท
เกี่ยวข้องกับการพัฒนา
นโยบายและมาตรการ
โปรแกรมแก้ไขและ
พัฒนาพฤติกรรมเสียของ
ผู้ต้องขังหญิง การ
ทำงานต่อต้านกับการ
เลือกปฏิบัติต่อผู้หญิง
ต้องอาศัยความมุ่งมั่นที่

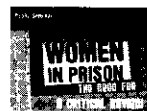
ชัดเจนในระดับการบริหารโดยที่การปฏิบัติต่อผู้หญิงอย่างปราศจากความยุติธรรมนั้น ไม่สมควรเป็นที่ยอมรับโดยเด็ดขาด เจ้าหน้าที่หญิงควรได้รับการส่งเสริมความเข้าใจในเรื่องการช่มชู้ทางเพศในรูปแบบและระดับต่างๆ โดยคำนึงถึงกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายระดับรัฐ เจ้าหน้าที่เรือนจำหญิงพึงสามารถที่จะทำการร้องเรียนอย่างเสรี ปราศจากความกลัวต่อการแก้แค้น หรือปฏิกิริยาจากฝ่ายตรงข้ามที่ล่วงละเมิดสิทธิของตน โดยอาศัยการเอื้อจากระบบการบริหารที่ต้องเปิดโอกาสให้มีระบบการส่งเรื่องร้องเรียนอย่างเป็นขั้นตอนและเป็นที่น่าสนใจแก่ผู้บริหารระดับสูง รวมทั้งตัวแทนหรือเจ้าหน้าที่ที่ตรวจสอบการปฏิบัติต่อผู้หญิงโดยสอดคล้องกับสิทธิมนุษยชนและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ความต้องการได้รับความช่วยเหลือทางด้านจิตวิทยาสังคมของเจ้าหน้าที่เรือนจำหญิงนั้น ควรได้รับการให้ความสำคัญพอๆกับของผู้ต้องขังหญิง เพราะเมื่อดูจากความเป็นจริงแล้วนั้นจะเห็นได้ว่าในหลายประเทศ บรรดาผู้หญิงเหล่านี้ต้องเผชิญกับสภาพที่เป็นที่น่าเห็นใจพอๆกัน และในบางรายอาจมีประวัติความเป็นมาและภูมิหลังครอบครัวที่ใกล้เคียงกัน กล่าวคือ มีครอบครัวที่ใช้ความรุนแรง การทำร้ายร่างกายหรือจิตใจ และการใช้สารเสพติด ฯลฯ และเจ้าหน้าที่เรือนจำหญิงนั้นมีโอกาสที่จะได้รับความกดดันจากการทำงานเรือนจำซึ่งอาจแปรไปสู่การก่อตัวของความเครียดที่รุนแรง อาการหดหู่ทางจิตใจและการแสดงออกถึงพฤติกรรมต่างๆที่ไม่เป็นมืออาชีพเท่าที่ควร เช่น การควบคุมอารมณ์ในการทำงานและควบคุมดูแลผู้ต้องขัง เป็นต้น ดังนั้น เจ้าหน้าที่ฝึกอบรมจึงควรตระหนักถึงระดับความเครียดของผู้ต้องขัง รวมทั้งระดับความเครียดของเจ้าหน้าที่ด้วยเช่นกัน โดยจัดให้มีการให้ความช่วยเหลือทางจิตเฉพาะทางลงไปได้ ซึ่งเป็นการทำงานไปสู่เป้าหมายร่วมในการสร้างสภาพแวดล้อมเรือนจำที่มีความมั่นคง ปลอดภัยและมีความตึงเครียดลดลง

ความพยายามเหล่านี้มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือเจ้าหน้าที่เรือนจำหญิงซึ่งควรเกิดขึ้นควบคู่กับการฝึกอบรมให้แก่เจ้าหน้าที่เรือนจำหญิงและให้แก่เจ้าหน้าที่เรือนจำชายในประเด็นที่

มีความละเอียดอ่อนทางเพศ การต่อต้านการเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิงในทุกรูปแบบในสถานที่ทำงาน เป็นต้น

๗ การประเมินและการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง

หลักการมาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังขององค์การสหประชาชาติ

ข้อ 63

(1) เพื่อให้การบำบัดรักษาได้ผล จำเป็นที่จะต้องคัดแยกนักโทษรายบุคคล และในกรณีที่มีนักโทษที่ป่วยเป็นโรคอย่างเดียวกันหลายคน และจำเป็นต้องได้รับการบำบัดรักษาเฉพาะด้านก็ควรที่เรือนจำจะคัดแยกให้ไปอยู่ที่สถานบำบัดรักษาเฉพาะด้านนั้น

(2) มาตรการรักษาความปลอดภัยของสถานบำบัดรักษาเฉพาะด้านแต่ละประเภทอาจมีระดับความเข้มงวดที่แตกต่างกันได้ตามความเหมาะสมและจำเป็น เช่น กรณีเรือนจำเปิดซึ่งจัดไว้ให้แก่ักโทษชั้นดีที่ไม่มีเหตุจะต้องหลบหนีนั้น อาจเน้นไปที่การส่งเสริมการฝึกฝนวินัยของตนเองมากกว่าการป้องกันการหลบหนี โดยอาจจัดสภาพแวดล้อมที่เน้นหนักไปที่การบำบัดแก้ไขสำหรับนักโทษประเภทนี้โดยเฉพาะ เป็นต้น

(3) หน่วยงานราชทัณฑ์พึงตระหนักว่าจำนวนนักโทษในเรือนจำปิดแต่ละแห่งนั้นจะต้องมีไม่มากจนเกินไปเพราะอาจทำให้การบำบัดแก้ไขนักโทษในรายบุคคลไม่ได้ผล โดยทั่วไปแล้วเรือนจำปิดแต่ละแห่งควรมีนักโทษไม่เกิน 500 คน และสำหรับเรือนจำเปิดควรมีนักโทษน้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

(4) ในทางกลับกัน การมีเรือนจำขนาดเล็กมากแต่กลับไม่มีสาธารณูปการที่เพียงพอ นั้นย่อมไม่เป็นลักษณะที่พึงประสงค์

67. วัตถุประสงค์ของการจำแนกประเภทของนักโทษคือ

(ก) เพื่อคัดแยกนักโทษออกจากบรรดานักโทษอื่นที่มีประวัติอาชญากรรมและความประพฤติที่ไม่ดีซึ่งอาจชักนำไปในทางที่เลวร้ายนั้น

(ข) เพื่อประโยชน์ในการจัดมาตรการการบำบัดฟื้นฟูทางสังคมแก่นักโทษ จึงต้องมีการคัดแยกประเภทของนักโทษหลายประเภท

68. การจัดให้มีเรือนจำหลายประเภทและการจัดให้มีแดนต่าง ๆ ของเรือนจำแยกเป็นหลายแดนตามประเภทของนักโทษ เป็นเรื่องสมควรดำเนินการเพื่อประโยชน์แก่การบำบัดแก้ไขนักโทษให้เหมาะสมแก่ลักษณะของนักโทษนั้น

69. ในทันทีที่รับนักโทษผู้นั้นเข้าสู่เรือนจำและได้ศึกษาบุคลิกภาพของนักโทษผู้นั้นแล้ว การจัดรายการฝึกอบรมและบำบัดแก้ไขนักโทษผู้นั้น ให้อาศัยข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการเฉพาะสำหรับนักโทษผู้นั้น ตลอดจนความสามารถและแนวโน้มของนักโทษผู้นั้นเป็นฐานในการพิจารณา

มาตรการด้านความปลอดภัยที่เกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังโดยตรงนั้นควรเป็นไปอย่างละมุนละม่อมและอยู่ในระดับการควบคุมที่ไม่สร้างผลกระทบในทางลบให้แก่ผู้ต้องขังหรือมีในปริมาณที่น้อยเท่าที่จะสามารถกระทำได้ตามหลักการรักษาความปลอดภัยในการควบคุม

อย่างไรก็ตาม ในสังคมฯหนึ่งนั้นก็มักพบว่าผู้หญิงก็มักจะถูกการกีดกันทางเพศ การศึกษาสามารถอธิบายด้วยปัจจัยของสาเหตุประกอบต่างๆ ดังต่อไปนี้

การจำแนกผู้ต้องขังหญิงที่มากจนเกินไป
ในเรือนจำที่มีผู้ต้องขังหญิงจำนวน 4,000 คนนั้น ผู้ต้องขังหญิงทั้งหมดมักได้รับการจำแนกว่าเป็นผู้ต้องขังที่มีความเสี่ยงสูง ซึ่งตามความเป็นจริง ผู้บัญชาการเรือนจำแจ้งว่ามีเพียง 6 คนที่เป็นผู้ต้องขังที่เข้าเกณฑ์วัดผู้ต้องขังที่มีความเสี่ยง... กล่าวไว้โดยนิโคลัส แมคจอร์จ จากองค์กร Friends World Committee for Consultation

- เนื่องจากสถานที่รองรับแก่ผู้ต้องขังหญิงมีอยู่อย่างจำกัด และจากการสำรวจนั้นปรากฏว่า ผู้ต้องขังหญิงต้องเข้าไปอาศัยอยู่ในบริเวณแดน หรือในเรือนจำที่มีระดับการควบคุมความปลอดภัยที่ไม่สอดคล้องกับผลจากการประเมินความเสี่ยงของผู้ต้องขังเมื่อแรกเข้า

- เนื่องจากเครื่องมือที่ใช้ในการจำแนกผู้ต้องขังชายและหญิงนั้นใช้เครื่องมือตัวเดียวกัน ดังนั้นความต้องการเฉพาะของเพศหญิงจะไม่ได้รับการปฏิบัติต่ออย่างเข้าใจ

- ปัญหาที่พบอื่นๆ เช่น บ่อยครั้งที่ความต้องการถูกประเมินให้เป็นปัจจัยเสี่ยง ซึ่งหมายความว่า ผู้ต้องขังที่มีความบกพร่องทางจิตอาจได้รับการประเมินให้อยู่ในระดับความมั่นคงปลอดภัยที่สูงมากกว่าที่ควร โดยการจำแนกลักษณะที่ไม่เหมาะสมเช่นนี้ ส่งผลกระทบโดยตรงต่อผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย เนื่องจากปัญหาสุขภาพจิตของผู้ต้องขังหญิงอยู่ในระดับที่สูงมากกว่าผู้ต้องขังชาย

แนวทางการปฏิบัติที่ดี : สหพันธ์รัฐรัสเซีย
เมื่อปี ค.ศ. 2004 มีการปรับปรุงกฎหมายอาญา ป้องกันไม่ให้ผู้ต้องขังหญิงรับการกักขังลงโทษในเรือนจำความมั่นคงสูงและความมั่นคงสูงสุดเหมือนผู้ต้องขังชาย

ผู้บริหารงานเรือนจำสามารถเพิ่มอัตราความสำเร็จของการกลับคืนสู่สังคมอีกครั้งของผู้ต้องขังหญิงโดยการนำวิธีการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังและเครื่องมือที่แก้ไขปัญหาความต้องการและสภาพแวดล้อมที่มุ่งเน้นเฉพาะเพศ ทั้งนี้ การประเมินความเสี่ยงและการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังที่อ่อนไหวต่อเพศภาวะควร:

- พิจารณาค่าหนึ่งถึงความเสี่ยงที่น้อยมากที่ผู้ต้องขังหญิงจะก่อให้เกิดต่อผู้อื่น และผลกระทบอันตรายโดยเฉพาะที่มีต่อมาตรการความมั่นคงปลอดภัยสูงและระดับการโดดเดี่ยวที่เพิ่มขึ้นต่อผู้ต้องขังหญิง

- พิจารณาถึงข้อมูลเกี่ยวกับภูมิหลังของผู้หญิง เช่น ความรุนแรงที่ผู้ต้องขังต้องประสบ ประวัติความบกพร่องทางจิต และการเสพสารเสพติด เช่นเดียวกับความรับผิดชอบในการเลี้ยงดูในฐานะมารดา ซึ่งล้วนต้องนำมาพิจารณาในกระบวนการวางแผนกำหนดโทษ

- ทำให้มั่นใจว่าแผนกำหนดโทษของผู้หญิงจะประกอบด้วยโปรแกรมต่าง ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการเฉพาะของเพศหญิง

- ทำให้มั่นใจว่า ผู้ที่มีความต้องการการดูแลสุขภาพจิตได้รับการคุ้มครองอยู่ในสถานที่ที่มีความเข้มงวดน้อยที่สุด และได้รับการบำบัดรักษาที่เหมาะสม มากกว่าถูกคุมขังในสถานที่ระดับความมั่นคงสูงอย่างเดียว เนื่องจากปัญหาทางสุขภาพจิต

นอกจากนี้ ในช่วงระหว่างการรับตัว ควรมีการบันทึกจำนวนและข้อมูลส่วนบุคคลของ บุตรผู้ต้องขังอย่างระมัดระวัง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ชื่อ อายุ สถานที่อยู่ (หากไม่ได้อาศัยกับ มารดา) โดยข้อมูลเหล่านี้จะช่วยสนับสนุนการติดต่อระหว่างมารดาและบุตรที่อาศัยอยู่ ภายนอกเรือนจำ เช่นเดียวกับการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสถานะความเป็นบิดามารดาของสตรี ในเรือนจำ ซึ่งช่วยให้มีความรู้มากขึ้นเกี่ยวกับสถานการณ์ของผู้ต้องขังหญิงที่เป็นมารดา และ พัฒนาให้เกิดความเหมาะสมและประสิทธิผลของการตอบสนองของกระบวนการยุติธรรมทาง อาญาต่อผู้กระทำผิดหญิง ขณะเดียวกันกับที่คำนึงถึงผลประโยชน์ที่ดีที่สุดของเด็ก

๖ การรักษาความปลอดภัย

ปฏิญญาสากลว่าด้วยการจัดการความรุนแรงต่อสตรี

ข้อ 2

ความรุนแรงต่อสตรีควรถูกทำให้เข้าใจและถูกทำให้บรรลุลผล แต่ไม่ถูกจำกัดต่อ:

[...]

(ค) ความรุนแรงทางจิตใจ ร่างกาย เพศที่กระทำผิดกฎหมายหรือไม่เอาผิดโดยรัฐ เมื่อใดก็ตามที่ เกิดขึ้น

ข้อ 4

รัฐควรประณามความรุนแรงต่อสตรี และไม่ควรรื้อฟื้นขนบธรรมเนียม ประเพณี หรือ ความเห็นทางศาสนาที่หลีกเลี่ยงข้อบังคับอันเคารพต่อการจัดการความรุนแรงดังกล่าว รัฐควร ดำเนินการด้วยทุกวิถีทางที่เหมาะสมและปราศจากการกำหนดนโยบายที่ซ้ำในการกำจัด ความรุนแรงต่อสตรี และเพื่อให้บรรลุสิ่งนี้ควร

[...]

(ฉ) ดำเนินมาตรการเพื่อรับประกันว่าเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายและเจ้าหน้าที่รัฐ ที่รับผิดชอบต่อการทำนโยบายไปปฏิบัติเพื่อป้องกัน สืบสวนและลงโทษความรุนแรงต่อสตรี จะได้รับการฝึกอบรมเพื่อให้มีความรู้ลึกถึงความต้องการของผู้หญิง

**อนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือลงโทษอื่น ที่โหดร้ายไร้
มนุษยธรรมหรือ ย่ำยีศักดิ์ศรี**

ข้อ 11

ให้รัฐภาคีแต่ละรัฐพิจารณาทบทวนอย่างเป็นระบบสำหรับ กฎเกณฑ์ คำสั่ง วิธีการและ
แนวทางปฏิบัติในการไต่สวน ตลอดจนการจัดระเบียบทั้งปวงสำหรับการควบคุมและการ
ประติบัติต่อบุคคลที่ตกอยู่ใต้ภาวะของการจับ การกักขัง และการจำคุกไม่ว่าในรูปแบบใด
ในอาณาเขตที่อยู่ภายใต้เขตอำนาจของตนเพื่อที่จะป้องกันมิให้เกิดมีกรณีการทรมานใด
ขึ้น

ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังขององค์การสหประชาชาติ

8. นักโทษต่างประเภทกันพึงถูกจำคุกในสถานจำคุกแยกจากกัน โดยคำนึงถึงเพศ อายุ
ประวัติการกระทำความผิด เหตุผลในการต้องโทษและความจำเป็นในการปรับปรุงแก้ไข
ดังนั้น

(ก) นักโทษชายและหญิงต้องแยกจำคุกต่างเรือนจำกันหากเป็นไปได้ แต่หากเรือนจำใด
รับทั้งนักโทษชายและหญิงจะต้องแยกแดนจำคุกสำหรับชายและหญิงออกจากกันโดย
เด็ดขาด

[...]

(ง) นักโทษที่เป็นเยาวชนจะต้องแยกออกจากนักโทษที่เป็นผู้ใหญ่

53 (1) ในเรือนจำที่มีทั้งแดนนักโทษหญิงและแดนนักโทษชาย แดนนักโทษหญิงจะต้อง
แยกเฉพาะโดยให้อยู่ในอำนาจหน้าที่ควบคุมดูแลหรือความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่
ราชทัณฑ์ที่เป็นหญิงซึ่งเก็บรักษาญแจทั้งหมดของเรือนจำในแดนนักโทษหญิงนั้น

(2) เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ที่เป็นชายจะเข้าไปยังเรือนจำของนักโทษหญิงมิได้ เว้นแต่จะ
เข้าไปด้วยกันกับเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ที่เป็นหญิง

(3) นักโทษหญิงพึงอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ที่เป็นหญิง
เท่านั้น แต่ทั้งนี้ไม่รวมถึงกรณีแพทย์หรือครูที่เป็นชายจะเข้าไปปฏิบัติหน้าที่ในฐานะ
ผู้ประกอบวิชาชีพพิเศษที่ดูแลนักโทษในเรือนจำของนักโทษหญิงนั้น

ดังนั้นจึงเป็นที่เข้าใจโดยทั่วกันว่าความปลอดภัยในเรือนจำนั้นขึ้นอยู่กับ การสร้างเสริม
บรรยากาศในทางที่ดีเพื่อให้ผู้ต้องขังมีความร่วมมือซึ่งกันและกัน ความปลอดภัยภายนอกหรือ
ความปลอดภัยของสังคม เช่น การป้องกันการหลบหนีของผู้ต้องขัง หรือความปลอดภัยภายใน
เรือนจำ เช่น การป้องกันการก่อความไม่สงบ ต่างๆเหล่านี้ได้รับการเสริมแรงสูงสุดจากการ
สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ต้องขังและเจ้าหน้าที่ หัวใจหลักของการรักษาความปลอดภัยคือ
การมีระบบความปลอดภัยเชิงพลวัต (Dynamic security) ซึ่งควรนำหลักการนี้มาใช้ในเรือนจำ
ชายและเรือนจำหญิง

แนวความคิดความมั่นคงเชิงพลวัต นั้นจำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบ ดังนี้

- การพัฒนาความสัมพันธ์เชิงบวกกับผู้ต้องขัง
- การมุ่งพลังงานของผู้ต้องขังสู่การทำงานและกิจกรรมที่สร้างสรรค์
- การจัดการระบบที่ดีและได้สมดุลกับโปรแกรมที่ออกแบบสำหรับผู้ต้องขังแต่ละคน โดยเฉพาะ

การมุ่งเน้นที่ระบบความมั่นคงเชิงพลวัตนั้น มีความเหมาะสมต่อความต้องการของผู้ต้องขังหญิง เนื่องจากมาตรการความมั่นคงปลอดภัยระดับสูงสามารถส่งผลกระทบต่อความเป็นอันตรายต่อผู้หญิง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มีความอันตรายต่อสภาพทางจิตใจ และแง่มุมทางด้านการกลับคืนสู่สังคมอีกครั้ง ดังนั้น การสร้างสภาวะด้านบวกในเรือนจำ และมีการใช้มาตรการทางวินัยเฉพาะเมื่อมีความจำเป็นอย่างเคร่งครัดถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญของวิธีการในการบริหารจัดการเรือนจำซึ่งมีความอ่อนไหวต่อประเด็นเรื่องเพศสภาวะ

ทั้งนี้ อีกประเด็นที่เป็นพื้นฐานสำคัญเช่นกัน คือ การให้ความปกป้องคุ้มครองที่ต้องการในเรือนจำ เนื่องจากว่าสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยถือเป็นสิ่งที่สตรีในเรือนจำมีความต้องการเหนือสิ่งอื่นใดทั้งหมด ภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ การข่มขืนสตรีที่อยู่ในระหว่างการถูกควบคุมตัวโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐอาจก่อให้เกิดการทรมานสำหรับสิ่งที่รัฐที่ควบคุมตัวนั้นต้องรับผิดชอบ นอกจากนี้ การประทุษร้ายทางเพศหรือการทำร้ายร่างกายที่รุนแรงในรูปแบบอื่นๆ ที่กระทำต่อสตรี ล้วนถือว่าเป็นการทรมาน หรือการปฏิบัติที่เลวร้ายหากดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น การตรวจค้น การคลำหาและการข่มขู่ในทางเพศอย่างจงใจ รัฐต้องรับผิดชอบต่อสำหรับการปกป้องคุ้มครองสตรีจากความรุนแรงและการทำร้ายทางเพศในทุกรูปแบบในเรือนจำ และต้องทำให้มั่นใจว่าผู้กระทำผิดซึ่งกระทำการล่วงละเมิดเหยื่อจะถูกดำเนินคดีตามกฎหมาย

■ การแบ่งผู้ต้องขังหญิงออกจากผู้ต้องขังชายและการควบคุมดูแลผู้ต้องขังหญิง

หลักการมาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังขององค์การสหประชาชาติได้มีหลักการที่ชัดเจน ซึ่งระบุไว้ว่าผู้หญิงที่ถูกจำคุกและจำกัดเสรีภาพพึงได้รับการดูแลเรื่องสถานที่อยู่อาศัยให้มีการแบ่งแยกอาคารสถานที่จากที่พักอาศัยของผู้ต้องขังชายอันมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการปกป้องผู้ต้องขังหญิงจากอันตรายจากการข่มขู่และการทำร้ายทางเพศ

เด็กผู้หญิงที่อยู่อาศัยในเรือนจำก็พึงได้รับการปกป้องดังกล่าวเช่นกันจากผู้ต้องขังที่มีอายุสูงกว่า ดังนั้นเด็กผู้หญิงในเรือนจำควรที่จะได้รับการแยกอาศัยออกจากผู้ต้องขังหญิง การตระหนักถึงข้อเท็จจริงที่ว่าผู้หญิงที่มีอายุมากกว่าอาจมีการใช้การข่มขู่หรือทำให้ผู้หญิงที่มีอายุน้อยกว่าเกิดอาการกลัวได้นั้นถือเป็นประเด็นที่สำคัญเพราะในเรือนจำที่มีการออกแบบลักษณะเรือนนอนรวมนั้นพบว่าผู้หญิงที่มีอายุมากกว่ามีการข่มขู่ทำร้ายผู้หญิงที่มีอายุน้อยกว่า ในการนี้

จึงเป็นความรับผิดชอบของเรือนจำที่จะดำเนินการแบ่งอายุของผู้ต้องขังและการประเมินความเสี่ยงเพื่อเป็นการลดความเสี่ยงดังกล่าวที่จะเกิดได้ตามมา

อีกประเด็นที่มีความสำคัญคือการป้องกันการทารุณทางเพศของผู้ต้องขังหญิง และเป็นสิ่งที่ต้องเน้นย้ำและปฏิบัติตามหลักการมาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังขององค์การสหประชาชาติ ข้อ 53 เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ที่เป็นชายจะเข้าไปยังเรือนจำของนักโทษหญิงมิได้ เว้นแต่จะเข้าไปด้วยกันกับเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ที่เป็นหญิง และนักโทษหญิงพึงอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ที่เป็นหญิง แต่ทั้งนี้ไม่รวมถึงกรณีแพทย์หรือครูที่เป็นชายจะเข้าไปปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้ประกอบวิชาชีพพิเศษที่ดูแลนักโทษหญิงนั้น

ขณะเดียวกันเจ้าหน้าที่หญิงก็ควรปกป้องผู้ต้องขังหญิงจากการทำร้ายในรูปแบบต่างๆ รวมถึงการกระทารุณทางเพศ มาตรการในการป้องกันผู้ต้องขังหญิงนั้นสมควรมีการตั้งเนื้อหาประเด็นความเสี่ยงเข้าด้วย ในระบบการทำงานที่เจ้าหน้าที่หญิงมีสถานะที่เป็นรองกว่าเจ้าหน้าที่ชายเมื่อเปรียบเทียบกับตำแหน่งและความอาวุโสที่พอกัน ประกอบกับการป้องกันการเกิดภัยของเรือนจำไม่พอเพียง และการคอร์ปชั่นก็เป็นสภาวะปกติของเรือนจำนั้น อาจเป็นไปได้ว่าเจ้าหน้าที่หญิงก็จะไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ดูแลความปลอดภัยของผู้ต้องขังหญิงได้อย่างสมบูรณ์ เมื่อนั้นสิ่งที่เรือนจำพึงให้ความสำคัญเสริมจุดบกพร่องการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวคือ ขนาดของอาคารผู้ต้องขังที่รองรับผู้ต้องขัง การฝึกอบรม การให้การสนับสนุนด้านจิตวิทยาสังคมให้แก่เจ้าหน้าที่เรือนจำ

การมีนโยบายและแนวทางชี้หน้าที่ชัดเจนพร้อมใช้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้กำลังความรุนแรงและการประพฤติผิดทางเพศโดยเจ้าหน้าที่ในเรือนจำ เพื่อเป็นการเตรียมการป้องกันเต็มขั้นแก่ผู้ต้องขังหญิง การประพฤติผิดทุกรูปแบบ ทั้งแบบที่ใช้ความรุนแรงร่วมด้วยและการมีเพศสัมพันธ์กับผู้ต้องขังหรือการสัมผัสสลับคล้ำโดยมีวัตถุประสงค์ทางเพศควรได้รับการลงโทษทางกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเพื่อไม่ให้เกิดการข่มขืนและการทำร้ายร่างกายทุกรูปแบบ โดยเจ้าหน้าที่เรือนจำมีหน้าที่ทางกฎหมายในการรายงานเหตุการณ์การกระทำผิดต่อผู้ต้องขังจากเจ้าหน้าที่เรือนจำคนอื่น สิ่งที่ต้องระวังคือการป้องกันไม่ให้เจ้าหน้าที่ใช้วิธีการรายงานถึงเจ้าหน้าที่เรือนจำคนอื่นเป็นการแก้แค้นหรือใส่ร้ายเจ้าหน้าที่ด้วยกัน การป้องกันอาจใช้มาตรการตรวจสอบด้วยระบบโทรทัศน์วงจรปิดอย่างจริงจัง หรือมาตรการอื่นๆที่เกี่ยวข้องประกอบ เช่น การลงโทษทางวินัย การสืบสวนอิสระ ฯลฯ

บทที่ 3

การลดจำนวนผู้ต้องขังหญิงโดยวิธีการปฏิรูปกฎหมายและแนวทางการปฏิบัติ : มาตรการที่แนะนำ

การเพิ่มจำนวนผู้ต้องขังหญิงทำให้เกิดการทบทวนกฎหมาย นโยบาย และแนวทางการปฏิบัติซึ่งเป็นเหตุที่ทำให้จำนวนผู้ต้องขังหญิงเพิ่มขึ้นอย่างมากนั้น ผลกระทบที่เกิดขึ้นตามมานั้นไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะแก่ผู้หญิงเหล่านั้น แต่กลับเกิดขึ้นกับครอบครัวและโดยมากตกอยู่กับเด็กจำนวนมาก

ในขั้นแรก จะเป็นการพิจารณาถึงสาเหตุที่ทำให้การกักกันตัวและการจองจำผู้ต้องขังหญิง การกระทำผิดของผู้ต้องขังหญิงนั้นแตกต่างจากผู้ต้องขังชาย ดังนี้

- ผู้ต้องขังหญิงส่วนใหญ่ถูกจับตัวสาเหตุจากการกระทำความผิดที่ไม่มีความรุนแรง
- กรณีที่ผู้ต้องขังหญิงที่กระทำความผิดที่มีความรุนแรงเกี่ยวข้องนั้นมักเป็นกระทำต่อคู่กรณีที่เป็นผู้ชายหรือผู้ที่มีความใกล้ชิดกับผู้ต้องขัง การกระทำผิดมักเป็นการโต้ตอบการกระทำทารุณต่อร่างกายของผู้ต้องขัง
- ผู้ต้องขังหญิงจำนวนมากมีการกระทำผิดในคดีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด และในจำนวนนี้หลายคน เป็นผู้ต้องขังที่มีการใช้สารเสพติดเอง ส่วนการค้าขายยาเสพติดนั้น มักเป็นการขายโดยแลกกับเงินจำนวนน้อย หรือเป็นผู้ขายยาเสพติดรายย่อย
- อีกตัวอย่างการกระทำผิดที่เป็นที่พบเห็นกันแพร่หลาย คือการการกระทำผิดต่อทรัพย์สิน เช่นการลักขโมย การยกยอกทรัพย์ และการกระทำผิดต่อสังหาริมทรัพย์
- ในประเทศที่มีการบังคับใช้กฎหมาย ที่มีที่มาจากศาสนา ผู้หญิงจำนวนมากไม่น้อยที่ต้องรับโทษจองจำจากการกระทำความผิดต่อ อาชญากรรมทางศีลธรรม รวมทั้งการกระทำที่เป็นการชู้กับบุคคลอื่นนอกสมรส ถึงแม้ว่าข้อกฎหมายนี้จะมีได้ระบุในเพศใดเป็นการเฉพาะ แต่ผู้หญิงก็ปรากฏว่าเป็นกลุ่มใหญ่ที่ได้รับผลกระทบและพาเข้าสู่ชั้นศาล ในหลายกรณีที่พบว่าไม่ดำเนินการตามมาตรฐานสากล ผู้หญิงได้รับการเลือกปฏิบัติในระหว่างการดำเนินการทางคดี
- นอกจากนี้การเพิ่มขึ้นของนโยบายต่างๆ ของกระบวนการยุติธรรมที่เน้นหนักการลงโทษ ประกอบกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจที่แย่งของผู้หญิงนั้นมีผลต่อการกักขังตัวของผู้หญิงในหลายประเทศ
- จำนวนผู้ต้องขังหญิงชาวต่างชาติก็มีจำนวนเพิ่มสูงขึ้นมากขึ้นในกระบวนการยุติธรรม เนื่องจากการค้ามนุษย์และการอพยพที่ขยายตัวมากขึ้นทั่วโลก

ตัวอย่างที่กล่าวไว้ตอนต้นนั้น และเบื้องหลังที่เป็นเหตุที่ทำให้มีผู้ต้องขังหญิงจำนวนมากเข้ามาสู่กระบวนการยุติธรรม ดังกล่าวไว้ในบทที่หนึ่ง ที่ได้ระบุถึงลักษณะของผู้ต้องขังหญิงที่ต่างจากผู้ต้องขังชายโดยสิ้นเชิง ทั้งในเรื่องของภูมิหลัง การกระทำความผิด หน้าที่และความรับผิดชอบที่ต้องดูแล ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการถูกจองจำในเรือนจำ เพื่อทำการทบทวน

กระบวนการและนโยบายทางอาญา เพื่อเป็นหลักประกันความมั่นใจได้ว่าผู้ต้องขังหญิงเหล่านั้น
ไม่ได้ถูกคุมขังอย่างไม่จำเป็นและอย่างไม่เป็นธรรม

๗ การแก้ไขกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายที่ควรตระหนักถึง

- ผู้ต้องขังหญิงพึงได้รับสิทธิด้านต่างๆเท่าเทียมกับผู้ชายในระหว่างการดำเนินการทางคดี และการสอบสวนในชั้นศาล ตลอดจนในการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งเป็นไปตามหลัก ข้อ 9 (3) และ 14 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง
- การป้องกันไม่ให้ผู้ต้องขังหญิงที่กระทำความผิดสุโทษ และไม่เกี่ยวข้องกับการใช้ความรุนแรง รวมทั้งผู้ต้องขังหญิงที่มีความจำเป็นต้องได้รับการรักษาทางการแพทย์ หรือทางจิตเวช
- การลดจำนวนของผู้ต้องขังหญิงที่ตั้งครรภ์และผู้ต้องขังหญิงที่มีบุตรติดให้เหลือจำนวนที่น้อยลง
- การสร้างความมั่นใจว่าเหตุการณ์การกระทำผิดและความอ่อนแอทางสถานภาพทางเพศของผู้ต้องขังหญิง ควรได้รับการพิจารณาเพื่อได้รับการลงโทษ
- การจัดให้มีทางเลือกอื่นแทนการกักขังก่อนคดีเข้าสู่ศาลและการคุมขังในเรือนจำให้เกิดขึ้นในทางกฎหมาย
- การสร้างความมั่นใจได้ว่าผู้หญิงจะไม่ได้รับการเลือกปฏิบัติในด้านการได้รับทางเลือกอื่นแทนการกักขังและจำคุก ด้วยเหตุต่างๆทั้งจากความอ่อนแอทางสถานภาพทางสังคมและสถานภาพทางเศรษฐกิจ การเป็นคนไร้บ้าน การใช้สารเสพติด การไม่มีงานทำและการขาดครอบครัวที่คอยพยุงเอาไว้ ต่างๆเหล่านี้ไม่ควรเป็นอุปสรรคต่อผู้หญิงในการเข้าถึงความยุติธรรม แต่ในทางกลับกันปัจจัยเหล่านี้ควรเป็นความท้าทายของระบบที่จะพยายามให้ความช่วยเหลือจากองค์กรที่ให้ความสงเคราะห์ต่างๆ ตลอดจนสังคมภายนอกที่ให้โอกาสและเพื่อเป็นการป้องกันมิให้ผู้ต้องขังเหล่านั้นมีการกระทำผิดซ้ำอีก
- การกำหนดให้มีกฎหมายกีดกันการปฏิบัติที่ไม่เท่าเทียมกัน รวมทั้งการปฏิบัติต่ออย่างเสมอภาคเท่าเทียมโดยมีหลักอยู่บนกฎหมายที่มีความเป็นกลางทางเพศ และสอดคล้องกับมาตรฐานระดับสากล
- การปกป้องเหยื่อจากการค้ามนุษย์และแรงงานอพยพจากการตกเป็นเหยื่ออีกในอนาคต

ตัวอย่างที่กล่าวไว้ตอนต้นนั้น และเบื้องหลังที่เป็นเหตุที่ทำให้มีผู้ต้องขังหญิงจำนวนมากเข้ามาสู่กระบวนการยุติธรรม ดังกล่าวไว้ในบทที่หนึ่ง ที่ได้รับบุถึงลักษณะของผู้ต้องขังหญิงที่ต่างจากผู้ต้องขังชายโดยสิ้นเชิง

๗ การให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายเมื่อได้รับการคุมตัว

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองข้อที่ 9 (3) และ 14 มีวัตถุประสงค์หลักคือเป็นเกราะป้องกันและเป็นเครื่องค้ำประกันก่อนพิจารณาคดี ระหว่างดำเนินคดี และระหว่างอุทธรณ์ หลักการเพื่อการคุ้มครองบุคคลทุกคนที่ถูกคุมขังหรือจำคุกและข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำ ซึ่งเป็นหลักประกันในสิทธิทางกฎหมายโดยทันทีของผู้ได้รับการกักกันและผู้ต้องขัง ซึ่งเป็นการให้บริการโดยบุคลากรเจ้าหน้าที่ภาครัฐและไม่มีค่าใช้จ่ายใดๆ

นอกจากนั้นแล้ว ปฏิญญาและแผนปฏิบัติการปักกิ่ง ข้อที่ 63 (ก) เรียกร้องให้รัฐบาลเน้นย้ำว่าการเข้าถึงบริการทางกฎหมายที่ไม่มีค่าใช้จ่ายใดๆหรือมีค่าใช้จ่ายที่น้อย โดยทั้งนี้เป็นการครอบคลุมการให้ความช่วยเหลือ

นอกจากนี้การให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ผู้หญิงควร ครอบคลุมประเด็นความละเอียดอ่อนของเพศสถานะที่เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายในชั้นก่อนการพิจารณาคดีในศาล ฟังตระหนักและปฏิบัติต่อผู้หญิงด้วยความเห็นอกเห็นใจ

๗ การตัดสิบลงโทษ

มาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติสำหรับมาตรการไม่ควบคุมตัว (กฎบัตรโตเกียว)

เมื่อมีการออกมาตรการไม่ควบคุมตัวต่างๆขึ้นมาใช้นั้น เจ้าหน้าที่ฝ่ายตุลาการผู้มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการ ควรพิจารณาในการตัดสินใจเรื่องความต้องการของผู้ต้องขังในการได้รับการบำบัดฟื้นฟูแก้ไข การป้องกันสังคม ตลอดถึงเรื่องผลประโยชน์ของเหยื่อ ในการส่วนที่คาบเกี่ยวกับมาตรการไม่ควบคุมตัวอย่างเป็นประโยชน์ เหมาะสม

๗ ทางเลือกอื่นนอกเหนือจากเรือนจำสำหรับผู้กระทำผิดที่ไม่มีการใช้ความรุนแรง

นโยบายการลงโทษที่เน้นหนักมากขึ้นนั้นทำให้จำนวนผู้ต้องขังสูงขึ้นในหลายประเทศทั่วโลก โดยเฉพาะการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้ต้องขังหญิงที่สูงขึ้นมากในหลายประเทศที่มีอัตราการเพิ่มขึ้นที่สูงกว่าจำนวนผู้ต้องขังชายในข้อหาที่ไม่มีการใช้ความรุนแรง ซึ่งแต่เดิมนั้น ข้อหาประเภทนี้มักไม่ต้องการขังในเรือนจำ ซึ่งเหตุที่เกี่ยวข้องกับคดีความผิดประเภทนี้มักมีสาเหตุจากความต้อยทางเศรษฐกิจและสังคมของบุคคลนั้นๆ ในหลายสังคมด้วยกัน ผู้หญิงโดยทั่วไปนั้นเมื่อเปรียบเทียบกับผู้ชายจะมีความเป็นไปได้ในการชำระค่าปรับ ซึ่งในบางที่นั้นที่มีเขตอำนาจทางกฎหมายที่แตกต่างกันนั้น เมื่อการความต้อยทางสถานะทางสังคม เศรษฐกิจและ

ทางจิตใจถือว่าเป็นปัจจัยเสี่ยงเป็นการจำกัดให้เขาเหล่านั้นไม่สามารถได้รับการพิจารณาให้ได้รับการลงโทษในมาตรการอื่นที่ไม่ใช่การกักขังในเรือนจำ หรือได้รับการพิจารณาพ้นคดีออกจากกระบวนการยุติธรรมที่มีอยู่ในปัจจุบัน โดยทั้งนี้อาจแสวงหาทางออก อาทิ การใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นทางออกหนึ่งได้

การกักขังผู้หญิงที่มีข้อหาความผิดคดีที่ปราศจากการใช้ความรุนแรง

ในประเทศสหราชอาณาจักร ปี 2002 ผู้ต้องขังหญิง 41 เปอร์เซ็นต์ถูกจับข้อหาคดีเกี่ยวกับยาเสพติด และ 18 เปอร์เซ็นต์ด้วยข้อหาการลักขโมยและการฉ้อโกง และยังพบอีกว่า ผู้หญิงจำนวนมากขึ้นนั้นทำผิดข้อหาขโมยของตามร้านค้ามากกว่าข้อหาประเภทอื่นๆ ซึ่งมีการส่งเข้าสู่เรือนจำโดยทันทีสูงถึงหนึ่งในสามของผู้ต้องขังหญิงทั้งหมด การเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้ต้องขังหญิงจึงสามารถสะท้อนได้ว่าการลงโทษนั้นมีความรุนแรงกว่าในอดีตมาก และสูงกว่าสถิติการก่ออาชญากรรม ตัวอย่างเช่น ในปี 1991 ศาลอุทธรณ์ของประเทศสหราชอาณาจักร นั้น ผู้หญิง 8 เปอร์เซ็นต์นั้นถูกดำเนินคดีข้อหาที่ผิดกฎหมาย และในปี 2001 นั้นพบว่า อัตราส่วนที่เพิ่มสูงขึ้นนั้น เท่ากับ 42 เปอร์เซ็นต์และในปี 2002 นั้น ผู้หญิงที่กระทำความผิดฐานขโมยหรือรับซื้อของโจรนั้นมีโอกาสที่จะเข้าไปถึงขั้นการดำเนินการขั้นคดีในศาลอุทธรณ์ และถูกตัดสินลงโทษให้ต้องจำคุกเพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่าตัวเมื่อเทียบกับเมื่อปี 1991 และเมื่อเปรียบเทียบดูกับระดับศาลชั้นต้นในกลุ่มความผิดเดียวกันนั้น พบว่าผู้หญิงมีโอกาสดังโทษจำคุกสูงถึง 7 เท่า

ในประเทศสหรัฐอเมริกา จำนวนผู้หญิงที่รับโทษจำคุกในคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินมีจำนวนสูงขึ้น 44 เปอร์เซ็นต์เมื่อเทียบในช่วงระหว่างปี 1990 - 1996 อัตราส่วนของผู้ต้องขังหญิงที่เกี่ยวกับการใช้สารเสพติดเพิ่มขึ้น 37 เปอร์เซ็นต์และความผิดที่เกี่ยวกับการครอบครองสารเสพติดมีจำนวนสูงขึ้นถึง 41 เปอร์เซ็นต์ ในปี 1996 การกระทำผิดในชั้นศาลของมลรัฐซึ่งเป็นคดีที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงมีจำนวนสูงถึง 8.4 เปอร์เซ็นต์ของคดีความผิดทั้งหมด

ในเมืองมอสโคว์ ประเทศรัสเซีย เมื่อปี 2001 มีผู้หญิงได้รับการกักขังจับกุมในช่วงก่อนการดำเนินการตัดสินคดี 64 เปอร์เซ็นต์ซึ่งเป็นคดีลักทรัพย์ ในขณะที่ในปี 1998 ประเทศโครเอเชีย นั้น มีผู้หญิงต้องโทษจำคุกด้วยคดีความผิดที่เกี่ยวกับการใช้ความรุนแรงจำนวน 7.8 เปอร์เซ็นต์ ในประเทศสาธารณรัฐเชค ในปีเดียวกันนั้นผู้หญิงจำนวนหนึ่งในสามนั้นพบว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน และจำนวนหนึ่งในสามพบว่ากระทำความผิดข้อหาคดีทางเศรษฐกิจ และจำนวนผู้ต้องขังหญิงมีทั้งสิ้น 9 เปอร์เซ็นต์ของจำนวนผู้ต้องขังที่กระทำความผิดที่ใช้ความรุนแรง

ผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่มักไม่ใช่กลุ่มที่กระทำความผิดที่ก่อให้เกิดภัยอันตรายกับประชาชน ซึ่งกลุ่มนี้ควรที่จะใช้การลงโทษแบบที่ไม่ต้องเข้าเรือนจำเพื่อเป็นการประหยัดงบประมาณค่าใช้จ่ายของภาครัฐและเป็นการสร้างประสิทธิผลสูงสุดแก่บุคคลกลุ่มดังกล่าว อาชญากรรมที่เกิดจากความยากจน ไม่ว่าจะเป็นการลักทรัพย์และความผิดที่เกี่ยวกับการทรัพย์สิน ซึ่งเป็นคดี

ความผิดที่ไม่เกี่ยวกับการใช้ความรุนแรงนั้น มักไม่ได้ลดลงได้เพราะการใช้การกักขังในเรือนจำ ผู้หญิงส่วนมากที่กระทำผิดก็เพราะมีสถานะเป็นแม่ที่ต้องดูแลลูกๆ โดยลำพัง เพราะอาจหย่าร้างกับสามีและมีความรับผิดชอบต่อทั้งหมดก็ตกอยู่กับเธอ ทำให้เกิดความยากจนที่ต่อเนื่องในครอบครัวนั้นๆ โอกาสที่จะต้องสูญเสียงานและที่อยู่อาศัย และการหางานทำหลังจากที่ได้รับ การปล่อยตัวก็เป็นเรื่องที่น่าลำบากมากขึ้นแก่พวกเธอเหล่านั้น เนื่องจากการมีประวัติ อาชญากรรมปรากฏ นอกเหนือไปจากที่กล่าวมาทั้งหมด ผู้หญิงที่ตัดสินใจประกอบ อาชญากรรมอาจมีสาเหตุมาจากปัจจัยที่อยู่เบื้องลึก อาทิ การติดสารเสพติด ความทุกข์ทรมานทางจิตวิทยาสังคม ซึ่งปัญหาที่กล่าวถึงนี้ น่าที่จะได้รับการบำบัดรักษาจากหน่วยงานในระดับ ชุมชนมากกว่าที่จะได้รับจากภายในเรือนจำและทัณฑสถาน ซึ่งเป็นสถานที่ที่ไม่เอื้อต่อการ พัฒนาสุขภาพจิตให้ดีเท่ากับชุมชนภายนอก

๗ มาตรการหลักที่แนะนำ

- เพื่อให้สอดคล้องกับกฎบัตรกรุงโตเกียวข้อ 8 สมาชิกของสภานิติบัญญัติควรทำให้ เป็นที่แน่ใจแก่สังคมได้ว่า มาตรการการไม่ใช้การคุมขังในเรือนจำและมาตรการการลงโทษ ทางเลือกอื่นๆ มีให้เลือกใช้ปฏิบัติแทนการลงโทษประเภทเดียว คือ การลงโทษโดยการจำคุก เท่านั้น

-- เจ้าหน้าที่ตุลาการที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการพิจารณาคดี ควรได้รับการสนับสนุนให้มี ช่องทางใช้การลงโทษทางเลือกดังที่กล่าวไว้ โดยเฉพาะในกรณีที่ผู้กระทำผิดหญิงนั้นๆ ไม่ได้ สร้างอันตรายให้เกิดแก่ชุมชน โดยทั้งนี้ทั้งนั้น ควรตระหนักไว้อยู่เสมอว่าการดำเนินการ ต้องการนำไปเพื่อความต้องการในการบำบัดแก้ไขการกระทำผิดของพวกเขาเหล่านั้น และเป็น ความรับผิดชอบโดยมีจรรยาบรรณในการทำงานด้านการดูแลผู้ต้องขัง ที่สำคัญคือการตระหนัก ถึงผลกระทบที่เกิดจากการจำคุก

- ตามที่เสนอแนะในกฎข้อที่ 8.2 ของกฎบัตรกรุงโตเกียวว่า เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจ หน้าที่ในการตัดสินคดีนั้น สามารถสั่งการลงโทษได้ด้วยวิธีการ ดังต่อไปนี้

- การลงโทษทางวาจา เช่น การตักเตือน การประณาม การเตือนให้ระงับการกระทำ
- การปล่อยตัวอย่างมีเงื่อนไข
- การลงโทษทางเศรษฐกิจ และการปรับต่างๆ
- การสั่งยึดทรัพย์สิน การยึดเงินพร้อมทรัพย์สิน
- การเลื่อนการลงโทษ และการยืดเวลาการรอลงโทษ
- การคุมประพฤติและการได้รับการดูแลเรื่องการดำเนินคดี
- การสั่งให้ทำงานสาธารณะในชุมชน
- การสั่งให้ได้รับการดูแลโดยศูนย์แรกรับ (Attendance centre)
- การคุมตัวภายในบ้าน
- การบำบัดที่จัดขึ้นนอกเรือนจำและทัณฑสถาน
- การผสมผสานการใช้มาตรการต่างๆที่กล่าวถึงข้างต้น

- งบประมาณสำหรับการลงโทษนั้นควรที่จะเป็นงบก้อนใหม่ที่กำหนดขึ้นไว้ใช้เฉพาะเป็นการใช้เป็นการลงโทษทางเลือกสำหรับผู้กระทำผิดหญิง ควบคู่กับการใช้มาตรการการป้องกันอาชญากรรมและเป็นการป้องกันปัจจัยต่างๆที่ไม่ให้เกิดการก่ออาชญากรรมโดยผู้หญิงในอนาคตได้อีก ซึ่งเป็นการผสมผสานมาตรการต่างๆเข้าด้วยกันอย่างเหมาะสม เช่น การจัดหลักสูตรการบำบัดฯพร้อมกับการให้คำปรึกษาแก่เหยื่อของอาชญากรรมการใช้ความรุนแรงภายในครอบครัวและกรณีที่มีการกระทำผิดทางเพศ และอาจเป็นการบำบัดอื่นๆที่เหมาะสมและใช้ได้กับผู้กระทำผิดที่มีความผิดปกติทางจิต และประเภทอื่นๆอีก

๖ การกระทำผิดที่เกี่ยวข้องกับการใช้สารเสพติด

ในหลายประเทศ ผู้กระทำผิดที่ต้องรับโทษจำคุกจากคดีที่เกี่ยวกับยาเสพติดนั้น มีอัตราส่วนมากเมื่อเทียบกับจำนวนผู้ต้องขังทั้งหมด ทั้งนี้รวมถึงจำนวนผู้ต้องขังหญิงด้วยแล้ว ในส่วนหนึ่งนั้นเป็นผลมาจากการการต่อสู้กับการค้าสารเสพติดทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติ แต่กระนั้นจะพบได้ว่า ผู้หญิงแทบจะไม่ได้เป็นตัวหลักสำคัญของกระบวนการซื้อขายดังกล่าว การกระทำผิด พ.ร.บ.ยาเสพติดนั้นมักเป็นผลมาจากการใช้สารเสพติดและติดสารดังกล่าวหรืออาจมีส่วนมาจากฐานะทางบ้านที่ยากจนแร้นแค้น ดังนั้นผู้หญิงจึงตกอยู่ในสถานะผู้ขายนยาในขบวนการลักลอบขนถ่ายสารเสพติดข้ามชายแดน ข้ามประเทศเพื่อแลกกับเงินตอบแทนเพียงน้อยนิด ผู้หญิงเหล่านี้มาจากประเทศที่ยากจน และบ่อยครั้งที่พวกเขาขาดความรู้และไม่ทราบถึงระดับความเสี่ยงตลอดจนความหมายโดยนัยของสิ่งนั้นๆที่ได้รับจ้างให้ขนย้ายของที่เป็นสิ่งผิดกฎหมาย พวกเขาจึงตกลงที่จะดำเนินการดังกล่าวโดยไม่ไตร่ตรอง

ผู้สงยาในประเทศสหราชอาณาจักร

ผู้ต้องขังหญิง 19 เปรอร์เซ็นต์เป็นผู้ต้องขังชาวต่างชาติ ข้อมูลปลายเดือนมิถุนายน ค.ศ. 2005 และผู้ต้องขัง 80 เปรอร์เซ็นต์นั้นเป็นผู้กระทำผิด พ.ร.บ.ยาเสพติด จากสถิติพบว่า ผู้หญิงที่ถูกจับกุมข้อหาทางคดีดังกล่าวข้างต้นนี้เป็นผู้หญิงในช่วงอายุประมาณ 30 ปีและมีบุตรในความดูแลหลายคน และมักได้รับการลงโทษเป็นการจำคุกระหว่าง 6-15 ปี

ระเบียบการตัดสินลงโทษและการกระทำผิดที่เกี่ยวข้องกับการใช้สารเสพติดในประเทศสหรัฐอเมริกา

กระทรวงยุติธรรมเปิดเผยว่าผู้ต้องขังหญิงนั้นมีจำนวนมากเกินกว่าที่เป็นจริงในจำพวกคดีข้อหาที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติดรายย่อยซึ่งเป็นกลุ่มที่ไม่ใช้ความรุนแรง และมีประวัติทางอาชญากรรมที่เล็กน้อยหรือไม่เคยมีประวัติอาชญากรรมมาก่อน และที่สำคัญคือผู้ต้องขังหญิงมักไม่ใช่บุคคลที่มีอิทธิพลรายสำคัญเบื้องหลังองค์กรอาชญากรรม หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องต่างๆ แต่กระนั้นการลงโทษก็ดูเหมือนจะเป็นการลงโทษที่มีความผิดระดับที่สูงมาก หรือมีสารเสพติดร้ายแรงในครอบครองและใช้สารเสพติดเมื่อพิจารณาตามนโยบายการลงโทษ ปี 1986-1996 จำนวนผู้หญิงที่ได้รับการลงโทษจำคุกในเรือนจำระดับรัฐคดีความผิด พ.ร.บ.ยาเสพติดมีจำนวนเพิ่มสูงขึ้น 10 เท่าตัว ทั่วประเทศสหรัฐอเมริกา 1 ใน 3 ของผู้ต้องขังหญิง

ในเรือนจำขนาดใหญ่มีความผิดคดีพ.ร.บ.ยาเสพติด และจำนวน 1 ใน 4 ของผู้ต้องขังหญิง ในเรือนจำที่มีขนาดเล็กกระทำความผิดพ.ร.บ.ยาเสพติด

ผู้กระทำผิดส่วนมากกระทำผิดข้อหา พ.ร.บ.ยาเสพติดนั้นควรที่จะได้รับการดำเนินการต่ออย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดนั้นคือการใช้การลงโทษอื่นที่ไม่ใช่การจำคุกโดยเฉพาะกับผู้ต้องขังคดียาเสพติด เครื่องมือระดับนานาชาติที่สำคัญคือ อนุสัญญาสหประชาชาติต่อต้านการค้ายาเสพติดและสารที่มีผลต่อจิตใจที่ผิดกฎหมายปีค.ศ. 1988 และหลักการชี้แนะต่อการลดอุปสงค์ยาเสพติดของสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติที่ตระหนักถึงประเด็นปัญหาที่กล่าวถึง

ในขณะที่ความพยายามในขั้นต้นคือการต่อสู้กับการค้ายาเสพติด โดยอาศัยการเรียกร้องให้หน่วยงานของรัฐใช้แนวทางที่เกี่ยวข้องกับ สหวิทยาหรือความหลากหลายทางองค์ความรู้เข้าบูรณาการกันแก้ปัญหาที่นั้น ซึ่งเป็นการริเริ่มให้เกิดการร่วมหาทางออกโดยวิธีการอื่นๆนอกเหนือการให้วิธีที่ใช้กันหลายที่ นั้นคือการจำคุกซึ่งความพยายามนี้เป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาเพื่อแก้ปัญหา ในบางประเทศ การเบี่ยงเบนผู้ใช้ยาเสพติดออกจากกระบวนการยุติธรรมนั้นถูกวางเป็นแนวทางผ่านการมีหลักสูตรการเรียนการสอนเรื่องยาเสพติดเป็นการเฉพาะและโปรแกรมการบำบัดแก้ไขผู้กระทำผิดครั้งแรก

หลายประเทศควรมีการพิจารณาและทบทวนให้มีการจัดทำรายงานการศึกษาด้านนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิด พ.ร.บ.ยาเสพติด เพื่อเป็นการลดจำนวนผู้ใช้สารเสพติดที่ต้องเข้าสู่เรือนจำและทัณฑสถานให้น้อยลงเพราะสถานการณ์ในปัจจุบันที่ชัดเจนคือผู้ต้องขังในเรือนจำมีจำนวนมากและความเป็นอยู่ที่แออัด กฎหมายที่มีบทลงโทษพร้อมร่วมกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกระดับควรช่วยผลักดันให้เกิดการเบนผู้ต้องขังคดีพ.ร.บ.ยาเสพติด ที่คดีนั้นไม่เกี่ยวข้องกับการใช้ความรุนแรงให้ออกจากกระบวนการยุติธรรมและมุ่งฟื้นฟูร่างกายและจิตใจของผู้กระทำผิดที่ติดสารเสพติดโดยเป็นการสำคัญ การปฏิรูปที่กล่าวถึงนี้จะเป็ผลต่อกลุ่มผู้ต้องขังหญิงจำนวนมากที่เข้ามาเรือนจำด้วยคดีเกี่ยวข้องกับยาเสพติด และที่พบมากกว่าเรือนจำไม่ได้ช่วยให้ผู้ต้องขังหญิงเหล่านั้นได้รับเจตนาธรรมที่แท้จริงของความหมายของความยุติธรรมและการสร้างคนใหม่คืนกลับไปสู่การหลอมรวมกับสังคมอีกครั้ง

๖. มาตรการหลักที่แนะนำ

- การลงโทษผู้กระทำผิดในการค้ายาอย่างหนักและรุนแรงนั้นควรได้รับการพิจารณาใหม่ ควรได้รับการจัดประภายให้เห็นในประเด็นสำคัญที่คนมองไม่เห็นวาระบบมองข้าม เช่น การที่ระบบไม่สามารถจับกุมผู้ค้ารายสำคัญของวงจรการค้าขายยาเสพติดได้ แต่กลับจับได้แต่ผู้ค้ารายย่อยปลายแถว และผู้ค้าพวกนี้โดยมากมักเป็นผู้หญิงที่ทำหน้าที่เป็นคนส่งยา

- การกระทำความผิดต่อ พ.ร.บ.ยาเสพติดที่ชัดเจน รวมทั้งการมีสารเสพติดในครอบครอง ควรจำกัดให้พวกเขาเหล่านั้นผ่านเข้าสู่กระบวนการการเปลี่ยนเป็นอาชญากรให้น้อยที่สุด

- การลงโทษ เจ้าหน้าที่ตุลาการที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการพิจารณาคดี ควรได้รับการสนับสนุนให้มีช่องทางใช้การลงโทษทางเลือกดังกล่าวไว้ โดยเฉพาะในกรณีที่ถูกกระทำผิดหญิงนั้นๆ ไม่ได้สร้างอันตรายให้เกิดแก่ชุมชน

แนวทางการปฏิบัติที่ดี : สหรัฐอเมริกา — กรณีศาลฟื้นฟูคดียาเสพติดให้โทษ

ผู้กระทำผิดที่ติดสารเสพติดได้รับการป้องกันไม่ให้มีประวัติอาชญากรรมอีก ผ่านการเสนอชื่อขึ้นศาลฟื้นฟูคดียาเสพติดให้โทษที่มีในประเทศสหรัฐอเมริกาและออสเตรเลีย โดยเป็นการผันผู้กระทำผิดสู่โอกาสในการได้รับการบำบัดอาการติดสารเสพติดแทนการจำคุกกักขังเหมือนที่เคยเป็นมา การทำงานของศาลฟื้นฟูคดียาเสพติดให้โทษอาศัยการเฝ้าสังเกตพฤติกรรมของผู้กระทำผิดอย่างใกล้ชิดโดยผู้พิพากษาและกลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญจากสหวิทยาการ มีรูปแบบการลงโทษ และการจูงใจให้ผู้ต้องขังเฝ้าสัมฤทธิ์ในการเลิกสารเสพติด อาทิ การช่วยลดโทษของผู้ต้องขังให้สั้นลงได้ในกรณีของผู้ต้องขังชั้นดีด้านพฤติกรรมและพัฒนาการที่ดีในการฟื้นฟู

แนวทางการปฏิบัติที่ดี : ประเทศกัวนา — กรณีการลดโทษคดียาเสพติดและการใช้การลงโทษในชุมชนแทน

ประเทศกัวนามีเยาวชนและผู้หญิงต้องโทษในเรือนจำจำนวนมาก สาเหตุมาจากการลงโทษคดียาเสพติดที่เฉียบขาด ถึงแม้ว่าผู้ครอบครองยาเสพติดจะถือครองเพียงจำนวนน้อยก็ตาม รัฐบาลได้แก้ไข พ.ร.บ. ยาเสพติดปี ค.ศ. 1999 เฉพาะกับผู้ติดสารเสพติด โดยให้อำนาจศาลในการตัดสินเป็นค่าปรับเทียบเท่าไม่เกิน 17 เหรียญสหรัฐพร้อมกับการทำงานสาธารณะเป็นระยะเวลาไม่เกิน 6 เดือนเพื่อชดใช้ความผิดสำหรับผู้ที่มิภักษาไว้ในครอบครองเพื่อเสพไม่เกิน 5 กรัม ซึ่งก่อนหน้าที่มีการแก้ไขกฎหมายฉบับนี้ ผู้กระทำผิดจะต้องชำระค่าปรับเป็นเงิน 275 เหรียญสหรัฐและรับโทษจำคุกระหว่าง 5-10 ปี ดังนั้นปัจจุบันประเทศกัวนาจึงจัดการแก้ไขปัญหายาเสพติดในการให้ความสำคัญกับการบำบัดแก้ไขที่มีประสิทธิภาพกว่าในอดีต

แนวทางการปฏิบัติที่ดี : ประเทศไทย — กรณีการผันผู้กระทำผิดคดียาเสพติดออกแทนการเข้าสู่การตัดสินในกระบวนการยุติธรรมและการจัดโปรแกรมระบบบังคับสำหรับผู้ติดสารเสพติด

ประเทศไทย ช่วงกลางปี ค.ศ. 2005 มีจำนวนผู้ต้องขังหญิงสูงถึง 17.2 เปอร์เซ็นต์เมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ แต่เมื่อย้อนกลับไปที่เมื่อปี ค.ศ. 1997 มีจำนวนมากถึงครึ่งหนึ่งของผู้ต้องขังทั้งหมดและในจำนวนนี้ผู้ต้องขังหญิง 77 เปอร์เซ็นต์ต้องคดีเกี่ยวกับสารเสพติด

ปี ค.ศ. 2002 อัตราส่วนของผู้กระทำผิดคดีเกี่ยวข้องกับสารเสพติดนั้นมี 66.46 เปอร์เซ็นต์ และเมื่อแยกพิจารณาเฉพาะส่วนของผู้ต้องขังหญิงนั้น ปรากฏว่ามีสูงขึ้นไปถึง 88 เปอร์เซ็นต์ ตัวเลขที่แท้จริงของผู้กระทำผิดความผิดหญิงที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติดเมื่อปี ค.ศ. 1997 มีจำนวน 6,581 คนและเมื่อปี ค.ศ. 2002 มีจำนวนสูงขึ้น 4 เท่าตัวเป็น 28,286 คนจึงเป็นการเพิ่มขึ้นค่อนข้างมากภายในระยะเวลา 5 ปี

รัฐบาลไทยสนองตอบต่อสถานการณ์อย่างกระฉับกระเฉงโดยการบังคับใช้ พ.ร.บ. ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 เพื่อเป็นการผันคดีออกจากกระบวนการยุติธรรม โดยมีการจัดโปรแกรมการบำบัดสำหรับผู้เสพสารเสพติดและมีไว้ในครอบครองเข้ารองรับ ผลที่เกิดขึ้นตามมาคือมีรายงานการลดลงของจำนวนผู้กระทำผิดคดียาเสพติดอย่างเห็นได้ชัด

๖ ผู้ต้องขังหญิงชาวต่างชาติ

จากหลักการของคณะกรรมการสิทธิการเข้าหลวงใหญ่แห่งสหประชาชาติสำหรับหลักการสิทธิมนุษยชนที่ได้รับการเสนอแนะและแนวทางต่อสิทธิมนุษยชนและการค้ามนุษย์

แนวข้อแนะนำด้านการสิทธิมนุษยชนและการค้าชายมนุษย์

การป้องกันและการให้ความช่วยเหลือ

(7) บุคคลที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ไม่ควรได้รับการกักขัง ถูกกล่าวหา หรือถูกดำเนินคดีจากการกระทำความผิดฐานเข้าประเทศนั้นๆ หรือเดินทางผ่านประเทศอย่างผิดกฎหมาย หรือในฐานะที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดทางกฎหมายนั้นๆ แต่จะมีส่วนเกี่ยวข้องในฐานะที่ได้รับผลที่ตามมาโดยตรงจากการถูกขายจากการค้ามนุษย์

(8) รัฐหรือประเทศนั้นๆ ควรแน่ใจได้ว่าบุคคลที่ถูกค้ามนุษย์ จะได้รับการคุ้มครองจากการถูกใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาผลประโยชน์และการทำอันตรายและควรได้รับการให้ความช่วยเหลือทางร่างกายและจิตใจ การป้องกันดังกล่าวไม่ควรขึ้นอยู่กับกำลังความสามารถขององค์กรหรือความช่วยเหลือสงเคราะห์เป็นรายๆ ในการได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมาย หากแต่ควรได้รับความช่วยเหลืออย่างทั่วถึงและเป็นระบบ อย่างยุติธรรม

แนวข้อแนะนำด้านการสิทธิมนุษยชนและการค้าชายมนุษย์

แนวทางที่ 2: การบ่งชี้ตัวของบุคคลที่ถูกค้าทางมนุษย์และผู้ที่ถูกค้ามนุษย์

รัฐหรือประเทศ องค์กรของรัฐบาลและองค์กรที่ไม่ใช่รัฐบาล ควรพิจารณาว่า

(5) มั่นใจได้ว่าบุคคลที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ไม่ควรได้รับการดำเนินคดีการกระทำผิดกฎหมายเข้าเมือง หรือในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องอื่นใดในสถานการณ์ที่ตนตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์

(6) มั่นใจได้ว่าบุคคลที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ไม่ควรได้รับกักขังในสถานกักกันของกองตรวจคนเข้าเมืองหรือการกักขังในรูปแบบใดก็ตาม

คนต่างชาติที่เข้ามาสู่กระบวนการยุติธรรมมีจำนวนมากในประเทศที่มีการป่าไหลเข้าของภาคแรงงานขนาดใหญ่ และก่อให้เกิดการจัดมาตรการการลงโทษที่มากขึ้นในการจัดการกับ คนต่างด้าว ดังตัวอย่างเช่น ผู้หญิงที่เป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์มักจะลงท้ายที่การเป็นผู้ต้องขังโดยการตัดสินคดีที่เกี่ยวกับ ความไร้มนุษยธรรมต่อสังคม โสเภณี และการละเมิดกฎหมายการเข้าประเทศ ซึ่งในความเป็นจริงนั้น ผู้หญิงเหล่านี้เป็นเหยื่อของความยากจน การกดขี่และการล่วงละเมิดแรงงานในบางประเทศ โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป มีจำนวนผู้ต้องขังหญิงชาวต่างชาติ คดีการใช้ยาเสพติดและมีหลายคนที่เป็นผู้ค้ารายย่อยในกระบวนการค้ายาเสพติด

กฎหมายการลงโทษผู้ที่เข้าเมืองอย่างผิดกฎหมายในบางประเทศ ทำให้มีการกักขังผู้ต้องขังหญิงจำนวนมากที่เป็นแรงงานเถื่อน หรือผู้หญิงที่พยายามหลบหนีจากสถานการณ์ที่รุนแรง โดยทั่วไปแล้วบุคคลเหล่านี้มักมีพื้นฐานทางครอบครัวที่ยากจน ขาดความรู้ความเข้าใจ

เรื่องสิทธิขั้นพื้นฐานของตนและสิทธิทางกฎหมายต่างๆ และยังมีความอ่อนแอต่อการใช้กำลัง ทั้งจากความรุนแรงภายในครอบครัว หรือการใช้ความรุนแรงข่มขู่จากนายจ้าง จนกระทั่ง ตั้งครรภ์และถูกบีบบังคับให้เป็นโสเภณี ทั้งๆที่ตนได้พยายามขัดขืนและหลบหนีตามมา

แรงงานรับจ้างประเภทแม่บ้านที่ถูกกักขังมักจะถูกปฏิเสธโดยทันทีเมื่อมีการติดต่อขอความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่กงสุล ในขณะที่การให้บริการเตรียมจัดพนักงานแปลหรือล่ามใน ระหว่างการซักมูลคดีโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจก็ไม่มีให้แก่บุคคลกลุ่มดังกล่าว การตัดสินคดีเป็นส่วนหนึ่งที่มีการเปิดเผยว่าผู้หญิงต่างชาติเหล่านั้นไม่มีเข้าใจ

เหยื่อจากการค้ามนุษย์จึงได้รับการปฏิบัติต่อในลักษณะของการเป็นอาชญากรมากกว่า ในฐานะที่เป็นเหยื่อทั้งในประเทศที่เดินทางผ่านหรือประเทศที่เป็นจุดหมายปลายทาง ประเทศที่เป็นจุดหมายปลายทางมีสิทธิที่จะดำเนินคดีและกักกันด้วยเหตุที่บุคคลเหล่านั้นมีรูปแบบการเดินทางเข้าประเทศที่ผิดปกติและสถานภาพแรงงานที่ผิดกฎหมาย หรือเจ้าหน้าที่กองการตรวจคนเข้าเมืองมีสิทธิสั่งการโอนตัวกลับประเทศแม่ของบุคคลนั้นๆ ซึ่งประเทศแม่อาจดำเนินคดีในเรื่องการใช้เอกสารการเดินทางปลอม การออกเมืองอย่างผิดกฎหมาย ตลอดทั้งการประกอบอาชีพในกลุ่มการค้าและให้บริการทางเพศ กระบวนการทำให้เป็นอาชญากรทำให้เกิดข้อจำกัดในการเข้าถึงความช่วยเหลือแก่เหยื่ออาชญากรรม สิ่งที่เกิดขึ้นตามมาคือเหยื่อเหล่านี้มีความหวาดกลัวต่อความปลอดภัยของตนเอง และการเอาคืนจากบุคคลที่ทำธุรกิจค้าขายมนุษย์ ดังนั้นความวิตกกังวลและความกลัวต่อการจับตัวจึงทำให้ผู้หญิงเหล่านี้ไม่กล้าขอความช่วยเหลือการคุ้มครองจากกระบวนการยุติธรรม

๖ มาตรการและข้อเสนอแนะ

- รัฐหรือประเทศใดๆควรให้เกิดมั่นใจได้ว่าข้อกำหนดและการปฏิบัติของภาครัฐมีการป้องกันความปลอดภัยสูงสุดต่อผู้หญิงชาวต่างชาติ เช่น บุคคลที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้าขายมนุษย์ แรงงานรับจ้างอพยพที่เข้ามาเป็นแม่บ้าน และกรณีการเป็นเหยื่อในรูปแบบอื่นๆ

- รัฐหรือประเทศใดๆไม่ควรดำเนินคดีบุคคลที่เป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ ทั้งกรณีการปลอมแปลงเอกสารการเดินทาง การทำงานโดยไม่มีใบอนุญาตที่ถูกต้องตามกฎหมายเหล่านี้ ถึงแม้ว่าบุคคลเหล่านั้นจะรับรู้และรู้เห็นเป็นใจต่อการกระทำผิดดังที่กล่าวถึงก็ตาม

- ไม่ว่าจะการเป็นโสเภณีนั้นจะต้องตามกฎหมายหรือไม่ก็ตาม รัฐหรือประเทศใดๆไม่ควรดำเนินการทางคดีต่อบุคคลที่เป็นเหยื่อการค้าขายบริการทางเพศเหล่านี้ ถึงแม้ว่าบุคคลเหล่านั้นจะรับรู้และยินยอมต่อการประกอบอาชีพดังที่กล่าวถึงก็ตาม

- ความผิดจากการเข้าเมืองที่ผิดกฎหมายไม่ควรทำให้เป็นการเข้าสู่การเป็นอาชญากร กฎหมายระหว่างประเทศได้กำหนดว่าบุคคลใดที่กระทำการฝ่าฝืนกฎหมายการเข้าเมือง ถ้าถูกจับกุมตัวจะไม่ต้องกักกันในเรือนจำ / ทัณฑสถานซึ่งรวมผู้กระทำความผิดและอาชญากร ผู้ที่ถูกกักกันเหล่านี้ควรได้รับการกักขังในสถานที่เฉพาะที่มีการจัดการต่อบุคคลเหล่านี้โดยเฉพาะ มีกฎระเบียบการปฏิบัติที่เหมาะสม และมีเจ้าพนักงานที่ได้รับการฝึกอบรมเพื่อควบคุมดูแลบุคคลกลุ่มนี้โดยเฉพาะ

- การดำเนินการตามกฎหมายระหว่างประเทศนั้น ผู้กักกันหญิงชาวต่างชาติทุกคน
ควรได้รับการติดต่อกับผู้แทนจากกงสุลของประเทศตน ที่ปรึกษาทางกฎหมาย และล่าม
แปลภาษาโดยทันทีหลังจากที่มีการจับกุมตัว การซักถามข้อเท็จจริงควรกระทำต่อหน้า
ทนายความและล่าม

- ผู้หญิงชาวต่างชาติไม่ควรเสียผลประโยชน์ในการได้รับทางเลือกอื่นแทนการจำคุกใน
เรือนจำ / ทัณฑสถานเนื่องจากสัญชาติ และ/หรือ เพศ ทั้งในระหว่างการพิจารณาคดีและหลัง
การพิจารณาคดี

- ตำรวจ อัยการและศาลควรให้ความสำคัญต่อสถานภาพการเป็นแม่ของผู้หญิง
ต่างชาติประกอบการตัดสิน จับกุมตัว การกักขังระหว่างการพิจารณาคดี การจำคุก และ
รวมทั้งการส่งตัวกลับประเทศ การพิจารณาต่างๆควรประเมินข้อปัจจัยที่ว่าผู้หญิงกลุ่มดังกล่าว
มีบุตรในอุปการะอาศัยอยู่ในประเทศที่ตนถูกจับกุมตัวหรือในประเทศแม่ และควรพิจารณาด้วย
ว่าเป็นมารดาที่ต้องเลี้ยงดูบุตรแต่เพียงลำพัง(เพราะหย่าขาดจากสามี) หรือเป็นผู้หารายได้
หลักของครอบครัว และปัจจัยอื่นๆประกอบด้วย มาตรการและการลงโทษควรที่จะคำนึงถึง
ผลประโยชน์สูงสุดที่เกิดแก่ตัวเด็กและสถานภาพที่จะเป็นข้อต่ออื่นที่ตามมา รวมถึงความ
ยากลำบากที่ผู้หญิงชาวต่างชาติต้องเผชิญในเรือนจำ / ทัณฑสถาน ความสำคัญอันดับแรกจึง
อยู่ที่การให้ทางเลือกอื่นแทนการจำคุกในเรือนจำ / ทัณฑสถานแก่ผู้หญิงกลุ่มดังกล่าว เมื่อมี
โอกาส

เอกสารค้นคว้าประกอบ

Access to Justice and Penal Reform, Special Focus: Under Trails, Women and Juveniles, Conference Report, PRI Second South Asia Regional Conference, 12-14 December 2002, Dhaka, Bangladesh, 2003.

Alejos, M. Babies and Young Children residing in Prisons, Quaker United Nations Office, 2005.

Bastick, M., Women in Prison, A Commentary on the Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners, Quaker United Nations Office, Geneva, July 2005.

Commission on Human Rights, Report of the Special Rapporteur on violence against women, its causes and consequences, Ms Radhika Coomaraswamy, Integration of the Human Rights of Women and the Gender Perspective, Violence Against Women, 6 January 2003, UN Doc.E/CN.4/2003/75.

Coyle, A., A Human Rights Approach to Prison Management, Handbook for Prison Staff, International Centre for Prison Studies, London, 2002.

Frost, N. A., Greene, J. and Pranis, K., The Punitive Report, Hard Hit: The Growth in Imprisonment of Women, 1977-2004, Institute on Women and Criminal Justice, May 2006.

Hayman, S., Community Prisons for Women, A Comparative Study of Practice in England and the Netherlands, Prison Reform Trust, 1996.

Human Rights and Vulnerable Prisoners, Penal Reform International, Training Manual No.1, 2003.

Justice for Women: The Need for Reform, The Report of the Committee on Women's Imprisonment, Chaired by Professor Dorothy Wedderburn, Prison Reform Trust, London 2000.

Møller, L., Stöver H., Jürgens R., Gatherer, A and Nikogasian, H., eds., Health in Prisons, A WHO Guide to the essentials in prison health, WHO Europe (2007).

Robertson, O., The Impact of parental imprisonment on children, Quaker United Nations Office, Geneva, April 2007.

Report of the Special Rapporteur on the right of everyone to the enjoyment of the highest attainable standard of physical and mental health, Paul Hunt, Commission on Human Rights, Sixty-first Session, Economic, Social and Cultural Rights, UN Doc. E/CN.4/2005/51, 11 February 2005.

Report of the Special Rapporteur on the right of everyone to the enjoyment of the highest attainable standard of physical and mental health, Paul Hunt, UN Doc. E/CN.4/2004/49, 16 February 2004.

Shankardass, Rani D., Where the Mind is Without Fear and the Head is High, Mental Health and Care of Women and Children in prison in Andhra Pradesh, Penal Reform and Justice Association (PRAJA) and Penal Reform International (PRI), 2001.

Townhead, L., Women in Prison and Children of Imprisoned Mothers: Recent Developments in the United Nations Human Rights Systems, Quaker United Nations Office, Geneva, April 2006.

_____, Pre-trial Detention of Women and its impact on their children, Quaker United Nations Office, Geneva, February 2007.

United Nations, Report of the Fourth World Conference on Women, Beijing, 4-15 September 1995, UN Doc. A/CONF. 177/20/Rev.1.

United Nations Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders, Milan, Italy, 26 August to 6 September 1985, Criminal Justice and Perspectives in a Changing World, The fair treatment of women by the criminal justice system, Report of the Secretary General, A/CONF. 121/17, 1 July 1985.

UNODC Handbook of basic principles and promising practices on Alternative to Imprisonment; Criminal Justice Handbook Series, Zyl Smit, D. van, New York, 2007.

UNODC Handbook on Restorative Justice; Criminal Justice Handbook Series, Dandaram Y. and Griffiths, C. T., New York, 2006.

UNODC Drug Abuse Treatment Toolkit, Substance abuse treatment and care for women: Case studies and lessons learned, United Nations, New York, 2004.

UNODC. African: Female Prisoners and their social reintegration, Atabay, T., New York 2007.

UNODC, WHO, UNAIDS, HIV/AIDS Prevention, Care, Treatment and Support in Prison Settings, A Framework for an Effective National Response, Lines, R. and Stöver, H., New York 2006.

UNODC Toolkit to Combat Trafficking in Persons, Global Programme Against Trafficking in Human Beings, New York, 2006.

UNODC, HIV/AIDS Unit, Women and HIV in Prison Settings.

Wolfe, T., Counting the Cost, The Social and Financial Consequences of Women's Imprisonment, Report Prepared by the Wedderburn Committee on Women's Imprisonment, March 1999.

Women in Prison. A Review of the Conditions in Member States of the Council of Europe, The Quaker Council for European Affairs, February 2007.

เว็บไซต์กฎหมาย อนุสัญญาและข้อกำหนดระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

<http://pioneer.netserv.chula.ac.th/~tpana/DeclratnHR.doc>

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

<http://www.statelessperson.com/www/?q=node/1371>

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

<http://www.statelessperson.com/www/?q=node/1373>

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

http://learners.in.th/file/the_decz/crc_tha.doc

อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ

http://www.ucl.or.th/data_file/th_CEDAW.htm

อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ

http://www.ucl.or.th/data_file/th_ICERD.htm

อนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือลงโทษอื่น ที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรมหรือ ย่ำยีศักดิ์ศรี

http://www.naksit.org/data_files/cat_thai.doc

สำนักวิจัยและพัฒนา:ระบบงานราชทัณฑ์
กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม
๒๒๒ ถนนนนทบุรี ๑ ตำบลสวนใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ๑๑๐๐๐
โทร ๐ ๒๕๖๓ ๒๒๒๒๒, ๐ ๒๕๖๓ ๓๓๖๘ Call center